

PAR TAUTAS IZGLĪTOŠANU DOMĀJOT

VII grāmata

2.daļa

Apceres un ieceres

No 2012. – 2023. gadam

Ojārs Rode

2023

Drusti

Tautskola 99 Baltie zirgi

Par tautas izglītošanu domājot. Apceres un ieceres

Cerībā, ka kādam varētu interesēt manas pārdomas par latvju tautas izglītību nākotnē, sakārtoju tās vairākās grāmatiņās. Grāmatiņas nepretendē uz zinātniska rakstura literatūru pedagoģijā (tradicionālā zinātnes izpratnē), bet aptver dažāda rakstura visai plašu atziņu un zināšanu spektru, kas tādā vai citādā veidā ir sasniegušas mani.

Šīs grāmatiņas tapušas pateicoties vairākiem rosinājumiem kaut ko uzrakstīt par tautskolas pieredzi un pateicībā manai zinātniskā darba vadītājai gan maģistratūrā, gan doktorantūrā DU Elfrīdai Krastiņai, ar kuru diskutēts gan par izglītību, gan par vispārcilvēciskām problēmām, kuras tad arī mani mudināja pārdomām.

Grāmatiņas domātas visai raibam interesentu lokam – vecākiem, skolotājiem, studentiem, politiķiem un vienkārši tautiskuma saglabāšanas entuziastiem, taču ne tik daudz skeptiķiem, kā meklētājiem.

Nebūtu ne, turpat 30 gadus gara pieredzes tautskolā, ne studijas, ne apceres, ne centieni ko paveikt Latvijas tautskološanā, ja nebūtu manas ģimenes atbalsts, īpašs paldies pacietīgai dzīvesbiedrei, sievai Nellijai.

Grāmatiņu Saturs

I grāmata 1.d., 2.d.- *Esejas par pedagoģijā svarīgiem terminiem*

II grāmata 1.daļa – Krišnamurti skola. Vērtību izglītība

II grāmata 2. daļa – Humānā pedagoģija. Integrālā izglītība

II grāmata 3.daļa - Holistiskā pedagoģija.

III grāmata – *Tautas pedagoģija*

IV grāmata – *Teorija un prakse*

V grāmata 1.d.,2.d. – *Publikācijas zinātniskos un populārzinātniskos izdevumos*

VI grāmata 1.d.,2.d.– *Intervijas un publikācijas populāros izdevumos*

VII grāmata – 1.d. no 2005.g.- 2011.g., 2.,d.no 2011.g.- 2023.g. – *Apceres un ieceres*

VII grāmata – *“Atmodas” sarakste un publicētais FaceBook*

VIII grāmata - *Vēstules*

Šīs 7. grāmatiņas 1. daļā ielikti mani prātojumi par, manuprāt, svarīgām mūsu dzīves noteicošām lietām, tātad svarīgām arī pedagoģijā. Te rodamas apceres un ieceres, domājot par Latvijas nākotni. Publicēju “jaunākos” laikos tapušo – datorā labi saglabāto, – ir tomēr labas lietas, ko ļauj veikt ciparu tehnoloģijas!

Materiāls sakārtots hronoloģiskā secībā.

Saturs

- Daži vārdi par Roberta Kīļa vadībā izstrādāto dokumentu „LATVIJAS ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA LĪDZ 2030.GADAM”** 2012.02.29. 9
Visvairāk man liek aizdomāties projektā atzītais un uzsvērtais, ka attīstībai traucējošas ir etnocentriskuma pārlicības. Manā skatījumā, mēs kā tauta globalizācijas laikmetā izšķīdīsim, ja necentrēsimies uz etniskām vērtībām, tradīcijām.
- Promocijas darba variants** 2013. 10
Promocijas darbā tiek meklētas un pētītas ilgtspējas komponentes latviešu tautas tradicionālajā kultūrā un mūsdienās vērtīborientētas dzīvesdarbības vides izveidei tautskolā...
- Rons Millers par izglītības sistēmu** 2013.02.06 16
Sabiedrība nav gatava pieņemt holistisko paradigmu izglītībā un tāpēc holistiskiem skolotājiem ir aktīvi jāstrādā kopā ar citiem aktīvistiem, lai sapni realizētu. Viņi ir „disidenti”, neraugoties uz to, ka holistiskās idejām jau ir „sirma bārda” (ap 200 gadus veca).
- Cilvēces ideālās (sagrālās) pasaules un reālās (profānās) pasaules holonu centru nobīde** 2013.09.17. 23
Uz mūsdienu sabiedrības vispārīgām problēmām var apskatīties, izmantojot zināšanas par sistēmām un holonu savstarpējām attiecībām.
- Sai Babas Gīta Vahini apcerēšana** 2014.03.20. 33
Pavērosim sevi – mēs ejam uz darbu, lai piepildītu sevi vai lai nopelnītu iztiku un gūtu kaut kādu citu labumu no tā. Jautājumu var uzdot arī tā – ja jums nekas netiktu – nav svarīgi naudā vai graudā – vai jūs strādātu?
- Pārdomas un jautājumi, lasot Kena Vilbera Visaptverošo teoriju** 2014.03.21. 36
Vai tiešām zīdainis atrodas „narcisma” stāvoklī? Iespējam, ka viņa apziņas stāvoklis ir tāds, ka viņš kaut kādā veidā

saplūst ar vidi un identificē sevi ar to (to ar sevi) . Vai tas nozīmē savtīgumu?

Sardžveladze Personība un tās mijiedarbība ar sociālo vidi

2014.03.22. 45

Sardžveladze pretendē uz sistēmas „personība- sociālā pasaule” veseluma dažādo stāvokļu interpretāciju.

Krišnamurti Dzīves jēgu meklējot, apspriešana 2014.03.27. 48

Krišnamurti viens no pagājušā gadsimta viens no dižākiem domātājiem aicina aptvert mūsdienu pasaules traģiskumu . to viņš saskata tajā, ka mūsdienu cilvēki dzīves jēgu saskata naudas pelnīšanā.

Intuīcija – adaptēšanās funkcija 2014.04.08. 52

Šalva Amonašvili, pedagoģijas profesors, Krievijas akadēmiķis raksta: „Pedagoģija ir Gara, Gudrības, Jūtziņas, Intuīcijas.

Apcere par lietu kārtību Krajaona iespaidā 2015.06.27. 60

Dievs uzzina par mūsu fiziskā ķermeņa stāvokli tikai no mums. Bet mēs tiešā veida nevaram kontaktēt ar Visumu...

VĒL dažas pārdomas par to, kas ir latviskā dzīvesziņa

2015.02.08. 64

Tās sniedzu, lai pamatotu savu agrāk izteikto viedokli par dzīvesziņas nemainību (tā nav definējama vēsturiskā materiālisma vai darvinistiem raksturīgo spriedumu ietvaros)

Kāds varētu būt skolas modelis pārejas posmā uz Jauno

laikmetu 2015.03.01. 68

Skolai jāredz tālāk par citiem sabiedrības institūtiem, jo, lai sabiedrība varētu sekmīgi attīstīties, skolai jāorientējas uz rītdienu, uz sabiedrības nākotni.

Vai es esmu latvietis? 2015.03.25 75

Mani pamudināja rakstīt vairāki notikumi. Pirmais bija sižests TV, kurā stāstīja par Latvijas migrantu aptauju un, kur viena latvieta pavēstīja, ka viņa varbūt sāks domāt par atgriešanos Latvijā, ja viņai te būs darbs ar labu ...

Skola Latvijā saruna pie apaļā galda 2015.11.30. 86

Mēs runājam par demokrātiju, cilvēku tiesībām, bet vai nebūtu jārunā par katra tiesībām nodzīvot to vienreizējo mūžu, kuru

- Pārdomas par Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 2016.01.31.** 90
Attīstīt kompetenču *pieeju* – kāpēc?, uz kāda mūsu valstī veikta kompleksu pētījumu pamata? Varbūt vajag kādu citu *pieeju*? – tikai tas, ka kaut kas līdzīgs definēts pirms 10 gadiem Eiropā nevar kalpot par pamatu.
- Kāpēc nav Latvijas attīstības vīzija? 2016.03.02.** 92
Taisnības labad jāatzīst, ka ir daži “tautās neaizgājuši” individuāli mēģinājumi to aprakstīt. Valsts mērogā ir tikai attīstības programmas.
- Par tautiešiem un tautas nākotni domājot 2016.04.30.** 104
Pat nav svarīgi cik gara ir bijusi cilvēces evolūcija, - tā ir ļoti gara, bet svarīgs ir tas apziņas stāvoklis, kurā vairums ļaužu atrodas.
- Dzīve kā atklāsme. 2016.08.14.** 108
Dzīvotprieks no apziņas, ka esi, ka Dievs tevi radījis, ka blakus vēl ir citi, kuri ir laimīgi, jo esi tu, – tiek baudīts *Vīsa, Kas Ir* Esības un Vienotības prieks Saskaņā un Mīlestībā.
- Šis tas jaunā skatījumā 2016.12.24.** 113
Vispirms par *evolūciju*. Ir pieņemts ar šo vārdu apzīmēt tos mūsu “zinātniskos” priekšstatus par notikumu, attiecību, lietu attīstību tām progresējot arvien pilnīgākās formās.
- Kāds varētu būt skolas modelis pārejas posmā uz Jauno Holistiska pieeja un vērtībizglītība pirmskolā 2017.01.01.** 118
Pirms runājam par šo tēmu, ir jāaptver kas vispār ir holisms un kāds sakars holistikai pieejai ir ar vērtībizglītību. Pēc tam varam apspriest to, kā praktiski šīs lietas būtu realizējamas pirmskolā.
- Holistiska pieeja un vērtībizglītība pirmskolā 2017.01.01.** 125
Pirms runājam par šo tēmu, ir jāaptver kas vispār ir holisms un kāds sakars holistikai pieejai ir ar vērtībizglītību. Pēc tam varam apspriest to, kā praktiski šīs lietas būtu realizējamas pirmskolā.
- Ludvigs Feierbahs klātesamībā. 2019.02.14.** 129
Pirmkārt, jāsaka, ka Feierbahu nerasīšu, lai noskaidrotu “Kristietības būtību”, bet drīzāk ko viņš pasaka par “Nākotne filozofiju” mūs interesējošās Klātesamības ideju gaismā.

- Dzīvodams un strādādams laukos** 2021.09.25. 134
Dzīvodams un strādādams laukos, esmu atskārtis, ka skola un pagasts ir veselums, kam raksturīga konkrēta kultūrvēsturiska dzīves telpa. Šis veselums ir īpatnēja kopiena,
- Vēsts** 2021.11.13. 139
Pirms vairāku desmitu tūkstošu gadu uz Zemes tika izsētas sēklas vairākām civilizācijām. Viena no tām bija Latviešu sēkla. Latvieši ir atsevišķa suga, kas radusi savu vietu dievu, eņģeļu, garu, cilvēku un citu dzīvo sugu vidū.
- Kas ir holons, holarhija? Ideālā un reāla attiecības šo kategoriju izpratnē.** 2022.09.05. 140
Līdz ar Kena Vilbera grāmatu ienākšanu Latvijā, parādījušies jauni termini: holons, holarhija. Kas tie tādi ir? Jāsaka, ka šie nav parasti vārdi, bet zinātniskas kategorijas ar visai noteiktu semantiku un zinātniskās literatūras avotos rodamu pamatīgu skaidrojumu.
- lekšējais cilvēks** 2023.11.14. 144
Nemāki runāt – neesi apguvis jēdzienus un to semantiku, nevar runāt par prāta spēju loģiskām konstrukcijām, - tas nevar izdarīt spriedumus, nemāk domāt.
- Ētika un “tirgus” sabiedrība** 2023.12.08. 147
Globalizējoties pasaules ekonomikai, tirgiem joprojām tiek attīstītas arvien jaunas zemes resursu nesaimnieciskas izmantošanas tehnoloģijas.

**Daži vārdi par Roberta Ķīļa vadībā izstrādāto dokumentu
„LATVIJAS ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA
LĪDZ 2030.GADAM”**

2012.02.29.

Šajā darbā koncentrētas ne tikai Ķīļa idejas, jo viņš mācēja mobilizēt gan jauniešu auditoriju, gan pieaugušo - Nacionālajā forumā „Atspēriens. Latvija 2030”, taču domāju, ka, ja kādu ideju viņš neatbalstītu, tad tās tur nebūtu.

Kas man visvairāk, saistībā ar izglītību, iekrita?

Šī stratēģija paredz akcentus uz

- tolerances attīstību,
- sadarbību,
- inovatīvām izglītības metodēm,
- izglītības piemērotību darba tirgus prasībām atbilstošu darbaspēka jautājumu risināšanu.

Projekts paredz risinājumus, kā vislabāk ekonomikai piešķirt ilgtspēju, bet ilgtspējai – konkurētspēju. To iecerēts realizēt, integrējot augsto radošo profesiju prestižu sabiedrībā ar izglītības sistēmu un attīstot vispārēju radošumu sabiedrībā – visās vecuma grupās, apgūstot komandas darbu un akcentējot starpdisciplināritāti utt.

Visvairāk man liek aizdomāties projektā atzītais un uzsvērtais, ka attīstībai traucējošas ir etnocentriskuma pārliecības. Manā skatījumā, mēs kā tauta globalizācijas laikmetā izšķīdīsim, ja necentrēsimies uz etniskām vērtībām, tradīcijām. Tikai etniski savdabīgais galu gala ir tas, ko pasaulei mēs varam dot – hotdogus, čipšus var ražot un pārdot jebkurš neatkarīgi no nacionalitātes – pat robotizētas sistēmas. Etniski noturīgu etnisko vidi nevar aizstāt ar fabriku, kurā tiek ražotas kultūrvērtības. Etniski savdabīgais (etnosa arhetipu izteiksme pēc Junga), kurā esam piedzimuši un esam piederīgi visdziļākā izpratnē, ir patiesi tas, kas veido katra tās indivīda pašizteiksmes vidi un tālāk ir visa etnosa pašapliecināšanās noteikums pasaulei. Mēs esam maza tauta, un tāpēc būtu šajā jomā nopietni jāstrādā (to cik lojāli pret mūsu tautas svēto patības jautājumu izturas svešautieši, redzējām tautas nobalsošanā). Interesanti, ka plašajā Krievijā par etniskās savdabības

saglabāšanu globalizācijas laikmetā uztraucas vairāk nekā Latvijā latvieši. Internetā Krievijā var atrast *tūkstošiem zinātnisku publikāciju* par etniskās pedagoģijas nozīmi un citiem ar tautas tradīcijām saistītiem jautājumiem. Starp citu, arī Krievijas izglītības likums oficiāli paredz etniskajiem instrumentiem nozīmīgu vietu.

Otrs, kas mani dara uzmanīgu ir (vismaz tā izskatās) domāšana tikai par materiālo dzīves pusi – neparādās neviens vārds par cilvēka augstāko vajadzību (Maslova piramīdas izpratnē) realizēšanas nosacījumu veidošanu, ko varētu saukt par garīgo komponenti (nesaprotot ar to šobrīd *datorizēto* cilvēka intelektu). T.i. joprojām mēs sīkstī pieturamies pie Fromma „neproduktīvā” cilvēka atražošanas shēmām.

Es balsoju un stāvu par Fromma „Produktīvo”! – tā ir patiesā humānā pedagoģija – stāvot citās pozīcijas un runāt par humāno pedagoģiju ir naivums vai muļķība.

Un trešais moments, kas mani rada uzmanīgu, ir tas, ka joprojām mēs visus „metam pār vienu kārti”. Padarot ideju, ka cilvēka nozīmīgumu raksturo viņa izglītības pakāpe, par visbūtiskāko, mēs neko citi nedarām, ka nositam to indivīdu pašapziņu, kuri nav piemēroti teorētiskām nodarbībām. Tā darot, mēs faktiski noniecinām labu amatnieku, lauksaimnieku dzīvju nozīmīgumu. Es neaizstāvu ne obligāto augstāko, ne obligātu vidējo izglītību - es aizstāvu nevienam neuzspiestu, bet individuāli brīvi, katra iekšējam spēkam piemērotu izvēli un šo izvēli arī cildinātu.

Promocijas darba variants

2013.

Nosaukums: Vērtīborientēta dzīvesdarbības vide tautskolā

Pētījuma robežas

Promocijas darbā tiek teorētiski pamatota vērtīborientētas dzīvesdarbības vides izveide tautskolā. Promocijas darbā tiek meklētas un pētītas ilgtspējas komponentes latviešu tautas tradicionālajā kultūrā un mūsdienās vērtīborientētas dzīvesdarbības vides izveidei tautskolā, kā arī tautskolas pedagogu kompetence

šādas vides realizēšanā. Uz šo pētījumu pamata tiek piedāvāts vērtīborientētas dzīvesdarbības vides konceptuāls modelis.

Pētījuma objekts

Vērtīborientēta dzīvesdarbības vide tautskolā

Pētījuma priekšmets

Vērtīborientētas dzīvesdarbības vides veidošanās process tautskolā

Pētījuma mērķis

Izpētīt vērtīborientētas dzīvesdarbības vides veidošanās nosacījumus tautskolā

Pētījuma jautājumi

- Kādas ir vērtīborientētas dzīvesdarbības vides raksturojošas pazīmes un komponentes Latvijas apstākļos?
- Kādas iezīmes raksturo pētījumu par vērtīborientētas dzīvesdarbības vides veidošanas procesu tautskolā?
- Kāda ir pedagogu gatavība veidot vērtīborientētu dzīvesdarbības vidi tautskolā?
- Kādas pazīmes raksturo vērtīborientētu dzīvesdarbības vidi tautskolā?

Pētījuma uzdevumi

- Analizēt teorētisko literatūru par vērtīborientētas dzīvesdarbības vides veidošanas filozofiskiem, psiholoģiskiem un pedagoģiskiem aspektiem, definēt vērtīborientētu dzīvesdarbības vidi tautskolai;
- Izstrādāt pētījuma metodoloģiju;
- Izvērtēt reālu vērtīborientētas dzīvesdarbības vides veidošanas procesu tautskolā;
- Izstrādāt vērtīborientētas dzīvesdarbības vides konceptuālu modeli tautskolai un aprobēt to praksē.

Pētījuma metodoloģisko pamatu veido

Cilvēks un viņa dzīves jēgas izpratnes pētījumi, filosofija, psiholoģija
Fihte, 1991; Feierbahs, 1991; Laodzi, 2010; Neville, 1999; Гердер, 1977; Франкл, 1990; Рубинштейн, 1997; Маслоу, 1997; Fuko, 2011; Platons, 1982; Dauge, 1926; Jurevičs, 1956; Raudive, 1940; u.c.

Vērtības, vērtīborientācija

Beļickis, 2000; Līdaka, 2007; Valbis, 1995, 1996; Jurēvičs, 1956; Lasmane u.c., 1993; Schwartz, 1994; Globa, 2003; Хейнс, 1993; Гаджиев, 2013; Маслоу, 1997; Šuvājevs, 1990; Kūle, M., Kūlis, R. 1996; Amonašvili, 2007; Zariņš, 2008; Pavlina, 2013; u.c.

Tautas tradicionālā kultūra

Zālīte, 1923; Birkerts, 1937; Kokare, 1988; Anspaks, 1987, 2003; Ancelāne, 1979; Raudupe, 2002; Mauriņa, 2003, 2007; Rudzītis, 2006; Jansons, 1973; Zeiferts, 1993; Paliepa, 2004; Karulis, 1992; Celms, 2008; u.c.

Ilgtspēja- neilgtspēja ilgtspējīga izglītība

Römpczyk, 2007; Giroux, 2009; Salīte, 2009; Seligman, 2002; Фромм, 2010; Sandbaha 2011; ВОЗНЮК, 2010; Millers, 1990; Grabovska & Belousa, 2010u.c.

Pedagoģija, pedagoģu kompetence

Рыcco, 1981; Korčaks, 1986; Дьюи, 2002; Šteiners, 1924; Komenskis, 1992; Dāle, 1994; Geidžs & Berliners 1998; Prets, 2000; Žogla, 2001; Špona, 2010; Līdaka, 1993, 2006, 2007; Albrehta, 2001; Gudjons, 2007; Komenskis 1992; Локк, 1981; Neville, 1999; Dauge, 1926; Tolstojs, 1964; Huitt, 2010; Амонашвили, 2003; Forbes & Martin, 2004; Kuurme & Carlsson, 2010; Sohmane, 2008; Roger & Vaughan, 1980u.c.

Holistiskās skolas

Acorn, 2013; Play Montain Place, 2013; SudburyValley, 2013; Salmonberry, 2013; Fairhaven, 2013; Brockwood Park, 2013; Ananda Living Wisdom, 2013; Clonlara, 2013; Community, 2013; Ecole D'Humanite, 2013; Aurosociety, 2013; WeltenDom, 2013, Bond zonder Naam, 2013; **u.c.**

Pētījumu metodoloģija

Kroplijs & Raščevska, 2005; Gudjons, 2007; Pipere, 2011; Špona & Čehlova, 2004; Salīte, Gedžūne, & I., 2009; Bath, 2009; Kemmis, 2009; Carpenter & Cooper, 2009; Gewirtz, Shapiro, Maguire, Mahony, & Cribb, 2009; u.c.

Pētījuma metodes

Datu, ieguves avoti: globālo un vietējo izglītības attīstību regulējoši dokumenti, zinātniskā literatūra; tautas tradicionālās kultūras avoti, interviju audioieraksti, fokusgrupu diskusiju audioieraksti, veidlapas.

Datu, ieguves metodes: literatūras teorētiskā analīze; darbības izpēte, naratīvs pētījums.

Datu apstrādes un analīzes metodes: kvalitatīvās; fenomenoloģiskā analīze, kontentanalīze.

Pētījumu bāze

13 pašrealizējušās personības Latvijā un 33 tautskolas pedagogi.

Pētījuma posmi

1. Posms: Problēmas apzināšanās un pilotpētījumi (2007.-2011.)
2. Posms: Pētījumu veikšana un datu analīze (2011.-2012.)
3. Posms: Pētījuma rezultātu apkopošana, konceptuālā tautskolas vērtīborientētas dzīvesdarbības vides modeļa izstrāde un aprobācija (2011.-2012.).

Pētījuma teorētiskā novitāte

- izanalizējot teorētiskos avotus, promocijas darbā definēta *vērtīborientēta dzīvesdarbības vide*;
- noskaidroti vērtīborientētas dzīvesdarbības vides konceptuālā modeļa ilgtspējas principi Latvijas apstākļos;
- noskaidroti tautskolas vērtīborientētas dzīvesdarbības vides veidošanas nosacījumi;

Pētījuma praktiskā nozīme:

- noskaidrota tautskolas pedagogu kompetence vērtīborientētas dzīvesdarbības vides izveidei;
- katrs tautskolas pedagogs kļuva par līdzdalībnieku tautskolas vērtīborientētas dzīvesdarbības vides projektēšanā un veidošanā;
- iegūtie rezultāti un izstrādātie principi *vērtīborientētas dzīvesdarbības vides* izveidei ir aprobēti tautskolā;
- projektētais tautskolas *vērtīborientētas dzīvesdarbības vides* modelis var kalpot par pamatu idejām ilgtspējas principu īstenošanai vispārējās izglītības pamatskolās Latvijā;
- promocijas darbā, ilgtspējas principu ietvaros, piedāvāts globālā un vietējā mērogā aktuāls un pirmreizējs vērtībizglītības veids, kura izpētes rezultāti papildina Latvijā aizstāvētos starpnozaru promocijas darbus.

Aizstāvamās tēzes

1. Tautskolas *vērtīborientēta dzīvesdarbības vide* ir daudzkomponentu sistēma, kurai, atbilstoši *ilgtspējīgas izglītības* principiem tautas tradicionālajā kultūrā un *vispārcilvēciskām vērtībām*, visi tās dalībnieki jūtas *piederīgi*, un savstarpēji sadarbojoties, veido nosacījumus *pašrealizācijai*. Tautskolas *vērtīborientētā dzīvesdarbības vide* ir tās kultūras raksturotāja un katrs tajā iesaistītais ir šīs kultūras konstruētājs, attiecību veidotājs starp cilvēkiem, dabu, materiālām un garīgām vērtībām.
2. *Darbības pētījums* ir piemērots instruments *vērtīborientētas dzīvesdarbības vides* izveidei tautskolā. Tas ļauj iesaistīt pedagogus *vērtīborientētas dzīvesdarbības vides* projektēšanā un veidošanā, savas kompetences pārbaudīšanā, piederības apziņas veidošanai skolai.
3. *Vērtīborientēta dzīvesdarbības vide* skolā veidojama uz cilvēka dzīves jēgas holistiskas izpratnes, vispārcilvēcisko vērtību un ilgspēju uzrādošās tautas tradicionālās kultūras pamatiem.
4. Tautskolas *vērtīborientētas dzīvesdarbības vides* veidošanas teorētiskā un praktiskā pieredze var kalpot par pamatu izglītības ilgspējas ideju attīstīšanā valstī, orientējoties uz kolektīvi īpaši veidotu *vērtīborientētas dzīvesdarbības vides* principiem vispārējās izglītības pamatskolās Latvijā.

Promocijas darba saturs

Promocija darbu veido ievads, divas daļas, secinājumi, literatūras saraksts un pielikumi.

Darba pamattekstis ir izklāstīts ...

Levadā pamatota pētījuma tēmas izvēle, tās aktualitāte mūsdienu izglītībā, formulēts pētījuma objekts, priekšmets, mērķis, pētījuma jautājumi, pētījuma metodes, praktiska nozīme, aprakstīta pētījuma bāze.

Pirmā daļā analizēti teorētiskie avoti, lai noskaidrotu termina tautskolas *vērtīborientēta dzīvesdarbības vides* definīcijas saturu. Pētīti filosofijas, psiholoģijas, pedagoģijas un tradicionālās kultūras literatūras avoti, skaidrojot promocijas darba atslēgvārdu: *vērtīborientēta dzīvesdarbības vide, vispārcilvēciskās vērtības, dzīves jēga, piederības apziņa, patība, pašrealizācija, tautas tradicionālā kultūra, ilgtspējīga izglītība* saturu. Pētīti iespējamie tautskolas

vērtīborietētas dzīvesdarbības vides veidošanas nosacījumi un principi.

Otrajā daļā aprakstīts empīrisks pētījums *vērtīborietētās dzīvesdarbības vides* principu noteikšanai. Aprakstīts pētījums par mūsdienu apstākļos realizējušos personību vērtībām, *vērtīborientētām dzīvesdarbības vidēm* viņu bērnībā un pētījums par tautskolas pedagogu vispārēju dzīvas jēgas izpratni, tautskolas *vērtīborientētas dzīvesdarbības vides* principu konstruēšanu, un tautskolas pedagogu kompetenci tautskolas *vērtīborientētas dzīvesdarbības vides* veidošanai. Otrās daļas nobeigumā aprakstīts tautskolas *vērtīborientētas dzīvesdarbības vides* konceptuāls modelis un tā aprobēšana tautskolā.

Secinājumos atspoguļots izvirzīto tēžu patiesums, kā arī prognozēti *vērtīborientētās dzīvesdarbības vides* pētījumi nākotnē.

Pētījuma rezultātu aprobācija

Raksti zinātniskos izdevumos:

Piedalīšanās zinātniskās konferencēs

Publikācijas zinātniski populāros žurnālos

Dalība citās konferencēs, semināros

Publicistika par izglītības jautājumiem publiskajā telpā

Citas sabiedriskās aktivitātes izglītības jomā:

Tautskolas filiāļu dibināšana

2010. gadā nodibināta tautskolas pamatskolas filiāle Ikšķilē – Ikšķiles Brīvā skola;

2011. gadā nodibinātas tautskolas pamatskolas filiāle Tukumā – Praviņu pamatskola;

2011. gadā nodibinātas tautskolas pamatskolas filiāle Rīgā - Brīvā Māras skola;

2012. gadā nodibinātas tautskolas pamatskolas filiāle Valmierā - Valmieras Brīvā skola;

Rons Millers par izglītības sistēmu

2013.02.06

Sabiedrība nav gatava pieņemt holistisko paradigmu izglītībā un tāpēc holistiskiem skolotājiem ir aktīvi jāstrādā kopā ar citiem aktīvistiem, lai sapni realizētu. Viņi ir „disidenti”, neraugoties uz to, ka holistiskās idejām jau ir „sirma bārda” (ap 200 gadus veca). Vēl viņus var saukt par „sentimentāliem romantiķiem”, jo viņi runā par bērniem slēptām tiesībām, par brīvību, pašnoteikšanos un par nepieciešamību pakļauties ekonomiskās sistēmas diktātam. Skolotāji-holisti Amerikā uzskata, ka Amerikas pasaules uzskats kultivēts izglītībā, nomāc svarīgu radošās enerģijas spēku cilvēka izaugsmei.

Amerikā dažādi politiskie un ideoloģiskie spēki cīnās par amerikāņu izglītības „akciju kontrolpaketi”, jo uzskata, ka skolas pastāv, lai kalpotu sabiedrībai. Viņi uzskata, ka sabiedrības, valsts pienākums ir disciplinēt bērnu prātus, ievirzot tos profesijās, kuras ir nepieciešamas sabiedrībai. Viņi pieņem, ka ekonomika ir galvenā mūsdienu dzīvē un tāpēc izglītībai jānodrošina sagatavotību darbam sabiedrības interesēs, respektīvi, ir jāapgūst prasmes, lai nodrošinātu ekonomiska rakstura panākumus. Kapitālisms ir ekonomiska sistēma, kas uzsver konkurenci un sasniegumu mērīšanu. Un tādejādi, (Rons raksta analizēdams ASV, bet to visu var attiecināt arī uz Latviju un daudzām citām Rietumu zemēm), mūsdienu izglītība ir garīgi postoša, ir naidīgi noskaņota pret cilvēka vērtībām un demokrātijas ideāliem, jo īpaši tagad, kad tiek uzsākta kampaņa, lai standartizētu mācības un mācīšanos.

Amerikāņi godina sevi kā tautu, kas prezentē pasaulē sevi kā brīvības un demokrātijas standarta zemi. Visi tās atribūti – Brīvības statuja, Neatkarības deklarācija un citas valsts ikonas izteic pārliecību, ka šeit, kā nekur citur, cilvēks var kļūt laimīgs, piepildīt savus sapņus, veidot savu izaugsmes ceļu. Taču amerikāņu tautas kultūra ir daudz sarežģītāka. Rons raksta, ka ar šo mantojumu var lepoties, bet ne aklī.

Lielākā daļa amerikāņu kaismīgi aizstāvēs kapitālismu gan kā ekonomiskās, politiskās brīvības, gan morālo tikumu dēļ. Tā ir pārliecināta, ka ASV atvērtajā sabiedrībā nav šķēršļu iespējām, jo tās ir katra paša talanta un uzņēmības noteiktas.

Kapitālisms kā pasaules uzskats balstās uz nopelniem, kuri gūstami nekontrolētā ekonomiskā un sociālā konkurencē. Panākumi tiek galvenokārt mērīti materiālistiski – veselas cilvēku sfēras, īpaši estētiskās, emocionālās un garīgās nav uzskatāmas par sasniegumiem darba tirgū. Kapitālisms veicina individuālismu un pašapliecināšanos sociālajā un ekonomiskajā ziņā, taču sevis izpratni, garīgo atklāšanos nostāda kā daudz zemāku vērtību. Kapitālisms prasa reālus rezultātus, nevis uz iekšu vērstus meklējumus jeb sevis apzināšanos. Rons jautā: vai tas ir demokrātiski, kas 1% iedzīvotāju kontrolē 30% no nacionālām bagātībām un tas, ka par normālu tiek uzskatīts, ka uzņēmuma izpilddirektors saņem simts vai divi simti reizes lielāku algu nekā par savu veikumu viņa darbinieki? Tas neko citu nenozīmē, ka kapitālisms sludina demokrātiju visiem, bet tikai daži cilvēki bauda faktisko demokrātiju, iespēju piekļūt kvalitatīvai izglītībai, ietekmēt politiskos un ekonomiskos lēmumus, baudīt brīvību, kļūt vēl bagātākiem (sociālais darvinisms – izdzīvo stiprākais).

Neskatoties uz brīvības, neatkarības, individuālisma mītiem – faktiski nav uzticēšanās spontānumam, sevis izteicošiem, radošiem indivīdiem. Amerikāņu kultūrā netiek augsti vērtēta dziļāka dzīves jēgas meklēšana.

19.gs. izglītība nevar risināt mūsu laiku vajadzības. Amerikāņu skolās izglītība ir iegājusi haosa un konflikta periodā, no kuras nevar aiziet nemainījusies. Izglītība tiek orientēta uz globālu konkurētspējīgu ekonomisku sistēmu. Skolotāji pieprasa lielāku profesionālo autonomiju, minoritātes pieprasa saskaņot izglītību ar daudzkulturālo sabiedrību. Tiek prasīta lielāka kristīgā disciplīna un mājniecība; bērni prasa lielākas brīvības un jēgpilnu mācīšanos. Daži iegūst lielāku brīvību caur *volčeru* vai *magnetic* skolām, kamēr ir pret dabīgām (nepiespiesta darba) skolām. Skolu jautājumā, vērojama nevienprātība.

(Ron Miller, 1993. *Renewal of Meaning in Education: Responses to the Cultural and Ecological Crisis of Our Times*. Brandon, VT: Holistic Education Press.)

Mulķība, nabadzība un noziedzība netiks pieveiktas ar veco izglītību – spiežot bērnus mācīties pēc pieaugušo veidotām un kontrolētām instrukcijām. Nav jāiegulda miljardiem dolāru vecās izglītības reformās, bet jāveido jauna izglītības, lai atbrīvotu cilvēka garu – brīva izglītība, kura balstītos tikai uz fundamentāliem dabas likumiem.

Četrsimts gadus zinātnes mērķis bija vērsti uz dabas un cilvēka dabas pārvaldīšanu. Zinātnes paradigma veidojusies mūsdienu Rietumu kultūrā. ...Izglītības mērķis ir bijis un ir saglabāt esošās kultūras hegemoniju un saglabāt dominējošā pasaules uztveri (skatījumā).

Ron Miller Education and the Evolution of the Cosmos

Presented at the Third International Whitehead Conference, Claremont, CA

August 5, 1998. Published in a book by Ron Miller called "Caring for New Life: Essays on Holistic Education", published 2000 by The Foundation for Educational Renewal (P.O. Box 328, Brandon, Vermont 05733).

Marija Montesori, Itālijas pediatrs un izglītības pētniece, pazīstama, kā pirmskolas izglītotājs, bet mazāk kā jaunas izglītības koncepcijas iedvesmotāja jaunajai pasaulei (ENW--Montesori, Maria. *Education for a New World*. (1946). Oxford, UK: ABC-Clío, Ltd., 1989.). Daba pēc iepriekšnoteikta plāna, mistiskā veidā visu harmonizē un rada. Viņa saka – mēs netiekam radīti, lai izklaidētos, bet esam radīti, lai attīstītu Kosmosu. Pārdomājot šo ideju, mēs varam radīt pilnīgi jaunu izglītības koncepciju. Mēs uzstājīgi aicinām no idejas, kuras ir labākas vienai tautai, vienai ekonomiskai sistēmai, uz ideju, kas labāka pasaulei kopumā. Šāda perspektīva pilnībā grauj dominējošo izglītības programmu mūsdienu kultūrā, kuras mērķis ir pasaules ekonomisko un tehnoloģisko izaugsmi un personīgos panākumus. Ja arī ir augstāks un cildenāks mērķis mūsu dzīvei, nekā pasaules ekspluatācija un bauda, tad šobrīd to neatrast ne mūsu izglītības politikā, ne praksē.

Kādu mēs varētu iedomāties izglītību, kas patiesi kalpotu labajam pasaulē? Mums būtu jāsap ar cilvēka garīgo esības koncepciju. Ko tas nozīmē? Montesori un citi pedagogi, kuri runā par garīgumu, stāsta mums, ka ikvienā cilvēka dvēselē rodams darba radošs spēks, noslēpumaina neparasta enerģija, kura meklē izpausmi caur mūsu personīgo dzīvi. Šī enerģija pilnībā neizpaužas cilvēka eksistences laikā, bet tā atklājas vēsturē, sasniedzot kulmināciju, kuru garīgie skolotāji sauc par debesīm, izpirkšanu, nirvānu.

Montesori viedoklis nav vienpatns mistisks, bet atspoguļo divdesmitā gadsimta garīgo skolotāju kā Rudolfa Šteinera, Šri Aurobindo un Sufiju meistara Hazrat Inayat Khan viedokļus par cilvēka garīgo attīstību. Šie skolotāji ir bijuši vienisprātis, ka mūsu planēta ir iesaistīta garīgas atvēršanās evolūcijas procesā. Ka cilvēki ir dievišķas būtnes, kas attīstās uz lielāku dievišķību. Visi trīs skolotāji

cilvēka uzdevumu kā redz dievišķības vai Dieva realizācijā (CV--*Marshak, David. The Common Vision: Parenting and Educating for Wholeness. NewYork: Peter Lang, 1997.*).

Rudolfs Šteiners raksturojot pagātni, apgalvo, ka cilvēks ir ielikts nejutīgā un garīgi tukšā pasaulē. Tas no sadarbības ar dabu ir aizgājis pie mašīnu ekspluatācijas ceļu. Kaut kas ir jādara, lai atgrieztu to pie radniecības ar dabu, pie piederības super smalkai dvēselei un gara pasaulei. (*WEA--Steiner, Rudolf. Waldorf Education and Anthroposophy, Vol. 1: Public Lectures 1921-22. Hudson, NY: Anthroposophic Press, 1995.*).

Citiem vārdiem sakot, virzītājspēki zinātnes, tehnoloģijas un ekonomikas veikšanai nav tie būtiskākie, labākā gadījumā tie ir papildus vienības mūsu patiesiem mērķiem, un sliktākā gadījumā viņi pilnīgi mūs atrauj no tā. Šteiners apgalvo, ka, ja izglītība tiek izmantota ekonomisko mērķu sasniegšanai, tad tā nevar kalpot cilvēces garīgai attīstībai.

Cits garīgais skolotājs Jiddu Krišnamurti, apgalvoja: ka industrializācijas galvenais mērķis ir nežēlīgas konkurences un savstarpējas iznīcināšanas mašīna.

Pašreizējā izglītība padara mūs par pakļāvīgām, mehāniskām un dziļi neapdomīgām būtnēm, lai gan tā atmodina mūs intelektuāli, bet iekšēji tā atstāj mūs nepilnīgas, smieklīgas un neradošas. Viņš saka, ka mēs neesam patiesi laimīgi, jo mūsu mērķis ir panākumi. Kamēr tas tā ir, mēs nevaram tikt vaļā no neveiksmes bailēm... Mēs visi vēlamies tikt uz augšu, būt augšā, bet šī vēlme rada patstāvīgus konfliktus ar kaimiņiem un tas noved pie skaudības, konkurences, naida un beidzot arī kara. (*ESL--Krishnamurti, Jiddu. Education and the Significance of Life. (1953). NewYork: HarperCollins, 1981.* Krišnamurti saka, ka patiesi izglītības veids ir tāds, kurā tiek ļaut katrai personai pilnībā izprast sevi un savas attiecības ar pasauli. Izglītība, kas ļauj katram virzīties uz veselumu, integritāti nevar tikt metodes vai ideoloģijas diktēta, bet prasa nepārtrauktas mīlošas attiecības starp sevi un bērniem. Mēs paši esam sausi, tukši un bez mīlestības, ka mēs ļaujām valdībām un sistēmām pārņemt mūsu bērnu izglītību, mūsu dzīves vērsumu (virzienu); valdības vēlas efektīvus tehniķus un ne cilvēkus.

Pēc Krišnamurti, attīstīts cilvēks ir brīvs no nosacījumiem, no egocentrisma, no bailēm un kurš tāpēc vienmēr ir klātesošs, radošs un spēj saskatīt būtisko savā pieredzē. Mūsu ilūzijas, ka mēs attīstāmies caur ekonomiku, politiku un reliģisko ideoloģiju, mūs atdala no pasaules.

Mēs mācam bērnus, kā mērīt, kā nosvērt, mums neizdodas iemācīt viņiem kā cienīt, kā izjust brīnumu un bijību. Pats svarīgākais uzdevums šobrīd ir sagraut mītu par to, ka bagātību uzkrāšana un sadzīves komforts ir augstākie cilvēka sasniegumi.

Visā savā izglītības darbā es esmu apgalvojis, ka mums ir jānomaina mūsu redukcionistiskā epistemoloģija uz holistisku kosmosa izpratni. Esmu rakstījis, ka līdz pat 20 gadsimta vidum holistiskā sapratne bija galvenokārt izteikta reliģijas un teoloģijas valodās, bet pēdējā laika atklājumi fizikā, sistēmu teorijās ekoloģijā, dziļajā psiholoģijā, filozofijā mums ir devuši jaunas iespējas izteikt realitātes satriecošo veselumu. Atšķirībā no galējā racionālisma, kas raksturo mūsu domāšanu, David Ray Griffin nosaucis šo izsmalcināto holistisko pieeju par „konstruktīvo postmodernismu”.

Alfred North's sniedz nozīmīgu kosmisko procesu skaidrojumu, apgalvojot, ka pasaule ir fundamentāli nepilnīga. White heads parāda, ka radošums, transformācija un attīstība ir svarīga un nav nejaušs realitātes aspekts. Viņa transformācijas kosmoloģija apstrīd mūsdienu „tehnisko” epistemoloģiju, kas redz savu izdzīvošanu, savu paplašināšanos kā esamības mērķi. Mūsdienu izglītība ignorē cilvēka pamata jēgu – būt iesaistītam visuma nepārtrauktā radīšanas procesā. Izglītība atvasināta no konstruktīvā postmodernisma filozofijas ir saistīta ar jaunas apziņas radošu attīstību drīzāk nekā personīgu panākumu nodrošināšanai iedibinātās kultūras modeļa ietvaros.

Viens, ne teoloģisks, nereliģiozs avots holistiskai izglītībai ir Kena Vilbera skatījums. Viņa secinājumos ir skaidrs mistiķu un teologu apgalvojumam, ka cilvēka galvenais eksistences mērķis ir sekmēt gara attīstību. Vilbers skaidro realitātes holistisko dabu. Katra kosmiskā vienība ir holons – tas ir vienots veselums pats par sevi un vienlaikus kalpo kā kāda lielāka veseluma daļa. Šādai dubultai identitātei raksturīga nestabilitāte, kas holonu virza uz lielāku veselumu – kas ir lielāks, sarežģītāks, iekļaujošāks, integrējošāks utt. (lai pārvarētu savu neobjektivitāti). Pārtapšanas lēcienā kosmiskā vienība pārvar savu identitāti un spontāni rada jaunu, sarežģītāku struktūru. Tas sakrīt ar garīgo tradīciju meistarų uzskatiem, ka Visumu raksturo plašs evolūcijas process, kurā kosmiskais spēks velk holonu uz arvien lielāku integrāciju un veselumu.

Kādā sakarā šis spēks ir garīgs?

Lielākie veselumi nav redzami zemākiem veselumiem – augstākām dimensijām nav nozīmes zemākas kārtas sistēmās. Piemēram, dzīvnieki nesatur morālo, kultūras koncepta realitāti, kas ir cilvēka apziņā. Garīgums attiecas uz apziņas līmeni, kas uztver vai intuitīvi jūt milzīgo veselumu, materiālā ziņā neizmērāmo veselumu. Montesori: pasaule nav, lai vairotos, bet sevis pārspēšanai.

Vilbers dod atslēgu holistiskās izglītības teorijai. Izglītībai, kas kalpo Kosmosa evolucionēšanai uz lielāku kārtību, veselumu, t.i., kas māca, kā atvērt un padziļināt mūsu pašu apziņu. Cilvēka uzdevums nav kļūt par labi apmācītiem automātiem vai augsti kvalificētiem manipulatoriem fiziskajā pasaulē, bet, lai kļūtu par paši sevi pārspējošiem garīgās evolūcijas aģentiem. Šis uzdevums nav viegls. Sagaidāma pretestība – evolūcija nav nesāpīga, gluda. Jaunais prasa dzimšanas mokus, paradīgu karus – tur varētu būt viltus. Kā mums praktiski mācīt šo mērķu gaismā? Te nav viennozīmīga atbilde. Nav vienas holistiskās izglītības korektas metodes. Izglītībai jābūt radošai, transformējošai, sevi pārspējošai. Tā iekļauj nenoteiktību, novitāti un šī procesa brīvību.

Vārds „alternatīva” nozīmē iespēju ko darīt, kas būtiski atšķiras no līdz šim kopēji darītā. Ar „mūsdienīgumu (modernitāti)” es saproti ideju kopu, pārliecības, tehnoloģijas, institūcijas, kas noteica kooperatīvā kapitālisma un nacionālisma agrīnā 19 gs. izaugsmi un nostiprināja Rietumu pasauli agrā 20 gs. Mūsdienīgums (modernitāte) ir kultūra, pasaules uzskats, sabiedrības vērtības un tieksmes. „Modernisms” būtībā uzskata sabiedrību par lielisku mašīnu, kuras pārvaldīšanai nepieciešami tehniķi-eksperti, mašīna, kuras mērķis ir pārvērst dabas un cilvēka „resursus” par precēm un peļņu. Pamatojoties uz šo viedokli, var teikt, ka *modernisms* uzsver strauju progresu un izaugsmi pār tradicionālo un stabilo. Šajā sakarā materiālās vērtības top augstāk vērtētas nekā garīgās bagātības. Tas veicina privāto interešu pārsvaru par kopīgām interesēm (kopīgo atbildību). Tas tiecas uz tehnoloģisko meistarību, nevis uz cieņu pret bioloģiskiem procesiem dabā. Šis modernais pasaules uzskats aizvieto vietējās, zemē iesakņojušās tradīcijas, kultūru ar abstrakti nacionālu identitāti, kas pēdējos gados ieguvusi globalizācijai raksturīgus vaibstus. Cilvēku savstarpējās attiecības kļūst par abstraktām, tāli bezpersoniskām, kuras pozicionē brīvais tirgus, masu mēdiji, milzīgas valsts iestādes, korporācijas. Skolas Rietumos

pēdējos divos gadsimtos piedzīvo abstrakciju un birokrātiskā pārvaldījuma triumfu. Sabiedriskā izglītība uztverama kā sava veida sociālā disciplīna nodrošinot „sociālo efektivitāti”, kas ļautu industrijai efektīvi izmantot jaunās paaudzes enerģiju, atbilstoši konkurētspējīgas ražošanas sistēmas prasībām. „Paklausība birokrātiskām normām” bija būtisks rūpniecības un sociālā progresa nosacījums. Izglītības organizētāji radīja jaunu kontroles sistēmu pār skolēniem, skolotājiem, direktoriem un citām skolu hierarhijas locekļiem. Tas izdevās. Un 20 gs sabiedriskā izglītošana kļuva par mehanizētu jauno cilvēku ievadīšanu modernajā kultūrā procesū. Mehanizēti saprotot burtiski mašīnu (sabiedrību, izglītību) kas tiek rūpīgi centrālo iestāžu pārvaldīta un kontrolēta, lai tā darbotos efektīvi, netraucēti un prognozējami. Šāda sistēma rada iztapīgas personības ar iepriekš noteiktām un izstrādātām lomām. Pēdējos 20 gadus izglītība kļuvusi arvien vairāk standartizēta, arvien vairāk mehanizētāka, jo politikas un ekonomikas dienas kartībā ir konkurence, ražošanas un uzņēmumu peļņa. Jaunieši šajā sistēmā netiek uztverti kā cilvēki, kuri tiecas augt un attīstīties, meklējot jēgpilnu savienojumu ar kopienū, sabiedrību, dabas, gara pasauli, bet kā ražošanas vienības, kuru sekmes tiek mērītas ar ekonomiskiem rādītājiem. Šodien, pat pirmklasnieki tiek rūpīgi pārbaudīti, lai nodrošinātu viņu saderību ar sistēmu, bet tie, kas pretojas mehāniskai disciplīnai nomierinās ar spēcīgu narkotiku palīdzību. *(lūk kāpēc ir valstis, kurās atļauj lietot tādas vai citādas narkotikas – kaut kā jātiek vajā no „nemierniekiem” –vēlāk ir iemesls tos disciplinēt ar likumiem un cietumiem - mans).*

Kaut kas tiek vitāli svarīgs zaudēts, kad mazgadīgā bērna vajadzību spēlēties aizstāj ar abstraktu efektivitāti. Kaut kas vitāli svarīgs tiek zaudēts, kad personiskās attiecības un unikālās indivīda īpašības tiek nomāktas ar standartizāciju, mehanizāciju un hierarhisku kontroli. Alternatīvās izglītības filozofijas būtības meklējama cilvēka būtisko īpašību atzīšanā, kuras šobrīd tiek upurētas uz modernisma altāra. Alternatīvām skolām var būt dažādas metodes, paņēmieni, bet kopīgs visām ir rūpes par būtisko cilvēkā un nevis par abstraktu programmu vadīšanu, kontroli bezpersoniskā, mehāniskā sistēmā.

Holistisko skolu iezīmes:

Brīvība; jēgpilna mācīšanās; labestība, līdzjūtība, mīlestība, intelīģence; laipnība, cieņa;

Holisms ir pasaules uzskats, kas mēģina izprast kopsakarības un attiecības starp visām Kosmiskām parādībām. Cilvēks ir apbrīnojami komplicēta būtne, kas neskaitāmiem pavedieniem saistīta ar pasaules būtnēm un lietām. Holistiskās izglītības mērķis ir attīstīt emocionālo un garīgo dzīvi, padziļināt jauniešu izpratni par viņiem pašiem, viņu vietu dabā, „abiotiskajā kopā”. Holistiskā izglītība ir saistīta ar brīvību un sabiedrību. Ar praktisku izpēti un intuitīvu darbošanos, ar morāles un kultūras tradīcijām, kas mūsos uztur pamatotas, nezināmas iespējas, jaunas vīzijas, kas nāk no kāda noslēpumaina avota mūsos.

Mūsu dzīve un mūsu civilizācija ir iesaistīta grandiozā kosmosa evolūcijas procesā un tāpēc mums ir jābūt uzmanīgiem un brīviem no aizspriedumiem, lai reaģētu uz jaunām konstrukcijām, jaunu jēgu, jaunām realitātes izpausmēm. Cilvēka radošie garīgie spēki ir gatavi turpmākai apziņas un civilizācijas attīstībai, mums ir jāpievērš pastiprināta uzmanība tiem, integrējot tos mūsu sociālajā un izglītības praksē.

No holisma viedokļa tā ir dinamiska saspēle starp brīvību un struktūru – pasaule nepārtraukti mainās. Šis dinamiskās mainība dēļ izglītībai arī jākļūst dinamiskākai, spontānākai, pašorganizējošai, evolūciju un attīstību atklājošai, to nedrīkst ietekmēt dažādi apstākļi un konservatīva kārtība.

*Rons Millers **What Are Schools For?** Holistic Education in American Culture. Published November 1st 1990 by Holistic Education Press Paperback, 246 page ISBN 0962723207 (ISBN13: 9780962723209) . Psychology Press/Holistic Education Press. Box 328, Brandon, VT 05733-0328 1-800-639-4122. <http://www.great-ideas.org>. info@great-ideas.org.*

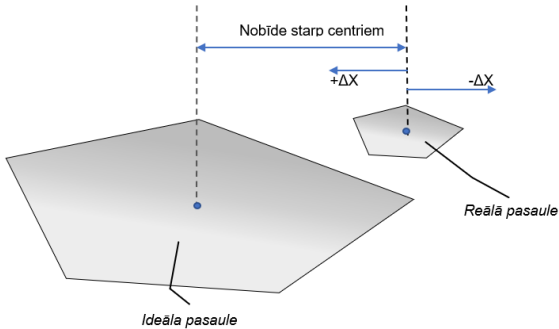
Cilvēces ideālās (sagrālās) pasaules un reālās (profānās) pasaules holonu centru nobīde

2013.09.17.

Uz mūsdienu sabiedrības vispārīgām problēmām var apskatīties, izmantojot zināšanas par sistēmām un holonu savstarpējām attiecībām.

Holona jēdzienu ieviesa (mums jau labi pazīstams) K.Wilbers, tā nosauktdams *veselumus*. Tas ir ērts *veselumu* skaidrošanai. Cilvēki kā holoni (kā veselumi) ietilps citā holonā - ģimenē, tās savukārt kā holoni - kopienā, kopiena – tautā, tauta – cilvēcē. Cilvēces holons ietilps Visuma holonā. Katru holonu var aplūkot kā slēgtu vai atvērtu sistēmu. Atvērtās sistēmas deterministiskā haosa ietvaros ir pašorganizējošas. Pašorganizēšanās ir atkarīga no, tā saucamiem, *dīvainiem atraktoriem* (E.Siliņš, 1999), kas it kā šķietami haotiski, neprognozējami nosaka sistēmas virzību. Attiecībā uz cilvēci tie var būt, piemēram, stihijas izraisīti notikumi, pieprasījuma svārstības tirgū, pūļa agresīva rīcība, terora akts un tamlīdzīgi. Slēgtām sistēmām savukārt raksturīga stabilitāte, prognozējamība un tās ir pabeigtas un pilnīgas. Cilvēces holonu, izmantojot mūsu priekšstatus par relativitāti, var aplūkot vienlaicīgi gan kā noslēgtu, t.i., kā šķietami pabeigtu un pilnīgu, gan kā atvērtu (komplementaritātes princips). Abas sistēmas ir saistāmas ar simetriskuma principiem – noslēgtām sistēmām raksturīga izteikta simetrija, atvērtām – asimetrija. Asimetrija nozīmē atvērtību un nepabeigtību, kas arī ir nosacījums attīstībai daudzveidībā. Pasaules un Latvijas kopienas pastāvēšanas problēmas, šo spriedumu kontekstā, varētu tikt skaidrotas kā asimetrijas starp Cilvēces holona ideālās (sagrādās) pasaules un reālās (profānās) pasaules centriem (Valda Celma ideja, 2006). Visuāli šo situāciju var attēlot kā divu holonu ietvarus – ideālās un reālās pasaules, sk.zīm.1.

Es pieļāuju, ka ideālo pasauli arī kaut kā var noraksturot, izceļot tos tās elementus, kurus uzskatīsim par svarīgiem mērķiem (dievišķību raksturojošo) cilvēka evolūcijā. Reālo pasauli var noraksturot ar reāliem cilvēka (cilvēku sabiedrību) raksturojošiem lielumiem. Zīmējumā robežas ir nosacītas, pieļāuju, ka ideālā pasaule ir bezrobežaina. Reālai - robežas nosaka konkrēta holona Apziņa, konkrētā gadījumā cilvēces kolektīvā Apziņa.

Zīm.1. Ideālās un reālās pasaules centru nobīde

Pasaļu centru nobīdi nosaka cilvēces kolektīvās Apziņas stāvoklis – no tā ir atkarīgi cilvēces garīguma raksturojošie lielumi. Taču, lai gan Apziņas līmenis ir atkarīgs no dievu lēmuma, - dievu lēmums ir cieši saistīts ar to, ko cilvēce savā gara evolūcijā ir sasniegusi.

Kas raksturo cilvēces garīgumu? Šķiet, ka loģiski tai jābūt vērtīborientācijai jeb cilvēces prioritāro vērtību kopai. Ideālās pasaules centram, lai kaut ko varētu mērīt, arī varam rast vērtību kopu, kuras būtu attiecināmas uz visaugstākām ētiskām kategorijām, kādas vien cilvēces dižāko cilvēku Apziņas stāvokļi ir apzinājuši, un tās šobrīd pieņemts saukt par “vispārcilvēciskām vērtībām”.

“Vispārcilvēcisko vērtību” kategorijas ir atklājušās cilvēces garajā attīstības ceļā un ir rodamas visās Zemes kopienās, kā laiktelpas holistiskas uztveres un domāšanas augļi, un saistāmas ar *iekšējā cilvēka* (mūsu gudrinieks K.Raudive, 1940) jeb humānās paradigmas *produktīvā cilvēka* (konstatē psihologs E.Fromms, 2010) dabu. *Produktīvā* domāšana, tā ir spēja uztvert lietas, parādības holistiski.

Kādas izmaiņas attiecībā uz “centru” nobīdi vērojamas šodien un kādas tās prognozējamās rīt?

Iespējams, ka perspektīvā centru pilnīga saplūsmē pat nekad nenotiks (process būs bezgalīgs jebkurās koordinātēs), bet nobīdes dinamika – pozitīva (+Δ) vai negatīva (-Δ), kā sistēmu savstarpēju attiecību raksturotāja, vienmēr kalpos kā cilvēces mūžīgas attīstības vai degradācijas rādītājs. Šobrīd mēs redzam sabiedrības attīstības noteicošo aspektu katastrofālu degradēšanos, - *patiesība* tiek aizstāta ar *bezkaunīgu melošanu vai nepatiesībām, neglītais atzīts par daļo,*

plaukst *vardarbība*, *seksuāla izvirtība*, *visatļautība* un tamlīdzīgi. Cilvēce kopumā attālinās (-Δ) no ideālā (dievišķā) holona centra. Tie paši vērojumi, kas attiecas uz cilvēces sabiedrību kopumā ir attiecināmi uz citiem holoniem, piemēram, *ģimenes*, *cilvēka* honona spēju *būt pašam*— tie, vairumā gadījumu, arī ir iegājuši iznīcības fāzē.

Cilvēces holona reālo centru šobrīd raksturo tehnoloģiju *dievināšana* un atsvešinātība no dabas. Tā raksturojošās vērtības ir cilvēka pragmatiski noskaņotā prāta radītas, un, izrautas no plašāka konteksta, nav harmoniskā saskaņā ar ideālā centra vērtībām, bet ir izteikti egoistiskas. Tās saistāmas ar Raudives „ārējā cilvēka” vajadzībām, un to dominēšana rada vispārēju disharmoniju, rada autoratīvās paradigmas *neproduktīvos cilvēkus*. *Neproduktīviem* raksturīga viena kopīga pazīme – tās balstās uz uzskata, ka visu labumu avots meklējams ārpus cilvēka, ārējā pasaulē, tiem raksturīga pakļaušanās – tie ir nebrīvi, ir sabiedrībā valdošo spēku kalpi pat ja tiem ir vara (spriež E.Fromms). Jo lielāka ir iepriekš aprakstīto centru nobīde, t.i., jo lielāka nesaskaņa ir starp tajās rodamām vērtībām, jo tālāk cilvēce atvirzās no ilgmūžības, izvēloties iznīcības ceļu.

Vērtību skala ir visai raiba. Taču tās visas pauž to labāko, ko varam iedomāties cilvēkā. Ļoti kompakts ir jau minētais Satja Sai piedāvātais vispārcilvēcisko vērtību modelis, kurš izceļ piecas vērtības *Mīlestība*, *Patiesība*, *Kalpošana*, *Miers*, *Nevardarbība*, aprakstot tās ar tām pakārtotām vērtībām. Bez tam īpašs pētījums (sk. V grāmatu) apliecina, ka šo pamatvērtību kopa ietver sevī visas tās vērtības, kuras rodam mūsu tautas Mantojumā.

Patiesība un Mīlestība –cilvēka un visa radītā būtība ir *Mīlestība*. Caur *Mīlestību* (sirdi) iespējams tuvoties *Patiesībai*. Vakar domājām, ka *Patiesība* ir tā, ko redzam, dzirdam un tamlīdzīgi, t.i., tā, ko varam nosvērt, izmērit, saskaitīt. Vismaz pāris gadsimtus, cenšoties izzināt *Patiesību*, mēs, vispirms, Pasauli nodalījām no sevis, nolikām to ārpus sevis un tad vēl bez žēlastības pacentāmies to sadalīt „reizinatājos”. Viss tas veicināja Veseluma un Dieva pazaudēšanu. Bet šodien jau zinām, ka mūsu pasaules pētīšanas paņēmieni neder.

Patiesības meklējums ir jāsāk, kļūstot Patiesiem pret sevi un citiem, t.i., jācenšas dzīvi dzīvot nevis citu atzītos rāmjos, bet tajos, kas atbilst mūsu pašu priekšstatam par Labo, Slikto; mūsu pašu priekšstatam par *Mīlestību*, *Patiesību* un Dievu.

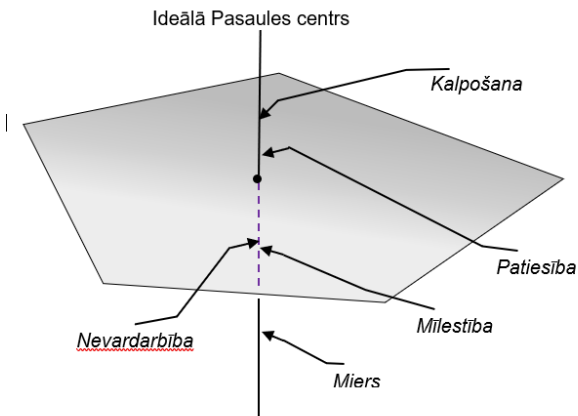
Kalpošana (vilinājums rast *Patiesību*).

Par *Mīlestību* var runāt, bet tā būs tikai saruna bez satura, ja *Mīlestību* neatklāsim darbībā. Kalpošana ir saistāma ar prieka izjūtu par padarīto sirdī. Kalpot nozīmē darīt Mīlot – *Mīlestības* atklāšanu mūsu darbos, mūsu attieksmē pret lietām, notikumiem. Kalpošana ir darbība bez vēlmes saņemt augli.

Esam *Vardarbīgi* pret sevi un bērniem, ja liekam savām un viņu ausīm klausīties sliktu mūziku, rupjības, jēlības, melus; ja liekam savām un bērnu acīm skatīties asiņainus slaktiņus, neķītras bildes, pornogrāfiju. *Nevardarbība* ir sinonīms *Brīvībai*. *Brīvība* ir pamats *Atbildībai*.

Mieru. Miers un līdzsvars ir pamats pacietībai, pamats harmonijai, tātad arī Pareizai rīcībai. Miers nav nāve. Miers ir arī mīlošas sirds līksme. Miers ir drošība. Miers nav pretrunā ar planētu, zvaigžņu kopu savstarpējo kustību un dinamiskiem procesiem uz Saules. Mierā ir Mīlestība, tātad arī Patiesība.

Pareiza rīcība rodas, ja darbība pamatota Mīlestībā – respektīvi, ja caur to izpaužas mūsu kā cilvēku būtība. Tas ir iekšējs nosacījums. Bet *Pareiza rīcība* nozīmē arī pareizi uzvesties, jeb godam „spēlēt lomu”, kuru esam uzņēmušies. Tas nozīmē pildīt savu pienākumu pret savu Dzimteni; pret savu ģimeni: būt labam tēvam, mātei, bērnam; pret savu tēvu un māti; pret savu profesiju, kolēģiem, draugiem.

Zīm.2. Ideālās Pasaules holona ietvars

Šīs piecas pamatvērtības ievietosim kosmiskā holonā (sk. zīm.2.) kā punktus, tā uzsvērot to, ka kosmiskā holonārodāmās

ideālās vērtības nebūt nav vienīgās, kas to raksturotu. Mēs par ideālām esam pieņēmuši Vispārcilvēciskās vērtības.

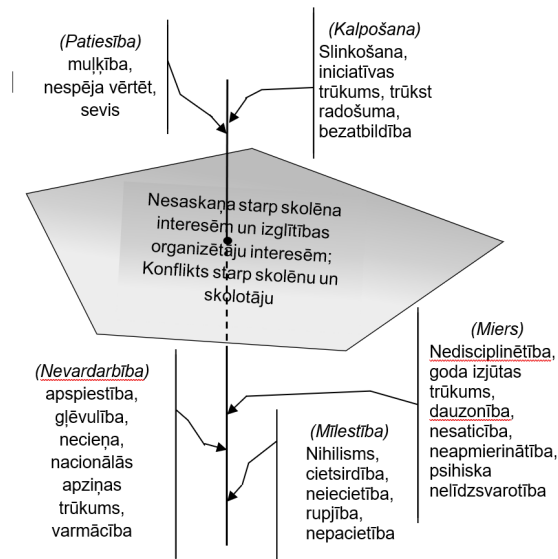
Mūsu interese ir izglītība un te jāpiekrīt jau 20.g.s. sākumā Georgs Keršenšteiners uzskatam, ka pedagoģiskai domai ir jāakumulējas vērtībuzglītībā. Viņš pat izstrādāja aksioloģiskās izglītības metodoloģisko pamatu (Beļickis, 2001). Šobrīd viņa idejas, ka izglītība jeb skolas holons var būtiski ietekmēt cilvēku holona vērtīorientāciju, pedagoģijas zinātnēs jāuzskata par vispāratzītām.

Lai ar izglītības vērtīorientācijas instrumentiem ko mainītu t.i., aptvertu visus cilvēka dabas veseluma aspektus: *fizisko, sociāli-psiholoģisko un garīgo*, ir nepieciešamas nevis reforma, bet jaunas paradigmas pieņemšana (Huitt, 2010) izglītībā. Taču pastāv zināmas bažas, ka tas tik drīz nenotiks. Patērētāju sabiedrības *varas* instrumenti ir tik spēcīgi, ka ir ļoti grūti noturēt vairākos pasaules punktos aizsāktās iniciatīvas, t.i., uz cilvēka un viņa dzīves darbības vides veseluma idejām balstītas skolas (Forbes & Martin, 2004), skolas, kurās dzīvesdarbības vide veidota uz *patiesības, mīlestības un taisnīguma* principiem (Wilber, 2000; Clarken, 2012). Tam par iemeslu varētu būt tas, ka minētiem cilvēka dabas veseluma aspektiem jābūt saderīgiem ar dzīvesdarbības vidi (Vilbers, 2010), taču šāda saderība var tikt realizēta tikai brīvības apstākļos. Bet, kā minēts, Ēriks Froms savā darbā *Bēgšana no brīvības* (Фромм, 2012) konstatē, ka lielākā daļa sabiedrības negrib brīvību, jo jūtas pietiekami droši, ērti, „laimīgi”, lai šodien tiektos pēc tās. Šī sabiedrības daļa ir ļoti spēcīga un dara visu, lai savas pozīcijas nostiprinātu (Römpczyk, 2007). Patērētāju sabiedrība, globalizējoties ekonomikai, pieprasa konkurētspējīgu personību, kura spējīga pastāvēt pat ārpus tradicionālām valstu robežām (Human Development Report, 2010). Rietumu pasaule iet uz izglītības sistēmas starpvalstu homogenizāciju, t.i., “visi dara tā”. Šādu nepieciešamību izraisa darba tirgus prasība nodrošināt pasauli ar konkurentspējīgiem, *mobiliem* darba ņēmējiem. Šis process veicinās cilvēku migrāciju, sagaidāms, ka no ekonomiski vājākām valstīm notiks spējīgāko speciālistu aizplūšana, tā veicinot šo zemju ekonomikas (arī kultūras) palikšanu Eiropas *otrajā plānā* un beigu beigās *globālā pilsoņa* uzvaru. Maskējoties aiz “vērtību” saukļiem, humānisma virsrakstiem, arī Latvijā dibinās globalizācijas atbalstītāju institūcijas (IAC, 2013; LAPAS, 2013; IIC, 2013), kuras pamato un popularizē *attīstības jeb globālo izglītību* (Kamola & Saulītis, 2006).

„Attīstības/globālā izglītība” tiek identificēta ar jēdzienu „globālais pilsonis” (Sandbaha 2011) - te lieti der atcerēties jautājumu, kuru uzdeva Russo: ko tad mēs gribam uzaudzināt? – pilsoni vai cilvēku? (Pycco, 1981).

Skola vienmēr ir bijusi laicīgās sabiedrības nosacīts institūts un kalpo tās interešu realizēšanai. Lai gan sabiedrību nevar uzskatīt par visu tās locekļu mehānisku integrāli, tā tomēr vairāk vai mazāk atspoguļo tajā dominējošo viedokli, kurā netiek akcentētas vispārcilvēciskās vērtībās. Ka tas tā ir, nav vajadzīgi īpaši pierādījumi, skatāmie kā dzīvojam – kaut vai piesārņotā vide, mežu izciršanas globālie mērogi, kas radījušas un joprojām rada lokālas vai globālas ekoloģiskās katastrofas, nemaz jau nerunājot par kariem tautu iekšienēs un starp tām.

Ja vēlamies uzaudzināt cilvēku, kurš spēj apturēt un pat pagriezt reālās pasaules kustību Ideālās pasaules centra virzienā, skola jāveido tādu, kurā katrs indivīds spēj sevī atrast vispārcilvēciskās vērtības, un tas jā dara katrai nācijai, katrai tautai.

Zīm.3. Skolēna holona ietvara centrs

Uz ko skolēna holona ietvarā virzās vērtības reālajā pasaulē? – vērojam to Zīm.3.

Veicu pētījumu par skolotāju un skolēnu attiecībām (sk. V grāmatā). Sliktākās attiecības skolēniem veidojas ar tiem skolotājiem, kuru mācību priekšmeti tiek vērtēti, ka uzspiesti (nesaskan ar skolēna interesēm). Daudzos gadījumos negatīva attieksme bija sakāpināta emocionāli tik augstu, ka pārvērties atklātā necieņā (pētījumā minēti 26%).

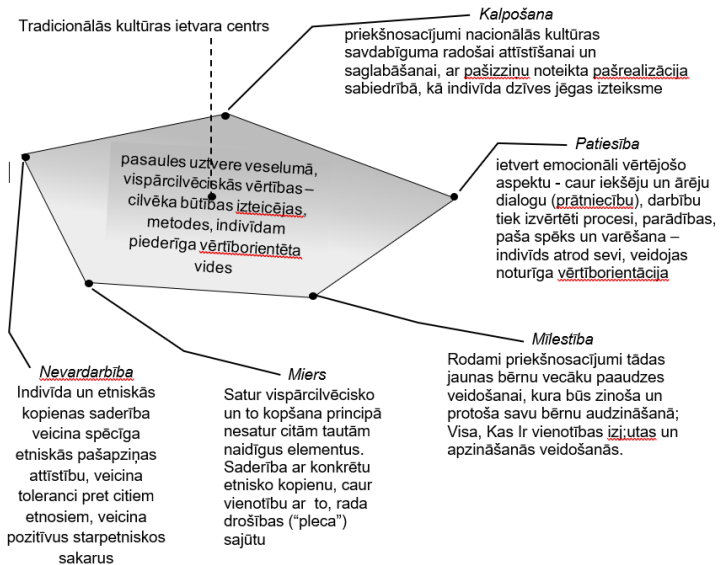
Tajā pašā pētījumā, par skolēnu attieksmi un par mācību procesu tika aptaujāti 49 skolotāji.

Skolotāji apliecināja, ka skolēniem trūkst motivācijas mācīties un ir nedisciplinēti. Neapmierinātība bija arī par izglītības ministrijas kompetenci jeb izglītības organizēšanu valstī. Skolotāji sūdzējās, ka biežās kontroles (tātad, par neuzticēšanos), traucē radoši un bez stresa strādāt. Tāpat sūdzējās par mācību satura pārblīvību ar nevajadzīgām lietām, laika trūkumu programmu realizēšanai.

Pētījums ļāva domāt, ka galvenie cēloņi motivācijas trūkumam, ir skolēnu interešu neievērošana. To, ka skolu (izglītību organizējošās iestādes) neinteresē skolēna sapņi, intereses, vēlmes, skolēns var izjust, kā pāri darījumu, kā viņa personības necieņu, kas var tikt pieņemta par normu cilvēku savstarpējās attiecībās. Kā rezultāta vispārcilvēciskās vērtības pārvēršas savā pretstatā (sk. 3. zīm.). Reālā situācijā *skolas*, *skolēna* ietvari tikai daļēji pārklājas (skolniekos rodamas arī pozitīvas vērtības). Taču saglabājoties esošai situācijai, sagaidāms, ka pieaugs nihilistiska skolēna attieksme pret visu un visiem. Skolēnu interešu neievērošana pārvēršas interešu zudumā – pētījumi rāda, ka skolu beidzot liela daļa nemaz nezina savas intereses un nākamo studiju izvēli nosaka tas, kāds atalgojums sagaida, kāda būs mācību, darba komforts un tamlīdzīgi (NVA, 2005),(Paspārne, 2007). Plaši skolēnu labsajūtas pētījumi skolas vidē veikti gan Igaunijā, gan Somijā un citur pasaulē un secinājumi ļoti līdzīgi mūsu pētījumam.

Skolas vide jāveido tādu, kura veicinātu pašizziņu, pašvērtēšanu, pašapziņas attīstību, kurā kāds interesējas, ko skolēns pats vēlas un tai jābūt vietai, kurā skolēnam iedod vajadzīgos "instrumentus" vēlākai pašrealizācijai sabiedrībā. Kur meklēt vērtīborientējošās vides prototipu, pēc kā tad varētu organizēt skolas dzīvi. Arī te aicinu ieskatīties V grāmatā, kurā vairākos pētījumos

atklāts, ka atslēga ir latvju tautas tradicionālā kultūra – (kā augstāk jau minēts) tajā rodamas visas vispārcilvēciskās vērtības

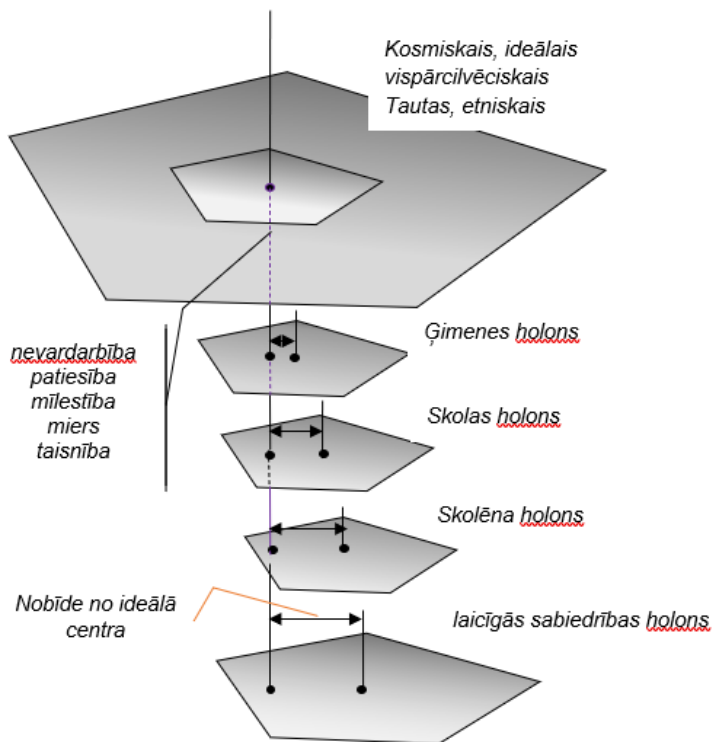

Zīm.4.

Tautas tradicionālās kultūras ietvars atklāj dziļāku pamatojumu tā izmantošanai šodienas apstākļos (sk.4.zīm.).

Tradicionālās kultūras ietvara holons, mūsu apsvērumos sakrīt ar vispārcilvēcisko Ideālās pasaules ietvarā.

Ietvariem, to savstarpējā saistībā un līdzībā būtu jārealizējas autosimilitātei, kas ir atzīta par vispatverošu kosmisko elementu, Īsi autosimilitāti var raksturot, kā objekta nemainīgumu attiecībā pret mēroga maiņu. Mūsu gadījumā tas nozīmētu, ka visi ietvari satur sevī līdzīgus elementus. Šie elementi var atrasties iedīglā stāvoklī vai var būt pilnīgi attīstījušies (sēkla nevarētu uzdīgt, ja nebūtu tai piederīgi, vai ar to saderīgi vides apstākļi). Autosimilitāte ir pamatā visai dzīvai un nedzīvai dabai. Tā, pretēji haosam, ir dabas evolūcijas virzošo spēku deterministiskā komponente. Determinēts nozīmē kaut kam pakārtots. Determinētība rada iespēja izmantot dedukcijas-indukcijas t.i.,tā (Siliņš, 1999) raksturīga visiem universālajiem dabas likumiem.

5.zīm. Visa, kas ir modelis.

Citiem vārdiem sakot, indivīds iekļaujas kopienā, sabiedrībā, kosmosā tikai caur līdzības elementiem. Ja šie elementi nav attīstīti, vai ir kroploti nav iespējama *saderībā* līdzsvarota sadarbība starp ietvariem. Attēlā1. attēlotā nobīde gan pa vertikāli, gan pa horizontāli nosacīti atspoguļo šos kroplojumus. Te par līdzības elementiem pieņemtas vispārcilvēciskās vērtības, kuras ir un caurauž visus ietvarus (*saderības* līnijas). Pētījumā tiek pieņemts, ka skolas, skolēna un laicīgās sabiedrības ietvaros vērtību skalas ir atšķirīgas un tās neatbilst kosmiskajam ideālam, vai vispārcilvēciskam, kas rodams tautas garīgā mantojuma kultūrā. Ir pamats domāt, ka sabiedrības un t.sk., izglītības ilgtspēja var iestāties, tuvinot ietvaru vērtību skalas, ievirzot skolu un sabiedrību vispārcilvēciskajās vērtībās. Pie kam izšķirošā loma te var būt skolas vērtīborientējošai videi – tā varētu būt spējīga veidot skolēnos – nākamās sabiedrības locekļos,

vērtīborientāciju, kuras pamatā būtu vispārcilvēciskais. Vienota pamatvērtību sistēma nodrošinātu ietvaru savstarpējo saderību. To saplūsmes gadījumā veidotos savstarpēja piederības apziņa, kura iegultu indivīda Veseluma apziņas pamatā.

Sai Babas Gīta Vahini apcerēšana

2014.03.20.

Pavērosim sevi – mēs ejam uz darbu, lai piepildītu sevi vai lai nopelnītu iztiku un gūtu kaut kādu citu labumu no tā? Jautājumu var uzdot arī tā – ja jums nekas netiktu – nav svarīgi naudā vai graudā – vai jūs strādātu? Atbildes var sagaidīt dažādas. Vajadzētu faktiski šajā jomā veikt pētījumu – cik ir tādi un cik ir citādi. Nevar noliegt nepieciešamību strādāt tāpēc, ka jāiegūst darba augļi – ir jādzīvo. Taču jebkurai darīšanai būtu jāsaistās ar prieku, ar sevis piepildījumu. Veseluma kontekstā tam tā būtu jābūt. Skolnieku stimuli šobrīd ir orientēti uz darba augļu saņemšanu – agrāk vai vēlāk. Tie tiek apbalvoti par sekmēs ar diplomiem, uzslavām, tiem tiek iegalvots, ka šī brīža darba augļus saņemsim kaut kad nākotnē – viss ko darām noteiks to, vai sameklēsīm sev darbu darba tirgū, kāds būs šis darbs – viegls, grūts, labi vai slikti atmaksāts. Tātad skola nevirza bērnu uz sevis piepildīšanu, bet uz pelnīšanu, lai varētu piepildīt vēlmes. Vēlmes tam jau ir pirmajā klasē – draugiem ir mobilie, datori, cita ģimenei ir autu utt. Arī reklāmas piedāvā neskaitāmas lietas un izpriecas, pēc kurām bērns sāk ilgoties. Tās pāraug vēlmē un gribā pēc iespējas ātrāk tās realizēt. (bērni atstāj skolu pārāgri – alkdami piepildīt savas vēlmes. Tā vai citādi, mūsu prātā sāk dominēt tikai vēlmes. Domas par to piepildīšanu ir saldās un cilvēki, ir naudas vai nav, piepilda lielveikalus, mielodami acis un prātu. Šāds prāts nav spējīgs sevī vairāk neko citu ielaist (viņš to arī negrib). Cilvēks pakāpeniski kļūst par sava prata jeb, pareizāk sakot, vēlmju vergu. Nebrīve ir šķērslis garīgai izaugsmei. Vēlmēs ir aprakts cilvēka patiesā būtība. Tāpēc ar gribas palīdzību ir jācenšas no prāta izmēzt vēlmes, pakāpeniski radot tajā brīvu telpu tam, lai to varētu izmantot savai labklājībai, savai sevis piepildīšanai. Ir svarīgi aptvert atšķirības: pirmajā gadījumā prāts mūs vada vēlmju piepildīšanai, otrajā gadījumā mēs prātu izmantojam, tas mūs nevada, bet mēs vadām viņu. Kā tas ir iespējams – vai tad tas nav prāts, kas vienīgais visu izsver un beigu

beigās visu nosaka? Mūsos patiesībā ir kaut kas augstāks nekā prāts. Es saprotu, ka Sai to sauc par intelektu. To var saukt par neatkarīgo vērotāju, apziņas centru varbūt par sirdsapziņu, zemapziņu, virsapziņu vai kā tamlīdzīgi.(?)

Atkarība no tā ar ko prāts saplūst arī rodas prāta pakārtotības variants. Sai saka, ja prāts saplūst ar jutekļiem rodas vēlmes, ja prāts saplūst ar intelektu – cilvēks nonāk Ātmas stāvoklī (augstākās realitātes). Pakļaujoties jutekļiem, augstākās apziņas stāvoklis tiek vājināts, līdz nekas no tā nepaliek. Dzīves uzdevumi nav meklējami vēlmēs, tie rodami augstākās apziņas stāvokļos. Ja tā ir nomākta, tad nav cerības tos ne apzināt, ne realizēt. Bet neviens nevar izvairīties no saviem uzdevumiem, jo tie ir ieskaņoti Veselumā jeb, var teikt, tajā organismā, kuru dēvējam par cilvēci. Tāpēc, acīmredzot, ir jānāk un jānāk arvien citos iemiesojumos, līdz apstākļi sagādās tādi, ka tie tiek izpildīti. Tajā gadījumā, kad cilvēks realizē savus uzdevumus jeb pilda savu patieso pienākumu, vēsta gandarījuma sajūta, kuru šinī gadījumā sajūt cilvēks.

Ir vēl viens ļoti svarīgs aspekts, kas ir uzsverams. Cilvēks ir cieši jo cieši iekļauts Visumā. Ne velti pasaules dziļākie gari, šinī gadījumā Sai Baba, ir uzsvēruši, ka cilvēkā ir Visums, Dievs. Tas nozīmē, ka cilvēkā ir viss tas, kas ir ap tā fizisko augumu t.sk., cilvēce, t.sk., visi tie labie vai sliktie cilvēciņi, kuri ir bijuši ap mums. Viņi esam mēs un mēs esam viņi – kā jau veselumā. Un tas paradoks ir tāds, ka ja nepiedodam kādam, mēs nepiedodam sev un nevaram ne soli spert nepieņemot „sliktos” tādus, kā viņi ir, nerūpējoties par viņiem, par viņu izaugsmi, atbrīvošanos. Varbūt tas ir viens no mūsu tas aktivitātes cēloņiem, kuru mēs nespējam izskaidrot. Tā mums liek darīt šķietami tādu darbu, no kura nav tiešā veidā, redzamā veidā iegūstāmi kādi rezultāti. Kaut kādā mērā var teikt, ka mēs sevi reflektējam sabiedrībā, tautā, cilvēcē un beigu beigās Visumā. Šī apziņa saistās ar milzīgu atbildības sajūtu – Visuma attīstību ir noteikta caur manu personīgo individuālo darbību. Jūs esat visā un viss ir jūsos – saka Sai.

Cits svarīgs moments par ko runā Sai ir tā saucamā “varnu” sistēma. *Varnas* ir saistītas ar tiem konkrētiem uzdevumiem jeb to konkrēto vietu Veselumā, kurā cilvēkam ir jābūt un, kura saistīta ar šo uzdevumu veikšanu. Es domāju, ka tā ir saistīta kaut kādā mērā ar cilvēka apziņas stāvokļiem. Cilvēks ir vispiemērotākais tieši tam, kādā *varnā* viņš ir iedzimis. Var teikt, ka atbilstoši tam, Dievs to ir apveltījis

specifiskiem dotumiem, noteiktu apziņas stāvokli. Kā Sai saka, *varnas* palīdz cilvēkam iesaistīties, tam piemērotās darbībās un caur tām gūt piepildījumu. Vēl vairāk – bez tām cilvēks nemaz nespēj būt laimīgs. *Varnu* sistēma nav nekas cits, ka darbu sadalījums. Katrai *varnai* jārealizē savs darbs un tikai tad cilvēce var cerēt uz vispārēju augšupeju.

Saistībā ar *varnām*, Sai saka, ka katram objektam ir savas noteiktas robežas un lai saglabātos forma, attīstītos saturs, tās nedrīkst pārkāpt – tad rodas juceklis haoss. Tas nozīmē, ka cilvēkam stingri jāievēro *varnu* sistēma. Vispārinot ideju par objektu robežām, var to attiecināt uz jebkuru objektu t.sk., uz kopām: ģimene, tauta utt.. Jebkuras kopienas veselumu nosaka tās saturs un forma – jo noteiktākas būs robežas, jo sakārtotāks būs saturs. Iziešana no *varnas* nozīmē dzišanos pakaļ kaut kam priekš konkrētā cilvēka, nereālam, kā Sai saka: „mirāžai”.

Lai atrastu sevi, pareizāk būtu nepazaudēt sevi mūsu prātam jābūt tādām, kas neļauj sevī nekam ieplūst, tam jā saglabā skaidrība un tīrība. Vēlmes rada alkatību un iekāri – saskati tās sevī un centies atbrīvoties. Esi brīvs, tava būtība meklējama Veselumā, tā ir bezrobežām, bezgalīga. Tāpēc arī tiek aicināti savu uzmanību pievērst bezgalīgajam, Neizmērojamam. Rezultātā var nonākt pie zināšanām, kuras padara zināmu savu (visa) būtību, Dieva un indivīda identitāti.

Sai saka, ka pati galvenā cilvēka veiksmē dzīvē atklājas caur iegūto svētlaimi. Cilvēka daba pašos pamatos ir laime. Laime ir augstākais aspekts cilvēkā, tā ir cilvēka iekšējās būtības izteiksme.

No Veseluma viedokļa raugoties, savas būtības meklējums ir patiesības meklējums. Atbilstoši šai *patiesībai* man atklāsies visas citas patiesības. *Patiesības* meklējums ir viss mūžs. Pasaka: aizej tur nezini kur atnes to nezini ko... Lielāka daļa cilvēku ir tālu no tikuma (ja par tikumu atzīstam būtības apziņu un darbošanos atbilstoši liktenim) viņus var uzskatīt par dzīvniekiem cilvēku veidolā.. viņi cenšas gūt īslaicīgu laimi, acumirkliņu baudu, pārejošu prieku. Tāpēc ir vajadzīga katra nenogurdināma neatlaidība, lai katrs savā vietā veiktu tam uzticētos pienākums, lai sevī sakārtotu, atbrīvotu no dražām. Attīstot tikumību, cilvēks attīra prātu, ļauj ieplūst sirdī mīlestībai. Tas, savukārt, veicina tālāko izaugsmi, līdz tiek sasniegta tāda sirds un prāta tīrība, lai tajā izgaismotos būtība.

Labu dabu veido: bezbailība, jūtu tīrība, apziņa par visa radītā nozīmību, žēlsirdība, vara pār saviem jutekļiem, uzpurēšanās, izpēte, askēze, godīgums, nevardarbība, veselums, nosvērtība, brīvība no dusmām un aizvainojuma, nepieķeršanās, iekšējs miers, netenkošanās un citu nepelšanās, līdzjūtībā, pieticībā, maigā un laipnā valodā, prāta nosvērtībā, drosmē, izturībā un gara nelokamībā, tīrībā, draudzībā pret citiem, pazemībā.

Pārdomas un jautājumi, lasot Kena Vilbera Visaptverošo teoriju

2014.03.21

Vai tiešām zīdāinis atrodas „narcisma” stāvoklī? Iespējam, ka viņa apziņas stāvoklis ir tāds, ka viņš kaut kādā veidā saplūst ar vidi un identificē sevi ar to (to ar sevi). Vai tas nozīmē savtīgumu? Vai drīzāk tā nav veseluma izjūta, kopības izjūta. Viņš tikko bija mātes miesā un bija kā viens vesels ar to – vai pēkšņi viņš pēc piedzimšanas maina šo apziņas stāvokli? Vai viņam drīzāk nepaliek vēlme joprojām sevi identificēt ar vidi, tagad tā ir vienkārši cita. Tikai kopības apziņa var radīt drošības sajūtu. Nošķirtība drīzāk var iedzīt izmisumā, jo esot nošķirts viņš ir pilnīgi bezspēcīgs –viņš pats nevar patstāvīgi rūpēties par savu pastāvēšanu. Bērns daļēji vēl ir „mājās” (garu pasaulē). Tas nozīmē, ka apziņas līmenī viņš ir daudz brīvāks nekā pieaugušais. Viņam ir atvērti kanāli, kas nodrošina informācijas saņemšanu, nodošanu – nodrošina tiešus un pastarpinātus kontaktus. Jo ne jau fiziskā spēja kustēties nosaka „brīvību” (Amerikāņu fiziķis Hopkinša piemērs), bet apziņa. Apziņa nav jātraktē, kā zināšanas vai prāta spējas. Tieši pretēji - tie ir tie, kas aizver apziņas vārtus.

Gārdners: Mazs bērns ir pilnībā egocentrisks – nav spējīgs domāt par sevi (varbūt – tas kaut kādā mēra apstiprina manus spriedumus par viņa esamību veselumā). Viņš saka, ka spēlējot paslēpes, bērns slēpjas citiem redzamā vietā (31.lpp.), jo bērna egocentrisms it kā liedz viņam saprast, ka citi redz viņa slēpni. Te faktiski liegums ir jāuzskata kā kaut kas pozitīvs un nav jānosauc par liegumu, bet par bērna dižu spēju saplūst ar objektiem, būt ar tiem kā veselums. Vai spēlējot paslēpes, cik spējām atcerēties, mēs paši kaut ko tādu neesam izjutuši vismaz kā vēlmi.

Pēc Kerola Goligensa sievietes morāles attīstība: savtīgums, vispārējs gādīgums. Vīrieši akcentē tiesības un taisnīgumu. Integrālā stadijā vīrišķā un sievišķā komponentes integrējas: apvienojas taisnīgums ar iejūtību.

Dažādi nosaukumu sinonīmi:

Pirmskonvencionālā – egocentriskā – es;

Konvencionālā – sociocentriskā – mēs;

Pēckonvencionālā – pasaulcentriskā – mēs visi.

Vilbers: zīdaina stāvoklis ir potencialitāte un atvērtība, nevis brīvības reāla esamība. ... zīdains nespēj uzņemties citu cilvēku lomu un tād nav spējīgs just patiesu iejūtību, gādību un mīlestību...

... bieži vien ir pastāvējis pēckonvencionālo ideju mistrs, kur mīt pirmskonvencionālie motīvi – tas ir bumerīts.

Es domāju, ka „mistram” ir ārēja daba un tas parādās, jo ir prāts. Ja būtu iespējams testēt apziņas stāvokļus, tad, iespējams, būtu cita aina. Cik saprotu, tad apziņas testi nespēj nodalīt prātu no apziņas. Prāts ļauj izmantot zināšanas savtīgiem nolūkiem un to pieļauj pirmskonvencionālā apziņa.

Es domāju, ka varētu būt tā, ka uz bērna attīstības spirāles – bērns it kā iziet cauri apziņas līmeņiem beigās nonāk pie max iespējamā viņa evolūcijas stāvokļa: viņš nevar ielēkt vilcienā, kas tam nav piemērots, kuram tas vēl nav gatavs, nobriedis atbilstoši vispārējam evolūcijas likumam. Augstākie līmeņi ir tikai kā potenciāli, kā iespējas, bet varbūt ne tādas, kas viņā jau ir, bet principā, kā „tukša” vieta, kurā var tikt iesviest, kad esošā apziņa ir piesātinājusies.

Vai tad pašidentitāte, kas raksturīga zaļajam memam, atzīst savu brīvību. Nespēj atzīt citu brīvību? Vai tad šajā gadījumā vispār var runāt par brīvību, – brīvs var būt tikai veseluma apziņā, bet veseluma apziņa nav atdalāma no apziņas par citu brīvības pieņemšanas 39.lpp. ... integrālā sapratne (kas ir sapratne?) – atkal prāta kategorija (43.lpp.).

Prāts var kavēties zemākos memos un otrādi, – prāts var aizsteigties, ieraudzīt vilinošos, nākošos stāvokļus, kuru konkrētais cilvēks evolucionējot teju, teju sasniegs. Prāts ir kā ārējs veidols, – kamēr tas nav saskaņā ar apzinu. Apziņa ir tā, kas dod prāta kategorijām saturu, piepildījumu. Var būt pat tāda situācija, ka kanāli starp prātu un apziņu ir tā nobloķēti, ka „prāts rīkojas neapzinīgi”.

Ticams, ka zemākie apziņas stāvokļi ir ļoti spēcīgi izteikti un prātam nav varas pār tiem, jo tad tiktu apdraudēta paša cilvēka eksistence.

... loģika jeb otrās pakāpes apziņa.. vai loģikas kategoriju var attiecināt uz apziņu? *Vai loģika nav prāta kategorija?*

Vilbers raksta, ka zemāko memū apziņa traucē izdarīt lēcieni no zaļā mema uz integrālo apziņu. Varbūt. Man šķiet, ka apziņā nav meklējami traucēkļi. Drīzāk tur meklējami stimuli ceļam augšup, jo katrs apziņas stāvoklis nav cilvēka prāta nosacīts, tie, šķiet, ir pakļauti kaut kādai ārpusprāta esošām likumībām (Dieva likumam, Evolūcijas likumam), nav pakļauti mūsu gribai, negribai vai pat vadībai. Izskatās, ka, tad, kad ir sasniegta kaut kāda apziņas pakāpes pilnība – kauss ir pilns, notiek „automātiska”, no cilvēka vēlmes neatkarīga pārslēgšana.

Vilbers (46); tradicionālisti balstās uz pirmsmodernistiskām mītiskajām vērtībām (zilais mems), modernisti – uz racionāli industriālām vērtībām (oranžais mems), kultūras kreatīvie indivīdi – uz pēdformālajām/postmodernistiskajām vērtībām (zaļais mems).

Saruna ar Es. Mēs dzīvojam neziņā par to, kādās attiecībās atrodas prāts – apziņa - mūsu fiziskais ķermenis. Kā to patreiz redzu. Apziņa un prāts ir savstarpēji saistītas un cilvēka evolūcijā nozīmīgas lietas, varbūt pat galvenās, jo pēc tām varam spriest par cilvēka attīstības pakāpi. Cilvēka prāts ar visiem tā atribūtiem mūs pavada no vienas inkarnācijas otrajā. Prāts ir tāds pats instruments kā rokas, kājas, acis un tamlīdzīgi. Šiem instrumentiem ir saite ar daudzslāņaino (uzsveru – daudzslāņaino) apziņu, bet līdz sapratnei prātā nonāk ne vairāk, kā tikai tas, ko katrs ir pelnījis iepriekšējās inkarnācijās – tos saucam par apziņas līmeņiem (apziņa ir kvantēta) jeb Wilbera apzīmējumā par memiem. Tos dievi iedevuši individuālā kārtā katram savu. Principā, ir iespējams izmantot visu potenciālu, kas dotajam cilvēkam, caur viņa individuālo memū ir ļauts. No dotā mema (apziņas līmeņa) var atnākt viss, ja tikai pacenšamies noņemt no tā aizplīvurojumu. Aizplīvurojums tiek uzlikts ar nolūku un tā noņemšana prasa centību. Apziņa ir Es un kāda daļa no mūsu apziņas ieskauj to vidi, to plānu, kurā eksistē mūsu augums. Tas ir saistīts, ja tā varētu teikt, ar prāta cieto disku, kurā ierakstās visi notikumi, kuri notikuši, visa dzīves pieredze katrā inkarnācijā. Fiziskais ķermenis, smadzenes rada šķēršļus sapratnei, traucē atmiņā ierakstīto “atcerēties”- piekļūt tur esošiem krājumiem (Es atmiņā paliek ne tikai verbāli izdzīvotais,

bet visi maņu tvērumi, iespaidi, emocijas – prieks, bēdas utt.). Jāsaka, ka ne vienmēr vaina ķermenī, jo ir dievu uzlikti filtri atbilstoši uzdevumiem, liktenim un te nelīdz nekādi atmiņas treniņi. Mums šķiet, ka atmiņa ir visai nenoturīga, ne reti neskaidra, „miglaina”, un ka tā pazaudē daļu nospiedumus. Es atmiņa un uzkrātā pieredze ir tikpat bezgalīga, cik bezgalīgs savā attīstībā ir cilvēks, lai kādas dzīvošanas formām tas nebūtu gājis cauri.

Arī prāts ir daudzslāņains. Kāds no tā slāņiem ir saistīts ar mūsu fizisko augumu tik cieši, ka mēs sevi identificējam ar to, mēs apzināmies, ka tas ir tas, kas domā, izlemj ko un kā darīt. Varam to nosaukt par “ārējo” prātu. Var būt tāda situācija, ka šī prāta daļa ir cieši saistīta ar attiecīgai dvēselei piederīgām prāta daļām – tā ir normāla un visai stingra atkarība, bet var būt situācija, ka tā sasaistās ar citu būtņu augstāko prātu un pilda no turienes nākošās komandas. Tātad prāta slānis, kuru nodarbinām ikdienā, ir visai autonomš – spēj kalpot dažādiem “kungiem”. Gan jau katrs var atrast piemērus iz dzīves, kurus varētu izskaidrot šādi.

Dižie skolotāji māca apklusināt prātu, stāsta, ka tas uzmeties par kungu un nepilda savas kā cilvēka kalpa saistības. Tad lūk, iet runa par tā prāta slāni, par kuru tikko runājām. Nākošais prāta slānis nav nekur dziļi ieraksts. Tik tiešām, ir jāapklusina trokšņainais “ārējais” prāts, lai atklātos dziļākie prāta slāņi. Lai cilvēkam būtu vieglāk saprast, kas dotajā brīdī ir kas, viņam ir dots “neatkarīgais vērotājs”. Tā ir fiziski pilnīgi neatkarīga būtne, kura līdzīgi, kā citas būtnes var pieslēgties cilvēka sapratnei un palīdz tam atšķirt, nodalīt “informācijas” plūsmu no cilvēkā esošiem prāta instrumentiem. Liekat tai darboties, jo vairums “neatkarīgo vērotāju” nezina, ko aiz garlaicības darīt. Tas ir būtiski svarīgs palīgs tam, lai panāktu to, ka “ārējais” prāts, beidzot sāk darīt tam piemērotu darbu.

Ir iespējams pētīt katru atmiņas formu atsevišķi, tāpat arī prātu atšķirti no apziņas.

Tā, varam sākt ar kādu ikdienišķu piemēru. Piemēram vides piesārņojums. Kas ir tas, kas mums liek rūpēties par vides tīrību? Tie var būt caur prātu no apziņas nākošie impulsi un tas var būt neatkarīgais ārējais prāts. Apziņa, varbūt ne tik daudz no savas pieredzes, kā no tā, ka tā nespēj nemaz savādāk redzēt kopveselumu, kā savstarpējā harmonijā, sakārtotībā, citiem vārdiem sakot, skaistumā un mīlestībā. Vai mīlestībā pret, piemēram, koku, jūs to

varētu nozāģēt, vai jūs varētu piemēslot mežu ar meža dzīvību apdraudošām lietām? Ārējais prāts, kurš ir noslēgts apziņai, gan to pieļauj, jo prāts nevar aptvert veselumu. Ne reti mēs šķirojam prāta jomas no sirds jomām un pareizi darām (tāpat kā rokas mēs atšķiram no kājām). Sirds joma pieder apziņai (sirdsapziņa). Domāju, apziņa, patiesība, mīlestība ir kopveseluma kaut kādas puses. Tāpēc drīzāk mums būtu vajadzīgs vēl kaut kas tāds, kuru es nosaucu par kopveselumu (?). Prāta īpatnības, īpašības ir labi pētītas. Jau minēju neatkarīgo vērotāju (Šri Aurobindo), kas prot atšķirt prātā ienākošās lietas. Piemēram, garām skrejošās domformas varētu izskatīties kā driskas, kā uzplaiksnījumi. No apziņas nākošais ir kaut kas tik stabils, ka neprasa pārbaudes un netiek apšaubītas. Pirmās vat tik apšaubītas. Bet ne vienmēr, – ja prāts ir attīstīts un pie tām piestrādā, ir liela pieredze, laba atmiņa, – tās arī var būt ļoti pārliecinošas un ne reti teikt, nepieļaujam tās apstrīdēt.

Kā atvērt apziņas vārtus plaši un pārliecinoši? Aurobindo māca prāta nomierināšanu. Bet to laikam nevar jebkurš katrs. Un ja ir, tad drīzāk to, kas ir ienācis galvā, varētu saistīt ar ko garām skrejošo.

Tātad, lai arī kāda prāta daļa nedominētu cilvēka, tas ir spējīgs aptvert tikai savas individuālas evolūcijas stadijai atbilstošu apziņas stāvokli.

Ir liktenis. Tas iezīmē dažus vai daudzus svarīgus dzīves momentus t.sk., piedzimšanu, aiziešanu. Likteni nav iespējams grozīt. Tas ir harmoniski ievīts veselumā visos plānos, visās dzīvēs, ar visiem līdzcilvēkiem. To nevar nojaukt, jo to nepieļauj Veselums.

Ir dzīves uzdevumi. Tas nav liktenis. Dzīves uzdevumi tiek iedoti cilvēkam ienākot blīvajā matērijā. Tos cilvēks var realizēt un nerealizēt. Taču tie ir galvenie, kas nosaka cilvēka evolūciju. Izpildījis visus viņam personīgi paredzētos uzdevumus, cilvēks var tikt atbrīvots no obligātās inkarnācijas. Dzīves uzdevumi parasti ir aizplīvuoti un cilvēka prātā skaidri neparādās. Tie ir jāsameklē. Varbūt ne vienmēr prātā tas tiek apzināts un var nemaz nezināt, ka esi tos izpildījis (dzīves uzdevumus). Varbūt tas ir atkarīgs no cilvēka evolūcijas stāvokļa, no tam atbilstošās apziņas. Katrā ziņā, ir grūti aptvert dažādos evolūcijas stāvokļus, jo šķiet, ka bezgalīgā eksistence ir sen jau tos novienādojusi un nav svarīgi ko mēs katrs te mazākā laika sprīdī nekā mirklis, paveicam. Bet laikam jau tas tā nav – kvantētie

apziņas stāvokļi tomēr būtiski atšķiras un evolūcija turpinās visos plānos.

Dievs ir ielicis visos visu nepieciešamo evolūcijai, taču ir milzīgas individuālas atšķirības iespējām izmantot šos potenciālus, – daudz kas ir atkarīgs no tā, kādā evolūcijas stāvoklī katrs atrodas. Arī dzīves telpa, vide var būt tāda, kas ir aprakusi sēklas tik dziļi, ka dotajā inkarnācija, tām nav iespējas uzdiēt. Var jau būt, ka veselum, uzdevumi, liktenis, apziņa nemaz nepieļauj citas situācija, kā vienīgi tās, kuras ir iepriekšminēto momentu nosacītas.

Pieņemsim, ka dzīves uzdevumos paredzēts būt draņķim, tad esot draņķis viņš būs laimīgs, ja mēs laimi sasaistām ar apziņu par uzdevumu veikšanu. Kaut kas traks! Kas tad ir tomēr tas, ko mēs varam darīt un kas ir jādara audzināšanā?

Cilvēks ir kopienas būtne un kopiena ir svarīga, lai cilvēks varētu atklāt savu būtību, savus dzīves uzdevumus, – tas ir veselums, kurš to var palīdzēt. Kopienai tomēr jādarbojas pēc Dieva liktas kārtības. Ja šī kārtība ir izkropļota, tad tāda „kopiena” var pat cilvēku attālināt no savas patības apzināšanos. Tas nozīmē, ka kopiena, ja reiz veidota atbilstoši Dieva liktai kārtībai, nedrīkst vieglprātīgi mainīt savas tradīcijas. Tai jācenšas sevi pasargāt ne tikai no iekšējiem ārdošiem spēkiem, bet arī ārējiem. Piemēram, ģimenes kopiena, skolas kopiena, pagasta kopiena, tautas kopiena, - visām jārealizē Dieva kārtība.

Uzdevumu pildīšana neko citu nenozīmē, kā savas individuālas būtības izteikšana. Nav jāuztraucas, ka cilvēks realizējot savus uzdevumus, domājot par sevi un savu laimi kaut kādā veidā varētu traucēt citiem, – jo dzīves uzdevumi nāk no viena avota un tāpēc ir savstarpēji harmoniski saistīti. Tieši otrādi – cilvēkam kļūstot par savu iegribu vergu, tas ne tikai pats padara sevi par nelaimīgu, bet var arī traucēt citiem būt laimīgiem (par to runā Fromms). Savas būtības izteikšana ir tā pati, kuru Maslovs sauc par pašrealizāciju, pašizteikšanos.

Jautājums: vai visi apziņas stāvokļi ir gatavi, lai tiem ļautu brīvi individuāli izteikties t.i., vai tie ir gatavi apziņā apslēptiem uzdevumiem. Loģiski būtu, ja būtu, jo cilvēka būtība ir apslēpta tieši zemākos apziņas līmeņos. Faktiski, jo zemāks apziņas līmenis, jo vieglāk vajadzētu būt iespējai piekļūt savai būtībai. Tas nozīmē, ka nevajadzētu baidīties.

Manuprāt, tā saucamai vērtībizglītībai skolā ir jābūt primārai, ja ar vērtībizglītību saprotam patības meklējumu, atrašanu un dzīvošanu atbilstoši tai.

Ārējā prāta nosacītās vērtības, var būt nenoturīgas (situatīvas) un dažkārt greizas. Apziņas nosacītās vērtības ir noturīgas, būtiskas (ilglaicīgām), vispārcilvēciskas. Ar vērtībām nepietiek. Vērtība ir mans dzīves uzdevums, bet ko satur mans dzīves uzdevums? Tāad nākamības skolās būtu darbošanās ap šo dzīves uzdevums meklējumiem. Tālāk, kaut arī esam tikai ceļā uz dzīves uzdevumu atrašanu, varam jau sākt strādāt pie nepieciešamo vispārīgo īpašību attīstīšanu bērņā, tā izpildei: vispārīgās zināšanas (ja apziņa vēl nav skaidrojusies jeb jūtams to trūkums), fiziskās iemaņas, prasmes kustināt rokas, kājas, smadzenes. Tā tad tās varētu ieņemt vispārējās izglītības nišu kopā ar minēto vispārīgo īpašību attīstīšanu, uzturēšanu.

Tad, kad ir vairāk vai mazāk skaidri uzdevumi (tāad nodarboties ar pētīšanu, pašpētīšanu), sākt strikti individualizētas apmācības atbilstoši katra uzdevumiem, kas tad arī nodrošinātu iespēju pašizteikties, pašapliecināties un būt laimīgam.

Atgriežoties pie vērtībizglītības, pārejas posmā uz jaunu izglītības, reizē arī sabiedrības modeli, droši vien ir nepieciešami visi līdzšinējie vērtībizglītības paņēmieni. Tādi būs nepieciešami vēl vismaz vienas paaudzes garuma, ja vien pēkšņi nenotiks vispārējs, globāls apziņas lēciens. Vērtībizglītība nav ne kas blakus stāvošs vai ārpusē stāvošs, tas ir galvenais, uz ko veidjama izglītības sistēma vispār. Lai veidotu jaunu izglītības sistēmu nepietiek ar kaut kādām zināšanu drumstalām par cilvēku, ir jābūt kaut kādam priekšstatam par nākotnes sabiedrību.

Tad lūk, kāds ir mans priekšstats par to.

Nākotnes sabiedrības lozungs „brīvu pilsoņu kopiena”. Brīvība ne triviālā izpratne, ka katrs dara ko grib, bet katrs apzinās savu sūtību un brīvi realizē sevi. Šādā apziņas stāvoklī nav iespējams uzņemties kaut ko tādu, kas nav piemērots cilvēka varēšanai un reizē sūtībai. Pieslēgums apziņai nodrošinās rīcības pareizību. Tas nozīmē, ka cilvēks šādā sabiedrībā prātu izmantos, kā instrumentu, bet ne kā galveno komandposteni, kā galveno lēmējvaru. Tas būs izpildvaras orgāns. Tā attīstībai būs jāveltī ļoti liela uzmanība, jo

no tā spēka būs atkarīga spēja veikt uzdevumus. Prātam un ar to saistītai domai joprojām būs ne tikai garīga rakstura formas darbība loma, prāta spēks parādīsies, tā iespējā materializēt lietas. Tas pateicoties veseluma apziņas klātesamībai, nodrošinās ar Visumu harmoniski saskaņotus radīšanas aktus. Nav jāiedomājas, ka visiem cilvēkiem būs šīs spējas. Kā potenciāls noteikti, bet to joprojām noteiks katra evolūcijas sliekšnis. Pāriešanu uz jaunas apziņas pakāpes nav cilvēka rokās, tas šo brīdi nenosaka. Pāreja jaunos stāvokļos nosaka saskaņas pakāpe ar Veselumu, – jo augstāka tā ir, jo plašāka mēroga notikumos iesaistās cilvēks. Tātad, ne vara, ne pakārtotība varas struktūrām, bet katra indivīda saskaņas pakāpe ar veselumu ieregulē katram savu vietu sabiedrībā.

Iespējams, ka kaut kādā mērā zemākām apziņas pakāpēm dominēs prāts... lai gan tam nevajadzētu tā būt, jo, ja esam visi pieslēgušies savām augstākām apziņām, kopveseluma apziņa nepieļautu (cilvēks pat nevarētu iedomāties, ka varētu rīkoties neatbilstoši tai).

Cilvēku sabiedrības fiziskā telpa izplūdīs t.i., tā būs zināmā mērā saplūdusi ar citām tuvāk esošākām dimensiju telpām, starp kurām būs aktīva mijiedarbība, sadarbība. Cilvēki zinās un sadarbosies ar daudzajiem katra indivīda „garīgajiem” aspektiem (būtnēm); sadarbosies ar visiem jau no aizlaikiem katram cilvēkam, katrai kopienai piesaistītām, piederīgām būtnēm (gariem, eņģeļiem un tamlīdzīgi).

Valdīs strikti kopienas noteikumi, – tas ir cilvēkam būs jādzīvo atbilstoši tiem. Šī dzīve nebūs kā spaidis, jo tā arī sakņosies harmonijas nepieciešamībā. Kopiena ir nepieciešams elements Visuma organizatoriskajā struktūrā un, jo lielāks ir mijiedarbības mērogs, jo lielāka kopiena tajā ir iesaistīta. Kopienas institūtiem kā ģimenei, saimei (dzimtai), pagastam, tautai, katrai ir savs darbības lauks, mijiedarbības zona. Visi mazie kopienu elementi veido jaunas, lielākas kopienas, kuras savukārt atkal ir saistītas ar citām un veido vēl lielākus veidojumus, – kopienas. Tas nozīmē, ka šodien populārās runas par ģimenes institūta atmiršanas nepieciešamību, pagastu veco robežu nojaukšanas vajadzību, tautu saplūšanu ir tumšu domu augļi un bremzē gan katra indivīda evolūciju, gan cilvēces kopumā. Katrs indivīds ienācis noteiktā kopiena tikai harmoniskas saskaņas vadīts. Harmoniska saskaņa nodrošina katra indivīda būtības realizēšanos, jo

būtība ir ienākusi saskanīgi. Tāpēc būtības meklējumos ir ļoti svarīgi saglabāt to ģimenes institūtu, kurā tas ir ienācis. Droši vien, nākamā kopība pēc svarīguma ir dzimta un tā tālāk. Tāpēc laika gaitā evolucionējot sabiedrībai un sakārtojoties saskaņai, skola nebūs tā vieta, kur meklēt savu būtību, – tā būs rodama to kopienu iekšpusē, ar kurām indivīds ir cieši saistīts iedzimstot vai inkarnējoties. Acīmredzot, skola būs nepieciešama pārejai vai sadarbībai ar katru nākošo kopienas pakāpi. Piemēram, dzīves uzdevums var būt saistīts ar ceļojumiem Visumā. Pieļauju, ka šādu ceļojumu nepieciešamība būs saistīta ar daudz plašāku kopu nekā ģimenes kopienā un šim uzdevumam, iespējams, nāksies apgūt kaut kādas zināšanas, prasmes, kas nav atrodamas ģimenes kopienā.

Tāds aptuveni izskatās mans priekšstats par nākotnes sabiedrību. Tas varētu nebūt rītdienas jautājums, bet parītdienas noteikti. Šodien izglītības sistēmai ir jābūt tādai, kas atrodas uz stara, kurš mūs savieno ar nākotnes sabiedrības tēlu. Ja tā, tad jāparādās jaunai terminoloģijai: „ilgtspējības” jēdzienu jānomaina ar vārdiem „mūžīga” varbūt „harmoniska”, „saskanīga”, jo „ilgtspējības” jēdziens sevī slēpj galīgumu.

Lai prāts gūtu mierinājumu, vēlams veikt pētījumus literatūras avotos, pētīt gan seno domātāju darbus, gan uz reliģiskas un ezotēriskas literatūras avotus, meklējot tajos apstiprinājumu nākotnes sabiedrības galvenajiem aspektiem un ar to saistīto nepieciešamo izglītības sistēmu. Jāpēta būtu vides un indivīda savstarpējās attiecības, - svarīgi ir apzināties ne vienmēr pozitīvos „socializācijas”, „kulturalizācijas” procesus. Būtu nepieciešams apcerēt izglītībai nepieciešamos vides aspektus: kopienas nepieciešamību (varbūt runāt par identitātēm (personības, nācijas un tamlīdzīgi). Apskatīt, kas pasaulē šajā sakarā ir paveikts. Doma jāvirza uz „vērtībizglītības” prioritāti. Veidot jaunus jēdzienus, bagātināt esošo semantiku: „situatīvās” vērtības, „ilglaicīgās” vai „mūžīgās”, pakārtot tās apziņas līmeņiem.

Sardžveladze Personība un tās mijiedarbība ar sociālo vidi 2014.03.22

Sardžveladze pretendē uz sistēmas „personība- sociālā pasaule” veseluma dažādo stāvokļu interpretāciju.

Viņš uzskata, ka pasaule ir cilvēka darbības vēsturisks produkts. Cilvēka praktiskās darbības rezultāts ir humanizācija, dabas cilvēciskošana, tās pielāgošana cilvēka vajadzībām.

Autors aicina aplūkot sistēmu, kurā ārējā un iekšējā determinētība ir viens veselums.

...ne viss kaut kas ārējs, tiek laužts iekšējā „prizmā”, bet ir dialektiska vienotība starp nepieciešamību un situāciju, ķermeni un vidi, subjektu un objektu..., kurai noņemta iekšējā un ārējā polarizācija.

Veseluma apzīmējums – biosfēra, „bio” nozīme: dzīve. Indivīds un vide netiek apskatīti, kā atsevišķas savstarpējā mijiedarbībā esošas patstāvīgas daļas, bet kā vienas realitātes atsevišķi aspekti.

Citi priekšstati: *iekšējais, kā sava veida prizma, kurā lūzt ārējās iedarbes.. un otrādi...*

iekšējais darbojas caur ārējo un tādā veidā sevi maina...

Rezultējošs spriedums: ārējais darbojas caur iekšējiem nosacījumiem un vienlaicīgi iekšējais darbojas caur ārējo un ar to maina pats sevi.

Konkrēta personība ir unikāla, atsevišķa būtne, kuru raksturo noteiktas kvalitātes un kura iemieso sevi vispārcilvēcisko būtību un sociāli-tipiskas īpatnības: individualitāte ir vispārīgā konkretizācija, individualizācija.... Cilvēka būtiskie spēki nav kaut kas abstrakts, kaut kas mehāniski piederīgs, bet pretēji, katra konkrēta personība procesā un ar savas esamības starpniecību sevī rada, atražo, atklāj šīs „būtības”.

Deindividualizāciju veicina divi savstarpēji saistīti procesi: tas ko no konkrētas personas prasa sabiedrība un tas uz ko tiecas konkrēta personība sociālajā mijiedarbē (tiecas būt tādi kā visi).

Personība tiek pieskaņota sabiedrības stereotipiem, normām, priekšrakstiem, šo stereotipu dzīves veidam... Personības tiekšanās tādā *deindividualizācijā* var realizēties: (1) personībai pieskaņojoties sabiedrības prasībām un realizējot tās dzīvē, (2) parādoties vidē kā

realizētājs; Sociālā vide izstrādā visa veida attiecību stereotipus efektīvai sabiedrības locekļu mijiedarbībai. Taču tas ar to neapmierinās – tam ir svarīgi, lai šie stereotipi realizētos dzīvē, pasaules redzējumā, uzstādījumos, rīcībā. To veicina īpašs pašuzturēšanas, pašsaglabāšanās mehānisms. Katrā ziņā, sociālā vide izmanto dažāda rakstura sociāli ietekmējošus instrumentus, lai indivīds savu uzvedību pakārtotu tās tēlam, tajā skaitā arī piespiedu formas.

Lai arī notiek indivīdu tipizācijas, vienlaicīgi indivīds izstrādā savu attieksmi pret sociālo vidi, izsakot savu piederību vai nepiederību tai... *(Ja vide ir nepielaidīga, tad indivīds galējā situācija var būt tikai vides determinēts (savdabīgs zombijs). Droši Gausa sadalījumā mēs konstatēsim, ka strādā abi determinanti.*

...pašizteikšanās ir dabiska un nepieciešama – tai jebkurā gadījumā jāļauj atklāties, ka brīnumam. Visi indivīdi ir brīnumi un tā tos arī jāuztver. Skolotājam drīzāk jābūt vērotājam, it kā blakus esošam, varbūt kā „laislīstājam” un vides uzpasētājam, lai brīnums varētu izpausties.deindividualizācijas procesā veidojas indivīdi, kas pazaudējuši sevi, vides determinanti, bez sava iekšēja pārliecības, pašizpaušmes spēka.

Vērtībizglītība jāveido, ne kā metodi, lai labotu pielaistās kļūdas, bet kā sistēma, kas tās nepieļauj. Vērtībizglītības jēdziens tādā augstākā izpratnē, nav pareizs – tas attiecas uz kļūdu labošanu. „izglītības” jēdziens sevī nes ārējo determinētību – sabiedrības spiedienu. Varbūt labāk vērtību audzēšana (audzināšana) «взращивать» (Šalva, Skolas patiesība, „value breeding”)

Pētījumi liecina par cilvēka tiekšanos piederēt kādi grupai, identificēties ar to...

Tajā pat laikā tiek novērota tieksme individualizēties, tieksme būt oriģinālam, meklēt maksimālu atbilstību sev, būt pašam par sevi, pašaktualizēties, pašizteikties...

Ne *vajadzība* ir dzīvās būtnes aktivitātes avots, bet pretēji jebkura ķermeņa pašaktivitātes traucējums nosaka *vajadzību* rašanos. *Vajadzība* rodas organisma, subjekta aktivitātē, darbībā, bet ne *vajadzība* liek sistēmai būt aktīvai; *vajadzība* kalpo mērķiem, kurus rada pārtraukta dzīvas sistēmas aktivitāte.

Mūsu konceptuālie principi: ... cilvēka psihe ir sociāli nosacīta, apziņas un darbības vienotība... (*It kā pareizi, bet vai dzīvs organisms pats par sevi nav iedomājams bez aktivitātes? – dzīvības būtība ir aktivitāte pati par sevi. Dzīvam organismam aktivitāte pati ir vajadzība (drīzāk absolūta nepieciešamība). Nekustība ir nāve (pārtraukta dzīves sistēmas aktivitāte), no kuras nekāda aktivitāte vairs nespēj glābt - tas nav dzīvs organisms un līdz ar to ne mūsu pētīšanas objekts. Tātad jārunā faktiski par divām situācijām (1), kad aktivitāte ir nepārtraukta un tādejādi nav iespējams runāt par vajadzību (vajadzība rodas citiem dzīvajiem organismiem – meklēt zārku), kura rodas šādas aktivitātes pārtraukuma (aktivitāte = dzīvīgums, dzīvība) dēļ un (2) varam runāt par (ja nerunājam katrs savā valodā) par cita līmeņa aktivitātēm, kurām ir ārējs raksturs un, kuras ir nepieciešamas, lai uzturētu organismu dzīvu. Līdzīgi spriežam par gara vajadzībām - arī tās aktivitāte pati par sevi ir cilvēka gara būtības izteicēja un nevar tikt izsaukta jeb vienlaikus ir arī vajadzība (nevaram runāt par primaritāti. Arī te, citā līmenī, kas stāv ārpus mūsu instinktiem var runāt par vajadzībām, kuras liek dzīvai sistēmai būt aktīvai. Mūs interesē cilvēka būtības jautājums, interesē, tas, kas nosaka mūsu būtības izpausmi. No tās ir jāsāk.)*

Metode: no abstraktā uz konkrēto...

Personība veidojas dialektiskās starppersonu attiecībās. Apziņa, ir sabiedrības produkts... cilvēks sociāla būtība cilvēka būtība ir ieslēgta visās sabiedriskajās attiecībās.

Personība un sociālā vide jāaplūko vienībā.. *Vai tikai sociālā vide? ... neeksistē tīrs uzdots statuss..*

Biogēnās, psihogēnās un sociogēnās vajadzības.

Cilvēka dabā ir ieliktas divas tendences „būt” un „pieder”...

Socializācija ir personības iekšējās pasaules sakārtojošs faktors..

(Tik tiešām ir svarīgs jautājums par to, kur meklēt cilvēka sākotni sociālajās attiecībās,- vai cilvēka iekšējā dabā?)

Pašpārveidošanās tieksmes avots: Pašattīstības tendence; augšanas motivācija; pašaktualizācijas un pašrealizācijas tendence; *(Būt pašam par sevi nozīmē vienlaicīgi būt tādām pašām kā citi, ja nomet visas muļķības, kas pielipušas socializācijas procesā, – visiem taču ir vienas un tās pašas pamatvērtības.)*

Par nobriedušu personība tiek uzskatīta tad, kad tā vienlaicīgi saglabā, attīsta savu autonomiju, identitāti un iekļaujas sociālajā vidē atbilstoši tās prasībām un gaidām.

Sociums nevar efektīvi iedarboties uz atsevišķu indivīdu, ja sociālās ietekmes stratēģija nebūs pēcsecīga, vienprātīga un konsistenta.

Сарджвеладзе Н. (1989). Личность и ее взаимодействие с социальной средой. Тбилиси: Мецниереба;

Krišnamurti Dzīves jēgu meklējot, apspriešana

2014.03.27

Krišnamurti viens no pagājušā gadsimta viens no dižākiem domātājiem aicina aptvert mūsdienu pasaules traģiskumu. To viņš saskata tajā, ka mūsdienu cilvēki *dzīves jēgu* saskata naudas pelnīšanā. Bērni skolās tiek orientēti nevis jauna radīšanā, bet spējai pielāgoties ārējiem apstākļiem ar mērķi izdzīvot, veidot karjeru. Kam pielāgoties? Nu tam, kas to vēlas. Un, ja tu nepielāgosies, ir līdzekļi, kā panākt, lai tu pielāgotos. Bez psiholoģiski izsmalcinātiem veidiem, kas noder masu apstulbināšanai ir vēl arī barbarisku fiziskas uzspiešanas paņēmieni – valsts (lasi pasaules) politiskais, policejiskais un militārais aparāts. Es neredzu šobrīd pasaulē citus konfliktus, ka tikai tādus, kuri izcēlušies tāpēc, ka vieni vēlas, lai otri pielāgojas pirmo kā fiziski tā garīgi diktētiem noteikumiem. Smalkie paņēmieni atgādina ēzelīša situāciju, kas savas sapratnes ietvaros, pilda saimnieka prasību nest nastu, sekojot kārtī piekārtam gardumam. Nekāda „elite” nevienam neko nevarētu uzspiest, ja aiz iekārto „mantu” grēdas cilvēks nebūtu pazaudējis tos tālos apvāršņus pēc kuriem, patiesības meklējumos cilvēkam būtu jātiecas t.i., pazaudējis savu personīgās dzīves patieso *dzīves jēgu*. Skola neinteresējas, kādu profesiju vēlas apgūt cilvēks, bet sabiedriskās ietekmes līdzekļiem panāk, ka tas izvēlas to, kas interesē citus. Ne reti tiek apelēts pie sabiedrības vajadzībām, aiz kurām patiesībā stāv šauras politiskas vai biznesa intereses. Parasti, tā saucamās sabiedriskās intereses, tiek tā pasniegtas, ka drīz vien cilvēks tās sāk uzskatīt par savām (Fromms), cilvēkā tas tiek iestrādāts tik dziļi, ka pakļaušanas vai nepakļaušanas tām, pat modina cilvēkā kaut ko

līdzīgu sirdsapziņas pārmetumiem. Tas jau ir kaut kas vairāk, nekā munkurtisms.

Šāda sabiedrībā vairs nevar pat runāt par šauras varas elites interešu apmierināšanu, ar „sirdsapziņas” mehānisma palīdzību panākts, ka šīs intereses ir tapušas par sabiedrības vairākuma interesēm.

Ir vairāki veidi kā to panākt. Viens no paņēmieniem, kas ir galvenais, izveidot tādu izglītības sistēmu, kas veicina tādu cilvēku veidošanos, kas nav spējīgi izšķirt kas ir kas. Šādu skola nemaz nav jārada – ir vienkārši jaunajiem tirgus apstākļiem, jāpielāgo jau divsimt gados pārbaudītais un iedibinātais skolā. Tā, piemēram, tiek apgalvots, ka skola attīsta intelektu. Šobrīd tas neko citu nenozīmē, kā zināšanu summu un mācēt kombinēt to, kas šajās zināšanās ir iedots, pēc iemācītiem algoritmiem. Šos algoritmus piespēlē par augstāko pilotāžu – tas ir, domāšanai uzliek iemauktus un grožus vadīšanai. Atņemiet brīvību, radiet bailu atmosfēru un nemāciet „neatkarīgo” domāšanu un būsiet apecējuši lauku, kur iesēt augstāk aprakstīto „sirdsapziņas” formu!

Tātad izglītībai, kura orientēta uz personīgo laimi katra individuālajā dzīves jēgā, jābalstās pilnīga brīvībā un neatkarīgās domāšanas izkopšanā. Patiesība, māca Krišnamurti, ir rodama tikai apgūstot „neatkarīgo domāšanu”. Neatkarīgā jeb brīvā domāšana var attīstīties tikai dzīvi dzīvojot brīvi un bez bailēm. Neatkarīga domāšana nozīmē, ka jūs neatdarināt nevienu, jūs nepieņemat uzspiestu lomu spēlēšanu, bet būt tādiem, kādi mēs patiesībā esam. Neatkarīgajā domāšanā, saka Krišnamurti, prāts ir tāda kā „bērna” (bērns, nereti, vēl ir brīvs cilvēks) stāvoklī, kurš alkst uzzināt, prot vērot, grib mācīties, pētīt. Tas ir tāds prāts, kurš nav mierā arī skaidrojumiem „no malas”, kas akli tic, bet kurš meklē patiesību pats sevī.

Tie, kuri vēlas mūsos redzēt pakalpiņus, vai tie, kuri sevi pazaudējuši „sabiedriskajā” mums mēģina ieskaidrot, ka brīvības nav. Ka tas ir relatīvs jēdziens, ka vienmēr var atrast situācijas, kad viena brīvība ierobežo otra brīvību. Jā pieņemam šo viedokli, tad jāpieņem, ka arī mīlestības nav – ka arī tā ir relatīva. Patiesībā, esošajā sabiedrībā tas tā arī ir, ja paskatāmies par ko ir kļuvusi mīlestība, es teiktu ļoti vispārīgā nozīmē: pērkama un pārdodama „ielas meita”. Vai

tagad saprotat, kāpēc tiek kultivēts, sekss un pornogrāfija? – Tā caur mīlestības graušanu tiek nostiprināta nebrīvība (lasi verdzība).

Kas tā par saiti starp mīlestību un brīvību? Brīvība ir saistīta ar sevi apzināšanos, ar izpratni un izjūtu, kas es esmu. Tātad es skaidri apzinos sevi, savas jūtas un es skaidri varu apzināties un patiesi izjust mīlestību. Un ne jau tikai tāpēc, bet arī tādēļ, ka brīvam esot, nav nekas ne manī ne ap mani, kas brīvības tīrajā gaisotnē spēj ko izkropļot, ko pasniegt nepareizās krāsās, gaismā. Būdami brīvi mūsu mīlestība ietērpjas iekārē, savtīgumā – patiesi mīlot mēs neprasām, kas man par tobūs. Brīvība ar mīlestību saistīta ne tikai vērsumā no brīvības uz mīlestību, bet arī otrādi, saka Krišnamurti, bez mīlestības nevar būt brīvība. Un tagad iedomājaties skolu: brīvi cilvēki var tapt tikai mīlestībā – lūk kādai ir jābūt gaisotnei skolā!

Reiz jautāju, kādai 8 gadus vecai meitenei: kas ir mīlestība? Viņa uzrakstīja uz papīra: mīlestība ir Dievs un Dievs ir Patiesība, tātad Mīlestība ir Patiesība. Viedi vārdi: meitēns nebija pazīstams ar dižgaru domām par šo tēmu, bet pateica to pašu, ko teikuši Viedie. Vai pīdamies citu domās, spriedumos mēs atradīsim patiesību? Vai tā nav rodama esot tikai brīvam. Kā raksta Krišnamurti: „patiesība rodas, kad jūsu prāts un sirds ir attīrīta no jebkādas tiekšanās un jūs vairs necenšaties kļūt par kaut ko; tā pastāv, kad prāts ir bezgala mierīgs un ieklausās itin visā notiekošajā” (44.lpp.). No šejienes nākoša humānās skolas pazīme: tai jāmāca nomierināt prātu, tikai nomierināts prāts spēj ieklausīties un aptvert notiekošo. Ir jāiemācās atšķirt to, kas ir savs un, kas ir svešs un nesaistīt sevi ar iesīkstējušām tradīcijām, aizspriedumiem, uzskatiem, māņticību, tā arī ir mācīšanās domāt. Nav jācenšas uzreiz sašķirot visu labajā un sliktajā, skaistajā un neglītajā. Atcerēsimies teicienu: ne viss ir tāds, kā izskatās – noskranduša nabaga dvēsele ne reti ir daudz krāšņāka nekā tā ir bagātam snobam. Tā arī ir mācīšanās domāt.

Humānā skola prasa ne tikai attiecību maiņu, bet arī vārdu (kategoriju) satura maiņu. Mīlestība, Patiesība, Brīvība (man jāsarūgtina individuālas apmācības skeptiķi) realizējama tikai Veselumā. Skolā mums jāiemācās ne tikai uztvert, sajust visu Veselumā, bet arī domāt veseluma kategorijās. Krišnamurti min dažas būtiskas kategorijas kā piemērus. Piemēram, ar vārdu „uzmanība” jāsaprot ne situāciju, kad koncentrējoties kādai lietai, piemēram, lasot kādu grāmatu, pazaudējam uzmanības lokā visu pārējo, bet tieši otrādi –

veseluma domāšanā mēs ar uzmanību saprotam situāciju, kurā mēs koncentrējamies vienai lietai, nepazaudējam neko no tā, kas notiek ap mums un mūsos. Ieguvums vēl ir tajā, ka šāda veida uzmanībā mēs netērējam enerģiju kaut kam pretojoties, apspiežot (ievērojot, kā mēs dažkārt nervozējam, kad blakus kāds sarunājas un traucē mums klausīties, piemēram, mūziku, vai skatīties kādu filmu – dažkārt esam gatavi pat tādu nošaut).

Ir vēl viena kategorija par kuru visai plaši diskutē Krišnamurti un tā ir „disciplīna”. Ne reti dzirdam žēlojamies, ka skolās trūkst disciplīnas. Disciplīnas jēdziens. Tā vai citādi, bet vispār pieņemts ar to apzīmēt obligātu kārtību, sabiedrības noteiktas uzvedības normas, kuras jāievēro. Tātad tas nenozīmē neko citu, kā pakļaušanos ārējiem noteikumiem, varai. Pieņemtās normas rada, jau minētās, sabiedrības uzturēšanai nepieciešamās bailes. Sabiedrība disciplīnu nodrošina ar īpaši radītu sodu un apbalvojumu sistēmu. Tā liek pieskaņoties, pretoties savām vēlmēm, akceptēt citu domas, prasības. Kontrolē vecāki, skolotāji, policisti. Un tiek apgalvots, tā radīta mūs pašu dēļ – nebūs kārtības ne klasē ne sabiedrībā, ja nebūs disciplīnas. Bet vai šāda veida disciplīna veicina radoša prāta attīstību? Vergi un vergturi atkal ir vienisprātis - jādisciplinē. Šobrīd nemaz citādi nav iespējams, jo cilvēks nav audzināts Veselumā, tas ir, Brīvībā un Mīlestībā. Taču kaut kādā brīdī, ja gribam izaudzināt brīvus cilvēkus, kuri nepakļaujas varas struktūru diktātam, ir jāizlaužas no „cietuma mūriem”, jo kā Krišnamurti saka – patiesība nav atrodamā cietumā. Disciplīna nav vajadzīga veseluma aptverošai, izjūtošai personībai, kurai nav iekšējās pretrunas un kura ir gatava uz sadarbību. Ne kāda iniciētai kopdarbībai, kāda darba paveikšanai, bet gan „prieka un kopības izjūtas” dēļ. Kopības izjūta ir dzīvošana dziļi izjūtot pasauli. Pasaules izjūta nav šķiramas no sakārtotības un tikumības, kas ir ar kaut ko līdzīga pašdisciplīnai, tikai ar to atšķirību ka netiek nekas apspiests, bet tieši otrādi – stimulēts.

Vēl ir viena svarīga kategorija – Skaistums. Veselumā izpratnē iekšējais skaistums saistām ar mīlestības jūtām pret visu – pret cilvēkiem, dabu, Dievu. Šādas jūtas mūsos uztur labestību, sirsnību, iejūtību, iecietību, pacietību u.c. vērtības, kuras vecās skolas ietveros bija īpaši un atsevišķi iemācāmas. Skaistums, kā raksta Krišnamurti, meklējams tikai tajā laiktelpā, kurā realizējas cilvēka patiesā būtība.

Kā skaidro Krišnamurti skolas uzdevums ir palīdzēt noskaidrot, kas mēs katrs patiesībā esam un sagatavot mūs tam darbam, kas mums patiešām patīk.

Intuīcija – adaptēšanās funkcija

2014.04.08.

Šalva Amonašvili, pedagoģijas profesors, Krievijas akadēmiķis raksta: „Pedagoģija ir Gara, Gudrības, Jūtziņas, *Intuīcijas*, Pieredzes, Mākslas un Zinātnes sfēra. Atšķirībā no ēnu pedagoģijas, kura arī saucas Pedagoģija, es nosaucu Burvīgo, Skaisto, Augstāko Dimensijas Pedagoģiju – par Gaismas pedagoģiju vai Humāno pedagoģiju” (Amonašvili, 2003., 30.,31.lpp). Intuīcijas pieminēšana, raksturojot pedagoģiju ir vietā, jo humānās pedagoģijas bāzē ir Veselum filozofija. Apstiprinājumu intuīcijas holistiskam raksturam varam gūt arī E.I.Siliņā grāmatā. *Intuīcija*, Siliņš raksta, ir holistiska – viss tiek uztverts daudzdimensionāli un vienlaikus (1999., 357.lpp.).

Ko nozīmē vārds „intuīcija”? Tas ir atvasināts no latīņu „intueri”, kas nozīmē aplūkot, uzskatīt. Viduslaiku “intuitio” apzīmē šī vārda mūsdienīgo skaidrojumu – iedvesma, nojausma. Ar šo vārdu domāta tieša iekšēja uztvere vai iedvesmas aina.

Kurts Teperveins, intuīcijas pētnieks, raksta: „...intuīcija ir sensibilitāte, iejušanās spējas, nojauta, neapzināta uztvere, radošas idejas, kreativitāte” (Teperveins, 1999.,17.lpp.). Viņš to uztver, kā cilvēka dabiskas spējas, kuru var raksturot kā garīgu izpausmi, radošu, kreatīvā enerģiju, kā nojautu, kā atklājumu un lēmumu pieņemšanas galveno elementu, padomdevēju ikdienas dzīvē. Tur pat lasām (18.lpp.): ”Intuitīvā uztvere enerģētiski un holostiski noved pie visaptverošas un neierobežotas nepastarpinātas atklāsmes. Pāri visām robežām un līmeņiem, tā var novest pie universāla risinājuma – apskaidrības galvenās pazīmes” (41.lpp.).

Ir gūti pārlicinoši pierādījumi par kolektīvās apziņas lauka eksistenci, kurā esam mēs visi iekļauti neatkarībā ne no vecuma, ne no profesija, dzimuma utt.. Tas vieno cilvēkus cauri gadsimtiem un ir saistīts ar cilvēces universāliem domāšanas veidiem – tā ir kopēja garīgā bāze, milzīgs zināšanu un pieredzes potenciāls. (42.lpp.).

Līdzīgi intuīciju raksturo Jungs. Lasot Junga spriedumus par intuīciju, manu uzmanību piesaistīja vairāki momenti. Viens no viņiem tāds, ka tips ar kreisās smadzeņu puslodes dominanti var nesaprast intuitīvo cilvēku. Kā Jungs (1999., 84.lpp.) raksta, šis tips varētu par intuitīvo teikt tā: „Realitāte viņam neeksistē, viņš nododas neauglīgiem sapņiem.” Varbūt ar to arī izskaidrojama cilvēku vairākuma nespēja apjaust Dievu, apjaust, uztvert lietas veselumā. Varbūt caur to arī Rietumi nesaprot Austrumus un otrādi? Vai Rietumnieku cenšanās uzspiest savu domāšanas veidu, savas „demokrātiskās” tradīcijas nav liela kļūda? Jungs apstiprina, ka intuīcija izzina tēlu, kas rodas apriori – it kā ne no kurienes. Viņš šo *ne no kurieni* saprot kā pārmantotu bezapziņas gara pamatu, kā arhetipu, kura slēptā būtība nav pieejama pieredzei, jo pārstāv neskaitāmu paaudžu pieredzi, kas uzkrāta miljoniem reižu atkārtojoties. Viņš raksta, ka intuitīvās zināšanas atrodas tepat blakus, paša cilvēka senču pieredzē.

Jungs (1999., 63.lpp.) intuīciju noraksturo trejādi:

- 1) Notikušā izpratne bez jebkāda loģiska pamatojuma;
- 2) Domāšanas veids, kad daži procesa elementi ir neapzināti, bet ir apzināts domāšanas rezultāts;
- 3) Izjūta, kas atspoguļo nepārtrauktu pieredzes neapzinātu vispārināšanu.

Intuitīva apziņa vai intuitīvai prāts, viena no dižākiem mūsdienu cilvēku psihiķu pētniekiem - Šri Aurobindo izpratnē, ir viens no vairākiem cilvēkam pieejamiem prāta stāvokļiem. Tas ir viens no augstākiem. Aiz tā vairs seko tikai pēdējais iespējamais apziņas stāvoklis (cilvēkam atrodoties fiziskajā augumā) – globālā apziņa.

Lūk, kā intuitīvo apziņas stāvokli poētiski raksturo Satprems (1992.,181.lpp.) – Šri Aurobindo līdzgaitnieks: „Tā ir detaļa, viena skaņa, viena gaismas lāse – un parādās vesela pasaule visā savā pilnībā un veselumā – tūkstošiem trauksmaini putni vienā uzliesmojumā. Intuīcija atsedz mūsu uztveres spēju mērogā Lielā Skatiena pirmradīto mistēriju, bargu, kurš no vienas puses redz visu un zina visu un no otras puses izbauda izvērstu redzējumu, redzējumu laikā...” Viņš raksta, ka intuitīvās zināšanas atnāk saspīestā formā, tām nav raksturīgs izvērsums skaistā, bagātā valodā.

Pats Šri Aurobindo (Ауробиндо, 1992.,365.lpp.) intuīciju raksturo kā kaut ko tādu, kas izlec ārā tieši no apslēptās identitātes. Tas ir vairāk nekā tikai saprašana, redzējums – šie elementi to pavada.

Pēc Šri Aurobindo sapratnes cilvēka prātā intuīcija ir Patiesības atcerēšanās (kaut kas līdzīgs Jungam). Pie kam Patiesības uzliesmojumam ir jāizgraužas cauri nezināšanas uzslāņojumiem. Nezināšanas uzslāņojumu biezo kārtu veido uzkrātie aizspriedumi, tradīcijas, visdažādākās kļūdainās interpretācijas. Tas traucē intuīcijai parādīties apziņā tīrai un pilnīgai. Šri Aurobindo vērs uzmanību uz to, ka pastāv vēl tā saucamā, šķietamā intuīcija, kura drīzāk ir komunikācija un, kurai ir visdažādākie avoti – tā var būt gan vērtīga, gan bīstama. Pēdējā gadījumā cilvēkam ir tieksme ar prātu kontrolēt intuīcijas (pseudointuīcijas) priekšlikumus. Jebkurā gadījumā prāta tieksme visu analizēt un izsvērt traucē intuitīvā kanāla atvēršanos. Tādu īstu nozīmi intuīcija iegūst tad, kad jaunais prātīgums iegūst apzinīgu sadarbību ar virs-saprāta avotu, tas ir, kad cilvēka apziņas uzslāņojumi tai vairs netraucē jeb, citiem vārdiem sakot, kad pirmatnējā ideja netiek pakļauta prāta spriedumam. Prāts pēdējā gadījumā kļūst tikai kā novērotājs, reģistrētājs, kurš saprot augstāko spēku izgaismotās norādes.

Šri Aurobindo (tur pat, 366.lpp.) norāda, ka intuīcijai piemīt četrkārtējs spēks: Patiesības atklāšanas, iedvesmas, momentānas nozīmības uztveres (Patiesības uzliesmojums mūsu prātā) un Patiesības attiecības spēks pret Patiesību. Tas nozīmē, ka intuīcija var pilnībā izmainīt mūsu apziņas darbību, tajā skaitā arī loģisko saprašanas funkciju, kas nodrošina pareizas attiecības starp objektiem, idejām.

Ir reizes, kad mūsu apziņa nespēj mums dot padomu, arī zemapziņa klusē. Tādās reizēs Paramahansa Jogananda (Йогананда, 2003., 47.lpp.) (1893.-1952. , pasaulē pazīstams garīgs līderis ASV, kura darbi izdoti milzīgās tirāžās – miljonos) rosina griezties pēc palīdzības pie virsapziņas. Viņš ar virsapziņu saprot mūsu dvēseles intuīciju. Viņš intuīciju dēvē par nekļūdīgu pavadoni. Tā atnāk iekšējas sajūtas veidā kā zināšana (apjaušana) par nākotnes notikumiem, par to, vai gūsim sekmes turpinot uzsākto ceļu. Viņš atzīmē, ka mūsu sajūtu orgāni, racionālais prāts var runāt par vienu, tajā pat laikā intuīcija par pilnīgi kaut ko pretēju. Viņš intuitīvās zināšanas iesaka iegūt, ejot no apziņas rosinātas problēmas izsvēršanas uz prāta aplūsināšanu un vadības lūgšanu Dievam.

Manā izpratnē, īpaši humānās pedagoģijas skolotājam, intuīcija būtu attīstāma un izmantojama, *pirmkārt*, lai labāk saprastu bērnus, kolēģus, darījuma partnerus;

Otrkārt, lai pieņemtu nekļūdīgus lēmumus; *Treškārt*, lai pareizi un radoši organizētu mācību procesu un, *ceturtkārt*, lai palīdzētu bērniem atraisīt un saglabāt savas intuitīvās spējas.

Intuīcijas nozīme zinātnē, mākslā

Pasaule ir dīvaina. Dižākie no dižākajiem zinātniekiem (A.Einšteins, N.Bors, O.Levi, M. Gells-Manns, H. Fon Helmholcs, Puankare, I.Ņūtons, J.V.Gēte u.c.) savas atklāsmes, problēmu risinājumus ne reti ir saņēmuši pēkšņi, negaidīti. Alberts Einšteins ir teicis, ka tic intuīcijai. Tajā pat laikā neko nedarām, lai to atraisītu jau skolas gados, bet tieši otrādi – uzspiežam lineāro pasaules uztveri, diferencēšanu, pārdomāšanu pa daļām. Pretstats lineārai domāšanai ir tā saucamā tēlainā domāšana. Tā, pretstatā lineārajai, ļauj uztvert un apstrādāt kopainas, jeb veselumu. Radošām personībām raksturīga bagāta iztēle un ne reti, kaut iedvesmu brīžos, kad tās atrodas emocionāli neikdienišķā situācijā, pēkšņi rodas pareizs lēmums, pareizs risinājums, rīcība. E.I.Siliņš (1999.,341.lpp.) tēlaino domāšanu raksturo, kā „evolūcijas apogeju”. Siliņš savā grāmatā min neskaitāmus piemērus, kuros tiek apstiprināta intuitīvi iegūto zināšanu loma pasaules zinātniskajos atklājumos. Ne reti paši zinātnieki ir mēģinājuši pētīt un aprakstīt šo fenomenu. Tā, piemēram, vācu zinātnieks Hermanis fon Helmholcs savā jaunradē saskata trīs stadijas: piesātināšanās, inkubācijas un pēkšņas apgaismības stadiju jeb kā to Helmholcs to vēl dēvē – Dieva pieskārienu. Helmholca trim fāzēm Puankarē pievieno vēl ceturto, nosaucot to par verifikācijas fāzi jeb intuitīvās idejas pārbaudes fāzi. Vai nav jocīgi – pat *Dieva pieskārienam* nenotic, tas noteikti vēl jāpārbauda!? Šī fāze man nepatīk, pirmkārt, neticības dēļ. Lūk, ko Veseluma pedagoģijas korifejs saka: „...Humānās pedagoģijas pieņēmumu avots ir ticība, kura ir jūtziņa, kas ir personīga iekšēja Patiesība, Ticība Radītājam, Ticība Radīšanas Idejai, tam, ka *iesākumā bija Vārds*” (Amonašvili, 2003. 30.,31.lpp.). Vai šie pedagoģiskie pieņēmumi nav attiecināmu arī uz tās proponētājiem? Ticība radītājam, uzticēšanās ir visa iesākums, arī intuitīvām zināšanām. Ticība tām un to neapšaubīta realizēšana ir nepieciešams nosacījums šo zināšanu avota arvien biežākam

kontaktam ar apziņu. Tas nozīmē, ka, ja gribam attīstīt savu intuīciju, iegūtās zināšanas nedrīkst apšaubīt. Ir pilnīgi tāda sajūta, ka šo procesu regulē kaut kāda saprātīga būtne, kura „nebārsta pērles” tiem, kas nemāk tās novērtēt. Varbūt neuzticēšanās, neticības dēļ arī dzīves otrajā pusē Gells-Mans „...zaudējis intuitīvā, iekšējā skatījuma spēju” (Siliņš, 1999.,350.lpp.).

Intuitīvām zināšanām jeb atklāsmēm liela loma ir un bija mākslā, literatūrā un mūzikā. Siliņš savā grāmata min virkni tādu gadījumu – Dostojevski, T.Mannu, Niči, Šekspīru, V.Bleiku u.c..

Smadzeņu pusložu funkcijas un intuīcija

Intuitīvās spējas sakoncentrētas galvas smadzeņu labajā puslodē, kuru pieņemts dēvēt par mēmo puslodi, jo tā savu darbību neverbalizē un neartikulē. Kreisā smadzeņu puslode koordinē loģisko domāšanu. Ja vienlaikus tiek nodarbinātas abas smadzeņu puslodes, var gūt lieliskus panākumus. Momentānās realitātes uztvere notiek neatkarīgi no loģiskās domāšanas un apziņas. Kurts Teperveins (1999., 40.lpp.) raksta: „Ļoti bieži intuīcija izpaužas brīžos, kad nedarbojas loģiskā domāšana....” Kreisā smadzeņu puslode ir racionālā jeb loģiskā puse.

Labā puslode ir intuitīvā puslode, kas iztēlojas un uztver lietas kā vienotu veselumu. Tā spēj novērtēt mākslu un mūziku, dievkalpojumus, rituālus, mistiku un mūsu jūtas. Šī smadzeņu puslode, kas rekonstruē kopējo zīmējumu no atsevišķām detaļām, vienlaikus dodot augsni jaunām idejām un jēdzieniem. Šādu domāšanu Filips Kārtners un Kens Rasels (2004.,17.lpp.) sauc par holistisku, vispusīgu, intuitīvu vai metaforisku.

Ir zināms, ka bērniem pārtopot pusaudžos un pēc tam pieaugušajos, ļoti strauji krīt kreativitāte. Viens no šī fenomena skaidrojumiem rasts, pētot smadzeņu pusložu darbību t.i., kura smadzeņu puslode – labā vai kreisā dominē. Pētījumi rāda, ka līdz skolas vecumam dominē vizuāli tēlainā domāšana: ap 80 % respondentu, bet kreiso tikai 10%. Esmu vienisprātis ar Siliņa kungu, ka mūsu skolas sistēma uzspiež vienpusīgu domāšanu un bērni pakāpeniski pazaudē radošās spējas. Lai nu kam, bet skolotājam „pēc definīcijas” jābūt radošam, tātad ar attīstītu tēlaino domāšanu, ar intuīcijas spējām. Pētījumi liecina, ka vairums Eiropas tautās dominē racionālā domāšana. Izņēmums ir baltu un somugru tautas. Tāpēc

vien nav iespējams veidot vienotu izglītības sistēmu. No tā visvairāk cieš balti. Pirmkārt, ar varu tiek mainīta smadzeņu pusložu dominante un, otrkārt, caur to tautas zaudē iespēju realizēt sevi, dod pasaulei tās vērtības, kuras ir atklāt pa spēkam tēlaini domājošo cilvēku grupai. Pateicoties šādai dominantei var veidoties sava īpatnēja kultūra. Uz to norāda, gan redzamās atšķirības starp rietumu un austrumu kultūrām, gan atšķirību starp mūsu tautas senajām tradīcijām, spējām un Rietumeiropā rodamo.

Kas jādara attīstībai

Mūsdienās cilvēkam jau no mazotnes jāpiemērojas un jāapspiež savas jūtas. Un, jo biežāk tas notiek, jo vairāk viņš zaudē no savas īstās personības. Ar vecāku un skolotāju un dažādo audzinātāju neatslāpstošu "gādību" mēs arvien vairāk attālināmies no sevis paša. Mūsu uztveres spējas kļūst arvien niecīgākas, jo tiekam orientēti uz stingriem paraugiem, mums tiek dots uzdevums pieņemt lēmumus citu cilvēku vietā, mūs mēģina iekļaut iepriekš sagatavotā shēmā. Tikai daži bērni spēj noslēgties no vides ietekmes, uzticoties sev un savām iekšējām izjūtām un ir tādi, kādi viņi patiesībā ir. Tāpēc ir maz cilvēku, kuri patiešām ir viņi paši un dzīvo savu personīgo dzīvi. Kurts Teperveins (1999., 23.lpp.) apstiprina, ka „intuitīvās zināšanas, kuras piemīt katram no mums, jau no mazotnes tiek nomāktas un ierobežotas.”

Ir sastopamas dažādas skolas, mācības intuīcijas attīstībai. Kurts Teperveins (1999., 19.lpp.) aicina attīstīt pozitīvo domāšanu. Viņš raksta: „Virzot apziņu uz dzīves pozitīvajiem aspektiem, mēs saskatīsim izpalīdzību, draudzību, izpratni, brīvību, spēju atteikties no kļūdainā ceļa un izvēlēties pareizu virzienu. Pozitīvisms gūs pārsvaru mūsu dzīvē. ...Mēs varam virzīt mūsu apziņu arī uz augstākiem principiem, uz pirmatnējo radītājspēku, uz Dievu. Mums mazsvarīga būs telpa un laiks, mums svarīgi būs tas, kas notiek šeit un tagad. Mēs būsīm sakļāvušies ar kosmisko notikumu plūsmu, būsīm vienoti ar sevi, ar visu pasauli un dzīvosim harmonisku, laimes piepildītu dzīvi. ...Mums jādara viss iespējamais, lai atkal pieslēgtos visas cilvēces kopīgās apziņas informācijas laukam.”

Šri Aurobindo mācībā viens no integrālās jogas stūrakmeņiem ir, tā saucamais, *iekšējais klusums*. Arī senās Meksikas maģi pielietoja šo paņēmienu, lai pieslēgtos ārpus prāta stāvošam informācijas

avotam. Karlos Kastaneda (Кастанеда, 1996) to apraksta tā: „...cilvēciskā uztvere it kā pazaudē savu parasto pavadoni – iekšējo dialogu t.i., pārtrūkst vārdiskais izzināšanas process un cilvēks iekrīt tādā kā tumšā bedrē. Ķermenis funkcionē, bet apziņa saasinās. Lēmumi ir zibenīgi un tie rodas no kāda īpaša zināšanu avota, kurā nav domu, nav vārdu.” *Iekšēja klusuma* brīdī cilvēka apziņa nonāk īpašā stāvoklī, kurā zināšanas atnāk acumirkļī un automātiski. Kastaneda nerunā par intuīciju, bet viņa dotais apraksts liek domāt, ka iet runa tieši par to.

Iekšēja klusuma stāvokli ir ļoti grūti panākt, tam ir vajadzīgi gadi, īpašs dzīves veids. Kad sasniegts pietiekami ilgstošs iekšējā klusuma stāvoklis, strauji mainās arī pasaules uztveršanas kvalitāte. Manuprāt, lielākā daļa cilvēku tam nav gatavi un tāpēc jāsamierinās ar īslaicīgu pieslēgšanos intuitīvai apziņai, uztverot no *ne kurienes* nākošos zināšanu „drupačus”.

Par ceļiem, kā iegūt nekļūdīgu informāciju, māca dažādi avoti. Interesanti, kā F.Nīče (2002., 174.lpp.) apraksta sava varoņa Zaratustras apgaismības mirkli: „Vakar pret vakaru runāja uz mani mana klusākā stunda: tas ir manas bargās pavēlnieces vārds.”

Ratans Rals (Ral, 2002., 53.lpp.) savā grāmatiņā „Es esmu Es” sīki izklāsta kā to darīt, kā aplūsināt pratu un kāpēc tas būtu jādara. Viņš raksta, ka patiesību var iegūt ne viss kaut ko darot, bet tieši otrādi – atturoties no darbības, nedomājot ne par ko, bet atrodoties pilnīgā miera stāvoklī. Ratans skaidro, ka apziņa ir viena, bet dažādi ir līmeņi. Viņš prāta aplūsināšanas metodikā iesaka neaplūsināt domas, bet ļaut tām plūst, taču nesekojoš tām, bet koncentrēties uz jautājumu: „Kas es esmu?” Koncentrēšanās uz šo jautājumu nevar nenovest pie mērķa – patiesais „Es” nav tas, kuru veido prāts un, kuru uztveram kā kaut ko nepārtraukti mainīgu. Patiesais „Es” ir nemainīgs – tas ir tāds, kāds bija vakar un tāds tas būs arī rīt. Patiesības raksturotājs ir patstāvība un tā nav pakļauta nekādām ietekmēm. Patiesā „Es” stāvoklī iegūstam patiesību.

Mana paša pieredze apliecina interesantu faktu, ka prāts nekad nav pat mēģinājis (es neatceros pretējo) apspriest intuitīvās zināšanas, tās vienmēr pieņemtas uzreiz savas neizskaidrojamās, bet pārliecinošās skaidrības dēļ. Pie intuitīvām zināšanām mani veduši (augstākie spēki) pa trim ceļiem. *Pirmais*, - es apzināti rīkojos bez pieredzes apstākļos, kad es, nezinu no kurienes, zinu kā jārikojas;

otrais ceļš, kad sarunā (verbālā vai rakstiskā) pēkšņi aptveru, ka runāju pa lietām, par kurām agrāk neesmu ne domājis, ne dzirdējis, ne lasījis. Sevišķs izbrīns ir par uzrakstītiem tekstiem, kurus pārlasot, esmu pārsteigts par tur rodamo informāciju, izpratni; *trešais* ceļš – piemēram, ir reizes, kad jūti, ka kaut kas jādara, bet prātā nav ne mazākās idejas: kas un kā. Tad „sperot pirmo soli”, ieklausos sevī - vai nav atnākusi kāda skaidrība, ja nē - speru nākamo. Bieži tā tiešām ir fiziska darbība. Ne reti atbilde atnāk ar impulsu atšķirt kādu grāmatu, piezvanīt kādam draugam, aizbraukt uz kādu vietu, nosapņojot vai meditējot.

Lūk, daži piemēri, kad intuitīvi esmu rīkojies dažos izšķirīgos dzīves notikumos. Septiņdesmito gadu beigās, neko nezinādams par folkloru, es aktīvi pieslēdzos folkloristiem, pat nodibināju folkloras kopu (kura vēl tagad darbojas). Tas bija pagrieziena punkts manā dzīvē, dzīves jēgas izvērtēšanā. Cits ļoti nozīmīgs solis bija mana pēkšņā Rīgas pamešana. Es nedēļas laikā uzteicu darbu (zinātnieka karjera LU), atstāju folkloras kopu bez vadītāja, savu ģimeni un pārcēlos uz Drustiem, lai strādātu par skolotāju. Toreiz es paklausīju neapspriežamai iekšējai balsij. No tām reizēm es apzināti esmu centies meklēt ceļus intuīcijas attīstībai. Pirmā grāmata, kura pēkšņi nonāca manās rokās, bija Šri Aurobindo integrālā joga, kuru jau pieminēju. Prāta aplūsināšana tiešām ir ļoti grūta. Man palīdzēja ticība informācijai, kuru saņēmu – tā it kā atdarīja vārtus, pa kuriem, laiku pa laikam, atnāk kāda ziņa. Daži piemēri no manas pedagoģiskas prakses: es ieviesu valsts pamatskolā desmitbaļļu sistēmu divus gadus pirms oficiāli to ieviesa valsts. Nu jau 13 gadus izmantoju bezbaļļu sistēmu; mācības bezvecuma grupās; amatniecību un mūziku, kā intelekta un gara attīstības faktoros; jaunas apziņas bērnu atpazīšana un jaunu attiecību veidošana u.c..

Literatūra

- E.I.Siliņš, Lielo patiesību meklējumi, izd. „Jumava”, Rīga, 1999.;
Filips Kārtners, Kens Rasels, Domāšanas māksla, „Zvaigzne ABC”;
Fridrihs Niče, Tā runāja Zaratustra, izd. „Valters un Rapa”, 1939.;
K.G.Jungs, Psiholoģiskie tipi, G.Breslava red., „Mācību grāmata”, 1999.;
Kurts Teperveins, Superintuīcija, „Solvita”, Rīga 1999.;
Šalva Amonašvili, Kāpēc dzīvi nenodzīvot kā gara varoņiem, Šalvas Amonašvili izdevniecība nams, 2003.;
Интегральная йога Шри Ауробиндо, изд. „Никос”, Москва, 1992.;

Карлос Кастанеда Безмолвное знание, Los-Andželasas universitātes semināra tulkojums krievu valodā, 1996.g. 20.-25.jūlijā;

Парамаханса Йогананда, Будь победителем в жизни, изд. „София”, 2003.;

Ратан Рал, Я есть Я, изд. „СаиВеда”, Sant-Pēterburga, 2002.

Сатпрем, Шри Ауробиндо, изд. "Алетья", Sant-Pēterburga, 1992.;

Apcere par lietu kārtību Krajoņa iespaidā

2015.06.27.

1. Visums (Dievs) uzzina par mūsu fiziskā ķermeņa stāvokli tikai no mums. Bet mēs tiešā veida nevaram kontaktēt ar Visumu (tas ir viens no objektīvajiem iemesliem, kāpēc priesteris tapa par vidutāju). Jaunais laiks mums dod jaunu iespēju un tas ir kontakts ar personīgo garīgo aizbildņu (mēdz saukt arī par sargeņģeļiem, garīgiem kalpiem) palīdzību. Taču tie garīgie aizbildņi, kuri ir kalpojuši līdz šim (parasti) nav apveltīti ar jaunam laikmetam raksturīgo spēku, t.i., ar spēju izmantot jaunā laika enerģija savu atbilstamo vajadzību apmierināšanai. Cik var saprast, tad arī kontakts ar personas augstāko ES, esošajiem aizbildņiem ir aprūtināts. Tiem ar mīlestību ir jāpateicas par līdzšinējo darbu un jālūdz ierasties tādiem aizbildņiem, kuri var nodrošināt jaunās iespējas - dažreiz tos sauc par vecākiem garīgiem aizbildņiem.
2. Cilvēks patreiz atrodas tādā attīstības pakāpē, ka tā fiziskā būtības sakārtotība, smalkums nespēj sevī integrēt mūsu personības visas tās daļas, kas ir mūsu, tad, kad neesam iemiesojušies cilvēka veidolā. Un pati būtiskākā no tām nosaucama par augstāko ES, kas tad faktiski arī ir Dieva daļa, jeb Dieva potence mūsos. Jaunais laiks dod nebijušu cilvēka fiziskās būtības iespēju iemiesojuma laikā veidot ciešas saites ar paša augstāko ES (Agrāk priesteri šos ES iemiesojuma laikā sargāja īpašās vietās). Taču cilvēka duālā daba, kuru nosaka īpaša matrica (par to vēlāk) tam iemiesojoties, nepieļauj tiešu kontaktu ar ES, bet, kā jau teicu, jaunais laiks rada iespēju šo kontaktu veidot caur katras personas garīgajiem aizbildņiem.
3. Jaunais laiks ir jau iestājies, bet priekš cilvēkiem tā ir tikai kā potence – nevienai personai neiestāsies jaunais laiks, ja tā pati nepaņems, nepieprasīs jauno spēku, jaunās iespējas. Tiem, kas neizmantos jaunās iespējas, jaunais laiks nekad neiestāsies – viņi

paliks aiz „borta” vīzdegunīgi smīkņājot par trešajiem tēva dēliem – „mulķīšiem”.

4. Jaunā laika iespējas uz Zemes mums nodrošināja, pirmkārt, pašas cilvēces garīgā izaugsme un, otrkārt, Zemes magnētiskā lauka režģa struktūras izmaiņa (sīkāk neko patreiz neteikšu). Zemes magnētisma maiņu kopā ar saviem palīgiem veica gaismas būtne, kura sevi dēvē par Kraijonu (angliski – Kryon), latviskos tulkojumos parādās arī vārds Krions. Kraijons caur īpašiem „ķanāliem” daudzgu gadu garumā (ar Zemi viņš strādāja tieši 11 gadus) sniedza cilvēkiem plašas zināšanas par Visumu, dažādām likumībām, norādes, kādā virzienā cilvēkam ir „jārok”. Viņš devis arī šīs norādes, kuras es tagad izklāstu jums abām.
5. Tālāk es izklāstīšu paņēmienu, kā notēlot „mulķīšus”, „uzjāt stikla kalnā” un „iegūt gredzentiņus”. Taču uzreiz gribas pateikt to, kas bieži tiek uzsvērts, lai to darītu ir jāzina, ka jau ar pirmo soli vairs nav atpakaļceļa – tu tieci it kā ierauts spēcīgā straumē, no kuras nevar izkļūt. Ir teikts, ka nevienu nevajag aģitēt to darīt – pie tā ir jānonāk pašam. Veicināt cilvēku pakļaušanos Visuma objektīvajam plūdumam var vienīgi to cilvēku pozitīvās pieredzes vērojums, kuri ir jau „ielēkuši ūdenī”. Pats es esmu jau ielēcis, bet neko nerunāju, jo gribēju, lai jūs vispirms ieraugāt pozitīvās izmaiņas manī un, lai tās tad arī kļūtu par jūsu vēlmi, iemantot tās arī sev. Bet nu ir tāds laiks, ka man šķiet, nevaru to gaidīt, tāpēc jau tagad izklāstu un jūs izlemjat vai lēkt neredzot tēva pozitīvo paraugu. Jums pašām jāizlemj. Man pašam šī iespēja likās kā kaut kas ļoti nepieciešams un es bez apdoma tajā ielēcu.
6. Pārejas process var notikt kā ļoti strauji, tā arī gaužam lēni. Es lasīju, ka īpašos gadījumos, kuri saistījās ar kaut ko ļoti nopietnu, piemēram, slimību, pārmaiņas notikušas ārkārtīgi straujas. Ko tad sola rezultātā? – Atbrīvošanu no karmiskām mācībstundām; iegūst lielāku apgaismību: kļūst gudrāks, iecietīgāks, mierīgāks; kļūst līdzsvarotāks; nostiprinās veselība (organisma līdzsvarošanās dēļ notiek spontāna atbrīvošanās no visa destruktīvā organismā) un nobriesti tam, lai piedalītos planētas atveseļošanās procesā. Papildus, ar savu garīgo aizbildņu palīdzības, iegūsti spējas piepildīt visas *vietā esošas* vēlmes – gan garīga, gan materiāla rakstura.

7. Pirms aprakstu procesa algoritmu ir nepieciešams vēl paskaidrojums par manis jau pieminēto matricu un vēl citām lietām. Es nezinu kā labāk to nosaukt, bet matricas vārds man pašam liekas saprotamāks un vēl jo vairāk tāpēc, ka tas sasaucas ar amerikāņu filmu „Matriks”. Matrica, Kraijona „kanāls” viņu dēvē par imprintu, katram cilvēkam ir sava, bet ir arī kopīgas iezīmes. Tā ir tā, kas nosaka mūsu duālo dabu, mūsu pasaules lineāro uztveri, to, kas piederas mums piedzimstot, noteiktā planētu stāvoklī, mūsu dzīves uzdevumu, kas noteikts noteiktām karmiskām mācību stundām, noteiktu fizisko augumu utt.. Šī matrica nosaka arī visus ierobežojumus, kas saistīti gan ar mūsu fizisko, gan garīgo varēšanu, pasaules izpratni, apziņas plašumu, sirds atvērtību, kontaktu un sakaru ierobežojumus ar Visumu un, lai cik tas paradoksāli arī nebūtu, arī ar mūsu pašu dievišķo daļu - augstāko ES. Ceru, ka apmēram jums ir skaidrs, kas ir šī matrica līdz šim, cik noprotu, tas bija kaut kas fatāls, nepārvarams. Taču nu cilvēkam ir dota iespēja kaut ko darīt, lai ierobežojumus kaut vai daļēji noņemtu un to dara ar īpašiem „regulētājiem”, jeb kā Kraijona kanāls tos nosaucis - „implantiem”.
8. *Regulētāji* (man šāds apzīmējums liekas saprotamāks) nenoņem matricu un neizmaina to – to nepieļauj kosmiskie likumi, bet tā darbojas kā caur (no) matricas nākošās enerģētiski- informatīvās plūsmas regulētājs. Kā tas īsti notiek nav nekur pateikts – pat šīs norādes un šie apraksti paši par sevi jau ir kaut kas jauns un grūti uztverams, tāpēc pagaidām varbūt var samierināties ar šo aprakstu. Regulētāji, jeb implanti var būt vairāki vienlaicīgi. Daži rodas pie dzimšanas, tos var iegūt arī attiecīgi organizējot savu dzīvi (kā dāvanas) vai arī tos var prasīt no saviem aizbildņiem. Šobrīd ir vēlams nomainīt galveno implantu
9. Vēl par aizbildņiem un tehniku. A) Visas sarunas ar aizbildņiem jāveic balsī izrunājot lūgumus. Tas nepieciešams tāpēc, ka tevis paša apziņai ir *jādzird* lūgums, lai to saņemtu adresāts; B) Tekstam jābūt skaidram, sakārtotam, bez divdomībām vai domas – gan jau sapratīs. Jautājumam, lūgumam jābūt tiešam; C) Lūgumam jābūt bez skaidrojuma kā lūgto paveikt – radošās aktivitātes nosacījums aizbildņiem; D) Viss jā dara ar mīlestību – aizbildņi ir jāiemīl tāpat kā Dievs, vai kā, kas cits pret kuru justa mīlestība. Labi savu pirmo sarunu, tikšanos ar aizbildņiem uzsākt ar tikšanās vizualizāciju,

- kurā jūs savus aizbildņus sasveicinoties apkampjat vai kā citādi apliecināt tiem savu mīlestību; E) Ar saviem aizbildņiem jāsarunājas bieži. Viņiem pat, tad, ja nav nekādu lūgumu, var izklāstīt dienas notikumus, priekus, raizes utt. – tie ir vistuvākie, Visuma atsūtītie un tikai tev domātie palīgi – viņiem nav cita uzdevuma, kā palīdzēt tev. Vārdu sakot, ir jāveido labs kontakts ar viņiem. Kā to darīt – var pat pajautāt viņiem pašiem.
10. Svarīga ir sev ierastā pozā sēdēt D-Z vai A-R virzienā; jāatbrīvojas no visā, domām, kuras nav saistītas ar dievišķo mīlestību;
 11. Ar intensīvas vizualizācijas palīdzību atbrīvojies no jebkuras domas, kura neatbilst Visuma mīlestībai.
 12. Veltiet laiku paša apzināšanai. Ir jāapjēdz paša dievišķība. Apzinieties izteiksmes „Es Esmu” nozīmi. Pricājiēties ka esat, ka esat tagad un šeit, ka esat tādi kādi esat - mīliet sevi.
 13. Vēršaties pie Mīlestības avota mierinājumam. Ja tas palīdz jums nostiprināties mīlestībā, vizualizējiet savu mīļāko garīgo skolotāju.
 14. Apslāpējiet personīgo EGO. Atcerieties, kas patiesība jūs esat: Gaismas būtnes.
 15. Vārdiem un skaļi apstipriniet savu aizbildņu klātesamību. Pavēstiet viņiem, ka mīlat viņus un cienāt par sadarbību ar jums. Izjūtiēties viņu mīlestību. Atļaujiet viņiem jums pieskarties. Apraudieties, ja ir tāda vēlme.
 16. Īsi paskaidrojiet tiem projekta būtību un mērķi. Noraidiet domu, ka aizbildņiem viss ir zināms. Visiem paskaidrojumiem jābūt burtiskiem (precīziem) un sekojiet, lai viņi tiktu informēti par vēlamu beigu rezultātu, bet nenorādiēties, kā to sasniēgt.
 17. Tajā pat laikā palūdziet aizbildņus pievienoties jums.
 18. Paklusējiēties un sakoncentrējiēties. Nepieciešams pārejas laiks. Sajūtiēties, cik stipri jūs esat kļuvuši.
 19. Vārdiski aprakstiēties un skaidri vizualizē iēplānotās darbības pabeigta uzdevuma formā, bet ne tā veikšanas kārtību.
 20. Skaļi izsakiēties gala rezultātu. Ir jāsaprot, ka jūs tagad radāt, bet ne lūdzat, tāpēc iepriēkšsagatavotam tekstam jābūt gala rezultāta precīzam aprakstam. Uzmaniēģi un precīzi domās iedomājiēties vēlamo.
 21. Sākotnēji iedomājiēties savu planētu bez ārējam katastrofām, stabili, mierīgu, harmoniski saistiēties ar to apdzīvojošām būtnēm. Pievēršanās Zemei ir prioritāra nozīme.

22. Atkārtojiet visu trīs reizes. Nekautrējieties. Izjūti, ka jūsu darbībai ir vienreizēja nozīme. Runājiet lēni, pārliecinoši un mierīgi. Apzinieties savu spēku. Dariet visu tā it kā pavēliet.
23. Nosakiet laiku, kas bija nepieciešams tik tikko paveiktajam un tik pat garu laiku pavadiet klusējot un meditējot. Šajā laikā saņemsiet informāciju vai vienkārši mīlestības enerģiju. Mierīgi uztveriet notiekošo. Parūpējieties par sajūtu fizisko orgānu labvēlīgiem stimuliem; mūziku, smaržām, apgaismojumu.
24. Atgriezieties izejas stāvoklī.
25. Darbu vajag atkārtot, lai tam paspētu pieslēgties citas Visuma būtnes (kuras tobrīd varbūt atrodas citā Visuma daļā, bet, sajutušas klātesamības nepieciešamību, traucas pie jums).

Vēl dažas pārdomas par to, kas ir latviskā dzīvesziņa

2015.02.08.

Tās sniedzu, lai pamatotu savu agrāk izteikto viedokli par dzīvesziņas nemainību (tā nav definējama vēsturiskā materiālisma vai darvinistiem raksturīgo spriedumu ietvaros) – tā ir no Dieva dota (es tam ticu - neprasu tam pierādījumus). Ja gribam ko mainīgu, tad jārunā par identitāti.

Dzīvesziņas jēdziens ir kas jauns un tāpēc es savu viedokli par tā saturu negrātos kādam uzspiest. Tā saturs ir definējams. Kā nu nodefinēsīm, tā tas arī būs. Es aizstāvu savu viedokli tāpēc, ka ticu kaut kam tādām dievišķi skaidram, tīram, baltam, ko Dievs ir ielicis mūsu tautas dvēselē. Un tas ir kaut kas tāds, ko mainīt var tikai Dievs un ne vēsturiskie apstākļi vai citu tautu iespaidi (un tā tas ir arī citām tautām).

Te, ko un kā sprieduši līdzīgi vēl citi mūsējie.

E.Brastiņš Mūsu dievestības tūkstošgadīgā apkarošanā, raksta: *...balti netaisa vēsturi, ja par vēsturi dēvē pārmaiņas, kas notiek kādā parādībā... Tie negrozīti un neatlaidīgi glabā savas reiz nodibinātās garīgās un materiālās tradīcijas un sargā savu reiz iedzīvoto zemi... Vēsturē tās tiek ierautas ne savas vainas dēļ..*

Citviet, apcerot Mūsu misijas problēmas, Brastiņš raksta: *... veselīgās tautās ir iedabāta īpaša nācijās ideja, kas runā uz tautas*

locekļiem „asins balsī”. Šī balss ir tās ilgas, dziņas, sliecības un spējas, kas dzen kādu tautu rīkoties „asins spiediena” virzienā. ...tautas iedzīmtā ideja ir tā, kas veidojusi tautu īpatnējo senkultūru reliģijas, maģijas, ētikas un mākslas veidos. Te tautība kā aplēpts spēks izpaudusies ārišķos veidos.

Brastiņš faktiski konstatē kaut ko baltiem raksturīgu, laikā nemainīgu, kas ir rodama tautas zemapziņā, Junga vārdiem runājot, etnosa arhetipā (*„... arhetipi bija un paliek dvēseles dzīvības spēki, kas vēlas, lai tos uztvertu nopietni.. atzītu...”*). Tā ir kaut kāda patstāvīga komponente, kas, konkrēti latvietim, liek palikt latvietim visos laikmeta griežos (gadsimtos mērāmos) un arī šodien. Zenta Mauriņa Latvietī un darbs to apstiprina rakstot: *Latviešu dvēsele nav mūsu personīgais īpašums, ar kuru var rīkoties pēc patikas. Tā mūsu senču mantojums, to esam saņēmuši no tiem, kas sacerējuši "Ej, saulīte, drīz pie Dieva", "Uguni un nakti", "Indrānus", tā mums uzticēta glabāšanai, lai mēs to nodotu tālāk tiem, kas nāks pēc mums.*

Vai tas nav joprojām dzīvais latviešu ētikas kodekss, kas tad arī ir noteicis un nosaka latviešu attieksmi un rīcību visās dzīves situācijās? Šis kodekss, kura pamatā ir vispārcilvēciskas vērtības kā dzīves veidotājas, kā nemainīgas latvieša patības raksturotājas, kuras laikā paliek nemainīgas. Citiem vārdiem sakot, tā arī ir latviskā dzīvesziņa, kas tātad faktiski ir augsti tikumisko vērtību kopa, kura noteikusi un nosaka mūsu attiecības ar cilvēkiem, dabu, ar Dieva laisto pasauli. Tā ir tāda kā Visa, kas ir Vienotības izjūta vispārākā pakāpē. Tas ir tas dimantiņš Eiropas lielajā ķešā, ko kautrējamies paši pamanīt, bet par kuru tēlaini runā vācu izcelsmes Eiropas sakrālo lietu pētniece Gabriela, redzēdama šajā joprojām dzīvajā dimantā, Eiropas garīgās atmodas iespējas. (Alunāns daudzus gadus pirms tam šo dimantu atrod latvieša skaidrajās sirdīs). Ko līdzīgu pasaka arī Lūdēns 1994. gadā: varbūt arī latvietība varētu palīdzēt Eiropai apjaust savas saknes šai interesantajā un pretrunīgajā laikmetā.

Šīm cerībām ir pamats – tā ir kopīgā Eiropas tautu izcelšanās un norādes uz to, ka Eiropai reiz kopīgo ētisko tīrradni jāmeklē Baltos, kas to vēl ir saglabājuši. Baltu kultūras senums ir pierādījis arī mūsu dienu pētnieku skatījumā. Filologu, arheologu un citu zinātnieku (Gimbutiene; Čaterdži; Paliepa) atziņas par tagadējo Eiropas tautu veidošanos liecina, ka tai pirmsākumi jāmeklē 5000 g.p.m.ē.

Senvalodu pētnieks Karulis raksta: „*Nevienai valodu grupai nav tik daudz kopīga ar visām indoeiropiešu valodām kā baltu valodai.*”

Kā gadu tūkstošiem ejot, spēja saglabāties valodas un kultūras senatnīgums? Gimbutiene un Čaterdži skaidro, ka to veicinājusi proto-baltu teritoriāli izdevīgā situācijā. Tie apdzīvoja teritoriju, kura atradās tālu no starpkontinentu tirgotāju ceļiem un rietumāzijas iebrucēju tīkotām zemēm. Tikai pēdējos 1500 gados slāvu ekspansijas dēļ balti, kuru dzīves veids bija relatīvi miermīlīgs, pazaudēja lielāko daļu savas teritorijas.

Daudzi dainu pētnieki (Kokare, Zeiferts, Ancelāne, Raudupe, Čaterdži, Paliepa, Celms) lēš, ka vecākās dainas (tīrradņi – bez piejaukumiem) radušās 2500 - 3000 g.p.m.e.

Līdzīgus pētījumus veikusi amerikāņu zinātniece Raudupe. Viņa pētījusi dainas un vēdas, meklējot atbildi uz jautājumu: kā mēs cilvēki šodien varam pilnveidot savu dzīvi, kā varam atklāt savu būtību. Viņa raksta: „*Līdzīgi dainām, vēdas apraksta savas zemes senču praktisko un gara dzīvi plašā šķērsgrīzumā... Dainu un vēdu dziedājumu vienkāršajos vārdos ir ietvertas cilvēka dzīves visbūtiskākās patiesības... dainas un vēdas dzied par mūžīgo tagadni, par ikkatra cilvēka dzīves visdziļāko esamību...*”

Uz minētā kodeksa vai latviskās dzīvesziņas dzīvelīgumu (nemainību) norāda mūsu rakstnieku darbu analīze. *Dvēseles tīrība ir latviešu ētiskās meklēšanas mērķis. Balts ir latvieša dvēseles skaidrības simbols...* 1934. gadā raksta Kārlis Kārklis savā apcerējumā *Literatūras būtība un nozīme*. Kārklis šo tieksmi saskata visu tā laika pazīstamos rakstnieku darbos (Blaumaņa, Poruka, Neikena, Kaudzīšu, Apsīšu Jēkaba, Raiņa, Skalbes u.c.). Kārklis te saskata tautas tradīciju pārmantošanos, pārtapšanu atbilstoši jaunā laikmeta garam, saglabājoties tās ētiskajiem ideāliem, kas latvieti padarīja par īsteni brīvu. Ludis Bērziņš to, kur mūsu rakstniecībai rod saknes saviem darbiem, nosauc par tautas īpatnējo garu, kas ir daiļš savā būtībā. Krišjāņa Valdemāra priekšstats Tikumība un cilvēka vērtības no ārējiem apstākļiem ir neatkarīgas. (Kronvaldu Atis - *...pēc savas sevišķi iedzimtas dabas*). Šīs pārliecības dēļ Valdemārs tikumības augstākās vērtības ierauga arī savos līdzcīvēkos, savos brāļos, kā kaut ko latvietībai piederīgu, raksturīgu, tautas gara mantās (latvieša svēts pienākums ir glābt tās no izzušanas) rodamu un savu dzīves jēgu saredz cīņā par tiem (šī redzēšana dod spēku).

Teodors Zeiferts par citu dižgaru Neikenu raksta: ... kā radošs mākslinieks, viņš varēja parādīt savas gara spējas vienīgi tanī veidā, kā tās raksturo latviešu tautu.

Tautas *dzīvesziņa* tādejādi ir saprotama kā tautas patības izpausme, kas sākotnēji ir kā Dieva dota norāde kā dzīvot šajā pasaulē, ieskaņojoties Visuma harmonijās (par ko, kā par dzīves jēgu, runā Vaira Vīķe Freiberga) un kas kā tīrradnis paliek laikmeta griežos nemainīgs. Virza 1936. gadā raksta: *...mēs esam sena tauta, mums civilizāciju neviens nav nesis, un mums par to nav jāpateicas nevienai tautai, kā vienīgi mūsu senčiem, kuri no Dieva izpelņījušies šo godu.* Ko līdzīgu apgalvo daudzi citi mūsu tautasdziesmu pētnieki (Dainas ir mūsu tautas dzīvesziņas spogulis). Piemēram, Kr. Barons 1894. gadā pirmajā Dainu izdevumā raksta: *Mūsu tautas dziesmas ir pa lielākai daļai mantojums no sirmās neminamas senatnes. Muti no mutes, no auguma uz augumu pāriedamas, tās uzglabājušās tautas atmiņā līdz mūsu dienām.*

Nobeigšu ar Teodora Zeiferta Latviešu rakstniecības vēsturē rodamiem vārdiem:

“Latvieši, parādīdami savas īpatnīgās spējas, paceldamies par nošķiramu, patstāvīgu tautu, atskatīdamies atpakaļ savā pagātnē, atcēla arī novilkātās laika robežas. Izrādījās, ka viņiem ir vērtīgas gara mantas, ka viņiem tās bijušas sen, ka viņu izcelšanās laiks meklējams tālu, tālu pagātnē.”

Literatūra

Ancelāne (1979). Latviešu tautasdziesmas. I. Sējums Darba dziesmas, red. A., Ancelāne u.c. Rīga: „Zinātne”.

Barona, Kr. (1922). Barons, Kr., Visendorfs, H., Latvju dainas, Jelgava 1894. gadā H.I. Dravnieka-Dravinieka general-komisijā.

Brašiņš, Ernests (1993). Tautai, Dievam, Tēvzemei. Sast. R.Pussars. Rīga: Zvaigzne.

Brašiņš, Ernests (1986). Mūsu dievestības tūkstošgadīgā apkarošana. Rīga: Latvju Dievturu Sadraudze.

Celms, Valdis (2008). Latvju raksts un zīmes (Baltu pasaules modelis, uzbūve, tēli, simbolika), Rīga, Folkloras informācijas centrs.

Čaterdži, S.,K. (1990). Balti un ārieši. Rīga: Zinātne.

Gimbutiene, Marija (1991). "The Civilization Of Goddess. The World Of Old Europe" (Harper, San Francisco).

Jungs, Karls, Gustavs (19....). Par arhetipa „bērns” psiholoģiju, „Grāmata”, A.D. MCMXC XII , 5.lpp

Karulis, Konstantīns (1992). Latviešu etimoloģijas vārdnīca. I-II, Rīga: Avots.

Kārlis, Kārkliņš (1935). Literatūras būtība un nozīme. Latviešu literatūras vēsture. Virsredaktors Ludis Bērziņš. Rīga: Literatūra (11.-21.lpp).

Kokare, E., Realitātes poētiskās atveides raksturīgākās īpatnības latviešu folklorā.

Ludis, Bērziņš (1935). Latviešu tautas dziesmas. Latviešu literatūras vēsture. Virsredaktors Ludis Bērziņš. Rīga: Literatūra (133.-368.lpp).

Ļudēns, Vitauts (1994). Latviskais. *Literatūra un Māksla*. 94.01.21.

Mauriņa, Zenta (2007). Latvietis un darbs leviets: Cet, 2007-12-27 20:40 by juris <http://www.janabaznica.lv/node/4220>

Paliepa, I.,R. (2004). Latvju dainas un vēdu himnas. Indoeiropiešu un senās Eiropas kultūru saplūsmē. Latviešu valodas un dainu izcelsme. Rīga: SIA Elpa-2.

Raudupe, R. (2005). Labi ļaudis. Dainas un cilvēcisko attiecību dimensijas. Rīga: Madris.

Raudupe, Rudīte (2002). Dievatziņa vēdās un dainās, Rīga, Madris.

Virza, Edvarts (1936). Jaunā junda. Rīga: Valters un Rapa.

Zeiferts, Teodors (1993). Latviešu rakstniecības vēsture. – R.: Zvaigzne,

Kāds varētu būt skolas modelis pārejas posmā uz Jauno laikmetu

2015.03.01.

Skolai jāredz tālāk par citiem sabiedrības institūtiem, jo, lai sabiedrība varētu sekmīgi attīstīties, skolai jāorientējas uz rītdienu, uz sabiedrības nākotni. Lai to varētu darīt, ir jāveido priekšstati par iespējamo ceļu uz to un par to. Šiem priekšstatiem jākalpo par nākotnes vīziju, no kuras mēs varētu noteikt mērķus un konkrētus uzdevumus; varētu veidot jaunu skolas koncepciju un konkrētu modeli. Ir saprotams, ka koncepcijai, modelim jābūt visu laiku atvērtam, tam dinamiski jāreaģē uz jaunām zināšanām, jaunām situācijām. Ir jābūt gatavam uz straujām izmaiņām priekšstatos, jo esam uz laikmetu sliekšņa, ir jāspēj visam izsekot līdz atbilstoši reaģējot, i nemēģinot saglabāt kaut ko no vecā, nesaderīgā.

Mērķis

Kādi varētu būt mūsu darba mērķi? Vai tiem nevajadzētu izrietēt no tā, kas šodien būtu jādara skolai, lai palīdzētu cilvēkam tapt par Jaunā laikmeta cilvēku un varbūt jau arī no priekšstata, kāda skolai būs loma tālākā nākotnē, tad, kad Jaunais laikmeta cilvēks klauvēs pie tās durvīm? Ja tā, tad par galveno mērķi mēs varētu nodefinēt sekojoši:

Jaunā laikmeta cilvēks Jaunajam laikmetam,

bet apakšmērķi varētu būt sekojoši:

- a) *izstrādāt skolas modeli pārejas posmā uz Jauno laikmetu;*
- b) *izveidot Jaunā laikmeta skolas dinamisku modeli*

Priekšstati

Tie ir visai drosmīgi (fantastiski) un veidoti uz Skolotāju mācībām, uz Svētā Gara Vēstījumiem cilvēcei, uz pasaules alternatīvo skolu veidotāju atziņām un uz pašu intuitīvām zināšanām, pieredzi.

Galvenā jaunā laikmeta cilvēka īpatnība būs tā vienība ar augstāko Es. Šī savienība nozīmē to, ka jaunā būtne atradīsies vienlaicīgi fiziskajā plānā un smalkajās dimensijās.

(Paskaidrojums. Augstākais Es ir tā gara (dievišķā) daļa, kas paliek ārpus mums, kad mēs piedzimstam uz Zemes. Jaunais laikmets paredz Saplūšanas fenomenu t.i. iespēju fiziskā plāna būtnei saplūst ar austāko Es un tapt Gaismas būtne, kura spēj „ar vienu kāju” atrasties uz Zeme.)

Līdz šim tas praktiski nebija pieejamas. Šī apvienība nozīmē to, ka cilvēks, mainoties DNK struktūrai pārtop faktiski jaunā būtne, kurai raksturīgs daudz smalkāks, skaistāks fiziskais ķermenis, spējīgs dzīvot daudz garāku mūžu nekā patreizējais. Tas atbrīvosies no nemitīgās pārdzimšanas un atbilstoši savai brīvajai gribai varēs vai nu turpināt darbu paliekot materiālajā pasaulē vai eksistējot tikai gaismas ķermenī. Karmas likums pārstās darboties un atklāsies visa līdzšinējā pieredze, piedzīvotais līdzšinējās pārdzimšanās, būs pieejamas Visuma „bibliotēkas”. Tas gan nenozīmēs, ka cilvēkam nebūs jāturpina uzkrāt pieredzi – tas notiks līdz šim nepiedzīvotā veidā. Jaunās būtnes ķermeņa šūnas vibrēs vissmalkākās Visuma svārstībās, pašas izstarojot Mīlestību un Gaismu, veidojot ideālas savstarpējās attiecības, veidojot ideālu augumu. Fiziskais augums nepazīs slimības un būs spējīgs transformēties – piemēram, pārtapt gaismā un atpakaļ. Cilvēka apziņas apvārsņi būs tik plaši, ka spēs sevī uztvert visa veselumu un nespēs neko domāt vai darīt tādu, kas kaut kādā veidā varētu traucēt vai kaitēt kādam, lai kas tas arī būtu. Visas domas un darbi būs Mīlestības caurstrāvoti, jo pati cilvēka būtība izpaudīsies Mīlestībā. Cilvēks spēs radīt visas tam nepieciešamās lietas, lai kādam plānam tās arī nebūtu piederīgas. – tas taps it kā visi plānu vienotājs. Kaut kas tāds realizēsies pirmo reizi patreizējā Visumā un tāpēc neviens nevar precīzi pateikt, kā šīs jaunās attiecības iespaidos

notikumus Visumā un kādu attīstības virzienu tās iezīmēs. Taču sagaidāms, ka tas būs visiem labvēlīgs, jo kā garants tam ir Mīlestība, kurā jaunā Mīlestības būtne būs radusies.

Pārtaps ne tikai cilvēks, bet arī vide, kurā tas patreiz dzīvo. Tās apziņas lauks pacelsies jaunā pakāpē – izmaiņas pārdzīvos viss: minerālu pasaule, augu valsts, dzīvnieku pasaule, astrālais plāns un citi plāni. Ja līdz šim cilvēks bija kolektīva būtne, tad nākotnē jauno būtņu kopdarbs vēl vairāk padziļināsies, paplašināsies un ietvers daudzu būtņu līdzdarbību. Tikai līdzdarbojoties, sadarbojoties varēs notikt radīšana jeb līdzradīšana. Dažādu būtņu līdzdarbošanās nepieciešamība būs saistīta ar to, ka jaunai Gaismas būtnei joprojām būs duāla daba (tāpat, ka šobrīd cilvēkam), kas būs par iemeslu tam, ka paliks noteikti ierobežojumi uztverē, izpratnē, apziņā. Kaut kādi līdzīgi ierobežojumi ir smalkā plāna būtnēm, tikai tie ir vērsti uz raupjo enerģiju plānu pusi. Kopdarbs izpaudīsies tajā, ka Jaunā būtne savas ieceres īstēnos darot to, ko tā var izdarīt no savas puses, bet tās palīgi (partneri) smalkajos plānos to, ko savukārt tās var izdarīt no savas puses.

Tas mums patreiz var likties kā nerasniedzams vai vismaz ļoti tālas nākotnes sapnis. Tas tāpēc, ka nespējam iedomāties neko ārpus tās pieredzes, kas veidojusies mūsu „šķietami” gaužam lēnos cilvēces attīstības procesos. Brīžam mums šķiet ka notiek ne progress, bet regress. Taču dabā novērotais, piemēram, vielas fāzu pārejas jeb agregātstāvokļu maiņa, kad necīgām ārējo parametru (temperatūras, spiediena utt) maiņai seko krasas vielas īpašības maiņa, liek pieļaut, ka kaut kas līdzīgs iespējams arī citās svērās. Un ja tā, tad kāpēc gan tas nevarētu notikt visai drīzā laikā, šīs paaudzes laikā? Ir vērojamas zināmas pazīmes ka tas tiešām tā varētu būt. Bez tam šobrīd kā nekad agrāk mēs saņemam par gaidāmām pārmaiņām dažāda veida norādes caur īpaši izveidotiem informācijas kanāliem – čenelingiem. Uz tām norāda arī dažādu laiku paredzējumi un šobrīd uz pasaules dzīvojošie avatāri, kā arī pašu izjūtas.

Saņemti apliecinājumi tam, ka visiem cilvēkiem tiek dotas vienādas izvēles iespējas t.i., visi cilvēki potenciāli var pacelties jaunā apziņas stāvoklī. Ir norādes par to, kas būtu jādara gatavojoties pārejai - ar vēlmi vien nepietiek, ir jāpieņem atbilstošs lēmums un atbilstoši tam ir jārikojas. Tātad tiek iezīmēts pārejas ceļš. Zinot to, mēs varam gatavot gan sevi, gan citus. Galvenās ceļa iezīmes ir sekojošas:

apņemšanās izteikšana, atbrīvošanās no karmas, iekšēja Miera iedibināšana, veselības nostiprināšana. Ar bērniem ir citādāk. Pasaulē kopš 90 gadu sākuma piedzimstot ierodas jaunām spējām apveltīti cilvēki: indigo un kristāliskie bērni. Viņi parasti ir atbrīvoti no karmiskās bagāžas, bet ierodas ar aizplīvurotu apziņu. Tas tāpēc, lai viņi labāk varētu iekļauties patreizējā sabiedrībā. Zemapziņā šie bērni zina kas viņi ir un zina savus uzdevumus. Daudzas pazīmes liecina, ka ir pienācis laiks sākt pakāpeniski noņemt viņiem šos plīvurus, apliecinot viņu dievišķību un ļaujot darīt tiem savus pienākumus. Tiem atveroties, iegūsim jaunas zināšanas par turpmākajiem soļiem darbam ar viņiem un pašiem ar sevi – viņi nāk gan kā bērni, gan reizē kā mūsu skolotāji.

Jaunā laikmeta cilvēka īpašības

Lai nepieļautu lielas kļūdas un izsvērtu darāmo, mums jāmēģina uzminēt, kādas īpašības būtu jāiemanto Jaunā laikmeta cilvēkam, lai tas sekmīgi varētu darboties kā līdzradītājs. Nav jāuztraucas (jāatmet bailes), ka kaut ko nesaprotam, nezinām - tas ir pilnīgi jauns darbības lauks un pieredzi ir tikai vēl jāuzkrāj. Uzkrāt var tikai strādājot.

Mēs varētu pieņemt, ka darāmā izsvēršanu jābalsta uz atziņu par cilvēka dievišķo izcelsmi un dabu. Cilvēkā rodama potenciāla spēja būt par Dieva līdzstrādnieku, t.i cilvēks nes (slēpj) sevī dievišķas īpašības. Vai palīdzot tām atklāties, mēs neveicināsim plīvura noņemšanu bērniem? Un vai to stiprināšana nepalīdzēs tiem arī pēc tam, kad plīvurs būs noņemts? Vai šīs īpašības nav tās, kuras mēs cildinām Latviešu tautas Dainās? -*mīlestība*; -*gudrība*; -*prātīgums*; -*griba*; -*veselīgums*; -*prasme*.

Kā mēs varētu katru no tām noraksturot?

Mīlestība - tā ir pati svarīgākā no īpašībām (varbūt pat ne īpašība, bet īpašs lauks, matrica, kurā viss notiekas), jo tikai tajā realizējas visas pārējās. Mīlestība ir personības tikumisko, ētisko u.c. īpašību pamatā un tieši nosaka tās. Tām jābūt nevis vēstures, sabiedrības diktētām, bet sirds nosacītām. Mīlestība - Dieva (tātad arī visa ko Dievs radījis) Patiesības atklāšanās cilvēkā.

Gudrība - vienlaicīgi garīga un intelektuāla īpašība. Garīga tai nozīmē, ka nāk caur sirdi, bagātinās atklāsmēs jeb atklājas intuitīvi (tiešā saskarsmē ar augstāko Es, ar tā plānu), bet intelektuāla, ka

bagātinās caur izglītošanos un pieredzi fiziskajā plānā. Gudrība tāpat kā Mīlestība nepieļauj ļaunumu. Gudrība ir rada Mieram un Skaistumam. Skaists savās domās, runās, darbos ir gudrs cilvēks un otrādi – gudrs skaisti dzīvo. Skaisti nozīmē harmoniski. Skaistums rosina prieku, sirds gaviles – skaistums atver sirdi.

Prātīgums - atklājas, kā personas spēja prasmīgi izmantot savu gudrību (gudrība kustībā) un ir visas līdzšinējās pieredzes nosacīta. Prātīgums ir pamatā Pareizai rīcībai, Skaistai rīcībai. Prāts var likt rīkoties neprātīgi – nepastāv identitāte starp prātu un prātīgumu.

Griba - sirds īpašības atklāšanās, kā nelokāma pārliecība par darāmā nepieciešamību un stingra vēlme realizēt ieceri, kura pārvēršas atbilstošā rīcībā. Tā ir prāta nenosacīta sirds pārliecība, kas it kā neprasa apspriešanu. Taču mēs novērojam, ka prāta darbība tiklab var apslāpēt mūsu gribu, kā to stiprināt. Respektīvi - prāts var sirdi atvērt, ļaujot gribai realizēties var to arī noslēgt (jebkurā jomā, arī Mīlestībai). Gribas stiprināšana saistāma ar disciplīnu, kalpošanu. Disciplīna palīdz atbrīvoties no prāta spekulācijām. Jaunā laikmeta bērni ir apveltīti ar lielu pašdisciplīnas potenciālu – ir jāmāk to atbrīvot. Bieži stipru gribu piedēvē arī ļauniem cilvēkiem (Staļinam u.c.). Es nezinu no kurienes nāk vēlme darīt ļaunu, taču ne no sirds.

Veselīgums - fizisko īpašību kopums, kurš nepieciešams uzdevuma veikšanai. Nav iedomājama augstākā Es integrēšanās (saplūsme) neveselā fiziskā augumā. Fiziskam auguma ir jābūt tuvu ideālam (veselā miesā – vesels gars).

Prasme - atklājas Kalpošanā kā mācēšana praktiski realizēt visas iepriekšminētās īpašības. Tā veidojas darbībā. Prasme ir rada pieredzei, kas atklājas, praktizējot Mīlestību, Skaistumu, Patiesību, Mieru, Kustību utt

Vispārīgie uzdevumi

Varbūt varam no tikko aprakstītiem priekšstatiem un jaunā laikmeta cilvēka īpašību apraksta jau mēģināt noteikt galvenos uzdevumus:

1. Vērt vaļā bērnus – noņemt tiem no apziņas plīvuru, liekot tiem apzināties, kas viņi tādi ir un aicinot kalpot;
2. Attīstīt bērnu prāta loģikas spējas (lai tas taptu par ļoti labu instrumentu līdzradīšanai);

3. Attīstīt radošam darbam nepieciešamās iemaņas (veseluma izjūtas, tēlaino domāšanu, saplūšanu ar objektu, darbmīlestību, mērķtiecību, neatlaidību, kopdarba iemaņas);
4. Attīstīt skaistuma izjūtu;

Darba metožu izvēles pamatnostādnes

Uz kādiem paņēmieniem, metodēm balstāma personības veidošana dotajā laikmetā un izpratnē? Pirmkārt, ir jābūt kaut kādai skaidrībai par cilvēka, kā individualitātes konkrētām un vispārīgām attiecībām ar Dieva pasauli. Un vienmēr jāatceras, ka cilvēks ir Dieva dēls. Kā Dieva dēls, tas ir saistīts ar visiem plāniem (debesīm). Cilvēks ir Dieva darba bezgalīgās pieredzes nesējs un tādejādi ir vecāks par zvaigznēm pie debesīm. Nav aptverams cilvēkā ieslēptais laiks. Cilvēks ir iedomājams, kā laika ass punkts, kurā fokusējas bezgalīga pagātne, kas kalpo par augsni nākamībai un galu galā par jaunas pieredzes avotu jaunu pasaulu radīšanā. Arī telpiski cilvēkā fokusējas visu plānu enerģētiskais spektrs un nav iedomājama savrūpība (savu darbu, nedarbu nevainība), nošķirtība. Viss pastāv mijiedarbībās un katram, vispirms jau individuāli, ir jāatbild par savu darbu. Taču mijiedarbību tuvāko apkārtni, kurai ir savs uzdevums, tāpat kā indivīdam tajā, nosaka, varētu teikt, mentālās saites, enerģiju mentāla modulācija. Parasti lielākai daļai cilvēku pasaule atklājas atpazīstot šo mentālo modulāciju. Tā ir tās **vides, tautas** nosacīta, kurā cilvēks ir iedzimis. Saite ar tautu ir ļoti spēcīga. Tā ir kopdarba noteiktas un veidojas uz cilvēka un konkrētas tautas, vides visu vai dažu līmeņu savstarpējo līdzību un rezonansi tajās.

Metodes

No šīm pamatnostādnēm arī redzams, uz ko būtu balstāmas personību veidošanas metodes. Galvenā no tām varētu būt Veseluma metode t.i., visu skatīt un darīt veselumā – viss ir viens. Tas nozīmē, ka jāmēģina līdz šim cilvēka cītīgi sadalīto pasauli savilkt atpakaļ viena veselumā (pasaules diferencēšana jānomaina ar pasaules integrēšanu).

Cita ne mazāk svarīga saistāma ar tradicionālo skolotāja-skolnieka savstarpējo attiecību maiņu: attiecībām jātop koleģiālām. (man pat šķiet, ka patreiz bērni ir mūsu skolotāji un neviss mēs viņu). Ir jāatmodina bērņā snaudošā atbildība.

Kādi varētu būt galvenie ar Mīlestību piesātinātie darba paņēmieni? Mēs varētu runāt par trim lietām: *-audzināšanu;* *-izglītošanu;* *-pētniecību.*

Visi šie veidi patiesībā nav atdalāmi viens no otra, bet dažādi mūža gaitā akcentējami.

Audzināšana (varbūt labāk to saukt par audzēšanu –kā to apraksta Šalva Amonašvili: audzināt nozīmē audzēt – dod visu nepieciešamo, lai atklātos un nostiprinātos augšup minētās dievišķās īpašības, kuras raksturo mūsu „augu”). Katrā ziņā, vienmēr ir jāatceras *brīvās izvēles likums*, taču jāmanās piedāvāt vēl neatvērtai, nenostiprinātai personībai tikai pozitīvo, skaisto jau pirms parādīšanos saulītē. Audzināšana ietver arī darbu veselīga fiziskā auguma veidošanā.

Izglītošana - tā nodarbojas ar to, ka dod personai caur mīlestības prizmu cilvēces uzkrātās zināšanas un attīsta prasmi jebkurā cilvēces attīstību veicinošā jomā.

Pētniecība (ietver ne tikai noteiktu darbību, *bet arī attieksmi pret to*, nešķirojot objektu, pret kuru tā vērsta) - ar to mūža sākumā saprotama skolas darbība tādu personas individuālās pieredzes uzkrāšanai nepieciešamo nosacījumu veidošanu, kuros tā atklāj sevi, ap sevi (te ietveras arī tradicionālā zinātne) un sevī esošās mijiedarbības (spēkus, enerģijas), attiecības (objektus, to lielumus, cēloņsakarības). Bet tai kļūstot patstāvīgai, pētniecība pārtop indivīda patstāvīgā nodarbībā (tai ir vēlme un arī mācēšana ar to nodarboties pašam).

Pētniecība ir absolūti nepieciešama, jo tā ne tikai katram (tad tikai tā top brīva) atklāj savu vietu, cilvēka esības un citas vispārīgas lietas, bet, galvenais, tā ir pamatā sevis pilnveidošanai un jaunai pieredzei dvēselē. Pētniecību jeb pieredzes uzkrāšanu var un vajag mērķtiecīgi virzīt!

1. Sevis izzināšana, atbildības sajūtas stiprināšana, mērķa apziņas veidošanu, meditācija;
2. Dziedāšana, spēlēšana;
3. Mākslas jomu integrēšana (dziesma, mūzika+ amatniecība+ zīmēšana, + gleznošana+ vārda māksla);
4. Eksakto priekšmetu reducēšana mākslās caur veselumu, skaistumu, izjūtām, sajūtām, emocijām;

5. Saplūšana ar pētāmo, apgūstamo objektu – arī mācībpriekšmetu (ilgstoša iegremdēšanās pētāmā objektā, apgūstamajā priekšmetā);
6. Darbs dara darītāju;
7. Tautas garīgais mantojums

Metodiskā darba kopīgās iezīmes:

1. Darbā jāiesaista pēc iespējas vairāk plānu (jāveido un jāuztur meditatīva gaisotne, vide);
2. Darbam jānotiek maksimāli sakārtotā un augstākām garīgām būtnēm pieejamā telpā (telpā, kurā tās tiek piesaistītas ar svārstību smalkumu). Fiziskai telpai - nodarbību, atpūtas, sadzīves u.c. jābūt adekvātai;
3. Jāizmanto personai raksturīgas mentālās svārstības mūzikā, kustībās, krāsās jeb plašāk - mākslās, valodā un tajās kultūras jomās, kuras tuvas un raksturīgas personas dzimtajai ļaužu videi, plašāk – tautai;
4. Individuāls darbs;
5. Darbam jābūt nepārtrauktā dinamiskā saskaņā ar jaunākām atziņām, atklāsmēm, kā arī jaunām tehnoloģijām fiziskajā plānā;
6. Ir nepieciešama pašu skolotāju nepārtraukta pilnveidošanās (skolotājs, kā paraugs)- nevaram gaidīt neko pilnīgāku rodamies pašu no sevis - cik pilnīgi būsime mēs paši, tieši tik pilnīgs būs radītais; Cik skaisti mēs būsime paši, tik skaists būs mūsu veikums; Cik dievišķi būsime mēs, tik arī dievišķa būs vide un attiecības tajās.

Vai es esmu latvietis?

2015.03.25

Mani pamudināja rakstīt vairāki notikumi. Pirmais bija sižets TV, kurā stāstīja par Latvijas migrantu aptauju un, kur viena latviete pavēstīja, ka viņa varbūt sāks domāt par atgriešanos Latvijā, ja viņai te būs darbs ar labu atalgojumu un viņa būs sociāli tik pat labi nodrošināta, kā zemē, kurā viņa pašreiz dzīvo. Tas nozīmē, ka mums, muļķīšiem un vientiesīšiem, kuri šobrīd nevēlas dzīvot labklājībā, jo palikuši esam Latvijā, nu ir krietni vien jāsarauj, lai būtu pelnītāju šo ļaužu mīlestību. Otrs notikums bija saistīts ar Zentas Mauriņas darba „Manas saknes ir debesīs” izlasīšanu – es biju aizkustināts līdz asarām

– cilvēks būdams fiziski pilnīgi salauzts, sirmā vecumā, guļot uz gultas, nelaiž klāt sev nāvi – jo, lūk, vēl tautas labā viss nav paspēts izdarīt. Un trešais notikums saistījās ar Čaka „Mūžības skartajiem”, lūk, fragments no Vēlais viesis. Vēlais viesis ir pirmā kritušā strēlnieka gars, kurš ciemojas savās mājās:

Turiet cieši manu nāvi:

Gaisā jaušu atkal skarbu dvingu.

Un , kad briesmas kāpsies mūsu sētā,

Mani pieminiet jūs, vienmēr būšu

Es kā gaišums kvēls virs Timmu vārtiem,

Sargs, kas zin tik jūs un tēvu zemi,

Un nekas jūs nenomāks līdz galam.-

Mēs dzīvojam kārtējos laikmeta griežos, kad augstu vilni sit globalizācijas procesi, kad valstis kļuvušas par caurstaigājamām sētām, kad tautieši aizklīst pasaulē laimi meklēt, kad grūst priekšstati par vispārcilvēciskām vērtībām, kad zūd bijība pret tautas brīvības cīņās atdotām dzīvībām, pret visu, kas ir bijis un ir. Zinu, mēs latvieši esam tik dažādi, ar savrupu taisnību un tomēr, kā mēs tādi spējam nonākt pie valstiskas patstāvības, lai arī relatīvas? Kas mūs vienoja? Kas deva spēku izturēt nebrīves gadsimtus un ticību brīvības iespējamībai? Vai latvietis vairs nav latvietis ar tam un tikai tam raksturīgu dzīvesziņu?

Ir pagājuši teju trīssimts gadi, kopš laika, kad radās pirmie aizmetņi latviešu tautas pirmajai Atmodai. Toreiz to veicināja vispārējs apgaismības laiks Rietumeiropā, kurš nevarēja neiespaidot dzīvi Baltijā, Krievijā. Pakāpeniski beidzās bezierunu gara un miesas paklausības laiks. Cilvēki lauzīt lauzās ārā no dogmu veidotas sabiedrības, kura smacēja jebkuru jaunu domu, atziņu, neļaudama, dažādu spaidu veidā veidot cilvēciskus sadzīves apstākļus – cilvēki spontāni tiecās realizēt savas tiesības pēc vispārējās brīvības. Apgaismības laiks nebūt neveidojās strauji un bez sāpēm, inkvizitori steidz vēl darīt savu darbu: Latvijā pēdējo reizi raganu sadedzina 1721. gadā Kurzemē, bet Eiropā to izdara vēl tikai tā paša gadsimta nogalē (Raganu kriminālvajāšanu Lielbritānija atcēla tikai 1951. gadā – te nav kļūdas!).

Latviju, šī tālā gadsimta sākumā, centās pārdalīt zemju tīkotāji no Zviedrijas, Dānijas, Saksijas, Krievijas (Lielais Ziemeļu karš). Karš beidzās ar krievu uzvaru un Vidzeme tiek iekļauta Krievijas sastāvā.

Arī Latgalē latviešiem neklājas viegli – tās teritorija atradās Polijas-Lietuvas karalistes sastāvā. Tas noteica spēcīgu katoļu tradīciju ieviešanu un cenšanos latgaļus pārpoļot. To nepaspēja pabeigt, jo arī Latgale 18. gadsimta beigās nonāk pareizticīgās Krievijas sastāvā (no šiem laikiem tad arī Krievija ir uzskatījusi Vidzemi un Latgali par savu likumīgo zemi) un varēja sākties tās rusifikācija. Drīz vien, sākot ar 19.g.s. sākumu līdzīgu likteni piemeklēja arī Kurzemi.

Apgaismības laika darbinieku centieni sekmēja dzimtbūšanas atcelšanu, lielāku ticības brīvības iegūšanu. Vidzemē sāka izplatīties „brāļu draudžu” kustība. Tās bija kā sava veida tautas baznīcas, kuras mudināja zemniekus izglītoties (Tam bija jūtamas sekmes – Vidzeme kopā ar Igauniju kļuva par Krievijas visizglītotāko daļu). Tas bija laiks, kad latvieši sāka apzināties savu nacionālo kopību. Par latviešu laicīgās rakstniecības iedibinātāju pamatoti tiek dēvēts Vecais Stenders, kurš pirmais laida klajā virkni dažāda rakstura darbus latviešu valodā. Lai gan viņš skubināja latviešus uz paklausību kungiem, Stenders latviešu valodu atzina par pietiekami bagātu, lai tajā varētu paust dižas domas. Bez tam tuvs viņš latviešiem kļuva ar saviem dabas un vienkārša cilvēka cildinājumiem, viņu tiesību uz laimi atzīšanu. Stenders lietoja vārdu latvieši ar to saprazdams zemgaliešus un kurzemniekus. Latviešu rakstniecības iedibināšanos nedrīkst vērtēt par zemu, tieši tā pakāpeniski sāka tā īsti iedzīvināt nacionālās piederības apziņu latviešu tautai. Šis fakts pats par sevi ir ļoti grūti aptverams, - atklājās, ka verdzības gadsimti nebūt nebija salauzuši patieso un ļoti noturīgo latviešu tautas garu, t.i., neraugoties uz garīgi un fiziski beztiesisko stāvoli tika saglabāta gan valoda, gan tradicionālā kultūra (gadskārtas, cilvēka mūža gājuma tradīcijas), tautas gudrība ar tai īpatnējām, raksturīgām augstām ētiskām un estētiskām vērtībām. Ja to nebūtu, droši var teikt, nebūtu šodien tādas latviešu tautas.

Pateicoties īpašiem vispārēju attīstību veicinošiem apstākļiem, kuri pakāpeniski izveidojās visā Eiropā, vēsturiskā laikmeta laika skalā vērojams ļoti straujš Eiropas tautu pašapzināšanās process – kopā ar latviešiem modās arī citas Eiropas mazās tautas. Īpaši šajā laika skalā izceļas 19. gadsimta beigas un 20. gadsimta sākums. Šajā laika periodā viena pēc otras un reizē Latvijā uzplaukst ļoti spilgtas personības gan sabiedriskā, gan kultūras laukā. Augsne viņu uzplaukšanai meklējama gadsimtos snaudošajā tautas

apziņā. Vai tas bija Līventāls, Dinsbergs, Bīlenšteins vai A. Kronvalds, Kr.Valdemārs, J.Alunāns, Kr.Barons, Fr.Brīvzemnieks u.c.,- visu domas, runas, darbus vieno kopīgs sauciens tēvzemes brīvībai un gaismai. Brīvzemnieks tā arī pasaka, ka, „ikkatrs cik necik gaismots bērns, kas savus vecākus mīl, mīlēs arī savu tautu, mīlēs to valodu, ko vecāki tik varbūt prot”. Visus savus spēkus atdod tēvzemes atmodai dižgars - Kr. Valdemārs, kurš jo spēcīgi izjūt savu piederību latviešiem (atceramies viņa drosmi, kad vēl students būdams Tērbatā, viņš publiski, ar lepnumu apliecināja, ka ir latvietis). Valdemārs, iegūdam labu izglītību Krievijā, pieredzi Eiropā, saskatīja latviešu tautas vienreizīgumu, kura dēļ ir vērts ziedot visu savu enerģiju, savu dzīvi – viņa dzīves jēga bija kalpot Latvijai (Latvija tobrīd bija tikai kā mūsu dižgaru vīzija). Nebūt nebija šo dižvīru ceļš kaisīts rozēm (šodien vajadzētu nokaisīt!) – tikai dziļa pārliecība par sava darba nepieciešamību tautai, lika viņiem atsacīties no savām personīgām interesēm, ļāva pārvarēt grūtības, lai izglītos, izglītotu tautu un pastāvētu (Kr. Valdemārs: „Es karošu, kamēr kritīšu!”). Kr Valdemāru ar dombiedru grupu virza ideju par Jauno Latviju. Viņi tolaik prezentēja latviešu gribu dzīvot pašiem savu garīgo dzīvi, gribu pašiem kopt savu kultūru, veidot savu saimniecisko dzīvi, gribu būt visu citu tautu vidū kā līdztiesīgiem locekļiem.

19. gadsimts nebija no vieglajiem, bada dzīti zemnieki atsaucās aicinājumam : uz silto zemi! Un pameta savu tēvzemi vai kādus atviegljumus cerot (atbrīvošanos no vācu muižniecības, no vācu izcelsmes mācītājiem), pieņēma krievu pareizticību. Tas bija grūts, brīžam bezcerīgs laiks, vēl jo vairāk tāpēc, ka tika realizēta vispārēja Baltijas pārkrievošana. Neraugoties uz to, 19. gadsimta vidū latvietības apzināšanās iezīmējās gan ar latviešu studentu pulcina iedibināšanos Tērbatā, gan ar Ceļa biedrs, Mājas Viesis, Draugs un Biedris izdevumiem, Pēterburgas Avīzēm, mēnešrakstu Austrums, Baltijas Vēstnesi, Baltijas zemkopis un citiem izdevumiem latviešu valodā, bibliotēku un sabiedrību iedibināšanu, jūrskolu nodibināšanu un, ceļu sev lauž latviešu tautiskās idejas. Alunāns ceļ tautas priekšā seno latviešu dievu pasauli, nostādot tos blakus indiešu, grieķu, romiešu mitoloģijai. Īpaši atzīmējama viņa tulkotā čehu dzejnieka L. Čelajovska sacerētā dziesma Nevis slinkojot un pūstot., kas nostājas tautiskā atdzimšanas laikmeta priekšgalā un aizrāvusi tautu vairāk kā gadsimta garumā. Kr. Barons par svētāko lietu uzskata tautasdziesmu

glābšanas darbu. Viņš šim darbam atdod 25 savus mūža gadus, kad dienu dienā, celdamies agri strādāja līdz vēlam vakaram (mūža nogalē viņš pazaudē redzi). Laikabiedriem palīdzot, tiek apzinātas visas jau savāktās un organizētas jaunas tautasdziesmu vākšanas akcijas. Tautasdziesmas vērtības atziņa ātri izplatījās pa visu Latviju, liels un mazs, jauns un vecs nekautrējās tās izteikt, izdziedāt tautasdziesmu vācējiem. Milzumdaudzo tautasdziesmu pārrakstīšanas, sakārtošanas darbs tiek sekmīgi pabeigts līdz gadsimta beigām ar Dainu sējumu izdošanu. Par vienu no nozīmīgākām tautas Atmodas liecībām jāuzskata Pirmo vispārējo latviešu dziesmu svētku norise un reizē notiekošā Pirmā vispārējā skolotāju sapulce, kuras sirds un dvēsele bija vecpiebaldzēns Kronvaldu Atis, - viens no rosīgākiem izglītības veicinātājiem Vidzemē. Kronvaldu Atis tiek izvērtēts, kā tautas Atmodas domu visspēcīgākais, vissekmīgākais izteicējs. Kā spilgtu runu runātājs, viņš lika klātesošiem gavilēt, kā skolotājs, rakstnieks, avīžnieks, kā rosīgs valodnieks viņš spēja aizraut, vienot un iedvesmot tautu sapņim par zemi, kurā latviešiem būs teikšana. Viņa dziļākā pārliecība bija, ka tikai tautas valodā mācības saņemdam, bērns attīstīsies pēc savas sevišķās iedzimtās dabas, kas saaugusi ar visu bērna ārējo un garīgo apkārtni, ietēlotu tautas valodā.

Dziesmas svētku kustība uzskatāma par tautasdziesmas uzvaras svētkiem – līdz gadsimta beigām notika četri vispārējie un daudzi reģionālie dziesmu svētki, kuros apliecinājās nacionālās kopības apziņa, piederība vienai tautai – latviešu tautai. Šie svētki stimulēja mūzikas kultūras izaugsmi, dibinājās mūzikas skolas, izauga diženi komponisti Andrejs Jurkāns, Jāzeps Vītols, kuri ielika pamatus nacionālai klasiskai mūzikai. Patriotiskas sajūsmas pārņemts pie latviešu tautasdziesmām pieķeras Baumaņu Kārlis, kas jau 1874. gadā laida pasaulē latviešu tautas himnu valstij, līdz kurai bija vēl jānoiet tāls, pusgadsimta garuma ceļš.

Vēl jāmin tautas centienu un ilgu izteicējs, Lāčplēša autors, Andrejs Pumpurs. Viņš liek latviešiem pie sirds, ka viņiem jādomā savas domas, jārunā sava valoda, jādara savs darbs, jādzied sava dziesma.

19. gadsimts noslēdzas ne tikai ar latviešu kultūras uzplaukumu, bet ar konsekventi īstenotu pārkrievošanas plānu. Tas aizsākās ar krievu valodas uzspiešanu visos mācību priekšmetos tautskolās un beidzot ar visām oficiālām varas iestādēm. Taču

Krievijas cars pa vēlu saskatīja briesmas - tautas spēki bija rosināti un aizsākusies nacionālā kustība vairs nebija apturama. Tautas priekšstāvji tobrīd gan vairs nevarēja atklāti uzrunāt tautu, bet viņu darbs neizsīka, tiem strādājot biedrībās, avīžniecībā, rakstniecībā. Šajā gadsimtā dzima sievas un vīri, kuri vēlāk latvietības ideju iznesa cauri Pirmajam pasaules karam, kad Latvijai izauga latviešu karavīri, kuri cauri ārkārtīgi sarežģītām pēckara starpvalstu situācijām, realizēja ilgi loloto neatkarīgas Latvijas dibināšanas ideju. Revolucionārā kustība Latvijā 20.g.s. sākumā bija orientēta uz nacionālo atbrīvošanos no krievu cara administrācijas un baltvācu muižniecības spaidiem. Jau tad atklāti runāja par Latvijas valstiskuma jautājumiem, skandēja lozungus par neatkarīgu demokrātisku republiku. Šīs cīņas, kad tauta pati veidoja savu politisko vēsturi nebija veltas, - Latvijas iedzīvotāji ieguva savu pārstāvniecību Krievijas valsts domē, kur varēja politisko pieredzi apgūt nākošie Latvijas valsts vadītāji: Jānis Čakste, Jānis Ozols u.c.. Tika pārtraukta latviešu tautskolu rusifikācija, brīvāka kļuva sabiedrība, izvirzījās ideja par Latvijas novadu apvienošanu vienā veselumā – Latvijā. Šī ideja, kas solīja atbrīvošanos no seniem nīstiem kaklakungiem ierāva latviešu zēnus cīņās pret vāciem. Latviešu karavīru varonību cīnoties zem dažādiem karogiem var skaidrot ar izmisīgiem mēģinājumiem izmantot jebkuru vēstures rata izdevību, lai īstenotos neatkarības idejas. Tādā, laikā attālā skatījumā šķiet, ka pats Dievs lika daļai no tiem nostāties „lielinieku” pusē, - cars nebūtu gāzts bez viņu palīdzības. Milzīgās Krievijas miera līgums ar nelielo Latviju liecināja par tās tā brīža nevarību. Ja cara armijas paliekas būtu guvušas panākumus, iespējams, tādas brīvas Latvijas nemaz nebūtu. Tā domāja latviešu strēlnieki. Pēc kara situācija arī pašā Latvijā bija ļoti sarežģīta un arī te nācās gudri laipot, lai beigu beigās veiksmīgi tiktu galā ar visiem Latvijas tīkotājiem.

Ir apbrīnojama to laiku latvju dižvīru K. Ulmaņa, J. Čakstes, A. Berga Z.A. Meierovica u.c. drosme, pārliecība, ticība, lai īstajā brīdī uzdrošinātos pasludināt jaunas valsts rašanos pēc gadsimtos mērāmas verdzības. Pasludināt, panākt tās atzīšanu gandrīz bezcerīga stāvoklī, kad lielinieki ir okupējuši vai visu Latviju, saorganizēt tautu tā, lai soli pa solim jaundibinātās Latvijas valdība no mazas patvērumu saliņas uz tvaikoņa „Saratova” Liepājas ostā atgrieztos Rīgā. Ir jāpateicas igauņu, lietuviešu karavīriem, Antantes

flotei par palīdzību Latvijas atbrīvošanas cīņās. Taču šis atbalsts nebūtu, ja veiksmīgi nedarbotos mūsu pirmie valsts vīri ar K.Ulmani priekšgalā. Tik pat būtiska bija latviešu karavīru uzticība jaunai Latvijai pat tajos mirkļos, kad pārtrūka tās centralizēta vadīšana. Būtiski bija to latviešu patriotu - partizānu cīņa lielinieku aizmugurē visos Latvijas novados. Vēlāk to vienības iekļāvās Latvijas regulārajā armijā. Jaunu neatkarīgu dzīvi bija jāiesāk ekonomiski izpostītā zemē. Rīga un ne tikai Rīga (pusmiljons kurši bija pametuši savas sētas) bija kara gados izlaupīta un tukša. Trīsdesmit tūkstošos vagonos krievi, Pirmajam pasaules karam sākoties, no Rīgas izveda fabriku iekārtas, mašīnas, transporta līdzekļus, visu kas bija no bronzas un vara – pat jumtus un pieminekļus. 250 tūkstošiem rīdzinieku bija jādodas līdz rūpnīcām bēgļu gaitās. Jaunā Latvijas valdība atradās pie sasistas siles, bez naudas līdzekļiem, sākumā pat bez armijas, bez telpām apspriedēm. Tikai pēc divu gadu (kopš neatkarīgas valsts pasludināšanas) cīņas beidzot piepildījās gadsimtu garš latvieša sapnis par reālu neatkarīgu valsti. Ieguvuši savu valsti Latvijas ļaudis ar milzīgu sparū ķērās pie dzīves atjaunošanas darbiem. Bija nepieciešami tikai 20 gadi, lai Latvija, ar cītīgu un gudru darbu, paceltos no gruvešiem līdz attīstītai Eiropas valstij. Tika izveidota stabila finanšu sistēma, panākta pozitīva bilance ārējā tirdzniecībā. Atceros Romāna Pussara stāstu par to, ka pirmskara valsts saimnieciskās dzīves organizētājiem nebija nekas dārgāks par Latvijas labklājību. Tie ziedoja savas privātās intereses, ne reti savu ģimenes dzīvi, lai katru diennakti dzīvotu tikai tai. Taču mūsu miermīlīgā attīstība bija spilgtā kontrastā ar kaimiņvalstu agresīviem teritoriju tīkojumiem. Lielvarām savstarpēji vienojoties, vēl pirms Otrā pasaules kara, Latvija tika „notirgota” Krievijai. Latvija tobrīd apzinājās savus spēkus, tā labi saprata pasaules politiskās attīstības gaitu, lielvaru draudus un izmisīgi (Munters) meklēja valstiskuma pastāvēšanas drošības garantu. Taču to nespēja atrast pat Baltijas reģiona valstīs, to savstarpējo nesaskaņu dēļ, ne arī tālākās zemēs (Lielbritānijā, Francijā) un bija spiesta pieņemt brīvību apdraudošus, lielvaru uzspiestus noteikumus, kas beigu beigās noveda pie Latvijas okupācijas. Un nu, to, ko nespēja izdarīt Krievijas cars, to tagad centās pabeigt Krievijas staļinisma rēgs. Veca patiesība – nocērt galvu un organisms ir dzīvot nespējīgs – atsākās latviskās elites iznīdēšanas laiks: deportācijas, apcietināšanas, fiziska izrēķināšanās, kurām

netrūka ne pašmāju, ne no Krievijas atkūlušos (pēc 37. gada Krievijā apšauto palicēju) latviešu „kangaru” rokas.

Otrais pasaules karš. Latvija centās sadzīvot ar saviem kaimiņiem satiecībā, taču tika ierauta otrajā pasaules pārdaļīšanas karā. Ir saprotami, ka būdama mazskaitliska, tā ķērās pie katra brīvību sološa „salmiņa” - te iesaistīdamās vācu armijā, te krievu, iespējams cerēdama uz līdzīgu notikumu attīstības gaitu, kāds tas bija pēc Pirmā pasaules kara. Kara beigās iezīmējas ne mazāk postošas mūsu populācijai kā Pirmajā pasaules karā, pat vēl vairāk – tauta pazaudēja kara ceļos procentuāli vairāk, kā jebkura cita no Eiropu apdzīvojošām tautām, zaudēja savus dižākos ļaudis. Tikai politiskajās represijās vien cieta pāri par 200000 cilvēku, no kuriem daudzi tika nogalināti, daudzi aizgāja bojā, nerunājot nemaz par tiem Latvijas dēliem, kuri krita (ap 100000), cīnīdamies ar domu par Latviju, vienā vai otrā pusē. Latvija zaudēja arī tos, kuri devās bēgļu gaitās uz Rietumiem (pāri par 250000). Trimdā aizdevās liels skaits augsti izglītotu Latvijas iedzīvotāju (672 augstskolu mācību spēki, 2827 skolotāji, 564 ārsti, 766 inženieri, 336 garīdznieki, 52 rakstnieki u. c.).

Latvieši nezaudēja ticību brīvības atgūšanai ne pēdējās kara kaujās Kurzemes frontē, kur latviešu karavīri apliecināja savu cīņas sparū, ne arī vēlāk - gadus desmit pēc kara daudzi latvieši nenolika ieročus. Viņus uzturēja cerēja uz pasaules atbalstu. Padomju varas iestādes sadūrās ar nopietnu pretestību, kura reizēm izvērsās pat kaujas darbībās. Pētījumi liecina, ka no 1944. līdz 1953. gadam partizānu rindās Latvijas visos novados darbojās ap 15 000 cilvēku. Vēl 1953. gadā 19 nacionālo cīnītāju grupas apvienoja ap 400 dalībnieku (Dunavas novadā pēdējais partizāns noturējās līdz pat 1955.gada 27.jūnijam). Tas varēja notikt tikai ar nopietnu iedzīvotāju atbalstu. Tāpēc neizpalika represijas: daudzus arestēja, izsūtīja uz Tālajiem Austrumiem - Sibīriju, nošāva par „dzimtenes nodevību”. Valsts drošības komiteja (VDK) strādāja aktīvi, piesaistot „kangarus”, tā beigu beigās neitralizē izvērsto pretdarbību. Izsūtītajiem Sibīrijā, kā stāsta šo notikumu aculiecinieki, atņēma vārdu un uzvārdu, uz muguras uzlika numurus. Jādzīvo bija praktiski neapkurināmās koka barakās, kur uz vienu ieslodzīto bija mazāk par diviem kvadrātmetriem. Atceros arheologa Valda Urtāna stāstījumu par izmisīgo izdzīvošanas cīņu Sibīrijas plašumos, kad, lai izdzīvotu bija jāpārvar riebīgums un jāēd viss, kas kustas vai nekust. Palīdzēja, viņa

vārdiem atstāstot, sapnis par atgriešanos Latvijā, par meiteni, kuru viņš tur sastaps, par ģimeni, kuru viņš tur nodibinās. Vairākkārtīgi izmisīgi mēģinājumi bēgt no noņemšanas vietas beidzās neveiksmīgi. Tikai pēc piedalīšanos latviešu Sibīrijas bērnu „glābšanas operācijā”, beidzot piepildījās viņa sapnis. Taču, neraugoties uz represijām, latvietī tiesme pēc brīvības saglabājās, tā katrā izdevīgā brīdī izlauzās uz āru. Tā parādījās pat sešdesmito gadu komunistiskā nomenklatūrā – nacionāli noskaņotie komunisti centās pretoties pārkrievošanas tendencēm. Par leģendāru notikumu izvērsās Bruno Javoiša varonība, kurš pašā Rīgas centrā, blakus milicijas pārvaldei radiotornī uzvilka sarkanbaltsarkano karogu. Bruno kopā ar citiem brīvdomātājiem (Gunāru Astru un Knutu Skujenieku u.c.) Sibīrijā pavadīja daudzus gadus. Taču mājinieki nesnauda. Man viena no „Raunas karoga” dalībniecēm pastāstīja par to jauniešu drosmi, kuri, kad Vispārējo dziesmu svētku simtgades laikā tika atskaņota Raimonda Paula un Jāņa Petersa dziesma "Manai Dzimtenei", kad Rīgā pie Brīvības pieminekļa varoņi nolika ziedus, Raunas baznīcas tornī citi varoņi uzvilka neatkarīgās Latvijas karogu. Apbrīnojama bija viņas klases jauniešu vienotība – izmeklētāji tā arī neatrada „vainīgos”.

Varētu teikt, ka mērķtiecīgi tika panākta tāda situācija, ka mūsu tauta uz laiku, te Latvijā, palika bez intelektuālas, garīgas un politiskas līderības, bez atjaunināšanās avotiem. Faktiski pēc kara tautai bija jāģenerējas no jauna – jārada jauns gudru un protošu ļaužu slānis, kas būtu spējīgs organizēt un vadīt tautu. Un tam bija jānotiek okupācijas apstākļos, apstākļos, kad centās apspiest jebkuru brīvu domu, jebkuru nacionāli savdabīgu izpausmi – viss tika pakļauts komunistiskai ideoloģijai, rusifikācijai. Jaunā vara literatūrai un mākslai paģērēja “sociālistisko reālismu”. Latviešu valoda tika izspiesta ne tikai no valsts iestādēm, bet arī no sadzīves. Jaunieši var neticēt, bet ar 1961. gadu viss, kas bija saistīts ar Jāņa svētkiem, tika pasludināts par liegtu. Tas pats attiecās uz Lieldienu un Ziemassvētku svinēšanu. Katram tavam solim līdzī sekoja komunistu partorgi (tu varēji nebūt vienīgās partijas biedrs, bet ne reti man bija jāiet pie LU partorgiem paskaidrot ko un kāpēc mēs dziedam tautasdziesmu, kāpēc svinam Ziemassvētkus). Nedrīkstēja izmantot jebkuru pavairošanas tehniku, lai pavairotu, piemēram, Ziemassvētku dziesmas – cilvēki bija tā iebiedēti, ka dažī, neizturot baiļu spriedzi (baidīdamies no represijām),

paši kļuva par ziņotājiem jeb „stukačiem”. Ja, piemēram, gadījās pabūt ārzemēs par tādu („stukaču”) bija jāklūst gribot negribot - bija jāraksta sīkas, garas atskaites VDK par cilvēkiem, ar kuriem tikāmies, par noskaņojumu un citiem vērojumiem kolektīvos, kuros nācās ārzemēs strādāt. Nebija reizes, kad īpaši VDK aģenti, nepiedalījās sabiedriskos pasākumos, lai fiksētu tur vērojamās „pretpadomju” tendences. Rusifikāciju Latvijā sekmēja rūpniecības forsēta attīstība ar forsētu migrantu iepludināšanu, milzīgās armijas kontinenta klātbūtne ar neskaitāmām raķešu bāzēm (līdz 1990. gadam Latvijā paspēja apmesties uz dzīvi ap 850 000 nelatviešu). Liegumi un ierobežojumi netraucēja (varbūt pat veicināja) tautas līderu atdzimšanu. Tautā ļoti iecienīta bija Ojāra Vācieša, Vizmas Belševicas, Imanta Ziedoņa, Ārijas Elksnes, Māra Čaklā dzeja, populāri drošsirži Alberts Bels un Visvaldis Lāms. Tiesme saglabāt savas saknes izpaudās folkloras un etnogrāfisko ansambļu dibināšanā sešdesmitajos, septiņdesmitajos gados. Par nozīmīgu notikumu Jaunās Latvju tautas Atmodas laikmetā jāatzīmē „Skandinieku” folkloras kopas dibināšana 1976. gadā, pēc kuras tautasdziesmu mīļotāju kopas dzima viena pēc otras – tautasdziesma piedzīvoja renesansi. Kopu saradās tik daudz, ka sekmīgi, Izglītības ministrijas paspārnē, jauniešiem domātu programmu ietvaros, izdevās noorganizēt bērnu folkloras festivālus „Pulkā eimu, pulkā teku”, bet vēlāk kopā ar lietuviešiem aizsākās Austras zīmē organizētie Folkloras festivāli „Baltica” (kuri ir dzīvi vēl šodien). Dibinājās legālas un nelegālas organizācijas (Helsinki-86, LNNK, LTF u.c.), dzima arvien jauni tautas vadītāji, aktivizējās sadarbība ar trimdas latviešu organizācijām ASV, Kanādā, Lielbritānijā, Vācijā u.c.(PBLA, Daugavas Vanagiem, ruporiem: „Brīvā Eiropa”, „Amerikas balss”). Cerības ar savu darbību iedvesa trimdas latvieši – ļoti daudzi Latvijas iedzīvotāji, sarakstījās ar ārzemēs dzīvojošiem radiem, draugiem. Un tā vai citādi mēs, te palikušie, nojautām par viņu aktivitātēm Latvijas labā. Tā īsti par viņu pašai dziedīgo un neatlaidīgo darbu Latvijas labā uzzinājām tikai pēc neatkarības atgūšanas. Tad atklājās tas, kā latvieši trimdā centās saglabāt latvietību: organizēja latviešu sestdienas vai svētdienas skolas (mācīja latviešu valodu, literatūru, folkloru, vēsturi, ģeogrāfiju; organizēja vasaras vidusskolas un dažādus kursus, nometnes. Minsterē darbojās latviešu ģimnāzija, kurā varēja mācīties latvieši no visas pasaules. Trimdas latvieši ticēja neatkarības atjaunošanai

Latvijā. Dažādas trimdas organizācijas centās ietekmēt mītnes zemju sabiedrisko domu, valdības. Ticība neatkarības atgūšanai bija tik liela, ka visus okupācijas gadus turpināja darboties brīvās Latvijas diplomāti un konsuli. Tika meklēti veidi, kā palīdzēt Latvijā dzīvojošo pretestībai okupantiem. Piemēram, Atmodai Latvijā attīstoties PBLA aktīvi aizstāvēja mūsu tautas intereses Eiropas drošības un sadarbības apspriedēs Helsinkos, Beogradā, Madridē un citur, vēlāk Eiropas Parlamentā un Eiropas Padomē, tā centās dažādos veidos aizsargāt disidentus te.

Tauta strauji modās no „reālā Sociālisma” miega. 1987.gads – iznāk Žurnāls „Avots”, Molotova—Ribentropa pakta upuru godināšana pie Brīvības pieminekļa (Helsinki-86 organizēts), Vides aizsardzības kluba dibināšana; 1988.gads - oficiāli tiek atzīti Jāņi; notiek vēsturiskais Latvijas Rakstnieku savienības valdes paplašinātais plēnums; dibinās LNNK; notiek folkloras festivāls „BALTICA”, kur gājiena priekšgalā Dainis Stalts un katra folkloras kopa aiz viņa pirmo reizi nesa sarkanbaltsarkano neatkarīgās Latvijas karogu starptautiskā sarīkojumā; notika LTF pirmais kongress, kurā par LTF vadītāju kļuva publicists Dainis Īvāns; atjaunoja LOK, nodibināja Latvijas Zinātnieku savienība. 1989. gads - Baltijas ceļš; latviešu valodai piešķir valsts valodas statusu; LTF valdes aicina cīņā par Latvijas pilnīgu politisko un ekonomisko neatkarību; tiek rehabilitēti izsūtītie; tiek pieņemts likums par Latvijas saimniecisko pastāvību no PSRS; pirmo reizi oficiāli tika atzīmēta Lāčplēša diena; pirmo reizi pēckara gados Latvijā oficiāli tika svinēti Ziemassvētki. 1990.gads - pieņemta deklarācija par Latvijas valstisko neatkarību; atjaunota Latvijas Republikas Satversmes darbība; par Latvijas valsts oficiālo nosaukumu top Latvijas Republika; notiek XX Vispārējie latviešu Dziesmu un X Deju svētki, kuros pirmoreiz pēckara gados tajos piedalījās visas pasaules latvieši. Un beidzot 1991.gads - Barikāžu laiks; LTF rīko Vislatvijas protesta manifestāciju (piedalās ap 600 000 līdz 700 000 cilvēku); tiek pieņemts konstitucionāls akts par Latvijas neatkarīgās valsts statusu - tiek pasludināta Latvijas Republikas neatkarība "de facto"; Latvija kļūst par ANO dalībvalsti, Francijas banka atdod Latvijai 50 gadus glabāto zeltu, – esam brīvi! Šis laiks vēl ir ļoti dzīvs ļaužu atmiņās – dzīvi un spēka vēl pilni ir barikāžu dalībnieki, tautfrontieši.

Ko tagad? Esam nodzīvojuši teju divdesmit piecus gadus atkal paši savā valstī. Visādi ir gājis. Pirms meklējam atbildi, vēlos citēt Ēriku Frommu: *Mēs esam ganāmpulks, kurš tic, ka ceļš, pa kuru ejam, noteikti novedīs mūs pie vēlamā mērķa, jo mēs redzam, ka arī citi iet pa to pašu ceļu. Mēs ejam pa baigu tumsu, bet ejam drošsirdīgi, jo dzirdam, ka arī citi uzsvilpo kopā ar mums.* Šis ir ceļš, kas orientēts uz cilvēka patērēšanas nepiesātināmību, uz savu iegribu realizāciju; uz prasmī pielāgoties, bet ne būt pašam; uz prasmī novākt konkurentus (līdzcīvēkus); uz pakļaušanos globālo tīklu interesēm, kuras tiek transformētas par visu interesēm; uz globālo tīklu patvaļu izniekojot resursus, izrīkojot valstis – transformējot savas intereses par valsts interesēm; uz ekoloģisko problēmu padziļināšanu (Kioto protokoli tiek ignorēti); uz izglītības, pētniecības, kultūras pārvēršanu par tirgus precī; uz faktiski verdzību, kuru nomaskē šķietamā drošība brīvībā zem globālo tīklu „labvēlības spārna” – īsi sakot uz globalizāciju. Reāli dzīvē šī „brīvība”, izmantojot skaļus cilvēku tiesību sauķļus, pakāpeniski, soli pa solim pārtop legalizētā klaidonībā, pērkamībā, narkomānijā, seksuālā izlaidībā, prostitūcijā, pornogrāfijā, vardarbībā, nihilismā, radošuma graušanā un dīkdienībā vispār. Viss tiek reducēts uz pirkšanu un pārdošanu tirgū, kur var nopirkt skaisti iesaiņotu jebkuru „vērtību”, izņemot vispārcīvēciskās vērtības, jo tādu vispār nav. Latvija ir pilna ar dažādām sabiedriskām organizācijām, kuras vai nu apzināti, vai arī maldinātas šķietamajā brīvībā, raujas vaigu sviedros, lai pa sētas durvīm iemānītu visas šīs augstāk minētās dražām apaugušo pasaules pilsoni. Vai tāpēc latvju tautas dižākie dēli un meitas pacieta verdzību, pacieta ņirgāšanos par sevi, savām ģimenēm, saviem sapņiem; vai tāpēc Brīvības cīņās krita latvju dēli, ziedoja dzīvības mūsu meitas? Kur ir tas latvietis, kurš bijība noliec galvu savas tēvzemes priekšā, kurš akumulējis sevī latvju tautas gadsimtos lolotās brīvības alkas, atkal dodas cīņā? Laiks Jaunai Atmodai!

Skola Latvijā saruna pie apaļā galda

2015.11.30.

Mēs runājam par demokrātiju, cilvēku tiesībām, bet vai nebūtu jārunā par katra tiesībām nodzīvot to vienreizējo mūžu, kuru Dievs

mums ir dāvājis te uz planētas Zeme tā, ka Dievam un katram no mums, kā arī sabiedrībai kopumā par to būtu liels prieks?

Gadījās apjautāties izglītības satura maiņas izstrādātājiem uz kāda nākotnes ilgtspējīgas sabiedrības redzējuma pamata tiek izstrādāts jaunais izglītības saturs (izmaiņas plānojas ilgtermiņā, kā stratēģiska izteiksme). Sāpīgi jāatzīst - tāda redzējuma nav. Šobrīd, kā apliecina šīs kompānijas biedri, viņi savas idejas balsta uz labāko pasaules pieredzi izglītībā šodien. Bet tā jau ir kļūda! – tā nesola iespēju nostāties priekšgalā, bet vilkties visiem astē, – kamēr mēs būsīm ieviesuši to (sola 7 gadus), pasaules “labākās Izglītības” būs jau kaut kur vēl tālāk. Ir jāveido pilnīgi jauns izglītības modelis, uz jauniem pamatiem – tādiem pamatiem, kuri sola būtiskas izmaiņas *sabiedrībā*. Mums ir jāierauga *nākotnes ilgtspējīgas sabiedrības vīzija* un tās izstarotie gaismas stari jāatvelkt līdz mūsdienām, lai viss ko mēs darītu, būtu šīs gaismas izgaismots.

Pagājušo vasaru septiņu cilvēku grupa strādāja, lai sakārtotu tautskolas izglītības konceptu. Mēs augstprātīgi neapgalvojam, ka tas ir labākais, ko varam radīt, ka tas ir kaut kas tāds, uz kura pamatiem būtu balstāma visa mūsu valsts izglītības sistēma, bet tas ir, mūsaprāt, piemērs tam kā būtu jādomā par skolas nākotni. Šis koncepts atrodams mūsu mājas lapā *drustutautskola.lv* un tur ar to var iepazīties. Šodienas īsajā sarunā to nav iespējams iepazīt, tāpēc piedāvāju ļoti īsu ieskatu tajā, kādai būtu jāizskatās izglītības organizēšanai valstī, lai mēs varētu savu konceptu pilnībā īstenot.

Jāpaskaidro, ka, faktiski, mūsu atrastais *jaunais* nozīmē to pašu vecu veco pedagoģijas korifeju pausto, bet gadsimtu gaitā nerealizēto, es to nosauktu par *ilgtspējas dabiskumu*, un tas citu neko nenozīmē, kā atzīt cilvēku kā Veselumu Veselumā.

Izglītības modelim būtu jābūt veidotam decentralizējot valsts pārvaldību. Tā tiktu īstenots mums ļoti nepieciešamai uzticēšajās princips no valsts puses, t.i., radīta izglītības iestāžu dibinātājiem brīvas attīstības un funkcionēšanas iespēja. Izglītības iestāžu darba kvalitāte būtu izglītības pasūtītāja kompetence. Izglītības pasūtītājs varētu būt valsts, tās varētu būt pašvaldības, ražošanas uzņēmumi, nākošā līmeņa izglītības iestādes, vecāki utt.. Izglītības iestādes dibinātāji sadarbojoties ar izglītības pasūtītājiem veidotu savus “izglītības standartus” t.i., noteiktu izglītības-audzinašanas un mācību saturu, savstarpēji saskaņojot to izpildes kontroles instrumentus.

Valstij (izglītības ministrijai) būtu jā rūpējas par to, lai visi līdzekļi: valsts, pašvaldības u.c. tiktu izdalīti vienlīdzīgi visiem izglītoties gribētājiem. IZM varētu palīdzēt skolu dibinātājiem apmierināt vajadzības pēc mācību līdzekļiem; sniegtu palīdzību bērnu personību izpētē; palīdzētu ieviest dibinātāju pieprasītas inovatīvas mācību metodes, izdotu metodiskos materiālus; palīdzētu veidot mācību programmas; organizētu pieredzes apmaiņas seminārus, konferences, kā arī valsts mēroga pasākumus; organizētu izglītības pasūtītājiem un sniedzējiem nepieciešamo zinātniskās pētniecības projektu izstrādi; būtu kā centrs, kurā saplūst visa informācija par notiekošo izglītībā, lai atsevišķiem izglītotājiem, piemēram, palīdzētu savā starpā koordinēt savu darbību; palīdzētu izglītības pakalpojuma ņēmējiem atrast saviem bērniem vispiemērotāko skolu un citas lietas. T.i., likvidētos laikmetam neatbilstošas uzspiestas vadības un kontroles institūcijas (atbrīvotos līdzekļi), kuras traucē veidoties dinamiskai, elastīgai skolai, kura, kā neliela vienība, reāli īsā laikā, būtu spējīga pielāgoties mainīgajai sabiedriskajai videi, ekonomiskai situācijai un izglītības pasūtītāju prasībām, izglītojamā interesēm.

Izglītības decentralizācija ļautu izglītojamam atrast skolu, kura to apmierina, jo būtu saskanīga ar viņa personīgām interesēm. Tā ļautu izbēgt no izglītības un mācību satura pārsātinātības ar konkrēta indivīda dzīvei nepielietojamām, nevajadzīgām un līdz ar to neinteresantām lietām. Šobrīd mācību procesa sadrumstalošana, mācību satura bezmērķīga pārsātinātība visnedažādām lietām, neveicina ne spēju spriest, ne radoši pilnveidoties kādā jomā; ne pat kopainas veidošanos, jo informācijas gabaliņi cilvēku attālina no Veseluma, cilvēks no tā tiek it kā izstumts ārā, nejūtas ar to ne saderīgs ne tai piederīgs, kas rezultātā rodas skepse, vienaldzībā, nihilisms. Informācijas sadrumstalošana, kā apgalvo Fromms, paralizē domāšanu.

Nav nevienam noslēpums, ka tikai mūsu katra iekšējā motivācija ir patiesais neizsmelojamais spēka avots, no kura katram arī būtu jādzēr; iekšējā motivācija ir galvenais katra personības radošuma avots, kurā meklējama spēja pašrealizēties. Tāpēc, jau pirmskolā jābūt iedīgļiem bērnu agrīnai profesionālai orientācijai. Jāveido dabīga vide ar pietiekami daudz izteikšanās iespējām, lai caur tām bērns pats, pedagogi un vecāki kopīgiem spēkiem caur konkrēta bērna interesēm, dotumiem un spējām varētu sataustīt pamata

orientāciju. Nākošā izglītības pakāpē - pamatskolā, mācības būtu jau jādiferencē atbilstoši pirmskolā konstatētām interesēm. Interesu apmierināšanas vajadzības motivē mācībām vispārizglītojošos mācību priekšmetos. Jau pēc sestās klases, kad apgūta pamatzglītība, bērni, atbilstoši savām interesēm un dotumiem, varētu mācīties vai nu amatus amatskolās (arodskolās) ar krietnu praktiskā darba devu, vai koledžās (tehnikumos) vienlaikus apgūstot ar profesiju saskaņotu vidējo vispārīgo izglītību, kļūstot par vidējā līmeņa speciālistiem – meistariem, vai turpinot, atbilstoši interesēm mācības vidusskolā. Respektīvi, skolai jābūt tā organizētai, lai bērna tieksmi izglītoties vadītu viņa iekšējās motivācijas spēks. Lai iestātos nākošā līmeņa skolā ir jāpierāda tam nepieciešamās zināšanas, iemaņas, prasmes, jāatklāj atbilstoši dotumi t.i., dabīga atbilstība izvēlētai profesijai.

Viens no iemesliem, kas esošajā izglītības modelī ļauj „ražot brāķi”, ir no skolas *neatkarīgā vērtētāja* trūkums. Tātad absurdā pārbaužu centralizācijas atcelšana ļautu sabiedrībai ne tikai iegūt patiesāku informāciju par izglītības kvalitāti, bet ļautu ietaupīt nelietderīgi izšķiestos resursus, novirzot tos kur citur.

Evolūcijas ābece *pirmajā* rindā rakstīts: „daudzveidība”. Daudzveidība sevi var izteikt tikai caur *otro* bausli: „brīvība”. *Brīvība* ir nepieciešams nosacījums dabiskajai lietu kārtībai, kas nozīmē dzīvot savstarpējā saskaņā ar VISU, KAS IR. *Trešais* bauslis: „dabīga attīstība dabīgā vidē”. *Dabīga vide* ir cilvēku vajadzību kāpnes (Maslova), bet attīstība ir kāpšana pa tām ar Ruso vēlējumu: *nedari neko tādu, kas neatbilst tavam „iekšējam spēkam” un tu dzīvoši mierā ar sevi un pasauli. Dabīgā vide* ir meklējama ne tikai dabā, ne tikai cilvēka būtību izteicošajā, bet arī tautas tradicionālajā dzīves veidā, tautas tradicionālajā kultūrā, tautas dzīvesziņā. Nekur pasaulē, kā apliecina mūsu tradicionālās kultūras pētnieki, nevar atrast to, ko rodam mūsu Dainās – Dainu ētiskajai domai pasaule vēl tikai tuvojas! Izglītības videi (kura nav meklējama ne Tibetas plakankalnē, ne Āfrikas svelmainajos tuksnešos, ne Silikonu ielejā) ir jābūt saskaņotai ar indivīdu – tik stipri saskaņotai, ka indivīds sevi uzskata par piederīgu tai. Un ne tāpēc, ka izglītības vide ir beidzot nospiedusi to uz ceļiem un piespiedusi pieņemt sevi, bet tāpēc, ka tā ir veidota indivīda vajadzību apmierināšanai un ir saskaņīga ar mūsu Latviju.

Pārdomas par Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 8.3.1. specifiskā atbalsta mērķa „Attīstīt kompetenču pieejā balstītu vispārējās izglītības saturu” 8.3.1.1.pasākuma „Kompetenču pieejā balstīta vispārējās izglītības satura aprobācija un ieviešana” īstenošanas noteikumi
2016.01.31.

Vispārējie noteikumi

Mērķis „Attīstīt kompetenču pieejā balstītu vispārējās izglītības saturu”
Nekur literatūrā nav rodams viennozīmīgs definējums *kompetenču pieejai* – ko tas nozīmē? To vajag nedefinēt!

Attīstīt kompetenču *pieeju* – kāpēc?, uz kāda mūsu valstī veikta kompleksu pētījumu pamata? Varbūt vajag kādu citu *pieeju*? – tikai tas, ka kaut kas līdzīgs definēts pirms 10 gadiem Eiropā nevar kalpot par pamatu.

Faktiski nav bijis publiskas apspriešanas, jo pēc tiem vispārīgiem teikumiem, nepaskaidrotiem svešvārdiem, nepaskaidrotiem procesiem, kas sastopami oficiālajos tekstos, neko nevar īsti izspriest, kas tur slikts vai labs, kas tur varbūt piemirsts utt.

Tiek piedāvātas it kā fundamentālas izmaiņas izglītības sistēmā ilgtermiņā, bet par mērķi tiek izvirzīts, faktiski, līdzeklis ar kuru var kaut ko panākt. Mērķis, piemēram, varētu būt: *nodrošināt Latvijas tautas spēju izdzīvot vispārējās globalizācijas apstākļos* – vai kas tam līdzīgs. Kaut kam līdzīgam ir jābūt, jo mums ilgtermiņā ir jāpastāv vai arī nav jēgas *nacionālai apvienībai* kā tādai. Arī demogrāfiskie jautājumi risināsies daudz labāk, ja izglītības sistēma būs tāda, ka mūsu pēcnācēji dabīgā veidā (bez likumdošanas pantiem) ieaugtu mūsu Latvijā, jūtos tai piederīgi un ar to saderīgi, citiem vārdiem sakot, mīlētu savu zemi.

Projekta Iznākuma rādītāji:

Valsts standartu skaits 3+3 (tāpat ļoti nopietni dokumenti, uz kuru pamata tiks organizēta visa vispārējā izglītība). Kāpēc trīs plus trīs, varbūt 4+4, varbūt vispār var iztikt bez centralizēti radītiem standartiem? Varbūt tomēr vajag vairākus pamatzglītībā? – atbilstošus vai nu spējām un interesēm vai piemērotas kādām mērķgrupām ar dažādiem garīgiem traucējumiem, vai fiziskām nepilnībām, utt., kur ir kāds dokuments, kas to pamatoti skaidro, un nevis princips: visi dara tā!

Kāpēc 61 viens mācību līdzeklis? Kāpēc ne 62? Kur ir kāds pētījums, kas to pamato?

Jau 2018. gadā grasās izteikti komplicēto modeli aprobēt, - tas nozīmē, ka bez iepriekšējiem pētījumiem jau šodien jāķeras pie, iespējams, pat nepamatotām izmaiņām saturā (mums pamatojums nav zināms). Kā teikts dokumentā, paredzēts savstarpēji mikstēt mācības, cerot uz bērnu vispārēju kompetenci, spēju saskatīt visu mācību savstarpējo saistību un sagaidīt brīnumus – mūsu bērni būšot spējīgāki pielāgoties mainīgiem apstākļiem. Kur ir psiholoģijas zinātnieku darbi, kas šo iespēju pamato bērnu psiholoģijas īpatnībās? Vai neiznāks, tā kā paruna mūs māca: *deviņi amati un desmitais bads* – īstu meistarību var sasniegt tikai konkrētā, dotumos un personas interesēs pamatotā jomā.

Tikpat liela neskaidrība par abstraktu mācīblīdzekļu un metodisko līdzekļu skaitu. Interesants ir jautājums par to, kur ir kompetentās *kompetences pieejas* autoru kopa pa mācību jomām, kas to varētu izdarīt? – vai te ko tulkosim, pārņemsim. Un kur nu vēl visu kompetenci diagnosticējošie darbi?! Digitālo valodas “portfeli” mēs, protams, nokopēsime, bet vai tad vājredzīgiem grāmatu pielāgošana nozīmē tikai pārrakstīšanu Brailā?

Visprecīzāk projekta iesniedzēji mācējuši nosaukt nepieciešamo finansēju: 13 960 884 eiro – apšaubāmā precizitāte jau ir pamats tam, lai rastos jauni jautājumi.

Katrā ziņā VISS tas izskatās baltiem diegiem šūts un galvenais izglītības un satura centrs iegūs līdzekļus – un kāpēc ne pati izglītības ministrija, jo te jākurē process, kurā iesaistīta arī augstākā izglītība, zinātne, pašvaldības utt. Te jābūt redzējumam uz visu izglītības sistēmu kā tādu! Te jābūt redzējumam par to, uz ko tad mūsu valsts virzās – dokumentam faktiski būtu jābalstās uz vispārēju valsts attīstības vīziju, kā tādu uz to, kādu mēs redzam Latviju nākotnē, kāda ir tās sabiedrība, ekonomika, kultūra utt. Un tas vairs nav pat tikai Ministru kabineta jautājums un kur nu vēl kādas ministrijas pakļautas iestādes jautājums.

Apskaties, ko te var darīt? Var jau būt ka mana kompetence ir bijusi nepietiekama, lai visu pareizi saprastu?! Bez tam ieskaties vērīgi: dokumentos nekur netiek minētas *nacionālās intereses*, mūsu *tradicionālās kultūras nozīmīgums* tā attīstīšana, kopšana. Tur visur vīd cauri, tā saucamais, *globālais pilsonis*.

Es patreiz gatavoju rakstiņu publicēšanai par kādu konkrētu jautājumu, kas saistās ar šo dokumentu un tā ir Kritiskā pedagoģija. Tev tas varētu neko arī neizteikt, bet caur šo, arī ļoti būtisko, varbūt pat visbūtiskāko jautājumu analizējot, atklājas projektā būtiskas pretrunas.

Vēl jautājums, - no tās MK lapas nevar saprast, vai valdība vispār ir akceptējusi šo projektu. Varbūt nemaz nav un tad jau ir cerība vēl ko izdarīt.

Kāpēc nav Latvijas attīstības vīzija?

2016.03.02.

Taisnības labad jāatzīst, ka ir daži "tautās neaizgājuši" individuāli mēģinājumi to aprakstīt. Valsts mērogā ir tikai attīstības programmas.

Iespējams, ka šāds stāvoklis ir izveidojies varbūt tāpēc, ka netiekam vaļā no šaubām par savu spēku, varēšanu, par patiesām vērtībām, - vārdu sakot: "vilciens ir aizgājis" un neko vairs nevaram te izdarīt. Grūti šajā laikā ir ielūkoties kut kur nākotnē un saskatīt gaismu, saskatīt un aprakstīt ko tādu, uz kuru būtu vērts tiekties un kur nu vēl pastāstīt par to citiem. No zinātnieku apsvērumiem par nelineāro sistēmu nelīdzsvaroto stāvokli izriet, ka izmaiņas tajās var notikt spontāni, strauji, ar pilnīgi neprognozējamu rezultātu, t.i., rodas kas pilnīgi jauns, kas pat prātā nevienam nav ienācis. Šāda nelineāra sistēma, kura, izskatās, ka tuvojas nelīdzsvarumam, ir mūsdienu sabiedrība. Un te nevajag ne zinātniskus pētījumus, ne intuitīvus signālus, - pietiek atvērt acis un palūkoties ikdienas norisēs vai garākos laika posmos, - nepārtraukta karošana, vides neprātīga piesārņošana nav vienīgie rādītāji, – ieskatāmiem kritiski savas valsts, savas Latvijas kultūras dzīvē. Vai mēs paši, latvieši (kas ir sevišķi skumīgi), nepieradinām sevi pie izlaidības, vardarbības un vienkārši stulbuma "modernās" teātra izrādēs, radot paši savus televīzijas seriālu "mākslas šedevrus" vai uzspiežot kaimiņzemju šizofrēniju. Patiess garīgums tiek aizstāts ar gara nabadzību stimulējošu materiālo vērtību, naudas un baudu dievināšanu. Un taisnība ir tibetiešu mūkiem, kuri šo laikmetu dēvē par "netīro atkritumu laikmetu". Esam paši ar saviem mēsliem tā apraduši, ka tos nemanām, – uz to norāda

vērtību skalas pētījumi par jauniešu nākotnes iecerēm; uz to norāda minēto televīzijas “šedevru” popularitāte, aizraušanās ar spēlētām datoros, telefonos un valdības proponētā konkurentspējas atslēga – datorprasmes no pirmās klases Dainu vietā.

Varbūt šodien, peldot sūdos, izklausās naivas sarunas par kādu tur garīguma sabiedrību, bet ko darīt? – peldēt un nogrimt reizē ar visiem citiem?

Rosinu būt drosmīgiem un neraugoties uz visa notiekošā traģēdiju kaut ko darīt. Ne tikai sev darināt peldriņķus, – kaut kādā brīdī, kad atvars būs ieguvis neapturamu spēku, mēs visi aiziesim dibenā. Tāpēc domāsim vispirms paši un tad aicināsim piepulcēties visus tos, kuri atradās uz robežas un nebija līdz šim pietiekami izlēmīgi.

Šodien aicinu ieklausīties mūsu pašu dižāko ļaužu padomos, priekšlikumos, idejās. Varbūt tās ne vienmēr būs izteiktas tiešā sakāra ar *Latvijas vīziju*, bet noteikti domājot par cilvēku un viņa *dzīves jēgu*, par Latviju, par tās nākotni.

Sanāca visai garš teksts, bet noteikti īsāk nekā pašiem izlasīt visas beigās minētās grāmatas (lai gan tas nemaz nebūtu slikti). Domāju, ka te rakstītais, var tikt papildināts vēl ar citu latviešu gara spēka nesējiem un paudējiem.

Herders

Herdera nozīmīgums meklējams jau tajā vien, ka viņš iestājās par tautu daudzveidīgo kultūru saglabāšanu, kā kaut ko nozīmīgu cilvēces evolūcijā. Var iebilst, ka viņš nav latvietis, tādejādi neizteiks mūsu tautas dvēselei raksturīgo. Taču viņš ir dzimis uz Latvijas zemes, kas pats par sevi jau liecina par kaut ko radniecisku, par kaut kādu viņa dvēseles rezonansi ar to. Varbūt tieši tāpēc viņš ir tapis pasaulē pazīstams filozofs. Edgars Siliņš, apcerēdams intuitīvo radošumu, dažādus domāšanas veidus, balstās uz Gella-Manna (amerikāņu fiziķis teorētiķis, Nobeļa prēmija laureāts) idejām. Gells-Manns atzinīgi novērtējis Herdera iestāšanos, valodu daudzveidības saglabāšanas kontekstā, par senāko indoeiropiešu valodas nesēju latviešu un lietuviešu valodas glābšanu, apstiprinot augstāk teikto (Gells-Manns 1994. gadā ir paudis prieku par Latvijas un Lietuvas neatkarības atgūšanu).

Līdzībās analizēdams dzīvnieku un cilvēku ķermeņu konstitūciju, Herders konstatē- lai arī cilvēks ir visspēcīgākais radījums uz Zemes, tā veidols atbilst miermīlībai, radīšanai, bet ne laupīšanai, slepkavošanai, ārdīšanai. Miermīlību un spēju radīt viņš nosauc par cilvēciskuma pazīmēm. Tā kā, Herdera prāt, cilvēkā ieliktie spēki ir savstarpēji gudri saskaņoti un orientēti attīstībai, viņš nevar neko veikt pretrunā tiem, jo tas nozīmētu iet pašam pret sevi. Bet tas nav iespējams, jo katrs spēks un orgāns, kas to rada, ir pēc savas būtības līdzīgi un otrādi – spēki (Radītāja) rada sev atbilstošus orgānus, caur kuriem tas var izpausties. Par vēl vienu cilvēciskuma pazīmi viņš nosauc *mīlestību*. Aprakstīdams cilvēka ķermeņa uzbūves daļumu, sajūtu un jūtu smalkumu un dziļumu, Herders redz tajā dievišķā analogu. Cilvēka stāja, nepieciešamība meklēt dvēselē iekšēji vienojošo divējādā pasaules uztverē (pa pāriem uztveres orgāni) uzrāda viņa piemērotību realizēt līdzsvara, taisnīguma un patiesības likumu, kas dara cilvēkus humānus, spējīgus draudzībai un sadarbībai, liek tiekties pēc skaistā. Analizēdams cilvēces vēsturi, Herders konstatē cilvēka tieksmi apcerēt pasauli, pieļaut, ka ir kaut kas ārpus viņa zināšanu un saprašanas robežas, kam vienkārši ir jātic. Caur ticību cilvēks attīsta savas dotības, izzina dabas likumus un vingrina sirdi. Šis cilvēkam dotās spējas norāda uz to, ka viņš ir radīts brīvībai un labestībai. Nav pat svarīgi, vai cilvēks radījis Dievu vai Dievs cilvēku pēc savas līdzības, svarīgākais ir tas, ka cilvēks tiecas pēc absolūtās pilnības. Tieksme pēc pilnības, kas ir dievišķa katrā cilvēkā, Herderam nozīmē arī pašrealizāciju. Viņš runā par nākotnes cilvēka aizmetni tagadējā cilvēks. Tas ir garīgais cilvēks, par kuru vēlāk runās arī Raudive. Šķiet, Herders ar to saprot kaut ko nezūdošu, nemirstīgu (garīgās smadzenes), viņš raksta- cilvēks mirstot laiž zarus jaunai eksistencei. Šobrīd cilvēka zemes eksistences jēgu (būt humānam ir cilvēka vajadzība, līdzīgi kā vajadzības Maslovam) Herders redz ieaugšanā humānismā, bet zemākās vajadzības ir jārealizē, lai tās novestu pie humānā gara cilvēkā. Viņš atzīmē, ka tikai nedaudz cilvēku patiesi sevi realizē šim mērķim – lielākā daļa krīt zemāko instinktu valgos, kas tos noved pie dzīvnieciskā. Cilvēkā Herders līdzīgi daoistiem redz Visumu, viņš raksta, ka cilvēka būtņē ir rodams viss pasaules attīstības ceļš – viss, kas bijis un ir minerālu, augu un dzīvnieku valstībā, ir harmoniski apvienojies, savijies cilvēkā. Cilvēks kā augstākās sfēras pārstāvis "ietver sevī visas zemākās

sfēras". Apcerot visa *vienotību* un līdztību, Herders nepieļauj domu, ka cilvēka maņu orgānu tvertais neappraksta objektīvo pasauli.

Jānis Rainis

Jānis Rainis visiem labi pazīstams kā dižs mūsu tautas dzejnieks, bet mazāk zināms kā politiķis, domātājs, aktīvs tautas interešu izteicējs, aizstāvis. Pagājušā gadsimta divdesmitie gadi, kad veidojās mūsu Pirmā Republika, bija ļoti svarīgi ielikt pamatus ilgtspējīgai Latvijai. Rainis redzēja tikai divas iespējas: vai nu ejams "varas" vai "kultūras" ceļš. Savās garajās un argumentētajās runās Saeimas sēdēs mēģināja pārliecināt varas vīrus, ka "*kā tauta varam tikt augšu un uz priekšu tikai caur savu izglītību*". Rainis, atzīdams izglītības un zinātnes attīstības nozīmīgumu, sevišķi centās akcentēt mākslas izšķirošo lomu. Mākslu viņš dēvēja par "īsto tautas dvēseli", kas vienlaicīgi būdama nacionāla un internacionāla, vienīgā spējīga vienot visu tautu. Radošā tautas darbība brīvas attīstības apstākļos, viņš mācīja, veidos tautas īpatnējo seju, tās savdabību, kas svarīga būs pasaulei un dos vispārēju jēgu būt šodien un pastāvēt nākotnē. Rainis Latviju redzēja kā "*garīgi augsti stāvošu tautu*". Viņš jau toreiz mūs ieraudzīja ne tikai kā tranzīta ekonomikas zemi, bet arī kā "*garīgus vidutājus*" starp divām kultūrām. Tam pamatu Rainis saskatīja tautas ģēnijā, kura bija varējusi radīt mūsu "*skaistās tautas dziesmas*", kuru dziļās saknes nav prātam aptveramas. Rainis bija pārliecināts, ka šis *tautas ģēnijs* ir joprojām dzīvs, bet savai attīstībai prasa "*tstu brīvību mūsu jaunā valstī, tas prasa, lai šī ģēnija darbiem dotu vietu*". Un ne jau atsevišķi izredzētie prezentēja tautas "ģēniju" to prezentēja visi tautieši, lai no kādiem slāņiem tie nenāktu. Rainis aicināja uz viss augstākām cilvēces mērķu virsotnēm un nežēlot līdzekļus plašai tautas gara izglītībai. Tikai tā iespējams audzēt tautas spēku un pastāvēs gadu tūkstošus. Kustība, kustība un vēlreiz kustība uz priekšu!

Pauls Jurevičs

Mūsdienu cilvēks, konstatē Pauls Jurevičs, pilnīgi pievēršoties ārpasaulei, ir pazaudējis sevi un ir iztukšināts. Kultūra pagrimst, garīgā dzīve sastingst, iestājas baiss tukšums – jaunradīšana izbeidzas, zūd augstākās garīgās vērtības, ideālu nav.

Ko darīt? Pasaulei, viņš raksta, “vajadzīgs kas cits, - spēja ticēt idejām, spēja aptvert ideālās vērtības un pildīt tās”.

Jurevičs, līdzīgi Rainim, vēršas pie latvieša dvēseles. Viņš raksta: “*to, ka latviskam pasaules uzskatam raksturīgs gaišums, jau rāda mūsu tautiskie priekšstati par Dievu. Tas vienmēr ir laipns, taisnīgs, humāns – īsts baltais tēvs*”. Godbijība pret zemi, pret dzīvajām būtnēm dabā ir apbrīnojama. Pretstatā daudziem citiem Jurevičs latvietī neredz verga vai kalpa dvēseli, bet garā nesalauztu un nelokāmu, ar tieksmi pastāvēt uz savu taisnību un pakārtot savu dzīvi augstiem ētiskiem principiem. Šādi “ētiski-ideālistiski, uz progresu ievirzīti” vīri un sievas joprojām ir dzīvi mūsu tautā.

Dzīvei jābūt nepārtrauktā kustībā, *dzīve*, Jurevičs raksta, “jau pēc savas būtības ir vienmēr it kā paliekta uz priekšu”. Latvieši, kā rāda vēsture, vienmēr atradušies dzīves reformētāju pusē, viņi ir bijuši cīnītāji par pasaules progresu, par brīvību, taisnīgumu. Cīņa pret netaisnību ir tapusi par mūsu *dzīves jēgu*. Mums jāstiprina savstarpējās saites, neļaujot “*izdzist tautas dzīvajam spēkam*”, kurš pamatojas vispārcilvēciskos, mūžīgajos ētiskajos principos. Jurevičs tajā redz mūsu pienākumu “*pret vispārīgo cilvēces kultūru, gan visas pasaules esmes pilnskanībai*”.

Kā par nozīmīgu faktoru Jurevičs atzīst “*cilvēka cieņu*” – “*ir viņa spēja atzīt un skatīt patiesību, viņa spēja dzirdēt sirdsapziņas balsi un klausīt tai, nebūt aklam dziņu vergam, bet būt brīvam, t. i., spējīgam sekot idejām un ideāliem pat tad, kad tas ir pretī viņa dziņām*”. Par svarīgu cilvēciskās cieņas veicinātāju Jurevičs uzskata izglītību un ne tik daudz arodniecisko, kā vispārīgo humanitāro, kas atklāj augstākās cilvēciskās vērtības. Viņš ir pret “*galvas piebāšanu ar grāmatu gudrībām*”, bet nostājas par “*dvēseles izglītošanu*”.

Līdzīgi Rainim viņš par ļoti svarīgu “*cilvēka cieņas nosacījumu*” atzīst *brīvību*. Tā nav padošanās “*dziņām un kaislībām - dusmām, atriebībai, skaudībai, godkārtībai, mantkārtībai, erotikai*” - šie ir cilvēki, kuri nezina ko dara, viņi ir “*noslīdējuši zem cilvēku cieņas*”, tie ir kaislību vergi.

Jurevičs, atzīst individuālisma “*lielo vērtību*”. Individam ir piešķirama brīvība, lai tas pats varētu būt savas laimes kalējs un nekļūtu par ārēju spēku gribas izpildītāju. Tajā pat laikā, Jurevičs, uzsver, ka individam jāsaplūst ar tautas plašāko dzīvi, aicinot savas domas, darbus veltīt tai. Tautas gadu simteņos uzkrātajās atziņās,

vērtībās indivīdam jāmeklē sevi, jāmeklē spēja pacelties līdz mūžīgo ideju pasaulei, kļūstot par “*ētisku personību*”. Cilvēks kļūdamas par “*ētisku personību*”, ar savu “*brīvību pārvietojas it kā kādā augstākā pakāpē*”. Šo augstāko brīvības pakāpi Jurevičs raksturo kā spēju sekot sevī rodamiem likumiem, kas arī ir “*augstākais cilvēka cieņas iegūšanas pamats*”.

Jurevičs raksta, ka mūsu spēks, mūsu spēja pastāvēt un pacelties pāri visiem apstākļiem, kas mūs apspiež ir rodama “*mūsu garā un gara dzīvē*”. Kā gara attīstības veicinātājus viņš redz, mākslu, mūziku, deju, rakstniecību, tautas tradicionālo kultūru, kas augstas gara idejas pārvērš realitātē. Tās spēj apskaidrot dvēseli, rosināt tautu vienotībai. Viņš raksta: “*...latviešu tautas dziesma ir vairāk nekā tikai iracionālās dvēseles terapija, - kaut gan jau tas ir ārkārtīgi svarīgs uzdevums. Tā ir bez tam arī tieši dzīves gudrības un stājas skola, kurā jaunām pieaugošām paaudzēm tiek nodoti kā mantojums tūkstošgadīgā tautas dzīvē sakrātie pieredzējumi un izturēšanās normas*”. Viņš saskata tautas dziesmās trīs svarīgas funkcijas: dvēseles līdzsvarošānu; svarīgu, gribas ievirzi noteicēju atziņu iedēstīšanu; dzīves apgārošanu ar daiļumu.

Par galveno uzdevumu mūsdienās Jurevičs uzskata: “*...nezaudēt pašiem sevi, palikt, kas mēs esam, nemēģināt par varu iegūt „modernību”, neaizrauties ar lielpilsētu zeltīto papīru greznību, bet starp mums svešzemēs sniegtām vērtībām rūpīgi izvēlēties tās, kas mūsu cilvēcību var celt, nevis gremdēt*”.

Viņš gara dzīvē aicina ieraudzīt grūti tveramo transcendentu jeb dievišķo esmi, kas vienīgā ļauj aptvert visa kopveseluma daiļumu un dziļumu.

Uz mūsu pleciem gulstas milzīga atbildība par tautas nākotni, tā tai būs tikai tad, kad būs cilvēki ar “ar latviskām dvēselēm”!

Kārlis Kundziņš

Kārlis Kundziņš, cits dižs pagājušā gadsimta sākuma latviešu domātājs, raksta: *Dzīves mērķis ir dzīvot, izdzīvot visu, ko piedāvā dzīve, mīlēt un nesavtīgi darboties nākotnei*. Viņš līdzīgi tam, kā tas tiek atspoguļots latviešu dainās, redz dzīves un darba vienotības dabīgumu. Dzīves šķiršana no darba ir neētiska (arī Zenta Mauriņa), tā tiek “sašķobīti augstākie dzīves ideāli”. Viņš raksta: “...darbs, kā personības realizēšana prasa visu cilvēku, ne tikai daļu no tā. Tāpat

cilvēka dzīvei, lai tā būtu vērtīga, jābūt vienotai”. Acīmredzot, jāatrod sintēze, kas abus apvieno, kas dara iespējamu personību realizēt darbā. Darbam jābūt tādām, kas izpauž cilvēka dziļāko „es”, kas nav tā brīvības ierobežotājs, bet ir pati dzīve “ar visu nemiņīgo tiekšanos uz augšu, tēlojas kā viengabala parādība, līdzīga radīšanas procesam, kad tēlnieks no bezveidīgas masas veido izteiksmes pilnu tēlu... Darbā un atpūtā, fiziskā un garīgā sevis atdošanā, kā vienā nedalāmā kopībā realizējas cilvēks, īpatnis, personība”. Šāda dzīves jēgas izpratne prasa, ka darbu jāizvēlas tādu, kurš ir saskaņā ar iedzimtām spējām, interesēm, talantu, jo tikai tāds darbs, viņš raksta, ir apgarots ar personības saturu, var būt radošs (vēlākos laikos par to runā Ēriks Fromms).

Kundziņš, apcerot 19.gs. kļūdas, atzīst, ka par galveno jāatzīst tikumiskajā audzināšanā kultivēto sekundāras dabas atziņu (vērtības) pieņemšanu par galvenajām, aizmirstot, ka galvenais rakstura veidošanas spēks meklējams *cilvēka dvēseles neapturamā plūsma pretī gaismai, skaidrībai un īstai laimei*, t.i., ka cilvēka būtībā apslēptajiem cēļiem, neatmodinātajiem impulsiem ir jākļūst par cilvēka galvenajiem rakstura veidotājiem. Kundziņš ir pārliecināts, ka “katrā individuā, varbūt dažreiz ļoti dziļi zemapziņā, mazvērtības kompleksu aizslāņota, guļ kaut arī tikai katra ticība savai vērtībai, savai dzīves misijai un saviem spēkiem... Šie labie spēki, kas mīt dvēseles dziļumos, ir īsts zelta fonds katra indivīda un visas tautas dzīvē. Ticēt šim labajam cilvēkā, atraisīt tam spārnus, stiprināt, organizēt, atbalstīt šos spēkus — tas ir pienākums, kuram neviens nedrīkstam atrauties. Jo kādi būs mēs paši un mūsu raksturs, tāda būs mūsu pašu un visas mūsu tautas nākotne”.

Aleksandrs Dauge

Dauge runā par īpaši dziļu dvēseles pārdzīvojumu radīšanā, kas ir gūstams tikai pie viena nosacījuma, - kad mēs kā būtnes cieši esam saistītas ar visu “esošo”.

Ir nepieciešams atbrīvot garu – darīt to brīvu! To var, - var garu atbrīvot no visa liekā, svešā, kas skatu aptumšo, sagroza, arī perspektīvu sagroza, t.i., ir katram jāatrod pašam sevi!

Dauge aicina ieklausīties savā sirdsbalsī, tāpēc ir jāmiļ klusums. Kad zinām to, kas esam, mūs piepilda laimes sajūta par darbu ko darām, jo tas ir mūsu; mēs zinām dzīves vēlamos virzienus

un dodamies tajos, jo pašapziņā rastais gribas spēks ļauj mums to darīt.

Viņš līdzīgi citiem latviešu domātājiem, redz nepieciešamību savietot personīgo ar vispārībai vajadzīgo: “*Jādzīvo reizē visumā un sevī!*”

Ir jāorientējas un jātiecas uz visaugstāko par visu: “absolūtās patiesības un absolūtās taisnības” mīlestību.

Laiks nav jāiznieko nebūtiskā, bet savu iedzimto spēju talantu attīstīšanā. Profesionālai darbībai (kuru viņš identificē ar dzīvi) jābūt tādai, kad cilvēks ir „*saskaņā pats ar sevi un reizē ar visu ārējo dzīvi, ar visu savu sfairu, ar visumu*”.

Audzinašana (pedagoģiju) nav tikai skolas uzdevums, pienākums, - tā ir visas tautas problēma. Briesmas meklējamas gan profesionālos pedagogos, kuri nav orientēti uz gaismu, gan “zinātnes-tehnikas pārmērīgajā kultā var aizmirst un pazaudēt daudz tāda, kas arvienu bijis audzināšanā visvērtīgākais: audzināšanas pašu dvēseli”.

Par ideālu darba skolu Dauge atzīst ģimeni. Tikai strādājot ģimenē bērns izjutīs patiesu darba prieku, pieradīs pie tā, iemīļos. Dauge uzskata, ka agri bērni ir jāpieradina tieši mājas darbos. Ģimene ir sociālās dzīves, tikumības skola, te liekami pamati kulturālam cilvēkam.

Dauge izglītības jēdzienā ieliek skaistas dzīves kopšanu, kas nozīmē “*sevis attīrīšana, skaidrošana, noskaņošana un iekšēja apvienošana*”. No ārpuses jāņem tikai tas, kas pieder paša būtībai. Viss minētais ir “*jāsakausē, jāsavij un jāsaauž par vienu nedalāmu vienību*,” – tā veidojas patiesais Es, tā veidojas personības pilnības veselums.

Dauge uzsver, ka katra dvēsele ir unikāla, ar tikai tai dotu uzdevumu, kas jāatrod un jāizpilda, - dzīvojot šādu dzīvi nozīmē “*dzīvot savam likumam, savai patiesībai, savai taisnībai, savam skaistumam*”.

Konstantīns Raudive

Konstantīns Raudive, līdzīgi citiem latviešu domātājiem aicina dzīvi piepildīt “*nevis ar ārējām formulām un programmām, ko rada intelektuāli, bet gan saskaņā ar savu iekšējo vitalitātes sajūtu*”, - dzīves piepildījums, viņš saka, atklājas iekšējā pārdzīvojumā. Līdzīgi Daugem viņš spriež, ka svarīgi ir atrast savu “*iekšējo cilvēku*”, - cilvēks “*izaug*

no sevis”, no tās kas “*savā pirmbūtībā viņam ir lemts*”, t.i., ka nejaušību nav, - ir stingras likumsakarības.

Tagadnes cilvēks, dzīvodams sacensībā ar citiem, dzīvodams bailēs par savu eksistenci, ir apslāpējis savu “*iekšējo dzīvi*”, var teikt savu individualitāti. Visu nosaka vara un cīņa, bet tie ir cilvēka nosacīti, dzīvības princips rodams “*kosmā*”.

Cilvēkā ir iedzimta *radīšanas* tieksme. *Intelekts* ir kaut kas ārējs, tas var būt tikai līdzeklis iekšējā sasniegšanai. *Intelekts*, raksta Raudive, cilvēkus savā starpā nonivelē, dara bezpersonīgus. Spēcīgs intelekts var aizēnot smalko dvēseli, tās iespējas. Cilvēka *dzīves jēga* ir tieši šo iespēju realizācija. Konstantīns ir pārliecināts, ka “*pārpersonīgā dzīve*” tikai iegūs, ja būsīm sapratuši savu personīgo nozīmi, - individuālais spēks vairo kolektīvo.

Arī viņš, tāpat kā visi citi latviešu domātāji, jau pagājušā gadsimta sākumā, spēja palūkoties uz cilvēku, uz attiecībām, uz norisēm, kā to šodien saka, holistiski, tātd mūsdienīgi tverdami pasauli veselumā, - “*gudrība ir tur, kur valda totālais skatījums*”. Cilvēki, viņš raksta, “*tagad tādēļ grūti saprotas, ka viņi nav spējīgi pasauli vai cilvēku uztvert kā kaut ko veselu un sevī noslēgtu*”. Gudrība ir nepieciešama ne jau lai iegūtu varu pār citiem, bet “gan lai iegūtu skaidrību pats pār sevi un varētu savai dzīvei uzstādīt noteiktus mērķus”.

Vislielāko nozīmi Raudive piešķir darbam, - ne prātošana, bet dzīve ir vajadzīga un “darbs ir visuniversālākais mūsu izteiksmes līdzeklis”.

Cilvēkam jādzīvo saskaņā ar savu iekšējo dzīvi, cenšoties veidot saskaņu ar ārējo, viņš šo nepieciešamību definē šādi: “*katram indivīdam ir vajadzīgs savs darbs un katram darbam savs indivīds*”. “*Darbs darba dēļ ir absurds... mūsu darbam jāizsaka mūsu būtība, jāietver kāda imanenta jēga un jāapzinās sevī, kam tas kalpos*”. *Iekšējā un ārējā līdzsvarošanā*, “*savējam vienmēr jāpaliek centrā*”. Raudive raksta: “*ne vienmēr darbs vairo mūsu garīgo nozīmību, bet gluži otrādi, bieži nepareizi izvēlēts darbs aizkavē mums tapt par to, kas mēs varētu būt*”.

Kā sevis meklēšanas metodi, viņš iesaka klusumu “*vientulībā*”. Šāds stāvoklis ļauj ne tikai noturēties pret ārēju spiedienu, bet, galvenais, saglabāt savu oriģinalitāti, savu iekšējo būtību, - “*Cilvēks top vienpatībā*”. Tajā pat laikā nozīmīgs ir arī ārējais, dvēselei svešais,

jo “*šinī mijiedarbībā cilvēka individuālais Es iegūst universālu apziņu*”. Universālā apziņa ir tā, kas cilvēku vieno ar ārējo pasauli.

Raudive raksta, “*ja kāds cilvēks ir norūpējies par atsevišķa cilvēka garīgo eksistenci, tad cilvēks ir norūpējies par cilvēces likteni (mēs par savas tautas likteni) ... Gars ir visa cilvēka pamatbūtība*”. *Gars palīdz, kā tāds neatkarīgs vērotājs, reflektēt savu rīcību, notiekošo vidē utt., bez “empīriskiem pierādījumiem”*.

Raudive uzsver cilvēka jutību pret daļo, - daļā būtība ir mūsu gara refleksija. Atcerēsimies savas Dainas – daļuma paudējas, aprakstītājas, rosinātājas. Rainis netieši *daļajā* ir saskatījis tautas “ģēniju”.

Raudive par personību uzskata tikai to cilvēku, kurš ir apzinājies savu dzīves jēgu. To viņš sauc par personizētu cilvēku: “*personizēts cilvēks ir apzinīga būtne, kas tiecas saprast un alkst apmierināt ne tikai savas, bet arī citu garīgas prasības. Personizēts cilvēks, t.i. cilvēks, kas ieguvis skaidru apziņu par to, kas viņš ir – ir kā bāka naktī, to saredz visi, kas to meklē*”.

Šajā reizē beigšu ar dažām Zentas Mauriņas atziņām.

Zenta Mauriņa savas Dzīves jēgas filosofiju realizēja savā dzīvē. No tās viņa neatkāpās neraugoties uz neārstējamu slimību radītām ciešanām līdz pat savai pēdējai dzīves stundai – viņa dažas dienas pirms aiziešanās vēl sprieda par jaunas grāmatas rakstīšanas nepieciešamību, kurai jau bija sakrājušās pietiekami daudz piezīmju. Zenta konstatē, ka vēl pietiekami daudz mīlestības viņa vēl nav paudusi. Savas aiziešanas tuvuma izjūtās, viņa raksta: “*Man vajadzētu no dzīves atvadīties. Vajadzētu apzinīgi uz atvadām sagatavoties tik pat rūpīgi, kā esmu gatavojusies katram eksāmenam un katram savam priekšlasījumam*” – kaut nu tikai visu paspētu nodot saviem līdzcilvēkiem, lai tie, uz no dotā pamata, varētu veidot jēgpilnu dzīvi. Viņa alkst atgriezties pa sava darba, cenšas sakārtot sava vīra Konstantina Raudives atstātos dokumentus, nodot izdevniecībā viņa grāmatu tulkojumus. “*Kalpošana, kalpošana*” un vēlreiz kalpošana cilvēkiem, kurus patiesi mīlēja bija galvenā viņas dzīves jēga. Un ne tikai viņai pašai, bet tajā viņa saskatīja cilvēku dzīves jēgu vispār. Viņa raksta: “*neviens nespēj dzīvot tikai sev un sevī. Jēgpilnu dienu, sirdsmieru pazīst tas, kas pakārtojies vai nu Dievam, vai kādai mākslas, vai zinātnes idejai, vai arī nesavtīgi kalpo labai lietai vai labam*”.

cilvēkam... Kam pats darbs ir atalgojuma daļa, tas atradīs savai dzīvei jēgu”.

Viņa raksta, ka cilvēks nav akmens ceļmalā, kas pats sevi piepilda, nav cilvēka, ja nav mijiedarbība ar līdzcilvēku, ar darbu, ar Dievu, ja pazūd tapšanas griba, izzūd cilvēks.

Viņa spriež līdzīgi K.Kundziņam, - tādā dziļākā esības izpratnē, cilvēka *dzīves jēga* nav nosakāma, jo nav izprotami Radītāja nodomi. Galvenās vērtības, kuras Zenta apcer, ir pacietība, pazemība, draudzība, darbs, mīlestība, taisnīgums, iecietība, čaklums, garīga neatkarība, taupība, drosme, bijība, iztēle, dalīšanās, labsirdība, veselība, prieks. Viņas pašas dzīve atklāj visu šo vērtību nozīmīgumu kalpošanai. Zenta savos dižo cilvēku pētījumos atklājusi, ka tie nav atšķirīgi dzīvi no darba. Dižajiem viņa novēroja vienlīdz attīstītu prātu un sirdi. Viņa šos cilvēkus sauc par virscilvēkiem. Tie ir cilvēki, kurus vada ne likums, ne pienākums, ne nauda, ne godkāre, bet *kosma* likumības.

Katram cilvēkam *Dzīves jēga* ir sava. Tā meklējama indivīda patībā, dotībās. Ne reti ir vajadzīga liela drosme un augstāk minēto vērtību vide, lai indivīds par spīti grūtībām un šķēršļiem spētu gan saglabāt savu patību, gan to realizēt vidē, kurā dzīvo, - *“lielākais mākslas darbs ir un paliek jēgpilna dzīve”*, raksta Zenta. *Dzīves jēga* rodama pat tad, kad pašām jācieš, kad apkārt valda bezcerība.

Zenta plaši apcer tādu vērtību, kā *draudzība*. *Draudzības* jūtas ir Dieva dāvana, viņa raksta, - “kas putnam spārni, tas cilvēkam draudzība!”

Veselības kategorijas semantika Zentai ir plašākā par organisma stāvokļa raksturotāju, bet līdzīgi kā Maslovs, viņa ar to saprot spēju savākt spēkus, pārvarēt mazdūšību, slinkumu, iegribas, - *“spēju pakļauties augstākai kārtībai ... Veselību, augstākā vārda nozīmē, iegūst tas, kas ikdienas dzīvē, savā darbā — lielā vai mazā, praktiskā, teorētiskā vai mākslinieciskā — ieliek visus savus spēkus”*. *“...Pasaule tā radīta, ka ikvienam savā laikā un vietā ir uzdevums, bet viņam jābūt pietiekami inteliģentam un pazemīgam, lai savu sūtību apzinātos, un viņam: vajag pietiekami gribas spēka un drosmes, lai to piepildītu”*.

Zenta atšķir baudas no prieka. Baudas, viņa raksta, “apmierina jutekļus, bet prieks apgaro. Dalīts prieks kāpinās, dalīta bauda mazinās... baudkārie nepieder pie laimīgajiem”.. Prieks dod

spēku, atver mūsu redzi pasaules skaistumam un daudzveidībai. Tos, kuri cilvēkiem atņem prieku, Zenta pielīdzina slepkavām, - “*Jaunāka par nāvi ir bezprieka dzīve*”. Prieku viņa sasaista ar tādām vērtībām, kā taisnīgumu, pateicību, draudzību. “Dzīve, kas izstaro prieku, ir jēgpilna”.

Nobeidzot par Zentas Mauriņas atziņām, dažas viņas idejas par *klusuma* nozīmīgumu: “...*bez klusuma dziedinātāja spēka iekšējā pasaule sadrumstalota, dvēselei trūkst spārnu... Klusums kopo izkaisītos spēkus, atver ceļu uz sirds kodolu... Klusums: būt sev pašam, būt vienotam ar dievišķiem spēkiem mūsos, reizē atteikšanās un piepildījums...Lielas lietas birst klusumā. Klusumā mūsos iestrāvo mūžīga gaisma... Klusums salasa izkaisītos spēkus, atver vārtus uz lietu būtību. Klusumā mēs saplūstam kā ar savu patību, tā arī ar dievišķajiem spēkiem mūsos un pār mums. ...Katrai mātei vajadzētu ik dienas vismaz kādu stundu savrupības, ārēja klusuma, kas ir pamats iekšējam klusumam, bezrūpju vienpatībai, lai savus bērnus neuzskatītu par nastu, bet par dāvanu un lai spētu no mazo dvēseles stīgām izvilināt īsto toni.*”

Salīdzinot latviešu grāmatas ar cittautu literatūru, man šķiet, ka *klusumam* pār latvieti ir lielāka vara nekā pār citām tautām. Būtu pamats runāt par latviešu savrupību...”.

Literatūra

- Dauge A. (1926). Kultūras ceļi 1.daļa. Cēsis un Rīga: O.Jēpes;
Jurevičs P. (1990). Kultūras traģēdija. *Grāmata, A.D. MCMXC X*, 28-45;
Jurēvičs P. (1956). Variācijas par moderno cilvēku . Stokholma: Daugava;
Kundziņš K. (1955). Ap lielo dzīves mīklu. Stokholma: Auseklis;
Mauriņa Z. (1990). Uzdrīkstēšanās. Rīga: Liesma;
Mauriņa Z. (2003). Divas kultūras saknes. Kultūras saknes. Rīga: Daugava;
Mauriņa Z. (2007). Latvietis un darbs. Retrieved from <http://www.janabaznica.lv>. [21.09.2010];
Rainis J. (1993). Runas un intervijas. — Rīga: Zinātne.
Raudive K. (1940). Dzīves kultūrai. Rīga: Valters un Rapa;
Siliņš E. (1999). Lielo patiesību meklējumi. Rīga: Jumava;
Гердер Г. И. (1977). Идеи философии истории человечества. Москва: Наука;

Par tautiešiem un tautas nākotni domājot

2016.04.30.

*Vai šīs skolas patiešām ir labas,
ja tās neizveido skolēnos spēcīgu latvisko identitāti
un vēlmi strādāt savas valsts labā?*

Godi Kellers - pedagogs un skolotāju izglītotājs no Norvēģijas

Pat nav svarīgi cik gara ir bijusi cilvēces evolūcija, - tā ir ļoti gara, bet svarīgs ir tas apziņas stāvoklis, kurā vairums ļaužu atrodas. Kāds tas ir, mēs katrs to varam izvērtēt pateicoties bagātajam informācijas laukam – alkātība, vardarbība, seksuāla izlaidība, ģimenes institūta sabrukšana, svešvārdā šo laiku var raksturot kā pragmatiskas tumsonības, varas, nihilisma un hedonisma laikmetu (vai Viduslaiki vispār ir beigušies?). *Cilvēku tiesības* ir šo triviālo “vērtību” aizstāves. Kur man tajās atrast manas, manas ģimenes tiesības dzīvot tautas un dabas harmoniskā vidē, dzīvot bez bailēm un stresa, vārdu sakot, būt laimīgam šajā konkrētajā, vienreizējā, ne visai garā mūžā, kuru Dieviņš man ir atvēlējis. Kāpēc tā ir? Izskatās, ka tas ir noticis tāpēc, ka pasaulē (pēc K.Wilbera skalas) pie varas atrodas vidējā līmeņa apziņas stāvokļi, t.i., cilvēki, kuri iekapsulējušies niecīgā laiktelpas punktā, kurā sajūsmā dzenas pēc mantas, tīksminoties par elpas trūkumu gara šaurībā. Gars... vai vispār varam runāt te par garu, par gara spēku, par mīlestību un nemaz jau nerunājot par kādu tiekšanos “Gara Visuma Tālēs”, par ko tādu, kura dēļ ar skubu mēs nākam un ejam no mūža uz mūžu, par ko tādu, kura tikai nojausma vien, liek svētlaimē satraukties sirdij, liek pateikties Dievam par to, ka esi, par to, ka vari darīt to, ko dari, iekļaujoties *Visa, Kas Ir* veselumā.

Daudzu mūsu tautiešu raizes ir un ir bijušas līdzīgas. Viņi savu mūžu veltījuši domām un darbiem, mudinot, dodot un iedvesmojot savus tautiešus rauties ārā no tumsas. Vēsture uzrāda laikus, kad tas arī izdevies, ka tauta cēlusies, aizstāvot vispārcilvēciskas pamatvērtības, kuras reiz pati pasaulei ir devusi. Pavisam maz ir vajadzīgs, lai pat šajā bezcerības laikā, mēs atkal ko tādu varētu izdarīt. Ir tikai jāpamostas no hedonisma miega un jāierauga pie apvārsņa Rīta Ausmu. Šis ir dabīgs ceļš – pamosties ausmā, aiziet līdz

upei un izmazgāt miegu no acīm! Šī soļa vitālo nepieciešamību pauž neskaitāmi mūsu dižgari (patiesie tautas skolotāji), uz to mudina mūsu tautasdziesmas. Un katru rītu derētu paskaņties spogulī vai ūdens rāmumā: vai tu tur sevi redzi kā tautasdziesmu, kā kaut ko skaistu, veselu, tikumisku, kā kaut ko mūžīgu? Varbūt redzi sevi uz “krāsns”?

Lai ko arī tu tur neredzētu, pasniedzies un paņem kādu grāmatu no tautas grāmatu plaukta: vai tā ir kāda Andra Buiķa, Vairas Viķes-Freibergas, Konstantīna Raudives, Zentas Mauriņas, Jāņa Raiņa, varbūt tā ir kāda no Rudītes Raudupes vai Ivara Vīka grāmatām – to ir daudz. Bet noteikti līdzēs televizora kanāla atslēgšana no “Ugunsgrēka” vai kāda cita latviešu “kino mākslas šedevra” uz dabas un cilvēka dzīves skaistuma aprakstošu, uz Dziesmu svētku vai kādu tautas sadziedāšanās pasākuma ierakstu! Bet laiku pa laikam aizej uz kādu lauku pirti, bez alus un uzkodām, bet ar asām bērzu slotām. Tas spirdzinās, ielies ķermeņa audos spēku un ļaus piecelties - palīdzam sev un tiem, kurus dēvējat par savējiem!

Mums tas izdosies, jo mūsu tautas dzīvesziņas dzirkstelītes vēl kvēlo. Mums vēl ir no aizlaikiem nākusi tautasdziesma, kuru dziedam; mums ir pirmkodu saturoša valoda, kurā vēl runājam; mums ir Visuma harmoniskā Veseluma izteicošas, aprakstošas, patiesību nesošas rakstu zīmes, kuras ieaužam jostās un svētku drānās; mums ir Dievs, kurš devis darba un labestības tikumus; mēs dzīvojam skaistā un svētā zemē, - mums ir viss, kas vajadzīgs tautas nemirstībai, viss, lai nepazaudētu sevi pasaulē valdošajā haosā, lai celtos un darītu un, lai ar savu pārliecinošo piemēru rosinātu arī citus. Tas ir mūsu pienākums, mūsu atbildība!

Domājot par tautas vīziju jeb ideālu, uz kuru tiekties, nebūt nav jāmēģina iezīmēt kaut ko tādu, ko paši nespējam aptvert. Vīzijai ir jābūt kā Ceļam, kurš pazūd aiz apvāršņa nezināmajā, - tikai ejot, mēs ieraugam arvien jaunas tāles, jaunas iespējas, jaunus uzdevumus; Vīzijai ir jābūt kā skaidri iezīmētam Ceļam, ar visām norādēm un ceļa stabiem, kurus ieskicēju iepriekšējā rindkopā.

Pievērsīsim skatu tālajam horizontam, kur Diena aust. Klusums un miers, mēs esam radoša akta brīnumā, mūsu dvēseles, mūsu būtības ir rezonējoši iekļāvušās kosmiskajos ritmos, Dieva iedibinātajā kārtībā, kurā Zeme pagriež savu vaigu pret Gaismas avotu. Rezonanse ir tik spēcīga, ka kopības izjūtas iedvesmo labestībai un Mīlestības, rosina Kalpošanai. Šīs izjūtas ir tik spēcīgas,

tik dabīgas, tik saderīgas ar mums, ka prāts neprasa apspriešanu - no kurienes un kāpēc. Tajās runā kaut kas ārkārtīgi sens, kaut kas tāds, kas noņem aizplīvurojumu laikatelpai, - mēs pēkšņi sajūtam sevi mūžību, kura mūs vedusi un ved no nepatveramas laika tāles cauri šī brīža fokusam uz tikpat nepatveramu tāli nākamībā. Klusums iedibina mūsos tādu apziņas stāvokli, kurā apjaušam sevi kā būtisku *Visu*, *Kas Ir* laiktelpas daļu, apjaušam savu patieso esmi, sava gara spēku. Mēs sākam saprast, ka vienlīdz nepieciešams K. Raudives "iekšējais" un "ārējais" cilvēks vai kā Pēteris Kļava saka, ir jādzīvo ne tikai "horizontālē", bet arī "vertikālē" - tā dod mums spēku "iekšējam" cilvēkam, tā paceļ mūsu garu. T.i. labklājībai jābūt kā mūsu spējai fiziski šajā brīdī pastāvēt: ir jāattīsta fiziskā, finansiāla varēšana, ir "ārējam" cilvēkam jādod spēcīgi "ārējās" varas instrumenti: tehnoloģijas un intelekts. Bet to, kā pareizi rīkoties ar šiem instrumentiem, noteiks mūsu "iekšējais" spēks, kuru atradīsim mūsu sirdīs, ja tās atvērsim. Šo abu spēku apvienojums ir Gudrība. Gudri dzīvot nozīmē sakļaut momenta situācijas nosacījumus ar tiem, kuri vērsti vispārējas izaugsmes un gara attīstības virzienā, nenododot dievišķo cilvēkā.

Viena vieta, kurā tiek attīstīta Gudrība, ir mūsu ģimenes - Ģimenes ar lielo burtu. Tādas nebūt Latvijā nav mazums. To apliecina mūsu zemes kultūras dzīves daudzveidība, bagātība. Izskatās, ka pašreiz ģimene ir vienīgā institūcija, kas dod cerību nākotnei. Noteikti tā nav valsts! Varbūt kāds no mūsu valsts vadītājiem arī domā, ka viņi kalpo savai tautai, bet kaut kā tas viņiem nesanāk. Varbūt tāpēc, ka viņi vai nu domā, ka saprot lietu kārtību vislabāk (neprot ieklausīties), vai arī tāpēc ka pārāk skatās uz Rietumiem, ko viņi tur dara, ko viņi teiks. Varbūt vienkārši baiļojas, ka kāds tiem kaut ko var atņemt un tad nu cenšas ar likumu un noteikumu palīdzību savilkt jo cieši varas grožus, apgalvojot, ka tas tiek darīts tautas labā.

Ja ko darīsim skolas labā, tad ir cerība, ka vismaz mūsu bērni vai mazbērni gudrībā. Lai mēs **visi** iemācītos gudri dzīvot, ir jāveido Gudrības Skola (tā to reiz nosauca madonietis, skolotājs, filozofs Jānis Martinsons,). Mūsu Latvijas skolā ir jāienes kaut kas tāds, kas mums vienlaikus atklāj gan Mīlestību, gan Patiesību. Tai jābūt vietai, kurā mēs paņemam cilvēku pie rokas un iedrošinām to kaut kam dižam, kaut kam tādā, kuram domāts ir tikai viņa mūžs, kuram dzīvi vērts atdot. Reiz mans tēvs (galdnieks) mācīja: dēls, paskaties mežā – vai

tu tur redzēsi vienādus kokus? To pašu var teikt, viņš teica, par cilvēkiem, - nav vienādu cilvēku. Šī vienkāršā vīra atziņa, saistāma ar nepieciešamību veidot tādu izglītības modeli, kurā būtu iespēja šai cilvēku daudzveidībai atklāties un izpausties; iespējai, katram jau no mazotnes (bez izņēmuma!) atrast savu vietu atbilstoši katra individuāliem dotumiem un spējām. Tas nozīmētu atzīt to, ko aiz gadu simtiem Laodzi un šodien holistiskās teorijas māca: spēcīgi veselumi ir pašorganizējoši; tas nozīmē pilnīgi pretēju darbību tam, ko pašreiz darām: neļaujam katram veselumam (cilvēkam, ģimenei, skolai, pagastam, sabiedriskai vienībai un beidzot tautai) brīvi pašorganizēties. Izglītībā tas nozīmētu decentralizāciju; tas nozīmētu ne mazo skolu, bet lielo skolu likvidāciju (nevis bērnus vest uz lielajām pilsētu skolām, bet otrādi – uz mazajām lauku skolām); tas nozīmētu nevis kaut ko obligātu, noteiktos rāmjos iespīestu prasību uzspiešanu savas valsts pilsoņiem, bet radīt, nodrošināt brīvas izvēles nosacījumus. Tas nozīmētu pāreju no “varas” valsts uz sadarbības valsti, Rainis teiktu – augstas kultūras valsti.

Nav apstrīdama pieredzē gūtā atziņa, ka dzīves vide (vai tā ir ģimenes vai skolas) ir pats svarīgākais audzinātājs – mēs pareizi sakām: Māte Daba. Māte ne tikai tāpēc, ka tā mūs baro un dod siltumu, bet arī tāpēc, ka esot tajā, iekļaujoties tās procesos, pat līdz to atdarināšanai, tā ļauj mums garīgi pilnveidoties, ļauj atklāt mums mūsu patieso dabu. Dabas Māte, būdama dievišķa savās izpausmēs, mums māca vienotību, līdzjutību, iecietību, pacietību un citus tikumus. Tāpēc skolai jābūt dabas vidē (vai vismaz dabas vides ieskautei). Varbūt, kā to māca skolotājs, matemātiķis Jānis Mencis (senj.), būtu jāatjauno “lauksaimniecības” mācība un darbs pieskolas lauksaimniecības zonā – ne IT tehnoloģijas (to nozīmīgumu nevar noliegt) mūs veido kā Cilvēkus. Cilvēks un Daba ir vienoti organiski veselumi – šī vienotība caur savstarpējo saderību var palīdzēt mums katram atrast un nostiprināt mūsu patībās definēto, tapt patiesi gudriem. Vai tie, kas savos prātojumos par lauku skolu neefektivitāti, ir aizdomājušies, kur un kā radusies, piemēram, Piebalgas puses lauku skolu dzemdētā gara elite: A.Austriņš, brāji Kaudzīši, K.Skalbe, E.Dārziņš, J.Zvaigznīte, [P.Gailītis - Latvijas Republikas izglītības ministrs](#), [V.Zāmuēls - Latvijas Ministru prezidents](#), [K.Bormanis](#), [A.Austrinš](#), [P.Putniņš](#), [A.Kiršteins](#), J.Ozols, J.Endele u.c., – tas ir tikai viens neliels novads Latvijā!

Cita ne mazāk būtiska komponente, kura ieliekama skolā ir sabiedrība, bet ne tāda, kura komandē un valda, bet kura, rodot ar individu savstarpējo saderības saiti, veido abpusējo pamatu saderībai, patiesai cieņai, brīvībai (bez politiski iekrāsotās patriotiskās audzināšanas topam savas Tēvzemes patrioti); veido pamatu indivīda pašizteiksmei, tā patības pašrealizācijai nepieciešamo instrumentu saņemšanai. Tīri pragmatisks akts (ne reizrēķins un komati – J.Mencis) nenesīs labākos augļus – ir aktīvi jādzīvo tajā sabiedrībā, tajā tautas vidē, kurā esam piedzimuši. Un līdzīgi, kā konkrētās dabas vide, tautas tradicionālās kultūras vide (mācīsim skolā Dainas – Vaira-Vīķe Freiberga) ir otrs spārns mūsu cerību, mūsu sapņu putnam, lai tas virtuozī, lai tas laimīgs būdams, varētu tiekties uz tālēm, tiekties uz to, kas ir aiz apvāršņa.

Dzīve kā atklāsme.

2016.08.14.

Dzīvotprieks no apziņas, ka esi, ka Dievs tevi radījis, ka blakus vēl ir citi, kuri ir laimīgi, jo esi tu, – tiek baudīts *Vīsa, Kas Ir* Estības un Vienotības prieks Saskaņā un Mīlestībā. Domāju, ka tas ir tas, kuru mēs patiesībā meklējam. Tas ir tas koks ar *vara saknēm, zelta zariem un sudraba lapiņām*. Tas ir Austras koks, kurā Viņa sēž un pacietīgi gaida tā atradējus. Atrast koku, nozīmē piedzimt patiesā laimē. Tā ir garīga piedzimšana (jeb pārdzimšana). Tu saņem Dieva svētību no Austras rokām, kas strauji iaved jaunā dzīvē – atklāsmju dzīvē. Tā ļauj apziņai saplūst ar to lietu būtību, par kurām izrādīta interese. Iegūtā Patiesība ir Mīlestībai radniecīga, - var teikt pat, ka tas ir viens un tas pats. No pieredzes zinām, ka Mīlestība paceļ, atver, dara mūs laimīgus. Tā arī Patiesībā esot, mēs esam no sirds Laimīgi. Un tā mēs bez mitas, meklējot Laimi Mīlestībā, ejam no vienas Patiesības uz otru. Atklāsmes Ceļš ejams kopā ar Austru, Dieva māsu.

Mēs varam izvīrīt par savas dzīves mērķi Austras koka atrašanu. Nevienam tas netiek liegts, - to var jebkurš, bet tālu ne visi to darīs, jo kaut kādu iemeslu dēļ, tam nav gatavi ne šodien, nebūs tam gatavi arī ne rīt un ne parīt. Taču tie, kuri jūt sevī briedumu, jūt sevī jau kaut kādu spēju bez prāta pieslēgšanas (kā kaut ko tādu, kas iznirst pats no sevis, no nekurienes; kā kaut ko tādu, kas vienkārši ir

un neprasa izskaidrojumu) aptvert tāles; aptvert to, kas ir aiz horizonta un ieraudzīt tur sevi, tie ir blakus *kokam*. Tie ir (jau) citā pasaulē, - ieklausieties sevī, sakoncentrējam uzmanību un jūs redzēsiet, ka visa kņada, ko vēl dzirdam, nejdzības, kuras redzam un darbi, kurus vēl darām, attālinās – tie gaist *rītausmas gaismā*, tie pazūd baltas miglas vālos. Uzturiet šo sajūtu, - tā ir vajadzīga, jo esam Ceļa sākumā; uzturiet šo sajūtu un ļaujiet vecajai pasaulei aiziet, izplēnēt kopā ar miglu, lai teju, teju ieraudzītu pārsteidzoši skaidrotas debesis. Nepazaudējam savējos! Sapuriniet, ja ir nepieciešams un ļaujas, paņemiet pie rokas,- jo, ko gan mēs iesāksim Jaunajā dzīvē bez viņiem?! Lai top!

Jaunā Pasaule

Beidzot! Es raudu no prieka, ka beidzot saņemam skaidru vēsti par to, ka VISS SĀKAS. Redzu skaidras, nepārprotamas zīmes. Tās redz visi uz Zemes, kuri pievērsuši skatu debesīm. Tur iezīmējas krāsaini, spilgti gaismas stari un to galos raksti. Es ar seju iekrītu zālē. Esmu bezgalīgs Prieks, Miers un Laimē! Un nekas vairāk. Cik ilgi tā gulēju, nezinu, bet, kad pacēlu galvu un atvēru acis, ieraudzīju citu pasauli – vieta, kurā atrados, bija it kā tā pati, bet vide bija ļoti izmainījusies. Izmaiņas mani nebiedēja, tas pat nebija jāpieņem. Es zināju, kas man jādara – piecēlos un gāju uz caurspīdīgu (it kā no stikla) ēku, kura atradās netālu, - tur gaidīja Jaunās Dzīves Skolotāji.

...Skolotāji ienācējus saņēma laipni smaidīdami, apkampdami, apmīļodami. Telpa, kurā pulcējās cilvēki bija milzīga, kupolveidīga un maigas gaismas pielietā, tādas gaismas, kura izraisa miera un mīlestības sajūtu. Mēs sasēdāmies uz gludās, spīdīgās grīdas ap skolotājiem. Skolotāji mūs sveica ar ierašanos Jaunajā pasaulē, Jaunajā Dzīvotprieka Pasaulē. Tā būs jāveido mums cilvēkiem pašiem – Skolotāji tikai ievadīs, iedrošinās, ierādīs. Jūs to varat, viņi teica. Jūs visi esat gatavi, lai dzīvotu Vienotībā, vispārējā Saskaņā, Mīlestībā. Jūsos jau ir visas šīs lietas, ir tikai jāļauj visām tām brīvi uzplaukt, atvērties, un jūs to varat, jūs to darīsiet katrs atsevišķi un visi kopā. Vai esat laimīgi? Katru savu soli, - katru domu, vārdu, darbu izvērtējat caur šo laimības sajūtu. Tā jūs nekad nepievils, tā būs jūsu *pareizas rīcības* signāls. Tas iespējams tikai esot tuvākas un tālākas vides vienotības izjūtās, - jūs jau tagad esat saskaņā ar tām, jūsu attieksme pret tām ir jūsu attieksme pašiem pret sevi: mīlējami sevi, jūs mīlēsit tās, jūs esat identī ar VISU, KAS IR. Šī identitātes

apziņa paver ceļu jaunām zināšanām, - zināšanas par lietām, lietu kārtību, piemēram, jūs drīz atklāsiet, ka Visums nav jāpēta – Visums esat jūs paši, ieskatieties sevī un jūs redzēsiet Visumu, jūs tos zināsiet. Jūs drīz vien iemācīsieties un pieradīsiet pie nepieciešamības būt iekšējā un ārējā, garīgā un fiziskā līdzsvarā ar sevi, vidi. Tas nozīmē, ka dzīvei nepieciešamie līdzekļi atradīsies it kā paši par sevi, - līdzsvara nepārvaramie spēki allaž agrāk vai vēlāk savienos ar tiem katru no jums. Jums pietiks gana laika labestīgu savstarpējo attiecību veidošanai (un gūt prieku par tām), gan sekot savām interesēm. Intereses vienmēr būs saskanīgas ar VISA, KAS IR attīšanās nepieciešamības niansēm *šeit un tagad*, vienlaicīgi ieskaņotas mērķtiecīgā nākotnē, jo viss norit atbilstoši šī brīža VISA, KAS IR radīšanas akta sākuma impulsā ieliktajam, t.i., jūs varēsiet aktīvi līdzdarboties Dieva iedibinātajos procesos, tādejādi realizējot katrs savu dzīves jēgu. Varbūt kāds tagad iedomājas, ka strādāsiet vaiga sviedros ārēja spēka spiesti (kā to darījāt līdz šim)?! Pirmkārt, nebūtu pareizi lietot vārdu *darbs*, - būtu labāk lietot vārdu *dzīve*, - jūs katrs dzīvosiet savu dzīvi, dzīvi, kuras mērs ir laimība. Tā būs reizē arī jūsu alga...

Jautājumi, uz kuriem vēlos atbildes!

Kā radās cilvēks? Vai mēs evolucionējam? Vai cilvēka embrija attīstība norāda uz mūsu evolūcijas stadijām? Vai nav tā, ka dzīvnieki dzīvoja to dzīvi, kādu tiem bija ierādījuši dievi, savā radošā darbībā? Vai tas drīzāk nav uzskatāms par Dieva olšūnas attīšanos? Varbūt tomēr tā, ka vien iecere, viens eksperiments nomaina citu, neatkarīgi no iepriekšējā, t.i., ka tas nav pārtapis iepriekšdzīvojošais radījums. Kāpēc simtiem miljonu gada laikā nav evolucionējuši reptiļi? ... bet tapis cilvēks? Kā ir ar to, ka Dievs radījis cilvēku līdzīgu sev? Tad jau nav evolūcijas. Viss dzīvai vienkārši ir savstarpēji līdzīgs un nav jāmeklē šīs līdzības dēļ evolūcija. Bet kā tad cilvēks? - vai tas vienkārši nokrita no debesīm? Kā ar cilvēkam līdzīgo radījumu konstatēšanu, viņu attīstību un izmiršanu?

Ja nav evolūcijas tradicionāli pieņemtajā veidā, tad varbūt nav evolūcijas vispār? Dievi veido kaut kādu īpašu vidi, kura veidojas tās dzīvības formas, kuras ir bijušās un ir. Tas nozīmē, ka nenotiek arī cilvēka garīgā evolūcija, - tiek veidotas tādas vides, kurās realizējas tāda vai citāda apziņas forma. Apziņa līmeni piešķir dievi un tas var tikt mainīts pat dzīves laikā. Vai tā ir evolūcija? Manī jau ir potenciāls

jaunai apziņas (jeb iespējas, tas ir kā kaut kas jau esošs, bet neatvērts. It kā vienkārši tiek atvērti jauni vārti, jaunas iespējas. Muskuļu audzēšana nav evolūcija, tās ir to iespēju attīstīšanas, atvēršana, kas jau cilvēka potenciāli ir. Lai gan grūti to salīdzināt ar apziņas lēcieniem, varbūt tikai posmā starp lēcieniem. Tas neko citu nenozīmēm kā vienīgi to, ka mūs apziņa ir kaut kas, kas ir ārpus cilvēka fiziskā auguma, bet ir tikai tam piesaistīta. Ja apziņa, tad arī tas ar ko domājam, un pašas domu materiāls. Mēs bērībā vienkārši pakāpeniski sevi gatavojam tam, lai arvien veiksmīgāk pieslēgtos tam, kas jau patiesībā ir gatavs. Dievi kaut kāda veidā kontrolē to, kāda mērā mēs, katrs individuāli varam tam pieslēgties. Ir kaut kādi absolūtie liegumi, piemēram, vairumam netiek ļauts ieskatīties iepriekšējās dzīvēs; mēs netiekam klāt iepriekšējās dzīves apgūtam, izzinātam, - mums it kā viss jāsāk no sākuma. Kāpēc? Ja zinātu atbildi, varbūt būtu vienkāršāk veidot savu tekošo dzīvi? Varbūt šis pašu meklēšana ir tas noslēpums, kas ir priekšnosacījums tam, lai mēs paši sevi (un neviens no ārpusē – mūsu brīvības pakāpe) gatavotu arvien jaunai apziņas pakāpei.

Lai kādus mēs paši neveidotu apstākļus savai dzīvei, svarīgākais ir tiekšanās pēc arvien plašāka apziņas pakāpes. Ne labklājība, ne pat intereses, bet kaut kas tāds, kas stāv ārpus tā. Tiekšanās pēc mīlestības! Caur interesēm un tām atbilstošiem dotumiem, mēs atklājam tos kristalizācijas centrus, kas mūs vislabāk, visātrāk var novest pie mīlestības. Tie ir kaut kas tāds, kaut kādas veseluma šķautnes, izpausmes būtiskākie punkti, kas mums ļauj kaut kādā veidā rezonēt ar veselumu, izjust to. Turoties pie šīm izjūtām, cenšoties tās pastiprināt, mēs bruģējam ceļu uz arvien plašākiem apziņas apvāršņiem. Tāpat interešu uzturēšana ir svarīga, dotumu atklāšana un izmantošana – svarīga. Apziņas apvāršnis ir arī patiesības skaidrāka apzināšanās, redzēšana, izjušana. Patiesība jau ir rada mīlestībai, jo neviens neļaus to apgūt bez mīlestības, bet visa vienotības izjūtas. Visam ir jāiet roku rokā.

Mīlestību jeb visa vienotību var meklēt realizējot tikumības augstākos principus jeb vērtības (Sai piecas vērtības). Varbūt sākotnēji mehāniski, - kā likumus, bet vēlāk, pierodot pie tām, kā jau pašām par sevi saprotamām lietām, t.i., ko Sai ir teicis, par sirds atvēršanu ar prāta līdzekļiem, ar konkrētu darbu vērtību realizācijā. Tas ir iespējams tikai tāpēc, kas vis jau mūsos ir, ir tikai jāatver

durtiņas, - atslēdziņas: vērtību realizācija dzīvē. Izglītībā tas neko citu nenozīmē, kā par mērķi nolikt cilvēka dzīves jēgu vispār – dzīvot vērtībās.

Tā kā mūs tautas tradicionālās kultūras mantojumā rodamas augstākās tikumiskās vērtības, tad tas nozīmē, ka mums ir jāizmanto materiāls, kas tur rodams.

Par palīgīdzekļiem, dziesma, meditācija, klusums.

Intuīcijas attīstīšana. Sevis pētīšana, - no smalkāko izjūtu pētniecības, līdz pat ceļojumiem augšzemē sevis meklējumos.

Otrs jautājums, par kuru vēlos parunāt, ir individuālās patiesības pieņemšana.

Nav vairs jāpierāda, ka katram no mums ir savs apziņas apvārnis, caur kuru mēs iepazīstam pasauli, ieejam pasaulē, kaut ko zinām par pasauli, - katram sava patiesība! Man patreiz ir grūti iedomāties, kā panākt to, ka katrs bez augstprātības ir gatavs pieņemt savu un dzīvot atbilstoši tam un reizē uzklaut tos, kuriem tas ir citāds vai pat plašāks. Respektīvi, grūti iedomāties sabiedrību, kurā katrs ieņemtu savam iekšējam spēkam atbilstošu vietu, - ar iekšējo spēku saprotot savu patību, kura galvenokārt arī raksturo konkrēts apziņas līmenis. Tas nozīmē, ka neviens nepretendē (neienāk pat prātā kaut ko tādu darīt) uz vietu, darbu, kurš pārsniedz iekšējā spēka noteiktās robežas. Tas šobrīd nav iespējams vienkāršu iemeslu dēļ, - sabiedrībā dominē vidējie apziņas līmeņi, kuriem apziņas plašumam raksturīga pirkšana un pārdošana, kundzība (vara), - tie ir pie varas, varas sabiedrība (demokrātiskā – var visādiem vārdiem saukt), pie varas ir šķietamais vairākums, kurš demokrātiskās vēlēšanās, ievēl savas varas pārstāvjus. Pirmkārt, demokrātija nosacīta, jo pie varas tiecas dinamiski aktīvākie, kuri, maskējoties aiz vairākuma interesēm, realizē savu varu. Otrkārt, demokrātija var būt tikai vienas apziņas ietvaros. Tā kā augstākie apziņas līmeņi, ir krietnā mazākumā un viņu paustais ir demokrātiskā vairākuma prātiem neaptverams, svešs, nesaprotams, tad nav tik drīz sagaidāms, ka lietu kārtību sabiedrībā noteiks tie, kuriem tas ir par spēkam, sava iekšējā spēka dēļ.

Lai kā tas būtu, taču ir cerīgi tas, ka cilvēks patiesības meklējumos nonāks pie sliekšņa, par kuru, tas nespēs pārkāpt, ja neieklausīsies individuālajās patiesībās, - neiespējama būs pat tehniskā evolūcija. Pati dzīve piespiedīs cilvēkus ieklausīties mazākuma teiktajā un ne

tikai ieklausīties, bet arī atbilstoši savu dzīvi tam pakārtot. Protams, ka ir vēl citas iespējas, - varbūt dievi redzēs iespēju visai ļaužu saimei pasniegt dāvanu un visus vienlaicīgi (vismaz lielāko tās daļu) pacels jaunā, augstākā apziņas pakāpē.

Šis tas jaunā skatījumā

2016.12.24.

Varbūt labāk teikt: jaunākā, skaidrākā skatījumā?! Es šodien pamodos ļoti agri un ieslīku redzējumos par VISA, KAS IR lietu kārtību, vēlos ar to padalīties.

Vispirms par *evolūciju*. Ir pieņemts ar šo vārdu apzīmēt tos mūsu “zinātniskos” priekšstatus par notikumu, attiecību, lietu attīstību tām progresējot arvien pilnīgākās formās. Tā ir it kā saistīta ar “vēsturisko pieredzi” – vēsturiskais materiālisms vai “attīstības dialektiku” – dialektisko materiālismu. Jāpiefiksē dažas ļoti svarīgas lietas: pirmkārt, mūsu “zinātniskā” pieeja, mēģinot izprast pasauli, to sverot un mērot, nekad neļaus izkāpt ārpus “materiālisma”, ārpus tā, ko reiz esam dēvējuši par kaut ko negatīvu tam un kas allaž asociējies ar “padomju laikmeta” uzspiesto ideoloģiju. Faktiski, turpat joprojām sēž ne tikai *postsovietikos* ļaudis, bet vai visa “oficiālā” pasaule. Nemeklēsim pirmsākumus šim šobrīd valdošam priekšstatam par pasaules kārtību, bet noteikti te nozīmīgu artavu ir devuši un joprojām dod “darwinisti” un “marksisti” (par tādiem bieži vien sevi neuzskatot). Es šos apzīmējumus te nelietoju nievājoši, bet lietoju apzīmējot noteiktas apziņas cilvēku kopas, kuru redzējumu ir pieņēmusi ļaužu pasaule, kurā dzīvojam. Man iebildīs, piemēram, kristietis, teikdams, ka tas nav viņa apziņas stāvoklis. Varbūt arī konkrētam kristietim tas nav, bet kopumā ņemot, arī kristīgā pasaule (ne vienīgā) ir iekapsulējusies *prāta* (tātad materiālas dabas nosacīta) noteiktās vai pieņemtās dogmās. Un tas arī nav nekas cits kā kaut kāds apziņas stāvoklis, kuram raksturīgs noteikts apvārsnis – tas pieprasa prāta nepieciešamību vairāk vai mazāk “skaidri redzēt” to, ko šis apvārsnis iekļauj (ļauj), t.i., ārpus tā nekā nav un, ja kāds *citāda*s saka: nē, es jūtu, ka aiz apvārsņa ir vēl kaut kas, tad, bailes pazaudēt “stingru, drošu pamatu” zem savas dzīves kājām, liek *citādos* lamāt par “tumsoņiem”, no tiem izvairās, tos izstumj. *Bailes* ir lielas tāpēc, ka cilvēks savai dzīvei ļoti vēlas piešķirt kaut kādu jēgu (nav svarīgi vai

viņš to apzinās vai nē). Lielākā daļā ļaužu nav gatavi to sev sameklēt (pat neaizdomājas par to) un pieņem dzīvi tādu, kāda tā ir, - nu visi taču dara tā! Atgriezoties pie kristietības, jāizsaka izbrīns par to, ka tā divu tūkstošu gada garumā nav cilvēcei devusi mācību par VISA, KAS IR esamības plāniem, par to savstarpējo mijiedarbību jeb veselumu. Nepietiek ar to, ka pasludina Dieva esamību, aicina ievērot bauslību! – ja pietiktu, zinātne neeksistētu. Cilvēks savā būtībā pats būdams *visums*, tiecas šo visumu apzināties, t.i., tiecas ieraudzīt patiesību par VISU, KAS IR. Teoloģija mums neatklāj patiesību (varbūt tā zina), nepalīdz mums pie tās nonākt, bet tieši otrādi, - drīzāk cenšas dzēst tieksmi pēc tās. No vienas puses to var saprast, jo nospiedošais vairākums patiesībai nav gatavi, - viņi patiesības zināšanu izmantotu ļaunprātīgos, savtīgos nolūkos. Ar to var skaidrot dažādu slepeno skolu, slepeno mācību esamību. Bet trakums ir tāds, ka neesot patiesībā, - nedzīvojot dzīvi saskaņā ar patiesību, cilvēks ne tikai grauj vidi, kurā mīt, bet pakāpeniski atņem mums, Zemes cilvēcei kopumā, eksistences jēgu kā tādu. Ko darīt?

Atgriežamies pie “evolūcijas”. Neesmu pētījis, kurš un kad pirmais lietoja šo vārdu, kas patiesībā nozīmē *attīšanos*. Visums – attinās! Tam tad ir pavisam cita jēga. Mums jau gan ļoti gribas “evolucionēt” (šo vārdu lietošu, mūsdienīgo izpratni par to uzturot). Šo *gribu* uztur mūsu prāta augstprātība par savu visvarenību. Mēs zinām Visuma bezgalīgo laika-telpas plašumu un savā augstprātībā nedefinējam tajā sevi kā vienīgo sapratīgo radījumu un ja nē, tad vismaz sevi redzam, kā visattīstītāko būtni tajā. Tam nav pamata. Tieši otrādi, ir jāpieņem daudzveidības iespējas kā pa vertikāli, tā pa horizontāli. Bet lai nu paliek pieņēmumi. Visums ir daudzslaiņains (un tas nav atkarīgs no kāda cilvēka gribas vai iedomām). Par tā “taustāmās daļas” hologrammām esam jau aizrunājušies, zinām brīnumainās fraktāļu funkcijas – tās ir tiešas norādes, ka esam uz pareizā ceļa – viss veidots līdztībās, - kā augšā tā apakšā, kā mikroorganismos, tā makroobjektos. Šī līdztība rosinājusi senos pētniekus saskatīt VISA, KAS IR evolūciju. Taču VISS, KAS IR (un būs) attinas zināmā mēra neatkarīgi (viss jau tomēr ir savā starpā saistīts, - kā jau veselumā). Vārna, cūka, delfīns, cilvēks, priede, palma, ods, sikspārnis rodas it kā *ne no nekurienes*, kad laiks ir parādīties un kad apstākļi ir nobrieduši. Mēs līdztībās varam vērot cilvēka fiziskā organisma veidošanos mātes vēderā, - tas tur

neevolucionē, bet attinas, pakāpeniski iegūstot arvien lielāku un lielāku līdzību tam cilvēkam, kurš piedzims. Kas tie ir par spēkiem, kas ļauj šiem notikumiem attīstīties tieši tā? Māte šeit ieņem relatīvi pasīvu lomu – viss notiek savā gaitā, notiek it kā pats par sevi. Kāposts dobē neevolucionē – arī tas attinas ļoti konkrētas programmas ietvaros, - noteiktā secība, vides nosacītu faktoru ietekmē. Ja vide nebūs atbilstoša priedes sekla gulēs tuksnesī un neizaugs no tās ne palma, ne priede, pat kaktuss neizaugs. Arī VISS, KAS IR UN BŪS attinas, ja ir sēkla un ja ir vide, - ja ir visi attīšanas nosacījumi. Zinot hologrāfisko Visumu, mēs varam droši transformēt mūsu novērotos notikumus uz visiem citiem objektiem (lieliem un maziem) – pat uz visu Visumu kopumā. Tā Radītājs īstajā brīdī reiz “apaugļojot olšūnu” deva iespēju attīties Tam Kas Bija, Ir un Būs. Viss, tāpat kā auglis mātes miesās, noteiktos vides apstākļos, noteiktā secībā, noteiktā kārtībā attīnīties, izmaina formu un saturu līdz kļūst par patstāvīgu Veselumu. Krokodils ir unikāls radījums, jo spējis pārdzīvot visas vides kolīzijas 200 miljonu gada laikā (dīvaini! – kā tad nabaga cilvēciņš, dabas “kronis būdams” te parādījies tikai pavisam nesen, bet tik strauji evolucionējis, ka sācis pat meklēt sev līdzīgus kosmosā. Vai tad krokodilam nebija jābūt tam, kurš būvē kosmosa kuģus?).

Izpratne par VISS, KAS IR UN BŪS attīšanos, mums liek uz lietām, notikumiem lūkoties pavisam savādāk. Cilvēks paliek joprojām mīkla, kuru atminēsim tad, kad būsим tam gatavi. Mazliet pakavēsimies vēl pie dažiem ar “evolūcijas” ideju saistītām lietiņām. Man jāapbēdina “darwinisti” un “vēsturiskā materiālisma” fani: mums galvenās lietas *iedod* brīdī, kad esam kaut kam gatavi. Bez pierādījumiem: valoda mums iedota, pat ortogrāfija un cipari, nerunājot nemaz par matemātiku, mākslu utt. Pat katra apziņas stāvoklis ir dots. Varētu gaidīt, ka to gan dod pēc nopelniem. Zināmā mērā jā, bet, ja mūsu būtības paterns principā, savos visdziļākajos pamatos nav gatavs “pareizai rīcībai” – ko tad? Tā kā mēs par savu konkrēto būtību neko nezinām, ieteicams tomēr censties dzīvot pēc iespējas *skaistāk*, - jo kurš gan zina pie kādiem vērtiem mēs katrs nonāksim (un vai vispār nonāksim), bet *skaista dzīvošana* noteikti ļaus atvērt vārtus uz vēl skaistākas dzīvošanas iespējām.

Par *jauno* un *labo*. Vai tas ir komplementārs pāris? Vai to blakus pastāvēšana ir evolūcijas likums? Vai šis pāris, kā apgalvo *darwinisti* un *marksisti*, ir nepieciešams faktors, dzinulis pilnveidei?

Vieni varbūt pilnveidojas, bet otri iemācās kā “labāk”, “nevainīgāk”, “nepamanāmāk” noslepkavot (fiziski, garīgi). Izspēlējot kārti, kurā nav ne *ļunais* ne *labais* jeb, kurā tiek apgalvots, ka *ļunais* ir tik pat labs un vajadzīgs kā *labais*, tiek postulēta samierināšanās, kurā tikumība, ja par tādu vairs var runāt, noteikti ietilpinās aizstāvību, piemēram, seksuālai izlaidībai, vardarbībai, nihilismam un citām, “jaukām” lietiņām. Vai skaistai dzīvošanai vajadzīgs, piemēram, atomkarš – cilvēces, visas dabas un Zemes ciešanas, ciešanas visos eksistences plānos? Vai tiešām Dievs to vēlas? Vai to Viņš ir ielicis Visuma attīšanas plānos? Jūs tā domājat? – varbūt mūsu doma ir iemezglota nolemtībā, iemezglota paternā, kuru gadsimtiem cītīgi vij ļaunums?

Ļunais un *labais* nav tas pats, kas pozitīvi un negatīvi lādētas mikrodaļiņas, nav “vīrišķā” un “sievšķā” pāris”, nav *diena* un *nakts*, nav *tēvs* un *māte!* – tie visi ir principi, kuri viens otru papildina. *Ļunais* savas aktīvi dinamiskās, trokšņainās dabas, jebkurā brīdī būdams gatavs ļaunprātībai var kļūt par dominanti cilvēku sabiedrībā (ko pašreiz arī novērojam), var to novest līdz pašiznīcināšanos, līdz pašiznīcināšanos, jo tas principā nav spējīgs aptvert VISA, KAS IR savstarpējo saistību, atkarību, VESELUMU, ļaunums principā nav spējīgs nonākt pie Patiesības, nav spējīgs Mīlēt.

No kurienes tas? Varam minēt. Bet noteikti tas ir saistīts ar cilvēku un tā būtības nesēju – dvēseli. Līdzīgi kā cilvēka fizisko auguma īpatnības nosaka gēnu struktūra, kaut kā esamība vai trūkums, vai kombinācija, tā arī dvēsele veidota pēc līdzības (vai otrādi) kombinējoties “dvēseles gēniem”. Tāpat kā dzimst fiziski kropļi, tā dzimst arī garīgi kropļi. Nav iespējams ne vienus, ne otru kaut kā labot. Izglītībā (visur citur tāpat) postulēt, ka visu cilvēku potenciāli ir vienādi ir strupceļš – katram ir savs potenciāls pilnveidei un ir arī tādi, kuriem šī potenciāla vispār nav. Ļaunas dvēseles mājokļi ne reti ir spējīgi ļoti labi apgūt zinātnes, uzkrāt informāciju, ļoti labi apgūt formālo, kritisko domāšanu, bet nekad tie nespēs savietot sava prāta spējas ar sirdi, tie nav spējīgi attīties. Ne visi ir “metami pār vienu kārti”! Ļaunuma iemiesojumus nedrīkst sajaukt ar jaunām dvēselēm, kuras tikko sākušas apgūt dzīves pieredzi un, neraugoties uz tajās rodamo gaismu, dažādu iemeslu dēļ, tām gadījies *paklupt*, - palīdzam piecelties! Nomaldījušās *avis*...

Domājams, ka to, ko darīt izlemsim ne mēs, ne cilvēki, - tas faktiski jau ir izlemts un atliek vienīgi, cenšoties dzīvot skaisti, noraudzīties norisēs te, uz mūsu mīļās Zemes.

Par valodu.

Dažas domas par valodu pēc A.Rupaiņa Arheolingvistikas izstudēšanas.

Ir pieņemts uzskatīt (ar visiem pierādījumiem), ka valoda radusies cilvēka evolūcijas procesā, te uz Zemes. Bet varbūt valoda, kāda nu tā ir, nemaz citāda nevarēja būt? Ja "Viss ir Viens", tad kā te kas vairs atkarīgs no cilvēka – vai tad šis "Viss ir Viens" nav arī cilvēkā?

Vai nebūtu būtu jābūt tā, ka vārdi, kas rodas ir cieši saistīti ar lietu būtību? Var jau būt, ka vārdi radušies pārtopot, attīnīties runā iesaistītiem orgāniem, bet vārdi netapa tāpēc, ka kļuva arvien vieglāk izrunāt tādas vai citādas skaņas, skaņu kopas, bet tāpēc, ka tās principā apzīmēja attiecīgo lietu vai norīšu, attieksmju būtību arvien dziļāk un plašāk. Tas pieļaujams, pieņemot, ka reiz ļaudis bijuši ļoti ciešā kontaktā ar dabu un tās norisēm, arī ar to, ko paši darīja, izjuta. Varētu teikt: cilvēks un vide bija kā viens vesels. Es pieļauju, ka sākotnēji vārdu absolūtā sakritība ar to apzīmēto lietu būtību bija tik dziļa (ne tikai skaņās, bet enerģijās, kuras uzplauka), - cilvēks pats tajā mirklī bija nosauktais objekts, ka pie noteiktiem apstākļiem, tas varēja arī rasties vai notikt. Piemēram, izrunājot vārdu "roze", tā arī radās, pēkšņi uzplauka (no nekurienes).

Cilvēkam attālinoties, atsvešinoties no vides, šīs spējas "radīt" zuda, jaunos vārdus radīja "valodnieki" un tos, lai savstarpēji labi saprastos, pieņēma visi pārējie. Atkarībā no apstākļiem dažādās vidēs radās dažādas valodas. No šiem spriedumiem izriet kāds būtisks moments: dažādās valodās līdzīgos vārdus, mēs atrodam ne vienmēr tāpēc, ka kāda tauta savos klejojumos ir atstājusi tos tur, kur pabijusi, bet tāpēc, ka tie saglabājušies tur no valodas pirmlaikiem. Pētniecībā (senvalodas atjaunošanas procesā) tas nozīmē, ka senos vārdus atrast var palīdzēt līdzīgie vārdi dažādu tautu valodās. Protams, ka viņu atrašana nenozīmē, ka nu spēsim arī radīt – ir svarīgi atgūt reālu kopību ar Visu, Kas Ir. Iespējams, ka valodas, kurās runā pasaules tautas, kaut kādā mērā ir saistītas ar to apziņas stāvokļiem (Vilbers). Cerību dod apjēgsme, ka esam Dieva bērni un ka reiz ieliktais

potenciāls, droši vien nekur nav zudis – tikai aprakts dziļi jo dziļi. Mēs, zinot pirmvalodu, varētu saprasties arī ar būtnēm citur Visumā.

Mums latviešiem ir paveicies – mums ir Dainu krājums, kurš nāk no “nekurienes”, no senseniem laikiem – mēs te varētu atrast pirmvārdus. Mēs tos atrastu ne tikai to skaņās, izrunā, bet melodijā (melodija varētu būt atslēdzīgas, lai ievibrētos Būtībā.) Cik norišu, tik dainu! “Dziedādama māmuliņa Pār pagalmu pārtecēja... “ - tāpēc nebija jāatceras dainas, - bija jādzīvo saskaņā ar norisēm, vidi, izjūtām un viss atnāca pats par sevi. Un arī te dziesmu līdzība dažādos novados varbūt nevis liecina par kāda dainotāja staigāšanu vai pārnovada dziesmu pārņemšanu, bet par to, ka, lai kur mēs nedzīvotu, spējam pasaulē ieiet, aprakstīt to līdzīgi. Izskatās, ka latviešu valoda ir Visuma valoda, Dieva valoda. Fantastiski! *Mēs esam Visuma valodas mantinieki!*

**Kāds varētu būt skolas modelis pārejas posmā uz
Jauno laikmetu**
2015.03.01.

Skolai jāredz tālāk par citiem sabiedrības institūtiem, jo, lai sabiedrība varētu sekmīgi attīstīties, skolai jāorientējas uz rītdienu, uz sabiedrības nākotni. Lai to varētu darīt, ir jāveido priekšstati par iespējamo ceļu uz to un par to. Šiem priekšstatiem jākalpo par nākotnes vīziju, no kuras mēs varētu noteikt mērķus un konkrētus uzdevumus; varētu veidot jaunu skolas koncepciju un konkrētu modeli. Ir saprotams, ka koncepcijai, modelim jābūt visu laiku atvērtam, tam dinamiski jāreaģē uz jaunām zināšanām, jaunām situācijām. Ir jābūt gatavam uz straujām izmaiņām priekšstatos, jo esam uz laikmetu sliekšņa, ir jāspēj visam izsekot līdzī atbilstoši reaģējot, i nemēģinot saglabāt kaut ko no vecā, nesaderīgā.

Mērķis

Kādi varētu būt mūsu darba mērķi? Vai tiem nevajadzētu izrietēt no tā, kas šodien būtu jādara skolai, lai palīdzētu cilvēkam tapt par Jaunā laikmeta cilvēku un varbūt jau arī no priekšstata, kāda skolai būs loma tālākā nākotnē, tad, kad Jaunais laikmeta cilvēks klauvēs pie tās durvīm? Ja tā, tad par galveno mērķi mēs varētu nodefinēt sekojoši:

Jaunā laikmeta cilvēks Jaunajam laikmetam,

bet apakšmērķi varētu būt sekojoši:

- c) *izstrādāt skolas modeli pārejas posmā uz Jauno laikmetu;*
- d) *izveidot Jaunā laikmeta skolas dinamisku modeli*

Priekšstati

Tie ir visai drosmīgi (fantastiski) un veidoti uz Skolotāju mācībām, uz Svētā Gara Vēstījumiem cilvēcei, uz pasaules alternatīvo skolu veidotāju atziņām un uz pašu intuitīvām zināšanām, pieredzi.

Galvenā jaunā laikmeta cilvēka īpatnība būs tā vienība ar augstāko Es. Šī savienība nozīmē to, ka jaunā būtne atradīsies vienlaicīgi fiziskajā plānā un smalkajās dimensijās.

(Paskaidrojums. Augstākais Es ir tā gara (dievišķā) daļa, kas paliek ārpus mums, kad mēs piedzimstam uz Zemes. Jaunais laikmets paredz Saplūšanas fenomenu t.i. iespēju fiziskā plāna būtnei saplūst ar austāko Es un tapt Gaismas būtne, kura spēj „ar vienu kāju” atrasties uz Zeme.)

Līdz šim tas praktiski nebija pieejamas. Šī apvienība nozīmē to, ka cilvēks, mainoties DNK struktūrai pārtop faktiski jaunā būtne, kurai raksturīgs daudz smalkāks, skaistāks fiziskais ķermenis, spējīgs dzīvot daudz garāku mūžu nekā patreizējais. Tas atbrīvosies no nemitīgās pārdzimšanas un atbilstoši savai brīvībai gribai varēs vai nu turpināt darbu paliekot materiālajā pasaulē vai eksistējot tikai gaismas ķermenī. Karmas likums pārstās darboties un atklāsies visa līdzšinējā pieredze, piedzīvotais līdzšinējās pārdzimšanās, būs pieejamas Visuma „bibliotēkas”. Tas gan nenozīmēs, ka cilvēkam nebūs jāturpina uzkrāt pieredzi – tas notiks līdz šim nepiedzīvotā veidā. Jaunās būtnes ķermeņa šūnas vibrēs vissmalkākās Visuma svārstībās, pašas izstarojot Mīlestību un Gaismu, veidojot ideālas savstarpējās attiecības, veidojot ideālu augumu. Fiziskais augums nepazīs slimības un būs spējīgs transformēties – piemēram, pārtapt gaismā un atpakaļ. Cilvēka apziņas apvāršņi būs tik plaši, ka spēš sevī uztvert visa veselumu un nespēs neko domāt vai darīt tādu, kas kaut kādā veidā varētu traucēt vai kaitēt kādam, lai kas tas arī būtu. Visas domas un darbi būs Mīlestības caurstrāvoti, jo pati cilvēka būtība izpaudīsies Mīlestībā. Cilvēks spēš radīt visas tam nepieciešamās lietas, lai kādam plānam tās arī nebūtu piederīgas. – tas taps it kā visi plānu vienotājs. Kaut kas tāds realizēsies pirmo reizi patreizējā Visumā un

tāpēc neviens nevar precīzi pateikt, kā šīs jaunās attiecības iespaidos notikumus Visumā un kādu attīstības virzienu tās iezīmēs. Taču sagaidāms, ka tas būs visiem labvēlīgs, jo kā garants tam ir Mīlestība, kurā jaunā Mīlestības būtne būs radusies.

Pārtaps ne tikai cilvēks, bet arī vide, kurā tas patreiz dzīvo. Tās apziņas lauks pacelsies jaunā pakāpē – izmaiņas pārdzīvos viss: minerālu pasaule, augu valsts, dzīvnieku pasaule, astrālais plāns un citi plāni. Ja līdz šim cilvēks bija kolektīva būtne, tad nākotnē jauno būtnu kopdarbs vēl vairāk padziļināsies, paplašināsies un ietvers daudzu būtnu līdzdarbību. Tikai līdzdarbojoties, sadarbojoties varēs notikt radīšana jeb līdzradīšana. Dažādu būtnu līdzdarbošanās nepieciešamība būs saistīta ar to, ka jaunai Gaismas būtnei joprojām būs duāla daba (tāpat, ka šobrīd cilvēkam), kas būs par iemeslu tam, ka paliks noteikti ierobežojumi uztverē, izpratnē, apziņā. Kaut kādi līdzīgi ierobežojumi ir smalkā plāna būtnēm, tikai tie ir vērsti uz raupjo enerģiju plānu pusi. Kopdarbs izpaudīsies tajā, ka Jaunā būtne savas ieceres īsteno darot to, ko tā var izdarīt no savas puses, bet tās palīgi (partneri) smalkajos plānos to, ko savukārt tās var izdarīt no savas puses.

Tas mums patreiz var likties kā nerasniedzams vai vismaz ļoti tālas nākotnes sapnis. Tas tāpēc, ka nespējam iedomāties neko ārpus tās pieredzes, kas veidojusies mūsu „šķietami” gaužam lēnos cilvēces attīstības procesos. Brīžam mums šķiet ka notiek ne progress, bet regress. Taču dabā novērotais, piemēram, vielas fāzu pārejas jeb agregātstāvokļu maiņa, kadniecīgām ārējo parametru (temperatūras, spiediena utt) maiņai seko krasas vielas īpašības maiņa, liek pieļaut, ka kaut kas līdzīgs iespējams arī citās svērās. Un ja tā, tad kāpēc gan tas nevarētu notikt visai drīzā laikā, šīs paaudzes laikā? Ir vērojamas zināmas pazīmes ka tas tiešām tā varētu būt. Bez tam šobrīd kā nekad agrāk mēs saņemam par gaidāmām pārmaiņām dažāda veida norādes caur īpaši izveidotiem informācijas kanāliem – čenelingiem. Uz tām norāda arī dažādu laiku paredzējumi un šobrīd uz pasaules dzīvojošie avatāri, kā arī pašu izjūtas.

Saņemti apliecinājumi tam, ka visiem cilvēkiem tiek dotas vienādas izvēles iespējas t.i., visi cilvēki potenciāli var pacelties jaunā apziņas stāvoklī. Ir norādes par to, kas būtu jādara gatavojoties pārejai - ar vēlmi vien nepietiek, ir jāpieņem atbilstošs lēmums un atbilstoši tam ir jārikojas. Tātad tiek iezīmēts pārejas ceļš. Zinot to, mēs varam

gatavot gan sevi, gan citus. Galvenās ceļa iezīmes ir sekojošas: apņemšanās izteikšana, atbrīvošanās no karmas, iekšēja Miera iedibināšana, veselības nostiprināšana. Ar bērniem ir citādāk.

Pasaulē kopš 90 gadu sākuma piedzimstot ierodas jaunām spējām apveltīti cilvēki: indigo un kristāliskie bērni. Viņi parasti ir atbrīvoti no karmiskās bagāžas, bet ierodas ar aizplīvurotu apziņu. Tas tāpēc, lai viņi labāk varētu iekļauties patreizējā sabiedrībā. Zemapziņā šie bērni zina kas viņi ir un zina savus uzdevumus. Daudzas pazīmes liecina, ka ir pienācis laiks sākt pakāpeniski noņemt viņiem šos plīvurus, apliecinot viņu dievišķību un ļaujot darīt tiem savus pienākumus. Tiem atveroties, iegūsim jaunas zināšanas par turpmākajiem soļiem darbam ar viņiem un pašiem ar sevi – viņi nāk gan kā bērni, gan reizē kā mūsu skolotāji.

Jaunā laikmeta cilvēka īpašības

Lai nepieļautu lielas kļūdas un izsvērtu darāmo, mums jāmēģina uzminēt, kādas īpašības būtu jāiemanto Jaunā laikmeta cilvēkam, lai tas sekmīgi varētu darboties kā līdzradītājs. Nav jāuztraucas (jāatmet bailes), ka kaut ko nesaprotam, nezinām - tas ir pilnīgi jauns darbības lauks un pieredzi ir tikai vēl jāuzkrāj. Uzkrāt var tikai strādājot.

Mēs varētu pieņemt, ka darāmā izsvēršanu jābalsta uz atziņu par cilvēka dievišķo izcelsmi un dabu. Cilvēkā rodama potenciāla spēja būt par Dieva līdzstrādnieku, t.i cilvēks nes (slēpj) sevī dievišķas īpašības. Vai palīdzot tām atklāties, mēs neveicināsim plīvura noņemšanu bērniem? Un vai to stiprināšana nepalīdzēs tiem arī pēc tam, kad plīvurs būs noņemts? Vai šīs īpašības nav tās, kuras mēs cildinām Latviešu tautas Dainās? *-mīlestība; -gudrība; -prātīgums; -griba; -veselīgums; -prasme.*

Kā mēs varētu katru no tām noraksturot?

Mīlestība - tā ir pati svarīgākā no īpašībām (varbūt pat ne īpašība, bet īpašs lauks, matrica, kurā viss notiekas), jo tikai tajā realizējas visas pārējās. Mīlestība ir personības tikumisko, ētisko u.c. īpašību pamatā un tieši nosaka tās. Tām jābūt nevis vēstures, sabiedrības diktētām, bet sirds nosacītām. Mīlestība - Dieva (tātad arī visa ko Dievs radījis) Patiesības atklāšanās cilvēkā.

Gudrība - vienlaicīgi garīga un intelektuāla īpašība. Garīga tai nozīmē, ka nāk caur sirdi, bagātinās atklāsmēs jeb atklājas intuitīvi

(tiešā saskarsmē ar augstāko Es, ar tā plānu), bet intelektuāla, ka bagātīnās caur izglītošanos un pieredzi fiziskajā plānā. Gudrība tāpat kā Mīlestība nepieļauj ļaunumu. Gudrība ir rada Mieram un Skaistumam. Skaists savās domās, runās, darbos ir gudrs cilvēks un otrādi – gudrs skaisti dzīvo. Skaisti nozīmē harmoniski. Skaistums rosina prieku, sirds gaviles – skaistums atver sirdi.

Prātīgums - atklājas, kā personas spēja prasmīgi izmantot savu gudrību (gudrība kustībā) un ir visas līdzšinējās pieredzes nosacīta. Prātīgums ir pamatā Pareizai rīcībai, Skaistai rīcībai. Prāts var likt rīkoties neprātīgi – nepastāv identitāte starp prātu un prātīgumu.

Griba - sirds īpašības atklāšanās, kā nelokāma pārliecība par darāmā nepieciešamību un stingra vēlme realizēt ieceri, kura pārvēršas atbilstošā rīcībā. Tā ir prāta nenosacīta sirds pārliecība, kas it kā neprasa apspriešanu. Taču mēs novērojam, ka prāta darbība tiklab var aplāpēt mūsu gribu, kā to stiprināt. Respektīvi - prāts var sirdi atvērt, ļaujot gribai realizēties var to arī noslēgt (jebkurā jomā, arī Mīlestībai). Gribas stiprināšana saistāma ar disciplīnu, kalpošanu. Disciplīna palīdz atbrīvoties no prāta spekulācijām. Jaunā laikmeta bērni ir apveltīti ar lielu pašdisciplīnas potenciālu – ir jāmāk to atbrīvot. Bieži stipru gribu piedēvē arī ļauniem cilvēkiem (Staļīnam u.c.). Es nezīnu no kurienes nāk vēlme darīt ļaunu, taču ne no sirds.

Veselīgums - fizisko īpašību kopums, kurš nepieciešams uzdevuma veikšanai. Nav iedomājama augstākā Es integrēšanās (saplūsme) neveselā fiziskā augumā. Fiziskam auguma ir jābūt tuvu ideālam (veselā miesā – vesels gars).

Prasme - atklājas Kalpošanā kā mācēšana praktiski realizēt visas iepriekšminētās īpašības. Tā veidojas darbībā. Prasme ir rada pieredzei, kas atklājas, praktizējot Mīlestību, Skaistumu, Patiesību, Mieru, Kustību utt

Vispārīgie uzdevumi

Varbūt varam no tikko aprakstītiem priekšstatiem un jaunā laikmeta cilvēka īpašību apraksta jau mēģināt noteikt galvenos uzdevumus:

5. Vērt vaļā bērnus – noņemt tiem no apziņas plīvuru, liekot tiem apzināties, kas viņi tādi ir un aicinot kalpot;

6. Attīstīt bērnu prāta loģikas spējas (lai tas taptu par ļoti labu instrumentu līdzradīšanai);
7. Attīstīt radošam darbam nepieciešamās iemaņas (veseluma izjūtas, tēlaino domāšanu, saplūšanu ar objektu, darbmīlestību, mērķtiecību, neatlaidību, kopdarba iemaņas);
8. Attīstīt skaistuma izjūtu;

Darba metožu izvēles pamatnostādnes

Uz kādiem paņēmieniem, metodēm balstāma personības veidošana dotajā laikmetā un izpratnē? Pirmkārt, ir jābūt kaut kādai skaidrībai par cilvēka, kā individualitātes konkrētām un vispārīgām attiecībām ar Dieva pasauli. Un vienmēr jāatceras, ka cilvēks ir Dieva dēls. Kā Dieva dēls, tas ir saistīts ar visiem plāniem (debesīm). Cilvēks ir Dieva darba bezgalīgās pieredzes nesējs un tādejādi ir vecāks par zvaigznēm pie debesīm. Nav aptverams cilvēkā ieslēptais laiks. Cilvēks ir iedomājams, kā laika ass punkts, kurā fokusējas bezgalīga pagātne, kas kalpo par augsni nākamībai un galu galā par jaunas pieredzes avotu jaunu pasaulu radīšanā. Arī telpiski cilvēkā fokusējas visu plānu enerģētiskais spektrs un nav iedomājama savrūpība (savu darbu, nedarbu nevainība), nošķirtība. Viss pastāv mijiedarbībās un katram, vispirms jau individuāli, ir jāatbild par savu darbu. Taču mijiedarbību tuvāko apkārtni, kurai ir savs uzdevums, tāpat kā indivīdam tajā, nosaka, varētu teikt, mentālās saites, enerģiju mentāla modulācija. Parasti lielākai daļai cilvēku pasaule atklājas atpazīstot šo mentālo modulāciju. Tā ir tās **vides, tautas** nosacīta, kurā cilvēks ir iedzimis. Saite ar tautu ir ļoti spēcīga. Tā ir kopdarba noteiktas un veidojas uz cilvēka un konkrētas tautas, vides visu vai dažu līmeņu savstarpējo līdzību un rezonansi tajās.

Metodes

No šīm pamatnostādnēm arī redzams, uz ko būtu balstāmas personību veidošanas metodes. Galvenā no tām varētu būt Veseluma metode t.i., visu skatīt un darīt veselumā – viss ir viens. Tas nozīmē, ka jāmēģina līdz šim cilvēka cītīgi sadalīto pasauli savilkt atpakaļ viena veselumā (pasaules diferencēšana jānomaina ar pasaules integrēšanu).

Cita ne mazāk svarīga saistāma ar tradicionālo skolotāja-skolnieka savstarpējo attiecību maiņu: attiecībām jātop koleģiālām.

(man pat šķiet, ka patreiz bērni ir mūsu skolotāji un neviss mēs viņu). Ir jāatmodina bērņā snaudošā atbildība.

Kādi varētu būt galvenie ar Mīlestību piesātinātie darba paņēmieni? Mēs varētu runāt par trim lietām: *-audzināšanu; -izglītošanu; -pētniecību.*

Visi šie veidi patiesībā nav atdalāmi viens no otra, bet dažādi mūža gaitā akcentējami.

Audzināšana (varbūt labāk to saukt par audzēšanu –kā to apraksta Šalva Amonašvili: audzināt nozīmē audzēt – dod visu nepieciešamo, lai atklātos un nostiprinātos augšup minētās dievišķās īpašības, kuras raksturo mūsu „augu”). Katrā ziņā, vienmēr ir jāatceras *brīvās izvēles likums*, taču jāmanās piedāvāt vēl neatvērtai, nenostiprinātai personībai tikai pozitīvo, skaisto jau pirms parādīšanos saulītē. Audzināšana ietver arī darbu veselīga fiziskā auguma veidošanā.

Izglītošana - tā nodarbojas ar to, ka dod personai caur mīlestības prizmu cilvēces uzkrātās zināšanas un attīsta prasmi jebkurā cilvēces attīstību veicinošā jomā.

Pētniecība (ietver ne tikai noteiktu darbību, *bet arī attieksmi pret to*, nešķirojot objektu, pret kuru tā vērsta) - ar to mūža sākumā saprotama skolas darbība tādu personas individuālās pieredzes uzkrāšanai nepieciešamo nosacījumu veidošanu, kuros tā atklāj sevi, ap sevi (te ietveras arī tradicionālā zinātne) un sevī esošās mijiedarbības (spēkus, enerģijas), attiecības (objektus, to lielumus, cēloņsakarības). Bet tai kļūstot patstāvīgai, pētniecība pārtop indivīda patstāvīgā nodarbībā (tai ir vēlme un arī mācēšana ar to nodarboties pašam).

Pētniecība ir absolūti nepieciešama, jo tā ne tikai katram (tad tikai tā top brīva) atklāj savu vietu, cilvēka esības un citas vispārīgas lietas, bet, galvenais, tā ir pamatā sevis pilnveidošanai un jaunai pieredzei dvēselē. Pētniecību jeb pieredzes uzkrāšanu var un vajag mērķtiecīgi virzīt!

8. Sevis izzināšana, atbildības sajūtas stiprināšana, mērķa apziņas veidošanu, meditācija;
9. Dziedāšana, spēlēšana;
10. Mākslas jomu integrēšana (dziesma, mūzika+ amatniecība+ zīmēšana, + gleznošana+ vārda māksla);

11. Eksakto priekšmetu reducēšana mākslās caur veselumu, skaistumu, izjūtām, sajūtām, emocijām;
12. Saplūšana ar pētāmo, apgūstamo objektu – arī mācībspriekšmetu (ilgstoša iegremdēšanās pētāmā objektā, apgūstamajā priekšmetā);
13. Darbs dara darītāju;
14. Tautas garīgais mantojums

Metodiskā darba kopīgās iezīmes:

7. Darbā jāiesaista pēc iespējas vairāk plānu (jāveido un jāuztur meditatīva gaisotne, vide);
8. Darbam jānotiek maksimāli sakārtotā un augstākām garīgām būtnēm pieejamā telpā (telpā, kurā tās tiek piesaistītas ar svārstību smalkumu). Fiziskai telpai - nodarbību, atpūtas, sadzīves u.c. jābūt adekvātai;
9. Jāizmanto personai raksturīgas mentālās svārstības mūzikā, kustībās, krāsās jeb plašāk - mākslās, valodā un tajās kultūras jomās, kuras tuvas un raksturīgas personas dzimtajai ļaužu videi, plašāk – tautai;
10. Individuāls darbs;
11. Darbam jābūt nepārtrauktā dinamiskā saskaņā ar jaunākām atziņām, atklāsmēm, kā arī jaunām tehnoloģijām fiziskajā plānā;
Ir nepieciešama pašu skolotāju nepārtraukta pilnveidošanās (skolotājs, kā paraugs)- nevaram gaidīt neko pilnīgāku rodamies pašu no sevis - cik pilnīgi būsime mēs paši, tieši tik pilnīgs būs radītais; Cik skaisti mēs būsime paši, tik skaists būs mūsu veikums; Cik dievišķi būsime mēs, tik arī dievišķa būs vide un attiecības tajās.

Holistiska pieeja un vērtībizglītība pirmskolā

2017.01.01.

Pirms runājam par šo tēmu, ir jāaptver kas vispār ir holisms un kāds sakars holistikai pieejai ir ar vērtībizglītību. Pēc tam varam apspriest to, kā praktiski šīs lietas būtu realizējamas pirmskolā.

Holisms

Relatīvi jauns filosofijas virziens, kurš radies patiesības meklējumos, mēģinot, dažādo zinātņu nežēlīgi diferencēto pasauli

atkal apvienot vienā veselumā. Vārds “holisms” latviskā tulkojumā nozīmē veselumu. Holistiska pieeja audzināšanā nozīmētu “veseluma pieeja”. Visa daba veidota no tādiem kā savstarpēji saistītiem un viens otrā ietilpstošiem veselumiem. Piemēram, bērns kā indivīds ir viens no veselumiem, kurš dzīvo citā veselumā un tā ir ģimene, kura savukārt ir savas tautas veselumā utt. Veselumi ir relatīvi neatkarīgi no citiem veidojumiem un tiem piemīt savdabīgas īpašības, kas tos atšķir no citiem veselumiem. Tajā pašā laikā, bērns kā veselums ir saistīts ar ģimenes veselumu. Tā veido bērnam noteiktu augšanas vidi un tālāk ar skolas vidi, sabiedrības daudzveidīgo vidi. Lai par ko spriestu par kādu no veselumiem, ir jāredz ne tikai pats indivīds, bet arī tās vides, kurā tas mīt.

Holisms ne tikai savstarpēji sakārto atsevišķos veselumos, apraksta veselumu savstarpējās saites, bet caur tām spēj noraksturot metodoloģisko bāzi audzināšanai, noraksturot nepieciešamo vērtībvidi.

Lai veidotu holisma idejām atbilstošu pirmsskolu, vispirms ir jāapzinās ar ko raksturojams katrs bērns, un kas kopīgs pirmsskolas vecuma bērniem. Literatūra runā par holistisku pieeju audzināšanā, ja tiek aptverti sekojoši indivīdu raksturojošie aspekti: ķermeņa, prāta, dvēseles vai ķermeņa, sirds dabas (sajūtu), gribas un intelekta, vai par fizisko, garīgo, mentālo un psiholoģisko cilvēka veseluma aspektu attīstību. Lai to realizētu ir jāveido atbilstoša vērtībvide

Skolas, kuras sevi dēvē par holistiskām, veido tādu vērtībvidi, kura sekmē individuālās dzīves jēgas meklēšanu. Šo skolu raksturojošās kategorijas: brīvība, demokrātija, atklātums, godīgums, savstarpēja cieņa, sadarbība (Forbes, 1996). R.H. Clarken (Clarken, 2006). Šādu skolu pedagogiem ir jābūt jūtīgiem, zinošiem, radoši protošiem palīdzēt skolēniem apzināties savu patieso dabu. Te tiek respektēta personas individuālā daba - bērna unikalitāte. Skolotājs ir draugs, mentors, koordinators vai pieredzējis ceļabiedrs. Nodarbības notiek mazās, jauktu spēju, vecuma grupās. Holistiskās skolas savās programmās tās īpaši akcentē patības principu. Saskaņā ar to holistiskās skolas cenšas radīt bērniem atbilstošas dzīvesdarbības vidi, kurā tie var atklāt un attīstīt savu unikālos dotumus. Holistiskās skolas pieņem, ka bērni piedzimst zinātkāri, pilni apbrīnas un vēlmes iepazīt pasauli un mācīties. Bērnos ieklausās, un to balsis tiek sadzirdētas. Mācības tiek organizētas atbilstoši katra bērna īpatnībām,

interesēm, vēlmēm. Bērnu vērošana ļauj mācības organizēt atbilstoši katra bērna individuālajam mācīšanās tempam (Play Mountain Place, 2013; SudburyValley, 2013; Salmonberry, 2013; Ananda Living Wisdom, 2013). Uz bērnu interešu pamata tiek attīstīta pašapziņa, veidota iekšēja motivācija mācīties. Dažas skolas īpaši uzsver to, ka tās nav orientētas uz autoritārā stila apmācību un ir atsacījušās no formālām zināšanu pārbaudēm (Acorn, 2013; Subdury Valley, 2013), tas veicina pašrefleksiju, dod brīvību, kultivē personīgo atbildību par sevi un kopienu (Brockvwood Park, 2013; Circle, 2013; Community, 2013; Ecole D'Humanite, 2013; Fairhaven, 2013). Lai gan visas holistiskās skolas nodrošina vispārējo izglītību, tā netiek definēta kā skolas mērķis. Dabīguma principu realizē, iepazīstot dabas ritmus un iekļaujoties tajos (Salmonberry, 2013). Tā bērniem tiek nodrošināta emocionālā drošības un komforta sajūta. Dabiskuma princips ietver sevī dzimumu, tautību, vecumu integritāti, piemēram, mācības tiek organizētas jaukta vecuma saimēs, tā bērni apgūst reālajā dzīvē sastopamās dažādu vecumu sociālās attiecības (Circle, 2013; Clonlara, 2013; Community, 2013; Salmonberry, 2013). Tiek uzsvērta pārliecība, ka sava patiesā „Es” zināšanas palīdzēs integrēties tuvākā un tālākā apkārtnē - kopienā, sabiedrībā, valstī.

Ieskatoties Latvijas skolu attīstības vēsturē, atrodam, ka holisma aizsācēji ir jau pirmās latviešu nacionālās atmodas darbinieki Kronvaldu Atis un Auseklis (Anspaks u.c. 1987). Auseklis saredz savstarpēji saistītu līdzsvarotu intelektuālās, fiziskās, estētiskās un tikumiskās attīstības nepieciešamību. Viņš atzīst cilvēka individuālo dabu (arī Atis Kronvalds aicināja saskaņoties ar skolēnu un veicināt tā pašdarbību (Studente, 1991)) un raksturu, teikdams, ka audzinātājs var attīstīt bērņā tikai iedzimtos potenciālus. Auseklis saskata latviešu tautasdziesmu audzinošo un izglītojošo nozīmi. Līdzīgi viņam arī K.Cīrulis (Anspaks u.c. 1987) savos pedagoģiskajos rakstos vēršas pret tam laikam raksturīgo izglītības intelektualizāciju. Viņš pauž viedokli, ka blakus intelektuālajai jānodrošina arī fiziskā un garīgā attīstība. Par vienu no instrumentiem to izkopšanā viņš saskata rokdarbus jeb darbu.

Aleksandrs Dauge (1926) ir cits holisma aizstāvis, saskatot cilvēka dziļo radniecību ar visu esošo. Patiesu brīvību, viņaprāt, iegūst, tikai atbrīvojoties no visa svešā un liekā, kas uzslāņojies garam. Tādēļ viens no audzinātāja pienākumiem ir palīdzēt audzēknim atbrīvojties

no sārņiem un atrast sevi. Viņš aicina rast savas dzīves jēgu, sarunājoties ar dvēseli, ieklausoties sirdsbalsī. Jebkurā dvēselē, viņš raksta, ir kas īpatnējs, tai ir savi uzdevumi, kas raksturo katra būtību. Kā metodi savas patības meklēšanai A.Dauge nosauc mīlestību vispirms pret savu dvēseli un klusumu, kas ļauj piekļūt pie sevis paša, atklāt un nostiprināt savu veselumu Visumā. Tikai sevis apzināšanās piepilda cilvēku ar laimes sajūtu un ļauj dzīvi veidot veselumā, to, savukārt, tad nosaka personīgā griba. Viņš redz skolu, kurā valda sirsnīgas attiecības starp skolotāju un skolēnu, valda savstarpēja uzticēšanās, cieņa, sadarbība un draudzība. Viņš atzīmē skolotāja personības lielo nozīmi dzīvesdarbības vides veidošanā, viņaprāt, skolotāja nopietnība, apzinīgums, ieinteresētība, entuziasms, darba prieks un vēl daudz kas cits, kas to raksturo, nevar neiespaidot skolēnu audzināšanu. Vienlaicīgi Dauge uzsver ģimenes nozīmīgumu audzināšanā, viņš raksta, ka īstā darba, tikumības un sociālo attiecību skola ir ģimene, nosaukdams to par priekšskolu.

A.Students (Students 1998) savu skolas modeli veido, atsaucoties uz Ruso. Audzināšanas uzdevumu viņš saista ar cilvēka dzīves mērķi, kuru saskata pasaules problēmu risināšanā un idejā kļūt Dievam līdzīgam. Atsevišķa cilvēka mērķis, Studentaprāt, ir pašpiepildīšanā jeb savu dotumu pilnīgā realizācijā. Materiālā bagātība, viņaprāt, nevar būt mērķis – tā reizē ir nepiepildāma un pārejoša. Dzīves būtība nav jāmeklē dzīves īstenībā, bet gan tās ideālā, mērķos, uzdevumos. Dzīves jēgu Students saskata centienos pēc ideālas dzīves jeb dzīves uzdevumu pildīšanas. Viņš pievienojas Ruso, ka audzināšanai un izglītošanai jābūt saskaņā ar bērna individualitāti. Students atzīst, ka ir vērtības, kuras laika gaitā nemainās un ir neatkarīgas no tā, vai cilvēks tās realizē vai ne. Vērtībās viņš redz audzināšanas mērķi un uzskata, ka dzīvei vērtība ir tikai tad, ja cilvēks tiecas pēc tām. Students īstu izglītību rod prāta skaidrībā un ētiskās apziņas apskaidrotībā. Viņš uzskata, ka izglītība ir vienpusīga, ja tajā trūkst sirds cēluma jeb tikumības.

Par vienu no mūsdienām tuvākā laika plašāko jaunas skolas modeļa aprakstu Latvijā jāmin Jāņa Martinsona darbs „Gudrības skola” (Martinsons, 1961). Tās galvenā iezīme- audzinātāji un audzēkņi paši brīvi izvēlas, ko un kā mācīties atbilstoši audzēkņu interesēm un īpatnībām. Mācību programmas ir elastīgas, stundu plāni - atvērti. Nav ne stundu zvanu, ne laika limitu tēmām. Visu nosaka

audzēkņu intereses, noskaņojums, laika apstākļi, mācību vide, tēmas plašums, audzēkņu intereses, aizrautība. Skolā valda sadraudzības, sadarbības, izpalīdzības, bet ne sacensības gars. Galvenais skolas uzdevums- attīstīt gudra cilvēka īpašības - pazemību, pieticību un cilvēku mīlestību-, veidot skolēnus par labiem, laipniem cēlas sirds cilvēkiem.

Kopsavelkot idejas par holistisku pieeju bērnu audzināšanā, varam noteikt tās komponentes, kuras nepieciešamas pirmskolas audzināšanas un izglītošanas vides veidošanai.

Tās ir: Dabas vide; darba-rotāju vide;

Ludvigs Feierbahs klātesamībā.

14.02.2019.

Kā to atzīst K.Marks, Ludvigs ir licis pamatus marksistu pasaules uzskatam. Lai nu paliek Marks tur, kur tas ir, bet ar Ludvigu ir tā, ka pavisam maz viņam trūka, lai kļūtu par vienu no holisma aizsācējiem. Kurš vēl tādu veselumu kā Dievs ir ieraudzījis cilvēkā? Tas nekas, ka analizēdams kristietības būtību, viņš cenšas savu lasītāju pārliecināt, ka īstenais Dievs ir tikai tas dievs, ko cilvēks atklāj sevī. Viņš saka, ka cilvēks var runāt, iztēloties, aptvert un saprast tikai to, kas viņā pašā ir. Cepuri nost! – visu cieņu domai par dievišķo cilvēku, par saskatīšanu cilvēkā milzīgas potenciālas iespējas. Ja viņš paliktu pie Dieva, tad varētu viņu uzskatīt par hologrāfiskā Visa, Kas Ir apcerētāju, t.i., ka Visā, Kas Ir (es lietoju šo apzīmējumu Visuma vai Kosmosa vietā, ar to cenšoties paplašināt laiktelpas semantiku, ietverot tajā ne tikai daudz maz mūsu prāta aptverto fizisko Visumu, bet arī paralēlās dažādu vibrāciju telpas, visu, – arī to, kas nav nonācis līdz mūsu saprašanai, pat visu garu, eņģeļu un dievu dzīves telpu) būvēts kombinējot vienādus “ķieģeļus”. Fraktālijas, kuras mēs labi saskatām, piemēram, saistībā ar eglēm, skujām, egļu mežu, ir funkcijas (sakarības), ar kurām var aprakstīt Visu, Kas Ir. Faktiski Ludvigs ir atradis šo funkciju cilvēkā, kura pauž Visa, Kas Ir harmoniju un ir Dievs. Varbūt, ka valdorfiem kā antroposofiem, tieši Ludvigā būtu jāskatās viņu piekopto pedagoģisko ideju filozofiskais tēvs - visa centrā dievišķais cilvēks. Ludvigs ne tikai tāpat kā ķīnieši: rīsa graudā redz Visumu, - viņš cilvēkā saskata Esības modeli (fantastiski!).

Sarunā par Ludviga atklāsmēm, nevaram paiet garām viņa sava laika sabiedrības vērtējumam. Interesanti, ka laikā, kad dzīvoja Ludvigs (pāris simts gadu atpakaļ) sabiedrība, šī gaišā prāta vērtējumā ne ar ko neatšķiras no mūsu laiku “modernās” publikas. Viņš raksta: Liekulība ir laikmeta būtība – liekulīga mūsu politika, liekulīga – mūsu tikumība, liekulīga mūsu reliģija, liekulīga – mūsu zinātne. Tas, kas tagad saka patiesību, ir bezkaunīgs, “neaudzināts” – tas, kas ir “neaudzināts”, ir netikumīgs. Patiesība mūsu laikā ir netikumība... Varbūt tomēr kaut kas ir savādāk – liekulība kļuvusi daudzējādāka, smalkāka, tika smalka, ka pat pats liekulis nemana, ka ir liekulis.

Ludvigs saka, ka savus spriedumus viņš veido no tā, ko “acs redz”, t.i., par lietām kas reāli eksistē un ir ap viņu, - es neradu priekšmetu no domas, bet gan otrādi- radu domu no priekšmeta. Tajā paša laikā viņš kritizē tos, kuri jeb kuru fantāziju uzskata par nereālu, - tā var būt realizējama nākotnē, varbūt pēc gadsimtiem. To, no kurienes nolaižas “nākotnes” ainas, paliek noslēpums. Tās nevar rasties tajā priekšmetiskajā apkārtnē, kurā viņš tolaik dzīvoja, dzīvojam mēs, jo tajā nekā tāda, kas ir ieraudzīts “nākotnes” vīzijā, vienkārši nav. Varam protams, pierakstīt prātam īpašu spēju aizkombinēties līdz šobrīd neeksistējošām lietām. Taču var būt arī cits ceļš, kā sapratne nonāk “neesošais”, par to runājām, “klātesamības” transcendentālos fenomenus apspriežot. Tāpēc lieku pēdējās “neesošais”, jo nekur nav teikts, ka tas tiešām nekur nav rodams. Daudzus gadus atpakaļ es nespēju saprast to, ka bezgalībā ap mums esam tikai mēs cilvēki, kuri spēj sevi apjēgt un kaut ko prātā izgudrot, - ka nekur, nekur nav nevienas radības līdzīgām spējām. Un pat vairāk, - prāts pieņēma, ka bezgalīgo iespēju daudzveidībā Visā, Kas Ir nav iedomājami ierobežojumi arī par vertikāli, t.i., ka tajā rodami daudz augstākas apziņas būtnes par cilvēku. Šai idejai “no nekā” nu radušies apstiprinājumi – Viss, Kas Ir ir blīvi apdzīvots. Tas ir kā daudzslāņains dažādu esamību pīrāgs. Visi slāņi ir cieši saistīti savstarpējā mijiedarbībā, pat sadarbībā. Mums nav pamata runāt par autortiesībām saviem izgudrojumiem, pat mākslas darbiem. Tāda nožēlojama augstprātība vien sanāk. Nu kaut vai tās ne visai biežās, bet striktās sakrītības kādai taktij, pat skaņdarbam kopumā. Tad sākam strīdu par plaģiātismu (gan jau arī neiztieks bez klajas špikošanas), bet pat vienreizīgums nav apliecinājums tam, ka tas nav “plaģiāts”, jo no kaut kurienes tas taču ir atnācis. Mūsu pagastam

agrākos laikos bija raksturīga amatniecība. Pētot Cēsu muzeja ekspedīciju datus, es reiz konstatēju, ka te katrā sētā ir darbojušies nereti pat divi amatnieki reizē. Es viņus “noķēru” pirms aiziešanas citā plānā un runāju ar šiem gudrajiem cilvēkiem. Viņiem bija sveša sapratne par plaģiātismu. Es kādreiz pat jautāju: vai nebaidies, ka kāds paņems tavu ideju un to atkārtos, radīdams konkurenci. Man atbildēja, ka to kas atnācis caur dvēselisko un ko meistars ieliek savā darbā neviens nespēj atkārtot. Tātad nebija svarīga forma, bet tās smalkais, kas nāk caur dvēseli, saturs un paša prieks par saplūsmi ar radīto, ar darbu, ar esamību. To pēdējo – “esamību” es pieliku klāt. Es labprāt laiku pa laikam atsaucos uz Šri Aurobindo. Viņš radīja, ja tā var teikt, “amatniecības” jomu jeb “darbu Dievam”. Nevis vienkāršs, mehānisks darbs, bet darbs meditācijā, darbs saplūsmē gan ar pašu procesu, gan ar priekšmetu un, es teiktu, saplūsmē ar radniecisko vai pat vienādo citos Visa, Kas Ir plānos. Šie jogas ar savu darbu, savu attieksmi izaug līdz saskarsmes tiltam starp planētām, līdz saskarsmei ar citām Visā, Kas Ir mītošām būtnēm, tajā skaitā ar Dievu. Caur šo saskarsmi mijiedarbojoties, jogi-amatnieki aktīvi piedalās vispārējā Attīšanās procesā, viņi ir Klātesoši tam. Vai te ir kāda nozīmē tam, kurš pirmais? Un vai vispār ir tāds “pirmais”, notikumiem sinhronizējoties? Visas šīs ideja lika savā laikā ienest amatniecību tautskolā. Līdz Šri Aurobindo “amatniecības jogai” mums vēl daudz darāmā, bet esam ceļā. Mūsu tautasdziesmas apliecina, ka latvieši ir dabīgā kārtā bijuši jogas-zemkopji, jogas –amatnieki, jogas savu dzīvi dzīvodami. Mums ir jāizmanto savu senču pieredzi apzinātai kāpšanai pie Dieviņa “pa pupiņas zariņiem”.

Aprakstīdams cilvēka būtību, Ludvigs ir iekāpis nākotnē, iekāpis K.Wilbera ideju laivā un tur uzreiz ieraudzījis viņa holistisko memu, t.i., cilvēku, kā būtni, kura apzinās bezgalību ārpus sevis un sevī. Viņš raksta: Apziņa... un bezgalīguma apzināšanās nav šķiramas, ierobežota apziņa nav apziņa. T.i., cilvēka būtībai nav robežu, tā ir bezgalīga. Pieļauju, ka var runāt par bezgalību bezgalībā. Nav svarīgi kā viens vai otrs pētnieks apraksta apziņas attīstību – galvenais aprakstos ir tas, ka attīstība ir pakāpeniska un notiek tāda kā pacelšanās no viena diskrēta līmeņa uz nākošo, var teikt, arvien plašāku. Vieni šos līmeņus iesaukuši par memiem. Aplūkojot to, ko, piemēram, Wilbers ar katru saprot, pat zemākais līmenim: izdzīvošanas dziņai, nav saredzama kaut kādas robežas. Šim

līmenim, kā raksta Wilbers, dominē instinkti un intuīcija. Un, lai gan individuālā patība te tik tikko mostas, mēs nevaram novilkt kaut kādas robežas, kaut kādus rāmjus instinktiem vai intuīcijai. Vēl jo vairāk tāpēc, ka mēs tagad zinām par daudzveidīgo mijiedarbību starp Visa, Kas Ir “pīrāga” eksistences plāniem. Un par intuīciju it sevišķi, - esam atzinuši tās nozīmīgumu atklājumos, mākslā un radošumā vispār, un ļoti vēlamies to tagad. Ko līdzīgu varam izspriest par citiem memiem un teikt, ka savā ziņā visi tie ir bezgalīgi t.i., pat par zemākajiem memiem mēs nevaram teikt, ka tiem nav bezgalīguma. Ludvigam tā ir cilvēka raksturojošā pazīme. Tātad katrs no memiem ir bezgalīgs pats par sevi un savā bezgalīgumā ietver visas apziņas evolūcijas zemākās pakāpes memus. Bezgalīgums attiecas uz kaut kādām noteiktām spējām Visa, Kas Ir apzināšanā. Kāpjot pa memu kāpnēm dažas spējas pilnveidojas, dažas nāk klāt kā pilnīgi kaut kas jauns. Šajā kontekstā Wilbers visus memus vēl sadalā divās grupās, kurām raksturīgs savs domāšanas veids. Ja pirmās pakāpes domāšana spējīga domāt tikai konkrēta apziņas līmeņa kategorijās, tad otrās pakāpes domāšana spēj aptvert lielo kopainu, kuru veido visi memi, t.i., spēj ieraudzīt lietu un notikumu savstarpējo saistību, spēj saskatīt “veselumus” un domāt šo “veselumu” kategorijās (nediferencētos, nesadalītos, nesaskaldītos). Otrās pakāpes domāšanas spējas noved pie holistiskas pasaule uztveres, - jūtu un zināšanu vienotības, un ne tāpēc, ka šajā domāšanas pakāpē cilvēks zina labāk dabas likumus, bet tāpēc, ka tā sapratnē tie atklājas kā organiski vienoti ar cilvēka paša būtību, ir neapspriežami un pašsaprotami. Ludvigs Wilbera raksta: Patiess un dievišķs ir tikai tas, kas neprasa nekādus pierādījumus, kas pats par sevi nepastarpināti ir skaidrs un gaišs, nepastarpināti sevi apliecina un noskaņo savā labā, nepastarpināti nes sev līdzīgu apgalvojumu, ka tas ir šis absolūti noteiktais, absolūti neapšaubāmais, skaidrs kā diena (vai tā nav holistiskā mema prerogatīva?). Otrās pakāpes domāšana ir reāls tilts apzinīgai Visa, Kas Ir starpplānu sadarbībai tālāka attīšanas procesa harmoniskai, saskanīgai nodrošināšanai. Ludvigs divus simts gadus atpakaļ konstatē: cilvēka bezgalību nodrošina prāts, griba un sirds – dievišķā trīsvienība cilvēkā. Domāšanas spēks ir izziņas gaisma, gribasspēks – rakstura enerģija, jūtu spēks – mīlestība. Šīs dievišķās trīsvienības atklājums arī ir Visa, Kas Ir holonu (veselumu) hierarhijas fraktālis, t.i., funkcija kas Visā, Kas Ir visus vieno vispārējā Dieva attīšanas plāna

procesā jeb evolūcijā. Par prāta, gribas un sirds vienotību Ludvigs raksta sekojoši: Tāpat, kā objektīvi, tā arī subjektīvi mīlestība ir esamības kritērijs – patiesības un īstenības kritērijs. Tur, kur nav mīlestības, nav arī patiesības. Ludvigs jau divus simts gadus atpakaļ iezīmēja Jaunās zinātnes ceļu – mīlestības ceļu (bez Mīlestības Patiesību neatklāt!).

Vai mēs esam saklausījuši Ludviga aicinājumu: izzini pats sevi un tu reizē izzināsi Mēnesi, Sauli, Zvaigznes? – “acij piemīt debesu iedaba”. Tāpēc jau arī viņš bija pārliecināts, ka cilvēks ir Dievs jeb Viss, Kas, Ir. Ludvigs to saskata cilvēka spējā apziņas bezgalīgumā ieraudzīt lietu būtību un otrādi – lietās cilvēka būtību. Viņš raksta: sajūtu objekta vara ir sajūtu vara, prāta objektu vara – paša prāta vara, gribas objektu vara – paša gribas vara, un tālāk: Kā gan tu varētu ar jūtu palīdzību uz klausīt dievišķo, ja pašām jūtām nebūtu dievišķas dabas?

Nobeidzot šo ieskatu klātesamībā Ludvigam Feierbaham vēlos padalīties nelielajā klātesamības pieredzē, lasot Ludvigu – varbūt kādam var noderēt. Kā klātesamība izpaudās? Pašreiz var izdalīt trīs atšķirīgus momentus. Pirmais. Ludviga teksts ir visai sarežģīts un vismaz man sākotnēji bija grūti ko saprast, ja izlasīju tikai kādu fragmentu, - bija jāseko līdz kontekstam, kurš atklājas ārpus fragmenta robežām. Pirmais, ko atklāju klātesamībā, ka varēju lasīt fragmentus bez konteksta meklējuma citās teksta daļās – respektīvi, teksts kļuva viegli saprotams un ar tādu tuvību un vieglumu kā gandrīz kā paša stāstījums. Otrs. Lasot klātesamībā, sapratnē paralēli iespiedās jaunas idejas un gribējās par visām domāt, runāt vienlaicīgi. Respektīvi, Ludviga teiktais kalpoja kā atslēga, kā ideju plūsmas katalizators. Trešais. Visinteresantākais, bet vismazāk ko varu pateikt, jo bija tikai īslaicīgi, spontāni uzplaiksnījumi. Tie izpaudās tā, it kā pārtrūktu notiekošā apzināšanās vispār. Skatu pārvietoju pa teksta rindiņām, it kā lasu un nelasu, jo teksts neatbalsojas manā sapratnē. Pie kam, vārdi tekstā bija pārtapuši par tādu kā brūnā krāsā iekrāsotu neredzētu simbolu rindu.

Dzīvodams un strādādams laukos

2021.09.25.

Dzīvodams un strādādams laukos, esmu atskārtis, ka skola un pagasts ir veselums, kam raksturīga konkrēta kultūrvēsturiska dzīves telpa. Šis veselums ir īpatnēja kopiena, kurā ietilpināmas to apdzīvojošas ģimenes, tur esošas lauku sētas, dzīves un darba vides, lauku dabas vide un skolas vide. Tā ir kopīgu vērtību, tradīciju, vēsturiskās attīstības, īpašu sociālo kontaktu vide (kaimiņi savstarpējās palīdzības, svētku svinēšanas; skolotāju un vecāku kā kaimiņu, paziņu un draugu vide). Tā viss kopā veido labvēlīgus nosacījumus nacionālās identitātes saglabāšanai, kas īpaši svarīgi šobrīd - aktīvas globalizācijas laikmetā. Latvijas lauku kultūrvide, kā latvietības nesēja ir unikāla parādība Eiropas kultūrtelpā vispār un tādejādi, tā ir kopjama un sargājama. Piemēram, te skolotājs nav tikai formāls skolotājs, bet paziņa (mēs te, pagastā viens otru pazīstam - noteikti labāk nekā pilsētā viena stāva kaimiņi savā starpā), draugs, radnieks, sociālās vides aktīvs līdzdalībnieks, kultūras pasākumu dalībnieks un darbinieks (kopā esam saviesīgos un kultūras pasākumos utt.); skolotājs ir kā vērtību, tradīciju nesējs, kurā ieklausās ne tikai skolēni, bet viss pagasts. Un tie nav tikai daži cilvēki, kuri turas ap skolotāju, tas ir viss pagasts. No šejienes arī skolnieki savstarpēji ir daudz vairāk saistīti, nekā tas ir pilsētā. Otra ļoti būtiska lieta ir nacionālais gars. Lauki nav tā atšķaidīti ar cittautiešiem, kā pilsētvidē, tā ir nacionāli daudz viengabalaināka. Atmosfērā laikā, mums laukos bija daudz vieglāk vienoties, organizēties kopīgiem darbiem, - ir nepastrīdams fenomens, ka kritiskākajos brīžos 1991. gadā Rīga, faktiski, bija laucinieku rokās, aizbildniecībā. Es teiktu pat tā, ka lauku kultūrvēsturiskai dzīves telpai ir vispār nacionāla vērtība, kura ir kopjama un sargājama!

Par lauku kultūrvides fenomena saglabāšanas nepieciešamību ir uzrakstīti promociju darbi, bet kam gan tas interesē? JK faktiski neko citu nedara, kā turpina iepriekšējās valdības iesākto ceļu unikālās lauku kultūrvides graušanā. Ne kāda Latvijas skolu tīklu optimizācija nav attaisnojama ar naudas līdzekļu iegūšanu skolotāju algām, mācītvides modernizāciju, it kā skolēnu labāku izglītošanu – šie var būt argumenti vienīgi tiem, kuri pa sētas durvīm grib ievazāt

“globālo pilsoni”. Internets atļauj (pagaidām) sameklēt skolas izglītības reformas iniciatoru iedvesmotājus, projekta līdzdalībniekus un ko Tu tur atradīsi? – “globālo pilsoņu” ideju sludinātājus ar Sorosa naudas maku padusē.

Man un maniem kolēģiem skolotājiem nav nekas pretī izglītības darba uzlabošanas jomā. Tas ir jādara, bet nevis dzimtbūtnieciskām metodēm, kuras paģērē darīt tā kā dzimtkungs to vēlas. Mūsu izglītībai, mūsu intelektam, es teiktu, mūsu garīgajam spēkam beidzot ir jāļauj brīvi izpausties (ne tikai pedagoģijas jomā, - tas pats uz teritoriālo reformu ir attiecināms, - kas pašvaldību vadītāji ir muļķi, kas neredz kā labāk novadam?!). Skolotājs nevar būt radošs principā, ja to ieliek normatīvajos aktos vai kāda “gudrā” definētos priekšrakstos. Ir nepieciešama gan skolu, gan pašvaldību darba decentralizācija. Izglītības veidotājiem nav vīzijas par Latvijas nākotni. Kā kaut ko tādu, kas nosaka vairāku paaudžu likteni, var tik vieglprātīgi izlemt? Saki, ka tas tā nav! Nevis jāslēdz lauku mazās skoliņas, bet ir jāizstrādā tāds mazo lauku skolu organizatoriskais modelis, kas gan ekonomiski, gan sociāli, intelektuāli un garīgi dotu vislabākos rezultātus gan atsevišķam indivīdam par labu, gan konkrētai kopienai, gan Latvijas sabiedrībai kopumā. Tādam darbam vismaz būtu kāda vīzija – saglabāsim savus svētumus!

Laicīgās izglītības un audzināšanas sistēmas vērtējums (te gan tāds dziļāks, filozofiskāks kritisks ieskats; par ikdieniskām lietām jau runājām)

Krišnamurti vērtēdams laicīgo izglītības sistēmu, saka, ka tā ražo cilvēkus pēc noteikta šablona, kuriem galvenā dzīves jēga drošības meklēšanā, izcilībā vai vienkārši bezrūpīgā dzīves laika pavadīšanā. Tradicionālā izglītībā neatkarīgā domāšanā ir gandrīz neiespējama. Te savas pozīcijas trūkums – komformisms – noved pie viduvējības. Tiekme pēc panākumiem, kas nozīmē apbalvojumu jebkurā sfērā (garīgajā, materiālajā), drošības un komforta tieksme, viss tas noved pie samierinātības, bloķē spontānumu un rada bailes – tiek kropļota dzīves sapratne. Gadiem ejot, prāts top stulbāks un sirds aukstāka. Bailes nonāvē meklētāja garu. Izglītības un audzināšanas sistēma piespiež mums baidīties būt citādiem nekā mūsu kaimiņi, bailes liedz nostāties pret iedibinātām sabiedriskajām normām, autoritātēm, tradīcijām.

Ar prieku mēs apzināmies, ka sabiedrībā vēl ir cilvēki, kuri gatavi nopietni pētīt cilvēka eksistences problēmas bez jebkādiem aizspriedumiem. Tomēr jāatzīst, ka lielākajā vairumā mums, trūkst īsts dumpīguma gars. Prāta dumpīgums nav vienkārša reakcija. Tas atnāk caur personīgo domu un jūtu apzināšanos. Un tas notiek tikai tad, kad savu personīgo pieredzi pieņemam tādu, kāda tā ir, kad mūsu prāts sasniedzis visaugstāko atmodas stadiju. Bet prāts visaugstākajā atmodas stadijā arī ir intuīcija, un tikai tā var būtiskākais pavadonis dzīvē, ir pārliecināts Krišnamurti.

Faktiski jautājums ir par dzīves jēgu kā tādu. Krišnamurti jautā: kāpēc mēs dzīvojam? Vai mēs izglītojamies tikai tāpēc, lai izceltos no pūļa? Vai lai varētu pār citiem valdīt? Vai lai kļūtu par zinātnieku, vai filozofu, vai kādu efektīvu speciālistu? Tā darot, mēs dosim ne ko citu kā pavisam noteiktu ieguldījumu visa būtiskā sagraušanā, postīšanā. Ja ir kāda augstāka dzīves jēga, tad kāda jēga visai izglītībai, ja nevaram tai kaut vai par soli pietuvoties?! Līdz pat tam laikam, kamēr izglītība nedos iespēju iegūt viengabalainu priekšstatu par dzīvi, tā būs bezjēdzīga. Tā vietā, lai modinātu cilvēkā viengabalainu prātu, izglītība piespiež pieskaņoties vispārpieņemtiem šabloniem, tādejādi traucējot uztvert sevi, ka viengabalainu procesu. Personība sastāv no dažādiem fragmentiem, tāpēc koncentrēšanās uz kādu no tiem ir iemesls vispārējam sajukumam un iekšējām pretrunām.

Personīgais vai nejaušais (personīgo Krišnamurti sauc par nejaušo) eksistē tikai uz mirkli, taču šis mirklis ir visa mūža garumā. Tā kā esošā izglītības sistēma ir orientēta uz personīgo, nejaušā, šī mirkļa, tad viss pie kā tā var novest ir domās izkropļošana un iekšēja nemiera. Katrs no mums ir šīs izglītības produkts. Kurš tiecas tikai pēc personīga labuma un drošības, nenogurstoši cīņoties par vietu zem Saules. *Mans iespraudums: varbūt esat lasījuši E.Frommu (vācu-amerikāņu psihologs) Standartizācija, šablonizācija neizbēgami noved pie degradācijas, neauglības, jeb, kā Fromms to nosauc: neproduktīvā cilvēka. Būtībā šādi cilvēki ir pazaudējuši sevi, lai gan paši ir pārliecināti, ka ir brīvi un pakļaujas tikai savai gribai. Neproduktīviem raksturīga viena kopīga pazīme – tās balstās uz uzskata, ka visu labumu avots meklējams ārpus cilvēka, ārējā pasaulē, tiem raksturīga pakļaušanās – tie ir nebrīvi, ir sabiedrībā valdošo spēku kalpi pat ja tiem ir vara. Cilvēka psiholoģiskās īpatnības mūsdienu sabiedrībā –*

baiļu sabiedrībā, liek tam meklēt sevis apliecināšanos īpašumos, varā, prestižā un slavā. Vara samaitā cilvēku, tā atzīst vardarbību un tai visi līdzekļi, lai cik amorāli arī tie nebūtu, ir labi, ja tikai tie noved pie mērķa. Vara pārvērš vispārcilvēciskās vērtības tās pretmetos: patiesību – melos, mieru – karā, nevardarbību - vardarbībā, labestību – ļaunumā, brālību – naidā. Rainis Latvijas pirmajos neatkarības gados argumentēti jautāja: uz kādiem pamatiem veidosim Latviju: uz varas vai kultūras, - izveidojām uz varas.

Izglītība nav tikai prāta treniņš. Trenēts prāts ir tikai pagātnes turpinājums nespējīgs uz jauniem atklājumiem. Lielākai daļai no mums dzīvi uztvert kā veselumu nav pats svarīgākais, izglītība slavē otršķirīgas vērtības, taša no mums speciālistus kādā no sfērām. Neviena neapstrīd zināšanu nepieciešamību, bet piešķirot tām pārmērīgi lielu nozīmi, ejam uz konfliktiem un disharmoniju. Ir prasmes, kuras iedvesmo mīlestība un tās ir nesalīdzināmi pārākas par prasmēm, kuras radušās ambīciju iedvesmotas. Bez mīlestības, kas dod iespēju dzīvi uztvert veselumā, prasmes rada cietsirdību. Lai realizētu pareizas izglītības ideju, mums jāiemācās uztvert dzīvi kā vienotu veselumu, bet tam ir nepieciešama spēja domāt ne stingri loģiski, bet tieši un patiesi. Cilvēks, kurš domā tikai loģiski, nav domājošs cilvēks, jo viņš tikai pielāgojas noteiktiem paraugiem, atkal un atkal atkārtotot citu vecās frāzes un domas. Iepazīt dzīvi nozīmē saprast pašam sevi, tieši tas ir izglītības sākums un beigas (alfa un omega). Izglītība nozīmē iepazīt dzīvi kā kopveselumu – veselo nav iespējams iepazīt caur tā daļām. Izglītības uzdevums ir formēt nedalītu, t.i., prātīgu cilvēku. Var iegūt zinātnisko grādu, iegūt tehniskas iemaņas un prasmes, bet tas ir nepietiekami, lai cilvēku varētu saukt par prātīgu (gudru). Prātīgumam nav nekas kopīgs ar no grāmatām iegūto informāciju. Parasts cilvēks var būt daudz prātīgāks nekā tāds, kurš visu savu dzīvi ir veltījis zinātnei. Visa veida likumīgie cilvēcisko spēju pārbaudījumi, eksāmeni, sašķirotot tos pa pakāpēm un kritērijiem, tiek veicināta “viltīga prāta” attīstība, kuram faktiski ir sveša kaut kāda cilvēcība. Patiesība prāts ir spējīgs ieraudzīt lietu būtību, ieraudzīt to, kas ir. Šādu spēju rosināšana arī ir izglītība. Izglītībai jāpalīdz atklāt mūžīgās vērtības, bet ne turēties pie vispārpieņemtām dogmām un postulātiem. Attīstot tikai intelektu, laicīgā izglītība mūs padara par nepilnvērtīgiem, dumjiem, kuriem liegts radošais potenciāls. Galvenais izglītības uzdevums ir nevis

zinātnieku, speciālistu un dažāda veida karjeristu sagatavošanā, bet harmonisku un brīvu vīriešu un sieviešu audzināšanā. Audzināšanā nav jāatbalsta komformisms, tai nav arī jāpiespiež mūs stāties pretī sabiedrībai. Tai jāpalīdz cilvēkam iemantot patiesas vērtības, kuras parādās pašanalīzes spējā un patiesā pašapziņā.

Mans iespraudums: Mums latviešiem, var teikt ir savs Krišnamurti – Konstantīns Raudive. Varbūt par to būtu jārunā atsevišķi un ne Krišnamurti domu kontekstā. Lūk pie kādiem slēdzieniem nonācis mūsu dižais domātājs. Viņš jau pirms Otrā pasaules kara, kad Maslovs (uz Maslovu mēdz atsaukties galvenokārt viņa “vajadzības piramīdas” dēļ, kurā viņš neredz cilvēka pašrealizēšanās iespēju bez mīlestības) vēl nebija definējis cilvēka vajadzīvu piramīdu, centās cilvēku aplūkot tā veselumā. Viņš bija pārliecināts, ka cilvēka sadrumstalošana, sadalīšana komponentēs neļauj ne tikai aptvert cilvēku kā tādu, bet ir par iemeslu tam, ka ļaudis nesaprotas savā starpā. Lai aptvertu, kas ir cilvēks, nav jāorientējas zinātnēs, bet pašā dzīvē, jo, kā saka Raudive, dzīve ir gudrības centrs. Viņš cilvēka veselumu saskata divās tā komponentēs – ārējā un iekšējā cilvēkā. Ārējais cilvēks ir līdzeklis tam mūsos apslēptajam cilvēkam, kas redz, dzird, jūt, cieš, raud, priecājas, saprot. Dzīvē ārējam cilvēkam, kas vienmēr pašam un visiem citiem vislabāk saskatāms, tiek piešķirta lielāka nozīme nekā tam cilvēkam, kas ir apslēpts un nav saskatāms. Neredzamajā cilvēkā Raudive redz mērķi, lai to sasniegtu, ir nepieciešama cilvēka iekšējā piepūle. Šī atziņa šobrīd nerod plašu atbalstu, jo mūsdienu dzīves troksnī, spožumā, dinamikā paveras plašas iespējas apmierināt ārējā cilvēka iegribas. Cilvēkus, kuru dzīvi nosaka tikai ārējie elementi- vara, tradīcijas, publisks viedoklis, mode u.tml., Raudive sauc par cilvēciskām parādībām, kuras neizsaka, nerealizē cilvēka būtību. Dzīvot, pasvīturo Raudive, nozīmē iekļauties kosmiskās likumsakarībās, piepildīt kādu augstāku gribu – tā ir harmoniska iekļaušanās. Neiekļaušanās gadījumā dzīve pārvēršas *nepārredzamā sikumu jūrā*, kurā cilvēks pazaudē savu būtību un *kļūst par nožēlojamu rotallietīņu notikumu straumē*. Raudive ir pārliecināts, ka ikvienam cilvēkam ir dots savs konkrēts uzdevums, kas veicams tikai viņam. Tādēļ katram jādzīvo savu iekšējo vajadzību noteikta, bet ne ārēju spēku uzspiesta, sabiedrības viedokļa vai programmu orietēta dzīve. Lai varētu realizēt šādu dzīvi, ir nepieciešama sevis, savas *augstākās*

realitātes atklāšana. Kamēr personīgā esības jēga nav atklāta, raksta Raudive, cilvēks nekur un nekad nevar justies drošs, apmierināts – dzīves situācijas, darbs būs kaut kas garām skrejošs, pašam nepiederošs. Cilvēks ir individualitāte, kurai Raudive, meklējot cilvēka dzīves jēgu, piešķir īpašu nozīmi. Individualitātes pazaudēšana nozīmē, ka dzīve kļūst absurda, bezjēdzīga. Individualitātē kā veselumā rodamas tās vērtības un spējas, kuras gaida savu realizāciju dzīvē. Spējās rodama cilvēka individuālās dzīves misija, izaicinājums, liktenis. Par ko Krišnamurti teiks nākamajās sarunās. Tas ir tas iekšējais, kas katram jāatklāj. Ārējā cilvēkā Raudive redz ko tādu, kas kalpo iekšējā realizācijai, tāpēc abām šīm cilvēka pusēm jābūt harmoniski saistītām. *Ārējam jāiegūst iekšējā nozīme*, saka Raudive. Tas, kurš tiecas saprast savu būtību, *dzīves jēgu* un alkst realizēt garīgās vajadzības, ir personizēts cilvēks – personība. Jo spēcīgāka šī tieksme, jo plašāka, dziļāka, intensīvāka ir arī cilvēka ārējā dzīve. Katram indivīdam ir vajadzīgs tā būtībai atbilstošs darbs, kas vislabāk palīdz tam izteikt sevi un kalpot citiem. Raudive stāvokli, kurā cilvēkam ir skaidrība par sevi, sauc par universālās apziņas stāvokli. Pēc tā jātiecas, tas ir katra *dzīves jēgas* patiesais nosacījums. Tad cilvēks jūtas vienots ar pārējiem indivīdiem, apzinoties sevi un savu individualitāti, viņš vienlaicīgi ir vienots ar pasauli.

Vēsts

2021.11.13.

Pirms vairāku desmitu tūkstošu gadu uz Zemes tika izsētas sēklas vairākām civilizācijām. Viena no tām bija Latviešu sēkla. Latvieši ir atsevišķa suga, kas radusi savu vietu dievu, eņģeļu, garu, cilvēku un citu dzīvo sugu vidū. Ir zināms, ka Latvieši, līdzīgi cilvēkiem, apdzīvo kādu planētu Saules planetārā sistēmā, kuru viņi dēvē par Viliuleu. Sākotnēji uz planētu Zeme ieradās ļoti plašs latviešu apziņas spektrs. Taču Zemes skarbajos eksistences apstākļus izturēja tikai daļa - iegrimstot dziļā meditātīvā transa stāvoklī vieni Zemi pameta. Pārējie uzsāka ilgo Zemes apziņas audzēšanas ceļu. Latviešu pūrā bija kultūra no viņu mātes planētas, kuru viņi, laikam ritot, ir mācējuši saglabāt līdz pat šim laikam. Šai kultūrai raksturīgais apziņas stāvoklis ir harmoniski sapludināts ar dievu, eņģeļu un garu pasaulēm tā, ka visos līmeņos rodama, dabīga savstarpēja viens otru atbalstoša

sadarbība. Šajā kosmiskās dažādo sugu sadarbības kopienā valda absolūta saskaņa, neapspriežama savstarpēja saderība. Kopienā katrs ieņem savu, sev iederīgu vietu vispārējā attīšanās procesā, kuru reiz palaidis Dievs. Te neviens nepretendē (pat neienāk prātā) uz savai sugai neatbilstošu apziņas stāvokli, vai darāmo. To pašu var teikt par attiecībām katras sugas kopienas ietvaros. Arī to pārstāv plašs apziņas spektrs, kurā līdzīgi katrs dabīgā kārtā, (nepretendējot uz savam iekšējam spēkam neatbilstošu darbošanos) ieņem katrs savu vietu. Visas struktūras, visas attiecības dažādo kopienu hierarhijā ir līdzīgas un tās ir tās labākās kādas vispār var būt, jo radušās no Dieva Patiesības. Dzīvojot Dieva Patiesībā, nevienam pat prātā neienāk, ka kaut kas varētu būt labāks par to, ko Dievs radījis.

Cilvēce ir ceļā uz Dieva Patiesību cilvēces iekšējās attieksmēs un attiecībās, kā arī ārējās, - uz citām kosmiskām kopienām vērstām. Ceļš nav viegls, jo cilvēce ielikta ļoti blīvos matērijas slāņos, caur kuras atmosfēru reti tiek kāds Gaismas stars (ir vēl blīvāki eksistence plāni, kuri arī ir apdzīvoti). Visefektīvāk dievišķo Gaismu šajā tumsas apņemtā vidē ir izplatīt no tās "iekšienes". Tāpēc arī laiku pa laikam Dieva sūtņi iedzimst cilvēkos un sniedz mācību. Tādi Dieva sūtņi bija (un arī ir) latvieši. Latvieši savu sūtību nav pazaudējuši, - tā glabājas tautas dzīvesziņā un atklājas tās dižākajos dēlos un meitās. Viņu apziņa joprojām ir saistīta ar Viliuleu – viņu senajā izcelsmes kultūrā iesakņotu, kas ir augstāka par cilvēkiem doto. Ir laiks šo saiti stiprināt tā, lai jo vairāk uz Zemes dzīvojošie latvieši, to rastu savā sapratnē. Tas ir nepieciešams, lai varētu turpināt un pabeigt pirms gadu tūkstošiem iesākto darbu. Pirmais nosacījums atdzimšanai ir rast sevī kaut kādas, kaut arī tik tikko manāmas saites ar Viliuleu latviešu apziņas lauku. Šim nolūkam ir dots ne tikai planētas nosaukums, bet ir saglabātas senās dziesmas - Dainas.

Kas ir holons, holarhija? Ideālā un reāla attiecības šo kategoriju izpratnē.

2022.09.05.

Līdz ar Kena Vilbera grāmatu ienākšanu Latvijā, parādījušies jauni termini: holons, holarhija. Kas tie tādi ir? Jāsaka, ka šie nav parasti vārdi, bet zinātniskas kategorijas ar visai noteiktu semantiku un

zinātniskās literatūras avotos rodamu pamatīgu skaidrojumu. Šie vārdi ir ērti, lai bez gariem skaidrojumiem runātu par šobrīd aktuālām lietām sabiedrībā, pasaulē. Te došu ieskatu šo vārdu semantikā.

Sauksim tos par globāliem tīkliem, kuri šodien veido cilvēces kopienas paternu. Paterna mezglu punktiem tiek mērķtiecīgi piešķirtas noteiktas īpašībām – tās raksturo tirgus ekonomikas jeb patērētāju sabiedrības pastāvēšanai nepieciešamās kvalitātes. Šis paterns ir mākslīgs veidojums, kas nebalstās Zemes ekosistēmas ilgtspējīgumā, citiem vārdiem sakot, nav tā komunikatīvo saišu radīts. Patērētāju sabiedrības paterns ir dziļi egoistisks – tam ir vāji izteiktas komunikatīvās saites ar Zemes ekosistēmu. Šis paterns var pastāvēt tikai tad, ja rodas tā mezgla punktiem atbilstoši egocentrēti indivīdi. Viņu egoistiskām interesēm ir jābūt tik saderīgām ar patērētāju sabiedrības paternu, ka sevi tie sāk identificē ar to un uzskata tur rodamās vērtības par savām. Un tā tas arī ir - Ēriks Froms pasaka: šie cilvēki dzīvo ilūzijā, ka darbojas savu interešu labā, bet patiesībā vara nosaka to, kas ir labs cilvēkam. Šī mākslīgi radītā paterna mezgla punktos stāv likumi un normas, kuri definē cilvēka uzvedību. Par galveno tikumībā tiek atzīta paklausība, bet lielākais grēks – nepakļaušanās. Caur šiem punktiem runā globālie spēlētāji. Viņi izmanto cilvēku vājās puses, panākot, ka cilvēki šīs balsis internalizē tik lielā mērā, ka tās top par indivīda daļu. Rodas tāda, ka vispārēja saplūsmē, kurā indivīdi izšķīst, pazaudējot savu individualitāti.

Patērētāju sabiedrība ir mākslīgi radīta sistēma, kura ir vērtējama kā svešu šūnu ļaundabīgs audzējs (vēzis) holarhiskajā kosmosā, kura stāv ārpus vispārcilvēciskām vērtībām, cēliem mērķiem, stāv ārpus Zemes ekosistēmas dabīgas evolūcijas. Cilvēku tajā kā holonu var raksturot tikai daļēji, tam trūkst virkne holonam raksturīgo īpašību. Piemēram, tam trūkst viena no svarīgākām holonus raksturojošām īpašībām: *brīvība*, kura ir būtiska spējai pašorganizēties caur pašatjaunošanos un pašpārvarēšanos, t.i., būtiska elastības stabilitātei, ilgtspējīgumam. Indivīdi tajā nav veselumi, kuri atšķirami no citiem indivīdiem, tie nespēj sevi atšķirt no vides, viņi izvairās lietot „es” (parasti lieto „mēs”). Tas arī saprotams, jo patērētāju sabiedrības paterns, balstoties uz „sabiedriskās domas” patiesumu (bieži arī uz „zinātnisko patiesību”), uztur individualitātes nomākšanu, sevis pašnoliegsmi un paklausību varai. Savu pašvērtību viņi nosaka pēc tā, cik labi sevi spēj pārdot (tas ir nosacījums tam, cik

labi viņi spēj patērēt). Šie indivīdi nespēj sevi identificēt, jo viņu skatiens vērsts tikai uz lietām, komfortu, kuru nodrošina ārpus indivīda rodamais, t.i., viņiem visu labumu, laimes avots meklējams ārējā pasaulē.

Patība ir kaut kas tāds, kas dziļi raksturo cilvēka tīro būtību. Patība ir absolūtā līdzsvarā ar vidi, kurā cilvēks iedzimis. Cilvēks, patiecoties skaidro komunikatīvo saišu dēļ, vienlaicīgi ir arī vides paterna patiesais mezgla punkts, zīmējums. Kad cilvēks pazaudē sevi, viņa būtība pašam aizmiglojas. „Es” zaudējums noved pie haosa veidošanos tajā vidē, kurā sākotnēji cilvēks bija kā mezgla punkts, t.i., pazūd it kā vides raksts – paterns. Vidē vairs nav dinamisku notikumu, kuri rodas tikai tad, kas individuālais „Es” ir spēcīgs. Tā top garlaicīga un neinteresanta, kļūst stacionāra, nemainīga – tā nerod attīstību, tā pārtopot haosa jūrā, iet bojā pati par sevi, iet bojā vide, kurai kā vienam no veselumiem būtu jāveido nākošai holarhijas līmenis.

Patērētāju sabiedrība ir neholarhisks veselums, kuras centrā rodamas „tirgus” vērtības, būdama ārpus dabīgās attīstības ilgtspējīguma, tā nevar pretendēt uz ilgtspējīgumu. Pat vēl vairāk – kā liecina ekosistēmas posts, tas piešķir īslaicīgumu visam ar ko saskaras.

Ir pamats domāt, izmantojot priekšstatus par holoniem un holarhiju, ka ilglaicīgums rodams sabiedrībā, kura pati būdama holarhiska, iekļaujas Zemes ekosistēmas Kosmiskajā holarhijā. Varam apcerēt virzību uz tādas sabiedrības ideālu stāvokli, kuras centru raksturotu vispārcilvēciskās vērtības. Vispārcilvēciskās vērtības pauž indivīdam - holonam raksturīgu pretmetu vienību, piemēram, viņa tieksmē būt brīvam un tieksmē savu būtību realizēt sabiedrībā, respektīvi vienlaicīgi esot vienotībā ar pasauli, saglabāt savas pašas personības veselumu. Indivīds-holons laimi meklē sevis izpratnē, sava paterna rezonansē ar vides paternu, tādā rezonansē, kurā augstu vilni uzsit radošais potenciāls jaunā radīšanai. Lai tas varētu notikt, jāizkopj holarhijas „valoda” (holistiskais apziņas līmenis). Precīza valoda nosaka starpholonu informācijas apmaiņas ātrumu, nosaka reakciju uz to, sinhronitāti. Holarhiskā sistēmā nav vienota vadības centra, tāpēc svarīga ir sinhronitāte. Tā nenozīmē „visi dara tā!”, bet to, ka visi dara to, kas atbilst katra paternam, saskaņā ar nākošā holarhijas līmeņa

paternu. Nākošā līmeņa holona paterns, piemēram, Zemes ekovide dabīgos attīstības apstākļos stimulē sevis uzturēšanai nepieciešamo nosacījumu izpildīšanos un vienlaicīgi arī savam paternam atbilstošu „apakšholonu” veidošanos. Līdzīgi procesi holonu savstarpējā komunikācijas telpā norit starp Zemes ekovides un Kosmisko holonu utt. Tas nozīmē, ka evolucionēt „Viss kas ir” var tikai vienlaicīgi un, ka šajā procesā, katram holarhijas līmenim ir jādod sava artava.

Šīs idejas sakrīt ar Tolstoja, Šteinera *brīvības* definīciju – *Dieva gribas* realizācija nozīmē būt harmoniskā vienība ar vidi un pildīt savas konkrētās dzīves uzdevumu. *Dieva griba* vienlaikus ir Kosmiskā holona determinēta cilvēka *brīvības* komponente (komplementaritāte). Tāad determinētību nosaka nepārtrauktā mijiedarbība ar apkārtējo vidi jeb vide. Bez šādas komplementaritātes nav iespējams saglabāt holarhiju. Apziņas augstākā pakāpē (holistiskās apziņas) minētā komplimentaritātē cilvēks vairs nemeklē to, kas Dieva noteikts un kas paša.

* *paterns- modelis, raksts, zīmējums, struktūra*

Literatūra

Capra, F. (1982). *The Turning Point: Science, Society, and the Rising Culture*. Simon and Schuster, Bantam paperback;

Crookall, D. (2013). Peace, Violence, and Simulation/Gaming. *Simulation & Gaming, February 2013; vol. 44, 1: pp. 7-26;*

Dani, S. Backhouse, C., J., & Burns N., D. (2004). Application of transactional analysis in supply chain networks: A potential holonic mediating tool. *Proceedings of the Institution of Mechanical Engineers, Part B: Journal of Engineering Manufacture, May 1, 2004; vol. 218, 5: pp. 571-580;*

[Fish](#), J., N. & [Priest](#), J., B. (2011). Identity Structures: Holons, Boundaries, Hierarchies, and the Formation of the Collaborative Identity. *The Family Journal, April 2011 vol. 19 no. 2 182-190;*

Koestler, A. (1967). *The Ghost in the Machine*. Hutchinson, KS: Macmillan;

Laszlo, E.(2009). Worldshift! Creating a Quantum Leap in the Global Brain: To Shift or Not to Shift — Why That is Not the Question. *World Future Review, April 2009; vol. 1, 2: pp. 14-19;*

Miller, R. (1998). Education and the Evolution of the Cosmos. Presented at the Third International Whitehead Conference, Claremont, CA August 5, 1998. Published in a book by Ron Miller called "Caring for New Life: Essays on Holistic Education";

Rodney H. & Clarken (2006). Wholistic Education: Toward a Definition and Description. Published by Rodney H Clarken, School of Education, Northern Michigan University;

Sánchez, A. & Mejías, A. (2008). Learning to support learning together: an experience with the soft systems methodology. *Educational Action Research* Vol. 16, No. 1, March 2008, 109–124;

Siliņš, I., E. (1999). Lielo patiesību meklējumi. Rīga: Jumava;

Vilbers, K. (2010). Visaptverošā teorija. Rīga: Jumava;

Ковальов, О. (2010). Холизм и основы холистической географии. http://www.geography.pp.ua/2011/10/blog-post_19.html.

Левицкий, А., Д. (2008). Групповая работа с родителями проблемных системный подход *Вестник практической психологии образования № 4(17) октябрь—декабрь 2008*. Издатель: [Московский городской психолого-педагогический университет](#);

Павличенко, Е. (2009). Интегральное развитие. *elena-pavlichenko.com/integralnoe-razvities/*;

Iekšējais cilvēks

2023.11.14.

Nemāki runāt – neesi apguvis jēdzienus un to semantiku, nevar runāt par prāta spēju loģiskām konstrukcijām, - tas nevar izdarīt spriedumus, nemāk domāt. Lai tas būtu iespējams, ir jābūt arī pietiekami bagātai jēdzienu krātuvei, un tikai tad tie var tikt savstarpēji pakārtoti, var tikt veidotas loģiskas konstrukcijas, apcerēt kaut ko, izdarīt secinājumus un tamlīdzīgi. Ja cilvēks kā būtne Bļivajā pasaulē, kaut kādu iemeslu dēļ neapgūst valodu, viņš paliek noslēgts tai.

Ja interesē cilvēku psiholoģija, paskatieties, ko saka laicīgie psihologi par valodas un domāšanas savstarpējo saistību. Noteikti atradīšu pētniekus, kuri pētot šo jautājumu nebalstās tikai uz Raudives ārējā cilvēka pētniecību. Mani tas interesē, jo tāpat kā Raudive esmu pārliecināts, ka cilvēkam savu būtību jāmeklē “iekšējā cilvēkā”. Un tā, es par cilvēku, tādā “tīrā” izpratnē, saucu būtni, kura ir izdalāma no visām citām būtnēm Visumā kā atsevišķa suga, t.i., neietverot “cilvēka” jēdzienā fizisko veidolu (kā minēts, tas būtu K.Raudives “iekšējais” cilvēks). Tas ir visai grūti, jo kā tad mums to dēvēt tad, kad šī būtne iegrimst vai piedzimst Bļivajā Visuma telpā. Tāpat jau droši vien ir jāsauc – par cilvēku, pat tad, ja tas izskatītos pēc astoņkāja. Ja Bļivajā matērijā nonāk, piemēram, arī kāda cita sugas būtne (gars, eņģelis, dievs), tad, lai gan vizuāli tās savā starpā nav atšķiramas, tās nebūtu saucamas par cilvēkiem, bet atbilstoši savu sugu apzīmējumam: gariem, eņģeļiem, dieviem. Un nepieļaut šādas iespējas būtu mulķīgi – mūsu vidū noteikti it gan eņģeļi, gan dievi.

Tā tad par cilvēku sauksim, to divkājaino būtni, kura staigā te pa Zemi un dara visāda muļķības un kuru no aizlaikiem esam paraduši saukt par cilvēku. Tajā pašā laikā apzinoties, ka patiesībā cilvēks šajās būtnēs ir “smalkā” gara, dvēseliskā daļa. Zinātnes, kuras pēta cilvēku, faktiski nodarbojas ar tā ārējā, fiziskā veidola pētniecību. Nevar noliegt šo pētīju svarīgumu, jo te, uz Zemes mums, tādiem kā šeit piedzimstam, ir jāsadzīvo un jādara tas, kas jādara, ar visām cilvēka psiholoģijā un fizioloģijā aprakstītām īpatnībām. Ja jau cilvēks (iekšējais) mūsos ir tas būtiskākais, tad būtu jā sagaida, ka tas arī noteiks to, kā te uz Zemes tas dzīvos: kādas būs viņa attieksmes, kādas domas dominēs, kādas spējas atklāsies. Tas nozīmē, ka nevaram teikt, ka cilvēks (iekšējais) mūsos ir ideāls, kur paliek iepriekšējās inkarnācijās pastrādātie labie un vajadzīgie darbi, kur paliek nedarbi? – te pat jau viņi ir (kā tautas rotaļā izskan)! Dievs, patiesībā cilvēkam (es pieļauju, ka arī citām būtnēm) ir iedevis fantastisku metodi, fantastisku iespēju pilnveidoties jeb kāpt pa dzīves spirāļu kāpnēm ar vien augstāk un augstāk. Vai tā nav laime, ka piedzimstot Blīvajā matērijā, pazaudējam apjēgsmi par iepriekšējiem mūžiem? – sak’, aizmirstiet visu, kas bijis (labs vai slikts) un sāciet atkal no nulles, atkal no jauna varat izvēlēties savu dzīves gājumu, veidot jaunas attiecības, radot jaunas, labestībā caurstrāvētas attieksmes, veidojot tās tā, lai pasaule priecātos. Viss mūsu ziņā! Šķiet vienkārši. Grūtības rada tas, ka dievi mums ceļa maizei līdzī iedod tikai to, ko esam iepriekš pelnījuši un tas ir noteiktu, stingri definētu spēju aptvert Visu, Kas Ir. Šī spēja, kas reizē ir arī ierobežojums, liek cilvēkam no tā pirmsākumiem pašam atklāt Patiesību. Un kā man viena skolniece teica: Patiesība ir Mīlestība, Mīlestība ir Dievs, un Dievs ir Patiesība. Vai viņa neiezīmēja Ceļu? Nu ko, tad uz priekšu!

Es pieļauju, ka valodu cilvēks spējīgs apgūst tikai tāpēc, ka tā jau viņā ir. Esam tikuši skaidrībā par to, ka cilvēks nepiedzimst kā “balta lapa” (par to mēs vairs nedebatējam), pirmkārt, viņā ir milzīgi liels un nozīmīgs ģenētiskais mantojums un, otrkārt, kā tikko uzzinājām, arī cilvēka smalkā daļa kopā ar dvēseli nav balta lapa – tā nāk ar daudzo inkarnāciju pieredzi, pat spēju būt kopveselumā ar Dieva radīto (principā nav iespējams rasties kaut kam tādām, kas neiederas, kas nav saderīgs, kas nav radniecisks VISAM, KAS IR, jo tas VISS ir viena radīts. Tas ir, patiesībā cilvēkā ir ieslēpti visi iespējamie “jēdzieni” ar visu semantiku, tāpat ir ieslēpta spēja ar tiem

operēt, nemaz jau nerunājot par atmiņu. Bez atmiņas vispār nekas nav iespējams, arī pati dzīvība bez tās nebūtu. Pirms piedzimšanas cilvēks zina visu par savām dzīvēm, viņa atmiņa ir atvērta, viņš reāli domā kaut kādā valodā, spēj veidot loģiskas konstrukcijas, strādāt, dziedāt un tamlīdzīgi. Lielākai daļai cilvēku, piedzimstot Blīvajā matērijas telpā, atmiņa it kā noslēdzas, runāt nerunā un tamlīdzīgi. Pats par sevi saprotams, ka vispirms ir jāattīstās runas orgāniem, jāapgūst jaunā valoda, kaut kā caur smadzenēm ir jāatver vārti sapratnei un tikai tad atmosfēras loģiskais prāts, kas nodrošina sapratni esot zemes augumā. Šīs spējas mums te neatklātos, ja mēs nebūtu cilvēki, kuri jau pietiekami daudz zina un prot pirms piedzimšanas. Izpaust reiz izzināto, izmantojot jauno valodu ir relatīvi vienkārši, jo notiek tāda kā tulkošana. Fonētiski valodas var atšķirties, bet attiecīgie jēdzieni, ir saistīti ar lietu semantisko būtību notiek tāda, ka valodas transformēšanās (tā nav tulkošana). Varbūt kāds ir lasījis Heses "Stikla pērlīšu spēļu" grāmatu, tad atcerēsieties, ka Hese lieliski uzbur ainas par spēju, kas ielikta cilvēkā, - saskatīt līdzības šķietami nelīdzīgās lietās, piemēram, ķīniešu arhitektūrai ar latīņu valodas gramatiku. Tas varbūt nav tas pats fenomens, ka valodas transformēšanās, bet kaut kas ļoti līdzīgs. Es pieļauju, ka par poliglotu nevar kļūt jebkurš cilvēks, cilvēkam jābūt iespējai izmantot "transformātoru", lai arī neapzināti.

Viena lieta ir kaut ko vienkārši zināt par runāšanas un domāšanas iespējām, otra novērojumos konstatētais. Varu runāt tikai par vērojumiem un ne pētījumiem. Neesmu pētījis un kāpēc man tas būtu jādara, ja tāpat zinu kā tas ir. Tiem kuriem nepieciešami pierādījumi, ir vajadzīgi apliecinājumi organizējot pētniecību. Nu tad uz priekšu! – tas ir ļoti aizraujošs lauciņš, kas sola nezinātniskus promocija darbus doktorantūrā. Tātad par dažiem vērojumiem. Reiz strādāju Latvijas Universitātes apakšvienībā un sadraudzējos ar vienpatni – teorētisko fiziķi. Viņš man pastāstīja par divām būtnēm, kuras mājo viņā – teiksiet: tipiska šizofrēnija, tipiska personības dalīšanās. Var jau tā arī to izvērtēt, taču no vaļsirdīgām sarunām, es nopratu, ka viņa prāta sapratni pārmaiņus pārņem te viena, te otra būtne. Viņā labi strādāja "neatkarīgais vērotājs", kurš ļāva aptvert kas ir kas un pat izvērtēt atsevišķās situācijas. Manā skatījumā tas bija labs, augstāk aprakstītās patiesības piemērs tam, ka – tavas spējas nosaka "iekšējais" cilvēks. Tikai vienai no šīm būtnēm mana drauga ķermenī bija teorētiska fiziķa talants. Arī es kādreiz sapņoju kļūt par

teorētisko fiziķi, bet šīs nozares matemātiskais aparāts mani vienkārši šausmināja (man pietika jau ar vienkāršu vispārēju kursu fiz-mat metodēs). Tad, kad viņa fizisko augumu pārņēma valdīšanā “fiziķis-teorētīķis”, apbrīnojama bija viņa virtuozitāte matemātiskajos džungļos – fiziķi meklēja pie viņa palīdzību savu pētījumu teorētiskos pierādījumos. Un pretēji – tad, kad virsroku fiziskā auguma pārvaldīšanā ņēma otrā būtne, fizika pazuda – viņš neko tad vairs nezināja no matemātikas un fizikas – nepazaudējis spriestspēju, bija spējīgs veikt tikai vienkāršus ikdienas darbus darīt.

Ētika un “tirgus” sabiedrība

2023.12.08.

Globalizējoties pasaules ekonomikai, tirgiem joprojām tiek attīstītas arvien jaunas zemes resursu nesaimnieciskas izmantošanas tehnoloģijas. To veicina atsevišķu ieinteresēto pušu (globālo spēlētāju) interešu augstāk stādīšana par atbildību sabiedrības priekšā; militāri industriālā kompleksa dominance u.c. faktori (Römpczyk, 2007). Jautājums – kāpēc? Augstākminētie ANO dokumenti liecina, ka atbilde meklējama *ētikā*. *Ētika* plašākā apjēgsmē ir cilvēka attieksme pret esību: pret savu iekšējo esību, pret pasauli un citiem cilvēkiem (Рубинштейн, 2012). Mišels Fuko (Fuko, 2011) pētīdams *patiesības*, *varas* un *patības* attiecības, konstatē, ka cilvēku morālē, reālos vēsturiskos notikumos, līdz šim dominējusi *varas* kategorijā. *Vara*, militāra disciplīna tiek minēta, kā nepieciešamība ideālas valsts pārvaldīšanā (Platons, 1982) jau senajā Grieķijā. Feodālajā sabiedrībā *vara* tiek realizēta caur nodevām, rituāliem ceremonijām, bet vēlākos laikos caur ražošanu un nodokļiem (Fuko, 2011). Apgaismības laikmets atbrīvoja cilvēku intelektuālo spēku zinātnes un tehnikas attīstībai. Lai gan sabiedrība tapa atvērtāka, *varas* loma nemazinājās, tieši otrādi - jaunie atklājumi un izgudrojumi to palielināja. Tehnika ļāva cilvēkam fiziskam spēkam, veiklībai, izmanībai pievienot mašīnu spēku un jaudu. Tā laika notikumu vēsturiskie apraksti liek domāt, ka dominēja *varas dievu* un *mītiskās kārtības* memoriāli (Wilbers, 2010). Šiem apziņas stāvokļiem raksturīgas vērtības: iekarošana, viltība, valdīšana un likums, noteikumi, paklausība. Tika atklāti jauni kontinenti un reizē pakļautas verdzībai tautas, civilizācijas, tika uzsākta aktīva noplicinoša dabas resursu izmantošana (vardarbība pret dabu). Šajā periodā skolu

rašanos Eiropā stimulēja straujā industrializācija, kas pieprasīja strādniekus fabrikām un manifaktūrām ar noteiktām zināšanām, sekmīgai darba uzdevumu pildīšanai (Žogla, 2001). Šo skolu vides veidojās atbilstoši tā laika nepieciešamībai pēc darbīgiem, ražīgiem, izveicīgiem darbiniekiem, apveltītiem ar izgudrotājtalantu (Gudjons, 2007), kuriem, galvenokārt, bija jāiemāca rēķināt, rakstīt, lasīt un tajā nebija vietas tā laika humānistu J.A. Komenskis (Komenskis 1992), Dž.Loks (Локк, 1981), Ruso (Руссо 1981), Didro (Дидро 1981) paustajām idejām.

Mūsu laikmetā *rupjā vara, materiālās zemes mehāniskā vara* (Dauge, 1926) pārtapusi monopolizēta tirgus varā (Фромм, 2010), kura izsmalcinātā veidā manipulē ar cilvēku, pārvēršot to par tirgus preci. Cilvēka psiholoģiskās īpatnības, kā to izanalizējis Ēriks Fromms, šajos apstākļos, liek tam meklēt sevis apliecināšanos īpašumos, *varā*, prestižā un slavā. *Vara* samaitā cilvēku, tā atzīst vardarbību, melus un viltu, - tai visi līdzekļi, lai cik amorāli arī tie nebūtu, ir labi, ja tikai tie noved pie mērķa (Jurevičs, 1956). *Vara* pārvērš vispārcilvēciskās vērtības tās pretmetos: patiesību – melos, mieru – karā, nevardarbību - vardarbībā, labestību – ļaunumā, brālību – naidā. Mūsdienās grupu, tautu savstarpējā konkurence, visa priekšā īpaši *izvirza varas principu*, raksta K.Kundziņš (Kundziņš, 1955:208): *varas priekšā pazūd atsevišķs cilvēks, varas interesēs indivīds var tikt upurēts*. Šobrīd *vara* ir panākusi to, ka cilvēki nevis cīnās par brīvību, kā vispārcilvēcisku vērtību, bet „bēg no tās” (Фромм, 2010). Lielākā daļa cilvēku, ieslīkstot komformismā, rīkojas standartizēti. Standartizācija neizbēgami noved pie degradācijas, neauglības jeb Fromma *neproduktīvā cilvēka* (Фромм, 2010A). Būtībā šādi cilvēki ir pazaudējuši sevi, lai gan paši ir pārliecināti, ka ir brīvi un pakļaujas tikai savai gribai. *Varas* dievināšana, raksta Rainis (Rainis1993), mūsdienās pamanāma visās svērās – kā saimnieciskā, tā intelektuālajā. Inteliģences spēku viņš redz tikai garīgajos un ne *varas* līdzekļos. Rainis aicina izvēlēties ceļu pa kādu iet - pa *varas* ceļu vai miera, kultūras ceļu. Seno kultūru (Grieķijas, Romas), sabrukuma iemeslu Rainis saskata ētikā. Vienīgā *vara*, kurai būtu jāseko ir tā, kas nāk no cilvēka individuālās patības, respektīvi, no tur apslēptās Patiesības (Tolle, 2003; Fuko, 2011) no indivīda dabiskās dzīves, dabiskām tieksmēm un centieniem (Jurēvičs, 1956). Ārējas *varas* uzspiesta morāle nerada attīstību, tā degradē. Cilvēka interešu loks ir

sašaurinājies līdz baudām un izklaidēm. Labais, skaistais, patiesais ir pazaudējuši ideālā saturu – ideālais tiek nonievāts kā kaut kas vecmodīgs, laikmetam neatbilstošs (Jurevičs, 1956; 1990), cieņā nihilistiska attieksme (Nīče, 1998) pret dabu, pret cilvēku, kultūru, tradīcijām. Vispārcilvēcisko vērtību nozīmes samazināšanās raksturīga neilgtspējīgai sabiedrībai (Salīte, 2009; Rodney, 2012). Tā balstīta uz patēriņu un materiālām vērtībām (Giroux, 2009). 20. gadsimts tiek raksturots kā laiks, kurā tiek izmantoti visi līdzekļi, lai „*neētisko pārveidotu par ētisko*” (Salīte, 2009: 8). Materiālo vērtību dominante un mehāniskais determinisms cilvēku apziņā ir to novedusi pie dabas resursu izšķērdēšanas un morālās krīzes (Seligman, 2002). Tā veicinājusi nespēju atšķirt vērtīgo no mazvērtīgā, patiesību no meliem, skaisto no neglītā, cilvēki apmaldās iegribās, pazaudēdami savu patieso būtību (Фромм, 2010).

Literatūra

- Dauge, A. (1926). *Kultūras ceļi 1. daļa*. Cēsis un Rīga: O. Jāpes.
- Fuko, M. (2011. gada 04. 01). *Patiesība, vara, patība*. Ielādēts 2012. gada 14. 07 no <http://gramataselektroniski.wordpress.com>.
- Giroux H.A. (2009). *Youth in a suspect society: democracy or disposability? Democracy or disposability?* New York: Palgrave Macmillan;
- Gudjons, H. (1998). *Pedagoģijas pamatatziņas*. Rīga: Zvaigzne ABC.
- Jurēvičs, P. (1956). *Variācijas par moderno cilvēku*. Stokholma: Daugava.
- Komenskis. (2011. gada 19. 10). *Lielā didaktika*. Ielādēts 2012. gada 14. 07 no <http://gramataselektroniski.wordpress.com>.
- Kundziņš K. (1955). *Ap lielo dzīves mīklu*. Stokholma: Auseklis
- Nīče, F. (1939). *Tā runāja Zaratustra*. Rīga: Valters un Rapa.
- Platons (1982). *Valsts*. Rīga: Zvaigzne
- Rainis J. Ra 333 Runas un intervijas. — Rīga: Zinātne, 1993. — 474 lpp
- Rodney H. Clarken (2006). *Wholistic Education: Toward a Definition and Description*. School of Education Northern Michigan University. Paper presented at the 2006 Annual Meeting of the American Educational Research Association, San Francisco, April 7-11, 2006. Retrieved from <http://www-instruct.nmu.edu/education/rclarken> [21.09.2012]
- Römpczyk E. (2007). *GRIBAM ILGTSPĒJĪGU ATTĪSTĪBU*. Rīga: Friedrich-Ebert-Stiftung;
- Salite, I., Gedžūne, G., & I., G. (2009). EDUCATIONAL ACTION RESEARCH FOR SUSTAINABILITY: CONSTRUCTING A VISION FOR THE FUTURE IN TEACHER EDUCATION. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 11:2, 14-30.
- Tolle, E. (2007). *Jaunā pasaule atmosties savas dzīves mērķim*. Rīga: Atēna.
- Vilbers, K. (2010). *Visaptverošā teorija*. Rīga: Jumava.
- Žogla I. (20010). *Didaktikas teorētiskie pamati*. Rīga: RaKa;

- Дидро Д. (19810). Систематическое опровержение книги Гельвеция "Человек". *Хрестоматия по истории зарубежной педагогики*. Москва: Просвещение, 1981. с. 248-253.;
- Локк Дж. (1981) Мысли о воспитании. *Хрестоматия по истории зарубежной педагогики*. Москва: Просвещение. с.163-195;
- Рубинштейн С.Л. (2012) *Человек и мир*. Санкт-Петербург: Питер;
- РуссоЖ-Ж. (1981) Эмиль, или О воспитании . *Хрестоматия по истории зарубежной педагогики.*: Просвещение. с.203 – 238;
- Фром, Э. (2010 А). *Человек для самого себя*. Москва: АСТ Москва.
- Фромм, Э. (2010). *Бегство от свободы*. Ielādēts 2011. gada 25. 07 no <http://magister.msk.ru/library/philos/fromme01.htm>.